

Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo

ZYRA E RREGULLATORIT PËR ENERGJI
REGULATORNI URED ZA ENERGIJU
ENERGY REGULATORY OFFICE

RAPORTI VJETOR 2020

Prishtinë, mars 2021

PËRMBAJTJA

1	PËRMBLEDHJE EKZEKUTIVE	7
2	ZYRA E RREGULLATORIT PËR ENERGJI	9
2.1	Bordi i Rregullatorit.....	10
2.2	Struktura organizative dhe burimet njerëzore	11
2.3	Financimi i Rregullatorit.....	15
3	AKTIVITETET E ZYRËS SË RREGULLATORIT PËR ENERGJI	16
3.1	Licencimi i aktiviteteve të energjisë.....	16
3.2	Burimet e Ripërtërishme të Energjisë (BRE).....	20
3.3	Autorizimi për ndërtimin e kapaciteteve të reja	21
3.4	Gjeneratorët për vetë-konsum	23
3.5	Monitorimi i ndërtimit të kapaciteteve të reja gjeneruese	25
3.6	Ndalimi i Tarifës Nxite për projektet e BRE.....	27
3.7	Bilancet e energjisë	28
3.8	Adresimi i furnizimit me energji në veri të Kosovës	29
3.9	INTEGRIMI I TREGUT	31
3.10	Aktivitetet e Rregullatorit në fushën e rregullimit të çmimeve	35
3.11	Aktiviteti i Rregullatorit në fushën e mbrojtjes së konsumatorëve	48
4	BASHKËPUNIMI ME PALËT TJERA DHE TRANSPARENCA	53
4.1	Përfshirja e Publikut në proceset rregullative përmes Konsultimeve Publike	54
4.2	Raportimi dhe bashkëpunimi me Kuvendin e Kosovës	56
4.3	Takime me palët e tjera të interesit – hapja e tregut të lirë	57
4.4	Bashkëpunimi dhe marrëveshjet me palët e tjera	60
4.5	Bashkëpunimi me organizatat ndërkombëtare	62
4.6	Pjesëmarrja e Rregullatorit në aktivitetet ndërkombëtare	62
4.7	Aktivitetet e prokurimit	67
5	RAPORTIMI FINANCIAR PËR RREGULLATORIN.....	68
5.1	Të hyrat	68
5.2	Buxheti	68
5.3	Shpenzimet buxhetore.....	69
6	SEKTORI I ENERGJISË ELEKTRIKE	73
6.1	Karakteristikat e sektorit të energjisë elektrike.....	73
6.2	Burimet primare të energjisë.....	77
6.3	Prodhimi i energjisë elektrike	78

6.4	Sistemi i transmetimit.....	83
6.5	Sistemi i shpërndarjes së energjisë elektrike.....	93
6.6	Furnizimi me energji elektrike	106
6.7	Importi dhe eksporti i energjisë elektrike.....	111
6.8	Standardet e cilësisë së furnizimit dhe shërbimit me energji elektrike	114
7	SEKTORI I ENERGJISË TERMIKE	128
7.1	Karakteristikat teknike të sistemeve të energjisë termike.....	128
7.2	Zhvillimet kryesore në sektorin e energjisë termike	129
7.3	Përformanca e ndërmarrjeve të energjisë termike	132
7.4	Prodhimi, furnizimi dhe humbjet e gjithmbarshme të energjisë termike.....	136
7.5	Faturimi, arkëtimi dhe sipërfaqja e ngrohjes	136
8	SEKTORI I GAZIT NATYROR	139
8.1	Perspektiva e zhvillimit të sektorit të gazit natyror në Kosovë	139

Lista e shkurtesave

AIT	Average Interruption time (Koha mesatare e ndërprerjes)
AQP	Agjencia Qendrore e Prokurimit
BE	Bashkimi Evropian
BRE	Burimet e Ripërtërishme të Energjisë
CCP	Customer Care Programme (Programi për përkujdesje të konsumatorëve)
CEER	Council of European Energy Regulators (Këshilli i Rregullatorëve Evropian për Energji)
DETG	Departamenti për energji termike dhe gaz
DLL	Departamenti ligjor dhe i licencimit
DMK	Departamenti për mbrojtjen e konsumatorëve
DTÇ	Departamenti i tarifave dhe i çmimeve
DTE	Departamenti për treg të energjisë
EBRD	European Bank for Reconstruction and Development (Banka Evropiane për Rindërtim dhe Zhvillim)
EC	European Commission (Komisioni Evropian)
ECRB (BRKE)	Energy Community Regulatory Board (Bordi Rregullativ i Komunitetit të Energjisë)
EJL	Evropa Juglindore
EMS	Operatori i Sistemit të Transmetimit të Serbisë
ENS	Energy Not Supplied (Energjia e pafurnizuar)
ENTSO-E	European Network of Transmission System Operators for Electricity (Rrjeti Evropian i Operatorëve të Sistemit të Transmetimit për Energji Elektrike)
ERC	Komisioni Rregullativ për Energji dhe Ujë i Republikës së Maqedonisë Veriore
ERE	Enti Rregullator të Energjisë të Republikës së Shqipërisë
ERRA	Energy Regulators Regional Association (Asociacioni Rajonal i Rregullatorëve të Energjisë)
FSHU	Furnizuesi me shërbim universal
GPG	Grupi Punues për Gaz
GPNL (PHLG)	Grupi i përhershëm i nivelit të lartë (Permanent High Level Group)
GWh	Gigavatorë
HC	Hidrocentral
HLM (MAR)	Të Hyrat e Lejuara Maksimale (Maximum Allowed Revenue)
IAP	Ion-Adriatik-Pipeline – Gazsjellësi Përtej Adriatikut
ITC	Inter TSO Compensation (Kompensimi ndërmjet OST-ve)
KE	Komuniteti i Energjisë
KEDS	Kompania Kosovare për Distribuim me energji elektrike (Kosovo Electricity Distribution and Services)
KEEJL	Komuniteti i Energjisë në Evropën Juglindore
KEK	Korporata Energjetike e Kosovës
KESCO	Kompania për furnizim me energji elektrike e Kosovës (Kosovo Electricity Supply Company)
KESH	Korporata Energjetike e Shqipërisë
KfW	Banka Gjermane për Zhvillim
KM	Këshilli i Ministrave

km	Kilometër
KOSTT	Operatori i Sistemit të Transmetimit dhe Tregut
KPSC	Komisioni Rregullativ për Shërbime Publike Kentucky
kV	Kilovolt
kW	Kilovat
LP	Largpërçues
MAP	Ministria e Administratës Publike
MBE	Marrëveshja për Blerjen e Energjisë
MMPH	Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor
MVA	Megavoltamper
MW	Megavat
MWh	Megavatorë
MW_{TH}	Megavat termik
MZHE	Ministria e Zhvillimit Ekonomik
NARUC	National Association of Regulatory Utility Commissioners (Asociacioni Nacional i Komisionarëve të ndërmarrjeve Rregullative)
NjA	Njësia e administratës
NQ	Ngrohje Qendrore
NS	Nënstacioni
OSSH	Operator i Sistemit të Shpërndarjes
OST	Operator i Sistemit të Transmetimit
OT	Operator Tregu
PECI	Projects of Energy Community Interest (Projekti i Interesit të Komunit. Energjisë)
PRR	Periudha rregullative
RAB	Regulated Asset Base (Baza e Rregulluar e Aseteve)
RoR	Rate of Return (Norma e kthimit)
SAIDI	Indeksi mesatar i kohëzgjatjes së ndërprerjeve në sistem
SAIFI	Indeksi mesatar i frekuencës së ndërprerjeve në sistem
SCADA	Supervisory Control and Data Acquisition (Sistemi Mbikëqyrës dhe i Mbledhjes së të Dhënave)
SKE	Energy Community Secretariat (Sekretariati i Komunitetit të Energjisë)
TAP	Trans-Adriatik-Pipeline – Gazsjellësi Përtej Adriatikut
TC	Termocentral
TF	Task Forcë
TKE	Traktati i Komunitetit të Energjisë
TM	Tensioni i Mesëm
TR	Transformator
TU	Tensioni i Ulët
TVSH	Tatimi mbi Vlerën e Shtuar
UA	Udhëzimi administrativ
USAID	United States Agency for International Development (Agjencia e Shteteve të Bashkuara të Amerikës për Zhvillim Ndërkombëtar)
WACC	Weighted Average Cost of Capital (Mesatarja e ponderuar e kostos së kapitalit)

WBIF	Western Balkans Investment Framework (Korniza për Investime në Ballkanin Perëndimor)
ZK	Zona Kadastrale
ZRRE	Zyra e Rregullatorit për Energji (Rregullatori)

1 PËRMBLEDHJE EKZEKUTIVE

Zyra e Rregullatorit për Energji (në tekstin e mëtejshëm Rregullatori), në përputhje me kërkesat ligjore që dalin nga Ligji për Rregullatorin e Energjisë (Ligji nr. 05/L-084), paraqet Raportin Vjetor për vitin 2020 për shqyrtim në Kuvendin e Republikës së Kosovës. Raporti Vjetor përmban informata mbi aktivitetet në lidhje me fushëveprimin e Rregullatorit, si dhe funksionimin e sektorit të energjisë, duke analizuar të dhënat e të licencuarve, përfshirë edhe zhvillimin e tregut të energjisë në Kosovë.

Pjesë përbërëse e këtij raporti është gjithashtu edhe Raporti financiar i buxhetit të Rregullatorit për vitin 2020.

Gjatë vitit 2020, si pasojë e pandemisë COVID 19, ZRRE-ja ka vepruar sipas rekomandimeve të dhëna nga autoritetet shëndetësore. Për t'ju përshtatur në një mjedis të tillë, ZRRE ka ndërmarrë masa konkrete të mbrojtjes së personelit duke përfshirë masa të veçanta shëndetësore, higjienike, sanitare, kufizimin e personelit, kufizime në takime dhe udhëtime, organizimin e punës nga shtëpia dhe sistemet e nevojshme të IT-së.

Bordi i ZRRE-së, për tema të ndryshme të vendimmarrjes ka shfrytëzuar mjetet e komunikimit virtual elektronik.

Pas më shumë se një dekade të një procesi të gjatë, me 14 dhjetor 2020 hyri në fuqi Marrëveshja e Kyçjes ndërmjet KOSTT dhe operatorëve të sistemit të transmetimit (OST) nga Evropa Kontinentale, duke shënuar ditën e parë të funksionimit të KOSTT si një zonë e kontrollit ENTSO-E. Për më tepër, linja 400 kV midis Kosovës dhe Shqipërisë e ndërtuar në 2016 u vendos më në fund në funksionim normal, duke kontribuar në shkëmbime më të mëdha ndërkufitare, duke përfshirë shkëmbimin e mundshëm ndërkufitar të rezervave.

Me fillimin e operimit si Zonë Rregulluese e pavarur në kuadër të Evropës Kontinentale Kosova është njohur si zonë tregtare, ku balancimi i sistemit do të jetë përgjegjësi e plotë e KOSTT, që nënkupton mbulimin e të gjitha devijimeve nga sistemi i Kosovës.

Gjatë vitit 2020, përkundër pandemisë COVID 19, Sektori i Energjisë ka pasur një qëndrueshmëri përsa i takon aktivitetit të prodhimit, transmetimit dhe shpërndarjes së energjisë elektrike, duke mbajtur dhe ruajtur parametra të qëndrueshëm operimi.

Në këtë raport janë paraqitur në mënyrë të detajuar të dhëna mbi ecurinë e Sektorit të Energjisë për vitin 2020.

Prodhimi i gjithmbarshëm i energjisë elektrike në vitin 2020 ka qenë 6,301 GWh, prej të cilave 5,983 GWh janë nga termocentralet, ndërsa nga HC dhe BRE tjera janë 318 GWh, dhe ka një ngritje prej 10.2% krahasuar me prodhimin në vitin 2019.

Kërkesa e përgjithshme për energji elektrike në sistem në vitin 2020 ka qenë 6,167 GWh, që paraqet një rritje prej 2.7% në krahasim me kërkesën në vitin 2019. Kjo kërkesë kryesisht është plotësuar nga prodhimi vendor, ku termocentralet kanë pjesëmarrjen më të madhe, derisa pjesa tjetër është mbuluar nga importet.

Sasia e përgjithshme e energjisë elektrike e shitur te konsumatorët fundor ka qenë 4,558.5 GWh, prej të cilave 2,777.7 GWh apo 60.1% janë për konsumatorët familjar, kurse pjesa tjetër 1,780.8 GWh apo

39.9% për konsumatorët jo-familjar. Në faturimin e konsumatorëve jo-familjar përfshihet edhe faturimi i konsumatorëve të parregulluar i cili në vitin 2020 ka qenë 418.3 GWh.

Për kategorinë e konsumatorëve familjar çmimi mesatar i energjisë është 5.66 €cent/kWh, ndërsa për konsumatorët jo-familjar çmimi mesatar i energjisë është 7.30 €cent/kWh.

Humbjet në rrjetin e transmetimit janë në nivel të pranueshëm 1.18 % ndaj energjisë së futur në transmetim, dhe janë përafërsisht në të njëjtin nivel me humbjet në rrjetet transmetuese në rajon dhe Evropë.

Humbjet teknike në rrjetin e shpërndarjes ende janë mjaft të larta, dhe në vitin 2020 kanë qenë 12.56 %, kurse konsumi i paautorizuar i energjisë (më tutje në tekst humbjet komerciale) përbëjnë 12.84 % të kërkesës në shpërndarje, prej të cilës energjia e pa faturuar në katër komunat veriore të Kosovës përbënë 6.8 % (335 GWh).

Tabela e mëposhtme pasqyron të dhënat kryesore të realizuara në vitin 2020 krahasuar me bilancin e vitit 2020 dhe me realizimin në vitin 2019, prej nga shihet se për balancimin e sistemit-furnizim ndaj kërkesës është paraqitur nevoja për importe dhe eksporte.

Tab. 1.1 S Të dhënat kryesore të realizuara në vitin 2020

	Njësia	Prodhimi	Kërkesa	Importi	Eksporti	Humbjet	
						Transmetim	Shpërndarje
Realizimi 2020	GWh	6,301	6,167	839	1,283	107	1,409
Bilanci 2020	GWh	6,211	5,627	693	650	110	1,382
Realizim/Bilanc	%	101.45	109.59	121.10	197.42	97.58	101.99
Realizimi 2019	GWh	5,718	5,686	1,242	880	118	1,464
Raporti 2020/2019	%	110.20	108.45	67.57	145.82	90.96	96.26

Sa i përket sektorit të energjisë termike situata mbetet kryesisht e pandryshuar. Projekti i kogjenerimit në NQ Termokos ka dhënë rezultate të mira duke ngritur cilësinë e ngrohjes për konsumatorët e kyçur në rrjet, ndërsa projekti i kogjenerimit në NQ Gjakova është në proces të realizimit.

- Prodhi i energjisë termike në vitin 2020, në NQ Termokos ka qenë 247 GWh_{Th}, ndërsa në NQ Gjakova 6.5 GWh_{Th};
- Konsumi i energjisë termike në vitin 2020, në NQ Termokos ka qenë 220 GWh_{Th}, ndërsa në NQ Gjakova 4.8 GWh_{Th};
- Humbjet e energjisë termike në vitin 2020, në NQ Termokos ka qenë 8.88 % (vetëm për rrjetin primarë të shpërndarjes), ndërsa në NQ Gjakova 20 %.

Në Kosovë nuk ekziston infrastrukturë funksionale dhe treg i gazit natyror, mirëpo ligjet e energjisë dhe strategjia e energjisë parashohin zhvillimin e infrastrukturës së gazit natyror, përmes lidhjes (kyçjes) me projektet e infrastrukturës së gazit në rajonin e Evropës Juglindore, përmes projektit të gazsjellësit TAP ("Trans-Adriatik-Pipeline" – Gazsjellësi Përtej Adriatikut) dhe Projektit të interkoneksionit të gazit Maqedoni e Veriut - Kosovë.

Një vënd të rëndësishëm dhe prioritar në punën tonë ka pasur dhe transparencën e Sektorit, për këtë jemi munduar të krijojmë kushte për rritjen e transparencës dhe përfshirje më të madhe të publikut

në proceset rregullative, më 5 korrik 2020, ZRRE se ka lansuar faqen e ri-dizajnuar të internetit: www.ero-ks.org

Qëllimi i ri-dizajnit ka qenë, përveç transparencës më të madhe dhe përshtatjes me pajisjet mobile, edhe ofrimi i informatave në një formë më të lehtë të qasshme për konsumatorët dhe palët e tjera të interesuara për aktivitetet rregullative të sektorit të energjisë. Gjithashtu faqja e re e internetit plasoi informatat e nevojshme për operatorët e interesuar për licencimin e aktiviteteve të tyre si dhe për investitorët që janë të interesuar të investojnë në sektorin e energjisë.

Mbetet akoma për të bërë në drejtim të adresimit të çështjeve të mbështetjes së zhvillimit të burimeve gjeneruese të rinovueshme. Gjatë këtij viti pas finalizimit të projekteve sipas Autorizimit nga Bordi i ZRRE-së, dhe pas pranimit teknik kanë hyr në operim komercial tre (3) projekte, me fuqi totale të instaluar prej 4.86 MW. ZRRE, gjatë këtij viti ka trajtuar edhe kërkesat/aplikacionet për gjeneratorët për marrjen e statusit të konsumatorit prodhues për vetë-konsum, të cilat pas plotësimit të kërkesave ligjore në pajtim me Rregullën e Autorizimit dhe Skemën mbështetëse, janë lejuar për të vazhduar me ndërtimin e kapaciteteve gjeneruese për vetë-konsum.

Në mënyrë që të vijohet me integrimin e tregjeve ndërmjet Kosovës dhe Shqipërisë, me ndihmën e USAID, grupet e punës tashmë të ngritura me përbërjen e Ministrive, Rregullatorëve dhe Operatorëve të Sistemit janë duke vijuar punën për rishikimin e legjislacionit primar dhe sekondar për mundësimin e bashkimit të këtyre tregjeve si dhe hapave që duhen ndërmarrë për funksionimin e tij.

ZRRE-ja është tërësisht e angazhuar për një bashkëpunim edhe më të ngushtë me Sekretariatën e Komunitetit të Energjisë në Vjenë, si një ndër partnerët kryesorë në përpilimin e legjislacionit primar dhe sekondar, Ministrinë e Ekonomisë dhe Ambientit, Autoritetin e Konkurrencës, si dhe të gjithë aktorët e tjerë të Sektorit Energjetik në vend e më gjerë.

2 ZYRA E RREGULLATORIT PËR ENERGJI

Zyra e Rregullatorit për Energji (Rregullatori) është agjenci e pavarur dhe e ndarë në aspektin ligjor dhe funksional nga çdo person tjetër fizik a juridik. Detyrat dhe funksionet e Rregullatorit janë të përcaktuara në Ligjin për Rregullatorin e Energjisë Nr. 05/L-084, të cilat përfshijnë: krijimin dhe funksionimin efikas, transparent dhe jo-diskriminues të tregut të energjisë; përcaktimin e kriterëve dhe kushteve si dhe dhënien e licencave për kryerjen e aktivitetëve në fushën e energjisë; përcaktimin e kriterëve dhe kushteve dhe dhënien e autorizimeve për ndërtimin e kapaciteteve të reja; monitorimin e tregut dhe përkujdesen për përmirësimin e sigurisë së furnizimit me energji; vendosjen e tarifave për aktivitetet e energjisë në mënyrë të arsyeshme dhe në bazë të metodologjisë tarifore; monitorimin dhe parandalimin e krijimit të pozitës dominuese dhe praktikave jo-konkurrese nga ndërmarrjet e energjisë, si dhe zgjidhjen e ankesave dhe kontesteve në sektorin e energjisë.

Rregullatori është përgjegjëse për hartimin dhe zbatimin e kornizës rregullative për sektorin e energjisë në Kosovë, me qëllim që të arrihet pajtueshmëri me detyrimet e Traktatit të KEEJL-së dhe harmonizimit me *“acquis communautaire”* për energji, për të siguruar qasje jo diskriminuese të të gjithë shfrytëzuesve të rrjetit të energjisë me çmime që reflektojnë shpenzimet e vërteta ekonomike.

2.1 Bordi i Rregullatorit

Bordi i ZRRE-së përbëhet nga pesë (5) anëtarë përfshirë kryesuesin, të cilët emërohen me orar të plotë të punës nga Kuvendi i Kosovës me mandat pesë (5) vjeçar. Bordi i ZRRE-së është organ vendimmarrës për të gjitha çështjet nën juridiksionin dhe kompetencën e ZRRE-së. Bordi merr vendime me shumicë votash dhe ka kuorumin e nevojshëm për marrjen e një vendimi nëse së paku tre anëtarë të Bordit janë të pranishëm por duhet të ketë tri (3) vota pro për të qenë vendimi i plotfuqishëm. Bordi paraqet qëndrimet e veta rreth çështjeve që trajtohen përmes vendimeve, të cilat merren në mbledhje të hapura dhe të njoftuara qysh më parë në faqen zyrtare të ZRRE-së.

Gjatë vitit 2020 Bordi i ZRRE-së ka funksionuar me katër (4) anëtarë, pasi që Kryesuesit të Bordit të ZRRE-së i ka skaduar mandati në tetor 2017. Sipas dispozitave të nenit 25 të Ligjit për Rregullatorin e Energjisë Nr. 05/L-084, kur pozita e Kryesuesit të Bordit mbetet e lirë, detyrat e tij/saj do të kryhen nga anëtari më i vjetër i Bordit, deri në emërimin e Kryesuesit të ri. Anëtari më i vjetër i Bordit konsiderohet anëtari me përvojën më të gjatë në cilësinë e Anëtarit të Bordit.

Më 14 dhjetor 2020 edhe dy anëtarëve të tjerë të Bordit të ZRRE-së iu ka skaduar mandati duke e lënë Bordin e ZRRE-së jofunksional. Në fund të vitit 2020 Bordi i Zyrës së Rregullatorit për Energji përbëhej nga anëtarët si në vijim:

Izet Rushiti, UD Kryesues i Bordit

Selman Hoti, anëtar i Bordit

Gjatë vitit 2020, si pasojë e pandemisë COVID 19, ZRRE-ja ka vepruar sipas rekomandimeve të dhëna nga autoritetet shëndetësore. Për t'ju përshtatur në një mjedis të tillë, ZRRE ka ndërmarrë masa konkrete të mbrojtjes së personelit duke përfshirë masa të veçanta shëndetësore, higjienike, sanitare, kufizimin e personelit, kufizime në takime dhe udhëtime, organizimin e punës nga shtëpia dhe sistemet e nevojshme të IT-së.

Bordi i ZRRE-së, për tema të ndryshme të vendimmarrjes ka shfrytëzuar mjetet e komunikimit virtual elektronik.

Për qëllime të vendimmarrjes, në përputhje me autoritetin e dhënë sipas legjislacionit në fuqi, Bordi i ZRRE-së në përputhje me masat shëndetësore ka mbajtur takime të vazhdueshme, në të cilat është diskutuar lidhur me funksionimin e sistemit energjetik në Kosovë dhe janë marrë vendime adekuate si dhe aprovime/miratime të dokumenteve të nevojshme për sektorin.

Bordi i ZRRE-së deri në dhjetor të vitit 2020 ka mbajtur gjithsej dhjetë (10) mbledhje publike, në të cilat janë marrë 116 vendime që kanë të bëjnë me:

- Monitorimin e tregut dhe aktiviteteve të sektorit të energjisë;
- Liberalizimin e tregut të energjisë;
- Rregullimin e çmimeve;
- Licencimin e aktiviteteve të energjisë në Kosovë;
- Autorizimin e ndërtimeve të kapaciteteve të reja të gjenerimit të energjisë nga Burimet e Ripërtrishme;
- Mbrojtjen e konsumatorëve;

- Aprovimin e rregullave, metodologjive dhe dokumenteve tjera të sektorit të energjisë, dhe
- Çështje të tjera në kuadër të përgjegjësive të tij.

Pjesa më e madhe e dokumenteve të shqyrtuara dhe të miratuara fillimisht janë vënë në diskutim publik, ashtu siç parashihet me ligj, për të përfshirë të gjitha palët e involvuara në proceset e vendimmarrjes dhe janë të publikuara në faqen elektronike zyrtare të ZRRE-së.

Për të gjitha aktivitetet, Bordi është mbështetur nga: Drejtori Menaxhues, Njësia administrative dhe pesë (5) departamente si në vijim:

- Departamenti ligjor dhe i licencimit (DLL)
- Departamenti i tregut të energjisë (DTE)
- Departamenti i tarifave dhe çmimeve (DTÇ)
- Departamenti për mbrojtjen e konsumatorëve (DMK)
- Departamenti për energji termike dhe gaz natyror (DETG)

2.2 Struktura organizative dhe burimet njerëzore

Rregullatori është i organizuar në përputhje me Ligjin për Rregullatorin e Energjisë (Kreu II i Ligjit) dhe Manualin e Operimeve të Rregullatorit. Bordi i Rregullatorit sipas përgjegjësive të përcaktuara me ligj kryen aktivitete si në vijim:

- Miraton politikat rregullative dhe operacionale të Rregullatorit;
- Organizon dhe mbikëqyr punën e Rregullatorit;
- mbikëqyr zbatimin e buxhetit dhe menaxhimin financiar të Rregullatorit dhe miraton raportet dhe deklaratat financiare të saj;
- Organizon procedurat e rekrutimit dhe mbikëqyr punën e personelit të punësuar nga Rregullatori;
- Miraton nivelet e kompensimit dhe kushtet tjera të punësimit, për të punësuarit e Rregullatorit;
- Harton dhe miraton akte nënligjore që janë të nevojshme për zbatimin e Ligjit për Rregullatorin e energjisë.

Struktura organizative e Rregullatorit është e përcaktuar nga Bordi i Rregullatorit bazuar në përgjegjësitë dhe detyrat që parashihen në Ligjin për Rregullatorin e Energjisë Nr. 05/L-084. Struktura bazë përbëhet nga Drejtori menaxhues, Zyrtarja për asistencë të Bordit, Zyrtarja për marrëdhënie me publikun, pesë departamente dhe Njësia e administratës (NjA) të cilat janë themeluar në pajtim me detyrat operacionale të Rregullatorit.

2.2.1 Drejtori Menaxhues

Drejtori menaxhues i koordinon aktivitetet midis Bordit dhe stafit profesional dhe administrativ; është përgjegjës për implementimin e të gjitha vendimeve të Bordit të Rregullatorit, në mënyrë aktive informon dhe këshillon Bordin për zhvillimet në sektorin Energetik, mbështet Bordin e Rregullatorit

për të siguruar që të gjitha aktivitetet e Rregullatorit janë kryer në përputhje me ligjet, rregulloret dhe politikat e Rregullatorit si dhe mbikëqyrë punën e departamenteve të Rregullatorit. Drejtori menaxhues i raporton dhe i përgjigjet drejtpërdrejt Bordit dhe ushtron detyrën nën drejtimin dhe udhëzimet e Bordit, në pajtim me Manualin e operimeve të Rregullatorit.

2.2.2 Departamentet e Rregullatorit

Departamentet udhëhiqen nga udhëheqësit e departamenteve, të cilët organizojnë, kontrollojnë, planifikojnë, bashkëpunojnë, vlerësojnë stafin e tij/saj dhe mbajnë përgjegjësi për aktivitetet dhe përmbushjen e të gjitha detyrave të përcaktuara për punën e departamenteve. Udhëheqësi i departamentit është përgjegjës për delegimin e punëve të përditshme të stafit të departamentit.

Roli i anëtarëve të stafit të departamenteve është të kryejnë detyra, kurdo që është e nevojshme sipas kërkesave ligjore dhe përmes udhëheqësve të departamenteve i propozojnë në Bord. Në disa raste, anëtarët e stafit mund të autorizohen nga Bordi të kryejnë detyra të posaçme.

Anëtarët e stafit duhet të punojnë në bashkëpunim të ngushtë me udhëheqësin e departamentit dhe stafin tjetër profesional. Anëtari i stafit po ashtu duhet të ketë mundësi në ndjekjen e trajnimeve të disponueshme nga Rregullatori, për përmirësimin e aftësive dhe njohurive të tyre profesionale.

Departamenti ligjor dhe i licencimit (DLL)

Departamenti ligjor dhe i licencimit është përgjegjës për hartimin e legjislacionit sekondar, vlerësimin e aplikacioneve për licencim të ndërmarrjeve të energjisë, vlerësimin e aplikacioneve për dhënie të autorizimeve për ndërtim të kapaciteteve të reja. Ky departament gjithashtu bën mbikëqyrjen dhe monitorimin e aktiviteteve të të licencuarve.

Departamenti i tregut të energjisë (DTE)

Departamenti i tregut të energjisë është përgjegjës për strukturën e tregut, monitorimin e performancës së pjesëmarrësve të tregut, vlerësimin dhe analizën e të dhënave në sektorin e energjisë. Departamenti gjithashtu monitoron konkurrencën dhe sjelljen e pjesëmarrësve në treg në mënyrë objektive, transparente dhe jo-diskriminuese.

Departamenti i tarifave dhe çmimeve (DTÇ)

Departamenti i tarifave dhe çmimeve është përgjegjës për vlerësimin e aplikacioneve tarifore të ndërmarrjeve të licencuara, monitoron realizimin e shpenzimeve operative dhe kapitale përmes shqyrtimeve tarifore, ndërmerr të gjitha masat që tarifatat të jenë kosto - reflektive, të arsyeshme, jo-diskriminuese, të bazuara në kritere objektive, si dhe të vendosura në mënyrë transparente, duke marrë në konsiderim përballueshmërinë dhe mbrojtjen e konsumatorëve.

Departamenti për mbrojtjen e konsumatorëve (DMK)

Departamenti për mbrojtjen e konsumatorëve është përgjegjës për shqyrtimin dhe zgjidhjen e ankesave dhe kontesteve ndërmjet konsumatorëve dhe ndërmarrjeve për energji, operatorëve të sistemit dhe ndërmarrjeve energjetike, si dhe ndërmjet dy ndërmarrjeve energjetike. Gjatë kryerjes së detyrave dhe përgjegjësisë, ky departament bashkëpunon me të gjitha institucionet dhe organizatat, të cilat në mënyrë legjitime i përfaqësojnë konsumatorët.

Departamenti për energji termike dhe gaz natyror (DETG)

Departamenti për energji termike dhe gaz natyror është përgjegjës për shqyrtimin dhe implementimin e strategjive, standardeve të performancës dhe praktikave tjera operacionale, që kanë të bëjnë me këta sektorë. Ky departament kryen monitorimin e ndërmarrjeve të licencuara përmes mbledhjes, analizës dhe vlerësimit të të dhënave dhe informatave përkatëse, e gjithashtu kontribuon në zhvillimin e sistemeve raportuese të ndërmarrjeve të ngrohjes qendrore duke u fokusuar në elementet tekniko-teknologjike dhe në integrimin e masave nxitëse dhe caqeve për eficiencë. Po ashtu bashkëpunon me departamentet tjera të Rregullatorit duke dhënë mbështetjen dhe ekspertizën teknike për çështjet e ndërlidhura me energjinë termike dhe gazin natyror.

Njësia e administratës (NjA)

Njësia e administratës mbështet funksionimin e Rregullatorit, organizon rekrutimin efikas të stafit të Rregullatorit, koordinon trajnimet e stafit të Rregullatorit, furnizimin me pajisje të zyrës dhe mirëmbajtjen e tyre, ndihmon në rregullimin e zyrës, duke e bërë atë të përshtatshme për punë për të gjithë stafin e Rregullatorit.

Personeli i ZRRE-së është i strukturuar në departamente organizative të përcaktuara në bazë të veprimtarive të veçanta operacionale dhe administrative.

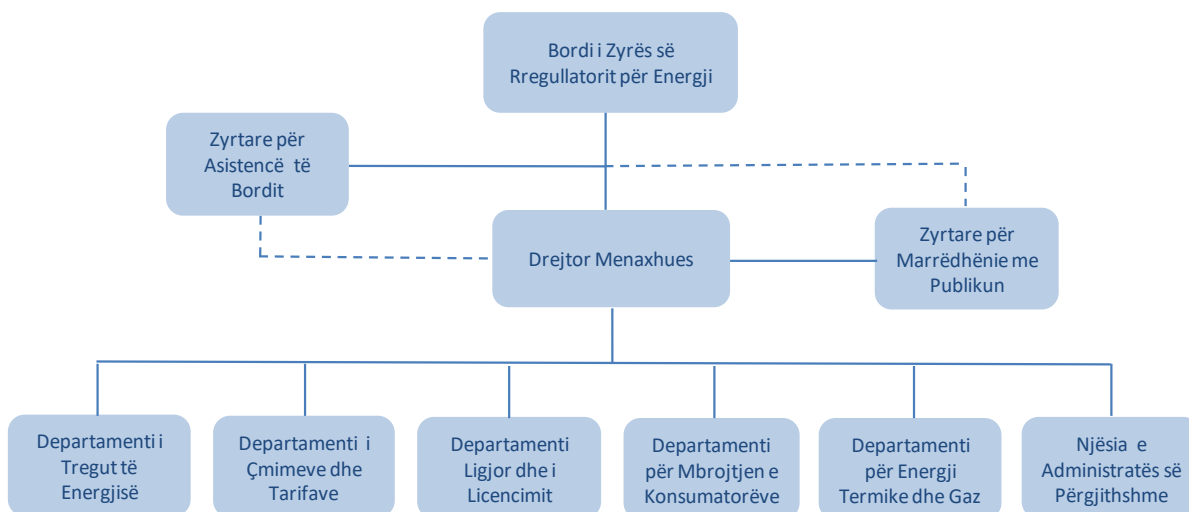

Fig. 2.1 Skema organizative e Rregullatorit

Duhet theksuar se deri në muajin dhjetor të vitit 2020 numri i të punësuarve në ZRRE-ka qenë 31, por, pasi që me datën 01.10.2020 njëri nga stafi i DTEG ka kërkuar ndërprerjen e marrëdhënies së punës me ZRRE-në, me datë 12.12.2020 Udhëheqësi i Departamentit të Tregut ka arritur moshën e pensionimit, si dhe me datën 15.12.2020 dy anëtarëve të Bordit ju ka skaduar mandati, atëherë numri i përgjithshëm i të punësuarve me 31 Dhjetorit 2020 është 27 punonjës, ku, dy janë anëtarë të Bordit, 25 janë personel të punësuar brenda departamenteve profesionale dhe njësisë së administratës. Struktura arsimore përbehet nga dhjetë inxhinierë, nëntë ekonomistë, pesë juristë dhe dy punonjës me arsim tjetër universitar dhe një punonjës me arsim të mesëm.

Përshkrimi i shkurtër i strukturës organizative me vendet e punës në vitin 2020 është dhënë në tabelën më poshtë.

Tab. 2.1 Struktura organizative

Pozitat e vendeve të punës	Pozitat e planifikuara	Punësuar	Vendet e lira
Bordi i ZRRE-së	5	4	1
Drejtor menaxhues	1	1	0
Zyrtare për marrëdhënie me publikun	1	1	0
Zyrtare për asistencë të Bordit	1	1	0
Njësia e administratës			
Udhëheqëse e njësisë së administratës			
Zyrtar kryesor financiar			
Menaxhere e prokurimit			
Zyrtare e administratës			
Zyrtar për menaxhimin e të dhënave	9	9	0
Ekspert për zhvillim të bazës së të dhënave			
Përkthyes i gjuhës angleze			
Recepionist			
Mirëmbajtës/Vozitës			
Departamenti ligjor dhe i licencimit (DLL)			
Udhëheqës i dpt. ligjor dhe të licencimit			
Ekspert për çështje ligjore dhe të monitorimit	3	3	0
Analiste për çështje ligjore dhe monitorim të licencave			
Departamenti i çmimeve dhe Tarifave (DTÇ)			
Udhëheqës i dpt. për çmime dhe tarifa			
Ekspert ekonomik për çështje rregullative dhe të tarifave	4	4	0
Analist për tarifa dhe çmime			
Analist për strukturë tarifore			
Departamenti i tregut të energjisë (DTE)			
Udhëheqës i dpt. për treg të energjisë			
Analiste për furnizim me energji dhe strukturë të tregut	4	4	0
Analist për sisteme elektroenergjetike			
Analist për monitorim të tregut			
Departamenti për gaz dhe energji termike (DGET)			
Udhëheqës i dpt. për energji termike dhe gaz			
Analiste për energji termike	2	2	0
Departamenti për mbrojtje të konsumatorëve (DMK)			
Udhëheqës i dpt. për mbrojtje të konsumatorëve			
Zyrtar për mbrojtje të konsumatorëve	3	2	0
Analist për përmbushje të standardeve			1
Gjithsej	33	31	2

Personeli i Rregullatorit është një ekip ekspertësh me performancë të dëshmuar në fushat e përgjegjësive që ata mbulojnë.

2.3 Financimi i Rregullatorit

Zyra e Rregullatorit për Energji (ZRRE) gëzon statusin e "agjencionit të pavarur". Kushtetuta e Republikës së Kosovës parashikon që agjencitë e pavarura, janë institucione të krijuara nga Kuvendi bazuar në ligjet përkatëse që rregullojnë krijimin, funksionimin dhe kompetencat e tyre. Agjencitë e pavarura ushtrojnë funksionet e tyre në mënyrë të pavarur nga çdo organ ose autoritet tjetër në Republikën e Kosovës. Kjo do të thotë që ZRRE-ja duhet të ketë pavarësi të plotë në planifikimin dhe shpenzimin e buxhetit, gjegjësisht të hyrave të dedikuara të saj, të garantuara me Kushtetutë dhe legjislacionin në fuqi.

Çështja e pavarësisë financiare është rregulluar kryesisht nga Direktivat e BE-së, të cilat parashikojnë që shtetet anëtare duhet të sigurojnë që autoritetet rregullative ose agjencitë e pavarura duhet të jenë në gjendje të marrin vendime autonome në mënyrë të pavarur nga çdo organ politik, përfshirë mënyrat përmes të cilave ato ushtrojnë mandatet e tyre, punonjësit që duhet të rekrutojnë etj. Kjo do të thotë që Zyra e Rregullatorit për Energji duhet të gëzojë pavarësi financiare, e cila mundësohet përmes inkasimit të të hyrave vetanake dhe zbatimit të legjislacionit në fuqi.

Legjislacioni aktual parashikon qartë se të hyrat e ZRRE-së janë "të hyra të dedikuara", dhe, në lidhje me këtë, ZRRE ka të drejtë të mbledhë "të hyra të dedikuara" nga burime të caktuara, të cilat në rastin e ZRRE-së përfshijnë taksat e licencimit. Kjo gjithashtu parashikohet në Ligjin për Menaxhimin e Financave Publike dhe Përgjegjësitë, i cili përcakton se "të ardhurat e dedikuara" janë ato të ardhura që rrjedhin nga një burim i caktuar i të ardhurave, dhe këto agjenci, vetëm në rastet kur këto të ardhura janë të pamjaftueshme, mund të kërkojnë ndarje buxhetore plotësuese nga buxheti i Republikës së Kosovës, në pajtim me dispozitat e Ligjit për Menaxhimin e Financave Publike dhe Përgjegjësitë.

Në bazë të nenit 24 të Ligjit për Rregullatorin e Energjisë, ZRRE-ja mbledh të hyra nga:

- Taksat fillestare dhe vjetore të licencimit;
- Taksat nga aplikacionet për lëshimin dhe modifikimin e licencave;
- Taksat për lëshimin e certifikatave të origjinës;
- Taksa për shqyrtim/rishikim të aplikacioneve për autorizim për ndërtimin e kapaciteteve të reja.

3 AKTIVITETET E ZYRËS SË RREGULLATORIT PËR ENERGJI

3.1 Licencimi i aktiviteteve të energjisë

Të gjitha aktivitetet energjike në Kosovë mund të kryhen vetëm nga ndërmarrjet e licencuara nga Zyra e Rregullatorit për Energji. Të gjitha llojet e aktiviteteve për të cilat ndërmarrjet duhet të pajisen me licencë, janë të përshkruara në legjislacionin në fuqi, më konkretisht në Nenin 28 të ligjit për Rregullatorin e Energjisë. Sipas këtij Neni (paragrafit 2) dhe po ashtu sipas Nenit 3 (paragrafit 1) të Rregullës për Licencimin e Aktiviteteve të Energjisë në Kosovë (Rregulla ZRRE/Nr.07/2017, datë 31.03.2017), deri më tani Rregullatori ka lëshuar licenca për këto aktivitete: prodhimin e energjisë elektrike; prodhimin e energjisë termike; bashkëprodhimin e energjisë elektrike dhe termike; transmetimin e energjisë elektrike përfshirë operimin e sistemit të transmetimit; shpërndarjen e energjisë elektrike duke përfshirë operimin e sistemit të shpërndarjes; shpërndarjen e energjisë termike; furnizimin me energji elektrike dhe energji termike, duke përfshirë transitin, importin ose eksportin e energjisë elektrike; furnizimin me shumicë (tregtimin) e energjisë elektrike; si dhe operimin e tregut të energjisë elektrike.

Legjislacioni në fuqi ka lejuar kryerjen e disa aktiviteteve energjetike edhe pa pasur licencë të lëshuar nga Zyra e Rregullatorit për Energji, meqë është vlerësuar se këto aktivitete nuk kanë ndikim shumë të madh në sistemin elektroenergjetik të Kosovës. Kështu në pajtim me Nenin 29 të Ligjit për rregullatorin e energjisë, aktivitetet të cilat nuk kanë nevojë për licencë janë:

- prodhimi i energjisë elektrike në lokacionin energjetik me kapacitet që nuk tejkalon 5 MW;
- prodhimi i energjisë termike të prodhuar nga ngrohtoret për konsum vetanak apo me kapacitet që nuk tejkalon 1 MW;
- prodhimi i energjisë elektrike për konsum vetanak, ku stabilimenti i prodhimit apo konsumatorët e energjisë elektrike nuk lidhen në sistemin e transmetimit apo shpërndarjes.

Që nga themelimi e deri më tani Rregullatori ka licencuar rreth shtatëdhjetë (70) ndërmarrje për aktivitetet të ndryshme të energjisë, ku rreth katërdhjetë (40) prej tyre kanë ende licenca aktive (shumë prej tyre u është vazhduar licenca, pas plotësimit të kërkesave të kërkuara nga Rregullatori).

Gjatë këtij viti fokusi i aplikimeve për licencim ka qenë aktiviteti i Furnizimit me shumicë (tregtisë) së energjisë elektrike, për dallim nga viti 2019 ku për herë të parë që nga themelimi i Rregullatorit, nuk kishte aplikuar asnjë ndërmarrje për licencim të aktivitetit të Furnizimit me shumicë (tregtisë) së energjisë elektrike.

Në vijim do të paraqesim më në detaje licencimin e të gjitha aktiviteteve të ndërmarrjeve të energjisë gjatë vitit 2020, të cilat janë licencuar, janë në proces të licencimit, vazhdim licence etj.

3.1.1 Licencimi i aktivitetit të prodhimit të energjisë elektrike

Secili gjenerator i ndërtuar apo që ndërtohet për prodhim të energjisë mbi 5 MW, në mënyrë që të mund të operojë, duhet të aplikojë për licencim në Rregullator dhe të plotësojë të gjitha kërkesat, në pajtim me Kapitullin VII të Ligjit për Rregullatorin e Energjisë dhe Rregullën për Licencimin e aktiviteteve të energjisë në Kosovë. Si rrjedhojë e kësaj, Rregullatori në vazhdimësi pranon

aplikacione për licencim të aktivitetit të prodhimit të energjisë elektrike (nga linjiti, era, uji, solare etj.).

Meqë gjatë vitit 2019 Rregullatori kishte lëshuar katër (4) licenca të përkohshme për prodhim të energjisë elektrike nga hidrocentralet për këto dy ndërmarrje: 1. Hidroenergji SH.P.K (HC Lepenci 3 me kapacitet të instaluar prej 9.98 MW), dhe 2. Kelkos Energy SH.P.K (hidrocentrali Deçani me kapacitet prej 8.06 MW, hidrocentrali Belaje me kapacitet prej 9.8 MW dhe hidrocentrali Lumbardhi II me kapacitet prej 6.2 MW), gjatë këtij viti tri (3) nga to (HC Lepenci 3, HC Deçani, dhe HC Belaje) kanë plotësuar kushtet dhe kanë arritur të marrin licencë për periudhë katërdhjetë (40) vjeçare, në pajtim me legjislacionin në fuqi, përderisa HC Lumbardhi II, në mungesë të Lejes Mjedisore, nuk ka arritur të licencohet për periudhë më të gjatë kohore dhe ende mbetet “në proces të licencimit”.

Procesi i ndërtimit të këtyre gjeneratorëve ka filluar para gati një dekade, kështu që, para se të licencohen këta gjenerator për operim, Rregullatori të njëjtëve u kishte lëshuar autorizime për ndërtim të këtyre hidrocentraleve, pasi që kishin plotësuar të gjitha kushtet që kërkohen me Rregullën e procedurës së autorizimit për ndërtimin e kapaciteteve të reja në Kosovë.

Sa i përket vazhdimit të licencave për prodhim të energjisë elektrike, këtë vit licenca i është vazhduar Korporatës Energjetike të Kosovës Sh.A., e cila ishte licencuar për herë të parë nga Rregullatori në vitin 2006 deri 2011 për aktivitetin e prodhimit të energjisë elektrike nga linjiti. Që nga viti 2011, në mungesë të Lejes Mjedisore, Rregullatori i vazhdon licencën KEK-ut çdo vit., e që njëjtë ka vepruar edhe gjatë këtij viti duke i vazhduar të njëjtës licencën nga Bordi i Rregullatorit për periudhën kohore prej 04.10.2020 deri më 04.10.2021. Lidhur me vazhdimin e licencave, kohëzgjatja e çdo licence mund të zgjatet për një periudhë kohore që nuk e tejkalon periudhën relevante kohore të licencës aktuale, duke nënkuptuar që i licencuari arrin t'i plotësojë të gjitha kushtet dhe detyrimet e licencës dhe të ketë parashtruar një kërkesë me shkrim për vazhdimin e licencës aktuale.

Gjatë vitit 2020 mbetet i pa trajtuar aplikacioni për licencim i Contour Global Kosovo L.L.C. i cili kishte aplikuar me 20 qershor 2019 për licencim të aktivitetit të prodhimit të energjisë elektrike nga linjiti (qymyri) me kapacitet prej 500MW. Rregullatori ka vlerësuar dokumentet e dorëzuara nga kjo ndërmarrje dhe meqë aplikacioni nuk ishte komplet, ka kërkuar nga përfaqësues të Contour Global Kosovo L.L.C. që të dorëzohen dokumente shtesë apo dokumente të përmirësuara. Përfaqësues të ContourGlobal Kosovo L.L.C. nuk kanë ofruar informacione dhe dokumente shtesë që nga tetori i vitit 2019, kështu që dokumentet e dorëzuara deri më tani nuk janë të mjaftueshme për Rregullatorin, sipas procedurave të licencimit, për të lëshuar licencë për prodhim të energjisë elektrike.

Ndërmarrjet që janë pajisur me licencë për prodhim të energjisë elektrike, u është vazhduar licenca dhe ato që janë në proces të licencimit të aktivitetit të prodhimit të energjisë elektrike, janë të listuara në tabelën si më poshtë.

Tab. 3.1 Ndërmarrjet që janë licencuar, u është vazhduar licenca dhe janë në proces të licencimit të aktivitetit të prodhimit të energjisë elektrike

Nr.	Emri i ndërmarrjes	Përshkrimi i aktivitetit të Licencuar	Numri i licencës	Adresa, selia e të licencuarit	Vlefshmëria e licencës
1	"Hidroenergjia" SH.P.K. (HC Lepenci 3)	Prodhim i energjisë elektrike (nga uji)	ZRRE/Li_63/18	Rr. Dëshmorët e Kombit, P.N. Ferizaj, Republika e Kosovës	05.06.2019 - 04.06.2020 Licencë e përkohshme 03.07.2020 - 02.07.2059 Lëshim Licence
2	"KelKos Energy" SH.P.K (HC Deçani)	Prodhim i energjisë elektrike (nga uji)	ZRRE/Li_49/16	Rr. Demë Ali Pozhari, Nr. 41, 51000 Deçan, Republika e Kosovës	14.10.2019 - 13.10.2020 Licencë e përkohshme 12.11.2020 - 11.11.2059 Lëshim Licence
3	"KelKos Energy" SH.P.K (HC Belaje)	Prodhim i energjisë elektrike (nga uji)	ZRRE/Li_50/16	Rr. Demë Ali Pozhari, Nr. 41, 51000 Deçan, Republika e Kosovës	14.10.2019 - 13.10.2020 Licencë e përkohshme 12.11.2020 - 11.11.2059 Lëshim Licence
4	"KelKos Energy" SH.P.K (HC Lumbardhi II)	Prodhim i energjisë elektrike (nga uji)	ZRRE/Li_64/18	Rr. Demë Ali Pozhari, Nr. 41, 51000 Deçan, Republika e Kosovës	14.10.2019 - 13.10.2020 Licencë e përkohshme 14.10.2019 - në proces të licencimit
5	Korporata Energjetike e Kosovës SH.A. (TC Kosova A)	Prodhim i energjisë elektrike (nga linjiti)	ZRRE/Li_05/17_A	Rr."Nëna Terezë" Nr 36, 10000 Prishtinë, Republika e Kosovës	04.10.2020-04.10.2021 Vazhdim Licence
6	"ContourGlobal Kosovo" L.L.C.	Prodhim i energjisë elektrike (nga linjiti)	ZRRE/Li_66/19	Rr.Anton Çeta, 5A, 10000 - Prishtinë, Republika e Kosovës	20.06.2019 - në proces të licencimit...

3.1.2 Licencimi i aktivitetit të furnizimit me energji elektrike

Gjatë këtij viti nuk i është lëshuar licencë asnjë ndërmarrjeje për aktivitetin e furnizimit me energji elektrike. E vetmja ndërmarrje e cila ka aplikuar me datë 20 dhjetor 2020 për licencim të furnizimit me energji elektrike në Kosovë është "Društvo Elektroever D.O.O.", dokumentet e së cilës janë në proces të vlerësimit në Rregullator.

Përkundër që Rregullatori deri më tani ka licencuar tetë (8) ndërmarrje për aktivitetin e furnizimit me energji elektrike (1.HEP Energjia KS SH.P.K, 2.GSA ENERGJI SH.P.K., 3.FUTURE ENERGY TRADING AND EXCHANGE DYNAMICS SH.P.K., 4.JAHA COMPANY SH.P.K., 5.SharrCem SH.P.K, 6.Enerco LLC. SH.P.K., 7.Korporata Energjetike e Kosovës SH.A dhe 8.KESCO) asnjëra nga to, përveç KESCO, nuk ka hyrë në treg për të furnizuar konsumatorët me energji elektrike. Pra i tërë furnizimi i konsumatorëve në vend me energji elektrike edhe gjatë vitit 2020 është bërë nga KESCO, njëjtë si edhe vitet paraprake.

Në tabelën më poshtë janë të dhënat e ndërmarrjes që ka aplikuar dhe është në proces të licencimit për furnizim me energji elektrike.

Tab. 3.2 Ndërmarrja që ka aplikuar gjatë vitit 2020 dhe është "në proces të licencimit" për aktivitet të furnizimit me energji elektrike

Nr.	Emri i ndërmarrjes	Përshkrimi i aktivitetit të Licencuar	Numri i licencës	Adresa, selia e të licencuarit	Vlefshmëria e licencës
1	Društvo Elektroever D.O.O.	Furnizim me energji elektrike	ZRRE/Li_70/20	Filipa Visnjica bb, Mitrovicë e Veriut, Republika e Kosovës	28.12.2020-në proces të licencimit

Në rast se ndërmarrja plotëson kushtet për licencim atëherë kohëzgjatja e licencës së furnizimit përcaktohet varësisht nga gjendja financiare e aplikantit me kohëzgjatje maksimale prej njëzet e pesë (25) vjetësh. Rregullatori merr vendim për secilin aplikacion për licencë, brenda gjashtëdhjetë (60) ditëve kalendarike, pas dorëzimit të aplikacionit të kompletuar.

Përfaqësues të “Društvo Elektroserver D.O.O.” gjatë aplikimit për Furnizim me Energji elektrike në Rregullator, të njëjtën ditë (28 dhjetor 2020) kanë dorëzuar edhe një aplikacion për licencim të aktivitetit të shpërndarjes së energjisë elektrike në Kosovë. Aplikacioni nuk është trajtuar për procedim të mëtejshëm, meqë neni 27 paragrafi 1 i ligjit për energjinë elektrike parasheh, citoj: *“Operatori i Sistemit të Shpërndarjes përzgjidhet nga Qeveria e Republikës së Kosovës në bazë të një procedure konkurruese. Pas përzgjedhjes operatori i nënshtrohet procedurës së licencimit nga Rregullatori dhe mund të operojë vetëm pasi të pajiset me licencë”.*

3.1.3 Licencimi i aktivitetit të furnizimit me shumicë (tregtimit) të energjisë elektrike

Krahasuar me vitin 2019 kur Rregullatori nuk ka pranuar asnjë aplikacion për licencim të këtij aktiviteti, gjatë këtij viti ka pasur aplikime dhe kërkesa për informacione për licencim të këtij aktiviteti në nivel shumë më të lartë se edhe vitet paraprake.

Deri në vitin 2020 tregtimi i energjisë elektrike është kryer nga ndërmarrjet e licencuara nga Rregullatori i Energjisë por tregtimi i energjisë elektrike në Kosovë ka mund të bëhet edhe nga ndërmarrjet tjera të cilat kanë qenë të licencuara në ndonjërin nga palët kontraktuese të Komunitetit të Energjisë. Ndërsa që nga fillimi i operimit të KOSTT-it si zonë rregulluese në kuadër të Bllokut rregullues Kosovë-Shqipëri dhe lidhjes së Marrëveshjes së kyçjes së KOSTT-it me ENTSO-E (2020), të gjitha ndërmarrjet të cilat kanë tregtuar energji me ose pa licencë janë informuar që, tani e tutje, aktiviteti i furnizimit me shumicë (tregtimi) i energjisë elektrike, do të mund të kryhet në Kosovë vetëm nga ato ndërmarrje që janë të pajisura ose që do të pajisen me licencë të lëshuar nga Zyra e Rregullatorit për Energji.

Në tabelën më poshtë janë të dhënat e ndërmarrjeve që janë pajisur me licencë të furnizimit me shumicë (tregtimi) i energjisë elektrike, ato që janë në proces të vazhdimit të licencës, si dhe ato që janë në proces të licencimit.

Tab. 3.3 Ndërmarrjet që janë licencuar, u është vazhduar licenca apo janë në proces të licencimit për aktivitet të furnizimit me shumicë (tregti) të energjisë elektrike gjatë vitit 2020

Nr.	Emri i ndërmarrjes	Përshkrimi i aktivitetit të Licencuar	Numri i licencës	Adresa, selia e të licencuarit	Vlefshmëria e licencës
1	BALLKAN ENERGY LLC	Furnizim me shumicë (tregti) të energjisë elektrike	ZRRE/Li_67/20	Rr. Isa Boletini, 54/2, Gjilan, Republika e Kosovës	23.06.2020-22.06.2025 Lëshim licence
2	BINDI INTEGRATED SERVICES SH.P.K	Furnizim me shumicë (tregti) të energjisë elektrike	ZRRE/Li_68/20	Rr. 17 shkurti Kati 5 Model Sllovenia, Fushë Kosovë, Republika e Kosovës	30.09.2020-29.09.2025 Lëshim licence
3	"GSA ENERGJI" SH.P.K	Furnizim me shumicë (tregti) të energjisë elektrike	ZRRE/Li_51/17	Rr. Xheladin Hana, Obj.35/15, Prishtinë, Republika e Kosovës	19.05.2016-18.05.2021 Lëshim licence 12.11.2020 - në proces për vazhdim licence
4	ENERGY TRADING GROUP PRISHTINA SH.P.K	Furnizim me shumicë (tregti) të energjisë elektrike	ZRRE/Li_69/20	Rr. Sylejman Vokshi, Nr 50/3, Prishtinë, Republika e Kosovës	26.11.2020- në proces të licencimit
5	"ENERGY FINANCING TEAM" LLC	Furnizim me shumicë (tregti) të energjisë elektrike	ZRRE/Li_71/20	Rr. Rexhep Krasniqi, Banesa 9/1 Mati 1, Prishtinë, Republika e Kosovës	01.12.2020- në proces të licencimit

3.2 Burimet e Ripërtërishme të Energjisë (BRE)

Me Ligjin për Energjinë Nr. 05/L-081 në fuqi është përcaktuar politika e BRE-së, e cila ka për qëllim promovimin e shfrytëzimit ekonomik e të qëndrueshëm të potencialeve vendore të BRE-ve, në funksion të plotësimit të nevojave për energji, rritjes së sigurisë së furnizimit dhe mbrojtjes së mjedisit e cila është pjesë përbërëse e Strategjisë së Energjisë së Republikës së Kosovës.

Për zbatimin e politikave të BRE-ve, Ministria përkatëse sipas legjislacionit në fuqi ka përcaktuar me akt të veçantë nënligjor caqet e energjisë nga BRE në harmoni me kërkesat e direktivës përkatëse të Bashkimit Europian për BRE.

Me Ligjin për Rregullatorin e Energjisë Nr. 05/L-084 është përcaktuar se ndërtimi i kapaciteteve të reja gjeneruese (BRE), sistemeve të reja për bartjen dhe shpërndarjen e gazit natyror, përfshirë interkonektorët, si dhe linjat direkte elektrike dhe gazsjellësit direkt për bartjen e gazit natyror do të bëhet në pajtim me procedurat e autorizimit sipas këtij ligji, e cila do të ndërmerret nga Zyra e Rregullatorit për Energji, në përputhje me kritere objektive, transparente dhe jo-diskriminuese.

Për të përmbushur obligimet ligjore për të arritur cakun e detyrueshëm për BRE deri në vitin 2020, Ministria e Zhvillimit Ekonomik ka nxjerrë Udhëzimin Administrativ nr. 01/2013 dhe nr. 05/2017 me të cilin ka përcaktuar caqet vjetore dhe afatgjate të Energjisë nga BRE.

Udhëzimi Administrativ ka përcaktuar se, caku i detyrueshëm nga Burimet e Ripërtërishme të Energjisë deri në 2020, është 25 % të konsumit përfundimtar bruto të energjisë siç është përcaktuar në nenin 4 të Vendimit të Këshillit Ministror të Komunitetit të Energjisë Nr. D/2012/04/MC –EnC.

Vlen të theksohet se Kosova është palë nënshkruese e Traktatit e për Themelimin e Komuniteti të Energjisë e cila është nënshkruar me datë 25 tetor 2005, e ratifikuar dhe ka hyr në fuqi me 01 korrik 2006 dhe ka filluar të implementohet me 1 korrik 2007. Në bazë të kësaj Kosova ka marrë obligime

ligjore për të përmbushur të gjitha obligimet që kanë të bëjnë me sektorin e energjisë ku është paraparë edhe obligimi i detyrueshëm për arritjen e caqeve të BRE-ve deri në 2020.

Shtojca I e këtij Udhëzimi Administrativ 05/2017 ka përcaktuar kapacitetet e Energjisë Elektrike nga BRE (MW), Ku Niveli i caqeve të përcaktuara për Burimet e Ripërtërishme të Energjisë dhe të pranuar në Skemën Mbështetëse është si në tabelën në vijim:

Tab. 3.4 Caqet e përcaktuara për kapacitetet nga BRE në MW

Kapaciteti i energjisë elektrike nga BRE					
Burimi primar i energjisë	2016	2017	2018	2019	2020
Fotovoltaike	6	7	8	9	30
Erë	1	61	115	129	150
HC të vogla	40	57	181	187	240
Biomasë	6	8	10	12	20

Në mënyrë që të arrihen caqet për prodhimin e energjisë elektrike nga BRE, të përcaktuar me Udhëzimin e cekur më lartë, dhe në përputhje me mandatin ligjor të dhënë me Legjislacionin për energjinë në fuqi, gjatë vitit 2020, ZRRE ka pranuar dhe shqyrtuar aplikacionet për marrje të autorizimit në pajtim me Rregullën për Procedurën e Autorizimit për ndërtimin e kapaciteteve të reja gjeneruese bazuar në BRE dhe Rregullën për Skemën Mbështetëse nga Burimet e Ripërtrishme të Energjisë.

Bordi i ZRRE-së, për të mbështetur nxitjen e investimeve në Energjinë e Ripërtrishme, ka nxjerrë Vendimin V-810-2016 ku ka përcaktuar tarifat nxitëse ("feed-in") për prodhimin e energjisë elektrike të prodhuar nga BRE. ku: energjia elektrike e prodhuar nga uji (hidrocentralet <10MW) ka çmimin 67.47€/MWh, energjia elektrike e prodhuar nga era ka çmimin 85.0€/MWh, energjia elektrike e prodhuar nga biomasa solide ka çmimin 71.3€/MWh dhe energjia elektrike e prodhuar nga panelet solare/fotovoltaike për caqet deri në 10 MW sipas udhëzimit të kaluar ka qenë prej 136.4€/MWh .

Po ashtu për të arritur caqet e BRE-ve, ZRRE ka garantuar edhe jetëgjatësinë e Marrëveshjes për Blerje të Energjisë e cila lidhet mes investitorit dhe KOSTT/OT, ku për energjinë elektrike të prodhuar nga panelet fotovoltaike dhe energjinë e prodhuar nga Turbinat e Erës do të kenë kohëgjatjen dymbëdhjetë (12) vjeçare, ndërsa për burimet tjera (hidroenergji dhe biomasa solide) do të kenë kohëgjatje dhjetë (10) vjeçare, me çmime (tarifa nxitëse) të aplikueshme dhe të pranuar në skemën mbështetëse. Ndërsa për gjeneratorët për vetë-konsum ka garantuar kontratën(MBE) prej dymbëdhjetë (12) vitesh, e cila lidhet me furnizuesin e konsumatorit prodhues.

3.3 Autorizimi për ndërtimin e kapaciteteve të reja

ZRRE, edhe gjatë këtij viti ka vazhduar me zbatimin e procedurës së autorizimit, shqyrtimin e aplikacioneve për lëshimin e autorizimit për ndërtimin e kapaciteteve të reja gjeneruese bazuar në Burimet e Ripërtrishme të Energjisë (BRE), për shoqëritë që kanë aplikuar për marrjen e autorizimit.

ZRRE në kuadër të përmbushjes së detyrimeve të caktuara me legjislacionin në fuqi, ka lëshuar Autorizime Finale për ndërtimin e kapaciteteve gjeneruese, ku çdo aplikues për marrjen e autorizimit iu është nënshtruar analizës së rregullshmërisë dhe plotësisë me korrektësi të dokumentacionit ligjor, administrativ, teknik, financiar dhe mjedisor, si dhe marrjes së lejeve përkatëse, për përdorim

e ujit në rastet e hidrocentraleve, të drejtën e shfrytëzimit të tokës, zgjidhjet teknike të kyçjes dhe pëlqimin mjedisor, të lëshuara nga institucionet relevante në përputhje me aktivitetin që subjektet kanë kërkuar për marrjen Autorizimit final për lejimin e ndërtimit të kapaciteteve të reja gjeneruese bazuar në BRE.

Gjatë vitit 2020 ZRRE nga subjektet e ndryshme juridike ka pranuar 3 aplikacione për marrje të autorizimit për ndërtimin e kapaciteteve të reja gjeneruese nga BRE. Janë pranuar dhe shqyrtuar 43 kërkesa për marrjen e Autorizimit për gjeneratorët për vet-konsum.

3.3.1 Aplikacionet që janë në proces të shqyrtimit në Rregullator

ZRRE, gjatë këtij viti ka pranuar aplikacione për marrje të autorizimit për ndërtimin e kapaciteteve të reja gjeneruese, të cilat janë në fazën e kompletimit të aplikacioneve. Në vazhdim është paraqitur lista e aplikacioneve, të cilat janë në proces të shqyrtimit (shih tabelën 2.7).

Tab. 3.5 Shoqëritë që janë në proces të shqyrtimit për marrjen e vendimit për autorizim preliminar

Nr.	Subjekti Juridik	Objekti	Lokacioni	Kapaciteti i instaluar	Data e Aplikimit
1	EUROKOS DD SH.P.K	Hidrocentral	DRINI PSHP -REVERZIBIL	250 MW	16 nëntor 2020
2	NIN TECHNOLOGY SH.P.K.	Biomasa	Ferizaj	5.2 MW	10 dhjetor 2020
3	HIDROENERGJI SH.P.K.	Hidrocentral	HC LEPENCI 1	9.98 MW	09 dhjetor 2020

ZRRE ka vlerësuar aplikacionet për lëshimin e autorizimeve për ndërtimin e kapaciteteve të reja gjeneruese, dhe pas kompletimit do t'i lëshoj Autorizimet Preliminare për aplikuesit e lartcekur.

3.3.2 Projektet në proces të ndërtimit sipas Autorizimit Final

Projektet të cilat janë duke u ndërtuar sipas planit dinamik të realizimit dhe sipas afateve të përcaktuara me Rregullën Nr. 11/2017 për Procedurën së Autorizimit, janë katër (4) projekte nga Turbinat e Erës ku 103.4 MW me gjithsej njëzeteshtatë (27) turbina, në Parkun e Erës në Bajgora të Komunës së Mitrovicës, dhe projekti Parku i Erës Budakova me kapacitet prej 11 MW me gjithsej tri (3) turbina janë duke u ndërtuar në Budakovë të Suharekës. Poashtu në proces të ndërtimit janë edhe disa projekte të vogla nga hidrocentralet ku sipas dinamikës së punime priten të realizohen gjatë vitit 2021, si dhe projekti nga Biomasa me kapacitet prej 1.2 MW energji elektrike dhe 15 MW energji termike e cila do të realizohet nga NP Ngrohtorja e Qytetit – Gjakova, projekt i financuar nga Komisionin European.

3.3.3 Hyrja në operim e gjeneratorëve nga BRE

Gjatë këtij viti pas finalizimit të projekteve sipas Autorizimit nga Bordi i ZRRE-së, dhe pas pranimit teknik kanë hyr në operim komercial tre (3) projekte, me fuqi totale të instaluar prej 4.86 MW.

Në tabelën e mëposhtme janë paraqitur projektet të cilat kanë hyr në operim komercial për prodhimin e energjisë elektrike nga BRE.

Tab. 3.6 Shoqëritë të cilat kanë hyrë në operim

Nr.	Subjekti Juridik	Objekti	Lokacioni	Kapaciteti i instaluar	Data e Hyrjes në Operim
1	DILLI ENERGY SH.P.K.	Hydrocentral	HC Bresana	0.31 MW	03 shkurt 2020
2	HYDRO LINE SH.P.K.	Hydrocentral	HC Albaniki II	3.55 MW	06 shkurt 2020
3	EKO ENERGJI SH.P.K.	Hydrocentral	HC Binça	1 MW	25 shkurt 2020

Fig. 3.1 Pamje nga Godina e HC Albaniku II, Mitrovica

3.4 Gjeneratorët për vetë-konsum

ZRRE, gjatë këtij viti ka trajtuar edhe kërkesat/aplikacionet për gjeneratorët për marrjes e statusit të konsumatorit prodhues për vetë-konsum, të cilat pas plotësimit të kërkesave ligjore në pajtim me Rregullën e Autorizimit dhe Skemën mbështetëse, janë lejuar për të vazhduar me ndërtimin e kapaciteteve gjeneruese për vetë-konsum.

Në tabelën e mëposhtme janë paraqitur numri i vendimeve të lëshuara nga Bordi i ZRRE-së, për gjeneratorët për vetë-konsum gjatë vitit 2020.

Tab. 3.7 Autorizimet për vetë-konsum

Vendime për vetë-konsum	Nr. i vendimeve të lëshuara
Solare	33
Totali	33

Në tabelën e mëposhtme janë paraqiten subjektet juridike të cilave iu është lëshuar vendimi për autorizimin për ndërtim të gjeneratorëve për vetë-konsum.

Tab. 3.8 Shoqëritë të cilave iu është lëshuar vendimi për ndërtim të gjeneratorëve për vetë-konsum

Nr.	Subjekti Juridik	Objekti	Lokacioni	Kapaciteti i instaluar	Data e Lëshimit të Vendimit
1	SAMIRI I - H&A SH.P.K.	Solare	Rahovecç	8.4 kW	06 prill 2020
2	GELI SH.P.K.	Solare	Gjakova	10 kW	23 qershor 2020
3	KOMUNA E OBILIQIT	Solare	Obiliq	16.32 kW	23 qershor 2020
4	Person Fizik	Solare	Prizren	10 kW	23 qershor 2020
5	BALLKAN PETROL SH.P.K.	Solare	Ferizaj	83.3 kW	23 qershor 2020
6	N.T.LIRIDONI	Solare	Pejë	100kW	27 gusht 2020
7	GNTC GROUP SH.A.	Solare	Ferizaj	100 kW	27 gusht 2020
8	D&Z SH.P.K.	Solare	Gjakovë	10.85 kW	27 gusht 2020
9	Person Fizik	Solare	Rahovec	10 kW	27 gusht 2020
10	Person Fizik	Solare	Malishevë	5 kW	27 gusht 2020
11	Person Fizik	Solare	Taslixhe/Prishtinë	12.5 kW	30 shtator 2020
12	Person Fizik	Solare	Taslixhe/Prishtinë	5 kW	30 shtator 2020
13	KAN SH.P.K. OBJEKTI KFC	Solare	Magj. Prishtinë -Ferizaj	100 kW	30 shtator 2020
14	Person Fizik	Solare	Sofali/Prishtinë	3 kW	30 shtator 2020
15	Person Fizik	Solare	Pejë	8 kW	30 shtator 2020
16	Person Fizik	Solare	Gjakovë	10 kW	30 shtator 2020
17	GREEN HOUSE SH.P.K.	Solare	Radavc/Pejë	21.84 kW	30 shtator 2020
18	Person Fizik	Solare	Hereq/Fushë Kosovë	8 kW	14 tetor 2020
19	Person Fizik	Solare	Jabllanicë e vogë/Pejë	15 kW	14 tetor 2020
20	Person Fizik	Solare	Prishtinë	8 kW	12 nëntor 2020
21	N.P.T PLUS	Solare	Konjuh/Prishtinë	100 kW	12 nëntor 2020
22	MAXX GROUP SH.P.K.	Solare	Preoce/Graqanicë	15 kW	12 nëntor 2020
23	SOLID GROUP SH.P.K.	Solare	Laplje Selo/Graqanicë	15 kW	12 nëntor 2020
24	SOLID GROUP SH.P.K.	Solare	Laplje Selo/Graqanicë	5 kW	12 nëntor 2020
25	SOLID GROUP SH.P.K.	Solare	Laplje Selo/Graqanicë	80 kW	12 nëntor 2020
26	Person Fizik	Solare	Malishevë	5 kW	12 nëntor 2020
27	Person Fizik	Solare	Deçan	5 kW	12 nëntor 2020
28	KOSHI GROUP SH.P.K.	Solare	Prizren	100 kW	10 dhjetor 2020
29	Person Fizik	Solare	Klinë	8 kW	10 dhjetor 2020
30	RREZE COMPANY SH.P.K.	Solare	Skenderaj	75.53 kW	10 dhjetor 2020
31	Person Fizik	Solare	Rahovecë	5 kW	10 dhjetor 2020
32	Person Fizik	Solare	Prishtinë	5 kW	10 dhjetor 2020
33	N.T.SH. GENCI -AF	Solare	Fushë Kosovë	30 kW	10 dhjetor 2020
				Tot: 978.73	

Fig. 3.2 Pamje nga realizimi i një gjeneratori për vet-konsum

Projektet e lartcekura priten të realizohen brenda periudhës së përcaktuar sipas planit dinamik të realizimit të projekteve në pajtim me kushtet teknike të kyçje.

ZRRE, poashtu ka pranuar edhe 10 kërkesa tjera me kapacitet total prej 420 kW nga personat fizik dhe juridik, të cilat janë në fazë të shqyrtimit dhe sipas procedurave në fuqi, pas kompletimit do të lejohen në ndërtimin e kapaciteteve të reja gjeneruese nga gjeneratorët për vetë-konsum.

3.5 Monitorimi i ndërtimit të kapaciteteve të reja gjeneruese

ZRRE, gjatë këtij viti, ka bërë monitorimin e subjekteve juridike që janë të pajisura me Autorizim Final për ndërtimin e kapaciteteve gjeneruese, e të cilat janë në faza të ndryshme të ndërtimit.

ZRRE ka monitoruar punimet në realizimin e projekteve nga shoqëria SOWI KOSOVO L.L.C. për projekt Wind Park SELAC1, SELAC 2 dhe SELAC 3, të autorizuar me Vendimet V-980-2018, V_981_2018 dhe V_982_2018 i datës 13 qershor 2018, ku sipas planit dinamik priten të vendoset njëzeteshtatë (27) turbina për prodhimin e energjisë elektrike nga Era. Më poshtë gjeni foto nga realizimi i projektit WIND PARK SELAC, Komuna e Mitrovicës.

Fig. 3.3 Pamje nga punimet në realizimin e projektit WIND PARK SELAC 103.41 MW

Poashtu, ZRRE ka monitoruar edhe projektet tjera që janë duke u realizuar sipas vendimeve mbi Autorizimet Finale, e të cilat janë në faza të ndryshme të ndërtimit sipas afateve ligjore të dhënuara me vendimet përkatëse. Monitorimi i tyre është bërë në vazhdimësi varësisht nga kërkesat që kanë dalur gjatë implementimit të tyre.

ZRRE do të vazhdojë me monitorimin e ndërtimit të kapaciteteve të reja gjeneruese nga Burimet e Ripërtrishme të Energjisë, duke i respektuar të gjitha procedurat dhe kriteret ligjore të përcaktuara me legjislacionin në fuqi.

3.6 Tarifat Nxitëse për projektet e BRE

Bordi i ZRRE-së, në mbledhjen e fundit për vitin 2020 me vendimin V_1321_2020 ka vendosur që të ndërpritet aplikimi i Skemës Mbështetëse me tarifa Nxitëse ("Feed – in") për mbështetjen e ndërtimit të kapaciteteve të reja gjeneruese për prodhimin e energjisë elektrike nga Burimet e Ripërtrishme të Energjisë (BRE).

ZRRE në pajtim me detyrimet ligjore dhe në bashkëpunim me Institucionet e Republikës së Kosovës, do të ndërmarr veprime për zhvillimin e projekteve nga Burimet e Ripërtrishme të Energjisë për caqet 2021-2030 përmes formave të ndryshme të ankandeve, në përzgjedhjen e përfitueseve nga format tjera përmes Tarifave Premium ose të ngjashme, konform praktikave më të mira në favor të interesit publik.

ZRRE ka vlerësuar se duhet të ndiqen trendët e zhvillimeve të përgjithshme në sektorin e energjisë dhe t' i përshtaten politikave të transformimit të ndjeshëm në tregun e energjisë elektrike në rajon dhe më gjerë. Një nga transformimet më të rëndësishme, padyshim është zhvillimi i teknologjive të BRE-ve, e në veçanti atyre solare dhe të erës, duke ndikuar kështu në rënien drastike të kostos së investimeve në këtë sektor, si dhe duke ngritur efikasitetin e shfrytëzimit të teknologjive në fjalë.

ZRRE ka arritur në përfundim se mbështetja e investimeve në energjinë e ripërtrishme përmes tarifave nxitëse ("Feed – in") tanimë nuk është e nevojshme në raport me disa vite më parë, marr parasysh edhe zhvillimet në shumë vende evropiane dhe të rajonit, ku tarifa nxitëse ("Feed-in"), si masë dominuese tanimë përjashtohet nga skemat mbështetëse, duke u zëvendësuar me modele të reja të cilat përafrojnë çmimet e energjisë nga BRE me ato të tregut.

ZRRE ka vlerësuar se zhvillimi i teknologjisë patjetër që ka ndikim edhe në politikat e Kosovës në drejtim të mbështetjes së BRE-ve, duke i orientuar në masë të pranueshme kah tregu i energjisë përmes skemave të ankandeve dhe duke lejuar tregun që të përcaktoj se çfarë çmime do të ishin të arsyeshme për energjinë e prodhuar nga BRE.

ZRRE ka vlerësuar edhe konkluzionet e takimit të 15 të Këshillit Ministror që kanë inkurajuar Palët Kontraktuese, ku bën pjesë edhe Republika e Kosovës, që të punojnë ngushtë me Sekretariatën e Komunitetit të Energjisë (SKE) dhe Bankën Evropiane për Rindërtim dhe Zhvillim (BERZH) në hartimin dhe zbatimin e procesit konkurrues, efikas dhe transparent për dhënien e skemave mbështetëse për burimet e ripërtrishme të energjisë.

ZRRE ka marr parasysh edhe fillimin e zbatimit të Projektin për zhvillimin e Ankandit për BRE-të financuar nga BERZH, i cili ka për detyrë hartimin e procedurave për implementimin e Ankandit për BRE-të dhe i cili pritet të filloj të implementohet gjatë vitit 2021.

3.6.1 Monitorimi i ndërmarrjeve të energjisë termike

Duke qenë se monitorimi është ndër aktivitetet e rregullta që ndërmerren në vazhdimësi nga ZRRE, në vitin 2020 janë monitoruar realizimet dhe performanca në sezonin 2019/2020 e ndërmarrjeve NQ Termokos dhe NQ Gjakova. Monitorimi i realizimeve ka përfshirë:

- Bilancin e energjisë: prodhimin dhe furnizimin me energji termike si dhe humbjet në rrjet;
- Realizimin e të hyrave (faturimit dhe arkëtimit) dhe kostove operative;

- Realizimin e kostove kapitale – konkretisht investimeve të reja të lejuara;
- Kyçjet e reja dhe kontratat e furnizimit të konsumatorëve;
- Shfrytëzimin e pa-autorizuar dhe shkyçjet; dhe
- Ankesat dhe kërkesat e konsumatorëve dhe adresimi i tyre nga ndërmarrjet respektive;

Nga analiza i të dhënave dhe informatave të mbledhura gjatë monitorimit janë hartuar Raportet e monitorimit të realizimeve në sezonin 2019/2020 për NQ Termokos dhe NQ Gjakova, të cilat janë shqyrtuar nga Bordi i ZRRE-së. Këto raporte kanë përshkruar vlerësimet dhe të gjeturat për realizimet e secilës komponentë të monitorimit dhe gjithashtu janë dhënë rekomandimet përkatëse.

3.7 Bilancet e energjisë

Bazuar në legjislacionin në fuqi, Rregullatori ka përgjegjësi për përcaktimin e metodologjisë, rregullave dhe procedurave për përgatitjen dhe miratimin e bilanceve të energjisë, si dhe obligimet e operatorëve të sistemeve për përgatitjen e këtyre bilanceve.

Në qershor 2020, Bordi i Rregullatorit me Vendimin V_1262_2020 ka amandamentuar Rregullën dhe metodologjinë për hartimin e bilanceve të energjisë, si rezultat i ndryshimeve në furnizimin e konsumatorëve dhe importeve/eksporteve, me fillimin e liberalizimit të tregut. Me këtë Rregull janë përcaktuar parimet, procedurat dhe metodologjia për hartimin e bilanceve vjetore dhe shumëvjeçare të energjisë elektrike dhe energjisë termike.

Sipas Ligjit për Energjinë (nr. 05/L-081) ZRRE është përgjegjëse për aprovimin e bilanceve të energjisë, ku përfshihen bilancet vjetore dhe afatgjate (10 vjeçare) të energjisë elektrike, energjisë termike dhe gazit natyror. Në këtë kuptim përgjegjësia ligjore e ZRRE-së shtrihet edhe në përcaktimin e Metodologjisë, rregullave dhe procedurave për përgatitjen dhe miratimin e bilanceve të energjisë. Po ashtu sipas ligjit përcaktohen edhe obligimet e operatorëve të sistemeve për përgatitjen e këtyre bilanceve.

3.7.1 Bilanci vjetor i energjisë elektrike dhe termike

Bilancet vjetore duhet të aprovohen nga ZRRE veçmas dhe pastaj përmblihen si një tërësi e përbashkët për energjinë elektrike, energjinë termike dhe gazin natyror dhe publikohen në faqen elektronike.

Bazuar në kërkesat ligjore dhe në Rregullën dhe metodologjinë për hartimin e bilanceve të energjisë, në seancën e 10 dhjetorit 2020, ka aprovuar Bilancet vjetore:

- Bilancin Vjetor të Energjisë Elektrike 2020 - _1336_2020
- Bilancet Vjetor të Energjisë Termike të NQ Termokos dhe NQ Gjakova 2020 - V_1330_2020 dhe V_1328_2020

Meqenëse Kosova nuk posedon sistem të organizuar të gazit natyror, nuk janë përgatitur bilancet përkatëse për gazin natyror.

Këto dokumente janë punuar në pajtim me Ligjin Nr. 05/L-081 për Energjinë (Neni 8), dhe Metodologjinë për Përgatitjen e Bilanceve të Energjisë Elektrike dhe përmbajnë:

- a) planifikimin vjetor dhe afatgjatë të prodhimit për energji elektrike dhe termike;

- b) parashikimin për import dhe eksport të energjisë elektrike,
- c) konsumin dhe humbjet në rrjetet e transmetimit dhe shpërndarjes të energjisë elektrike/termike.

Qëllimi i këtyre dokumenteve është të informojë të gjithë të interesuarit për parashikimin e kërkesës për energji për vitin 2021. Dokumentet janë të publikuara në faqen elektronike të ZRRE-së www.ero-ks.org.

3.7.2 Bilancet afatgjatë të energjisë

Në përputhje me dispozitat ligjore, Bilancet Afatgjata të Energjisë përfshijnë parashikimin për një periudhë dhjetë (10) vjeçare dhe zhvillohen nga operatori i sistemit të transmetimit (për energji elektrike) dhe nga operatorët e sistemeve të shpërndarjes së energjisë termike (për energji termike) dhe pas marrjes së mendimit nga Ministria, dërgohen për miratim te Rregullatori. Azhurnimet e Bilancit Afatgjatë miratohen çdo dy (2) vjet.

Bilanci afatgjatë të energjisë elektrike

Bordi i Rregullatorit, në shtator 2020, me anë të vendimit V-1296_2020 ka aprovuar kërkesën e KOSTT për Derrogim të Bilancit Afatgjatë të Energjisë Elektrike dhe Planit të Adekuacisë së Gjenerimit. Kjo kërkesë, ka ardhur si rezultat i mos rishikimit të Strategjisë së Energjisë, e cila është një ndër dokumentet bazë për përpilimin e këtyre dokumenteve.

Bilancet afatgjatë të energjisë termike

Në seancën e 10 dhjetorit 2020 Bordi i ZRRE ka miratuar:

- Bilancin afatgjatë të energjisë termike të NQ Termokos për periudhën 2021-2030 – V_1331_2020; dhe
- Bilancin afatgjatë të energjisë termike të NQ Gjakova për periudhën 2021-2030 – V_1329_2020

Ashtu siç përcaktohet me Metodologjinë dhe rregullën për hartimin e Bilanceve të energjisë, Bilancet afatgjatë të energjisë termike kanë përfshirë analizën e 3 viteve paraprake të të dhënave historike, si dhe planifikimet për 10 vitet e ardhshme, parashikimin e kërkesës, zgjerimit të rrjetit, vizionin dhe planet për zhvillimin e sistemit të energjisë termike.

3.8 Adresimi i furnizimit me energji në veri të Kosovës

3.8.1 Zhvillimet paraprake dhe konteksti

Që nga viti 1999, ndërmarrja elektrike Serbe (Elektroprivreda Srbije (EPS)), përmes filialit të tij, Elektrokosmet, ka operuar jashtëligjshëm rrjetin e shpërndarjes së energjisë elektrike në katër komunitat veriore të Kosovës (Leposaviq, Zveqan, Zubin Potok dhe pjesa e qytetit të Mitrovicës, që ndodhet në bregun verior të lumit Ibër). Bazuar në ligjin për Rregullatorin e Energjisë dhe kornizën rregullative, Elektrokosmet nuk posedon licencë ose mandat tjetër ligjor për të kryer këto aktivitete. Në të vërtetë, sipas kornizës rregullative, operatori i vetëm i licencuar i shpërndarjes për tërë territorin e Kosovës është Kompania Kosovare për Shërbimet e Shpërndarjes së Energjisë Elektrike (KEDS). KEDS gjithashtu zotëron rrjetin e shpërndarjes së energjisë elektrike në veri të Kosovës;

megjithatë, personeli i saj nuk është në gjendje të administrojë asetet ose të mbledhë te hyra nga përdorimi i aseteve.

Në përpjekje për të zgjidhur situatën, Marrëveshja e Energjisë e nënshkruar ndërmjet Kosovës dhe Serbisë në shtator 2013 ("Marrëveshja për Energjinë" 2013), si dhe "Konkluzionet e lehtësuesit të BE mbi implementimin e Marrëveshjes për Energjinë" e vitit 2013, përmes BE-së parashikojnë formimin dhe aktivizimin e një ndërmarrjeje të re të furnizimit me energji elektrike, të regjistruar në Kosovë, e cila do të blinte dhe shiste energji elektrike për të shërbyer konsumatorët në të katër komunat veriore të vendit. Për këtë qëllim, ndërmarrja "ElektroSever" (në pronësi të EPS) është regjistruar në Kosovë më 2019, dhe Qeveria e Kosovës më pas ka treguar që "Elektrosever" është e lirë të vazhdojë me sigurimin e licencës së furnizimit me energji elektrike nga ZRRE. Ekzistonte gjithashtu një pritje që "ElektroSever" do të kryejë edhe shërbime të distribucionit brenda zonës së tij, përfshirë faturimin, inkasimin, mirëmbajtjen dhe lidhjen e konsumatorëve të rinjë. Sidoqoftë, një marrëveshje kontraktuale, nëpërmes bartjes së përgjegjësisë për kryerjen e shërbimeve të distribucionit midis KEDS dhe Elektrosever do të mund të siguronte një zgjidhje praktike për këtë çështje.

Para dhjetorit 2017, energjia e furnizuar për të katër komunat veriore të Kosovës është trajtuar si "humbje e energjisë" nga Zyra e Rregullatorit për Energji (ZRRE) dhe kostoja e energjisë u trajtua në mënyrë të ngjashme me humbjet e tjera të rrjetit që përfshihen në tarifat e konsumatorit. Këtë kosto të humbjeve, prej 01 Prill 2017 me hapjen e tregut me shumicë, ZRRE ka vendosur që të mbulohet përmes tarifave të KOSTT-it. Sidoqoftë, në nëntor 2017, bazuar në çështjen përmbajtjesorë të ngritur nga Avokati i Popullit dhe e konfirmuar me një masë të përkohshme gjyqësore, ZRRE ka urdhëruar uljen e tarifave për KOSTT-in dhe ka udhëzuar në mënyrë të çartë që asnjë para e marrë nga konsumatorët e energjisë elektrike të Kosovës nuk mund të përdoret për të blerë energji për të mbuluar koston e humbjeve në katër komunat veriore të vendit. Rrjedhimisht, që nga 02 Dhjetor 2017 e deri më sot, energjia që konsumohet në katër komunat veriore të vendit është tërhequr nga ana e Operatorit të Sistemit të Transmisionit të Kosovës (KOSTT) prej rrjetit inerkonektiv evropian, duke krijuar një devijim, kostoja e të cilit është afërsisht 37 milion euro deri më tani. Në këtë kontekst, pra në pamundësi ligjore dhe financiare, KOSTT ka kërkuar nga Qeveria e Kosovës që të ndajë mjete për mbulimin e konsumit të pjesës veriore të Kosovës, derisa çështja e furnizimit të pjesës veriore të Kosovës të adresohet në mënyrë të rregullt. Kjo kërkesë është miratuar nga Qeveria e Kosovës dhe Kuvendi i Kosovës përmes Ligjit për Buxhet, janë ndarë 10mil€ për këtë qëllim. Në bazë të kësaj KOSTT ka lidhur marrëveshje me Ministrinë e Ekonomisë dhe Ambientit për pranimin e ndarjes buxhetore në shumën prej 10mil€ nga Buxheti i Kosovës për mbulimin e konsumit në pjesën veriore të Kosovës për vitin 2020.

Ministria e Ekonomisë, Punësimit, Tregtisë, Industrisë, Ndërmarrësisë dhe Investimeve Strategjike, mbështetur në nenet 10,11 të Ligjit 06/L-133 për organizmin dhe funksionimin e administratës shtetërore dhe të agjencive të pavarura, në pajtim me nenin 8.1.4 dhe pikat 1 dhe 9 të shtojcës 7 të Rregullores QRK 05/2020 për fushat e përgjegjësisë administrative të Zyrës së Kryeministrit dhe ministrive ka nxjerr vendimin me numër ref.01/14 të datës 8 maj 2020 për themelimin e grupit punues për përgatitjen e planit të veprimit për sigurimin e furnizimit me energji elektrike. Në shtator 2020, grupi punues ka dorëzuar në Qeveri, raportin mbi planin final të veprimit për normalizimin e shpërndarjes dhe furnizimit me energji elektrike në pjesën veriore të Republikës së Kosovës.

3.8.2 Gjendja aktuale në lidhje me Licencimin e Elektroserver-it

Marrëveshja për energjinë e lidhur në mes të Kosovës dhe Serbisë në vitin 2013, e ndërmjetësuar nga Bashkimi Evropian, si dhe konkulizat e BE-së të vitit 2015, ndër të tjera përcakton adresimin e furnizimit të energjisë në katër komunat e veriut të vendit. Ky proces parashikonte krijimin e një entiteti të ri ("Elektroserver") të regjistruar si biznes në Kosovë, i cili është realizuar. "Elektroserver" në dhjetor 2020 ka aplikuar në ZRRE për licencë të furnizimit me energji elektrike konform kornizës ligjore dhe rregullative të Kosovës. ZRRE ka konfirmuar pranimin e aplikacionit dhe është në proces të shqyrtimit.

3.9 INTEGRIMI I TREGUT

3.9.1 Marrëveshja e Kyçjes KOSTT- ENTSO-E

Marrëveshja e Kyçjes me ENTSO-E buron nga një kronologji e gjerë e ngjarjeve që shtrihen përgjatë dhjetë viteve të fundit. Ngjarjet arritën kulmin në një Marrëveshje përfundimtare të Kyçjes (MK), që i dërgohet ENTSO-E Grupit Regjional për Evropë Kontinentale (RGCE) për miratim me 4 shkurt 2020. Marrëveshja e Kyçjes me ENTSO-E është miratuar më 20 prill 2020. Edhe procesi i ankesës së palës serbe/EMS për rishikim të votimit të MK është refuzuar nga RGCE. Miratimi i Marrëveshjes së Kyçjes do të shkaktojë një numër procesesh të verifikimit teknik midis KOSTT dhe Swissgrid. Me 30 qershor 2020 është nënshkruar Marrëveshja e re e Kyçjes KOSTT_ENTSO_E, ndërsa me 29 shtator 2020 Grupi Regjional i Evropës Kontinentale të ENTSO_E ka konfirmuar se KOSTT i plotëson të gjitha parakushtet për të operuar si zonë Rregulluese e pavarur.

Pas më shumë se një dekade të një procesi të gjatë, me 14 dhjetor 2020 hyri në fuqi Marrëveshja e Kyçjes ndërmjet KOSTT dhe operatorëve të sistemit të transmetimit (OST) nga Evropa Kontinentale, duke shënuar ditën e parë të funksionimit të KOSTT si një zonë e kontrollit ENTSO-E. Kosova përmbushi të gjitha kërkesat teknike dhe formale për t'u bërë një zonë e pavarur kontrolli në ENTSO-E. Në të njëjtën kohë në dhjetor 2020, u krijua një bllok i përbashkët kontrolli midis zonës së kontrollit të Shqipërisë dhe zonës së kontrollit të Kosovës. Për më tepër, linja 400 kV midis Kosovës dhe Shqipërisë e ndërtuar në 2016 u vendos më në fund në funksionim normal, duke kontribuar në shkëmbime më të mëdha ndërkufitare, duke përfshirë shkëmbimin e mundshëm ndërkufitar të rezervave. Sistemet energjetike të Kosovës dhe Shqipërisë janë sisteme plotësuese termike - hidrike, ku Kosova nuk ka njësi gjeneruese të brendshme fleksibile dhe të shpejta për të shërbyer si një kapacitet rezervë të sistemit, dhe Shqipëria ka shumë njësi të tilla. Prandaj, është në dobi të ndërsjellë - si element i bashkimit të këtyre dy tregjeve - të përdoren kapacitetet e disponueshme të transmetimit ndërkufitar për shkëmbimin e kapaciteteve rezervë të sistemit energjetik.

Me fillimin e operimit si Zonë Rregulluese e pavarur në kuadër të Evropës Kontinentale Kosova është njohur si zonë tregtare, ku balancimi i sistemit do të jetë përgjegjësi e plotë e KOSTT, që nënkupton mbulimin e të gjitha devijimeve nga sistemi i Kosovës. KOSTT ka filluar alokimin e kapaciteteve ndërkufitare dhe menaxhimin e kongjestionëve që nënkupton mbledhjen e të hyrave nga tregtimet

ndërkufitare. Pra, kjo marrëveshje sjellë përfitime por edhe në të njëjtën kohë e ngarkon me përgjegjësi KOSTT-in në lidhje me operimin e sigurt të sistemit interkonektiv.

3.9.2 Procesi për Krijimin e Tregut të Përbashkët të Energjisë Elektrike Kosovë- Shqipëri

Integrimi i tregut të energjisë në rajonin e Ballkanit Perëndimor është një temë e trajtimit të përkushtuar nga Sekretariati i Komunitetit të Energjisë dhe pjesëmarrësit e tjerë të sektorit të energjisë në rajon dhe më gjerë. Janë ndërmarrë studime të shumta për të siguruar integrimin e tregut, por deri më tani, nuk ka plan konkret për integrimin e të gjitha tregjeve të Ballkanit Perëndimor në një treg të vetëm të përbashkët energjetik. Sidoqoftë, shumica e vendeve të rajonit tashmë kanë hartuar planet e tyre për integrimin e pjesshëm të tregut, duke synuar krijimin e tregjeve të përbashkëta ndërmjet një numri më të vogël të pjesëmarrësve, me synimin për të zgjeruar integrimin e tillë më tej me tregjet e reja anëtare të rajonit.

Kosova ka një pozicion të avancuar drejt krijimit të një tregu të përbashkët me Shqipërinë, i cili në fakt do të ishte bashkimi i parë konkret i dy tregjeve në rajon.

Tregu i përbashkët Kosovë - Shqipëri do të përmirësojë sigurinë e furnizimit me energji elektrike për dy vendet tona, duke marrë në konsideratë faktin se dy vendet tona kanë sisteme komplementare të prodhimit të energjisë elektrike.

Në mënyrë që të vijohet me integrimin e tregjeve ndërmjet vendeve tona, është e nevojshme vijimi i harmonizimit të legjislacionit dhe të akteve rregullatorë sekondarë në mënyrë që të eliminohen pengesat që mund të dalin në këtë drejtim. Në këtë kuadër me ndihmën e USAID, grupet e punës tashmë të ngritura me përbërjen e Ministrive, Rregullatorëve dhe Operatorëve të Sistemit janë duke punuar në këtë drejtim. Po ashtu operimi i të dy sistemeve, si një zonë e vetme kontrolli sipas marrëveshjes së nënshkruar në fund të vitit 2019 ndërmjet dy operatorëve të sistemit, me miratim dhe të të dy rregullatorëve, është një hap i rëndësishëm në drejtim të bashkimit të tregjeve dhe optimizimit të kapaciteteve të interkoneksionit. Grupet e punës të ngritura tashmë midis TSO-ve, Rregullatorëve dhe Bursës së Energjisë Elektrike janë duke vijuar punën për rishikimin e legjislacionit primar dhe sekondar për mundësimin e bashkimit të këtyre tregjeve si dhe hapave që duhen ndërmarrë për funksionimin e tij.

3.9.3 Liberalizimi i mëtejshëm i tregut të Energjisë Elektrike

Në vitin 2016 janë miratuar ligjet e reja të sektorit të energjisë: Ligji për Energjinë, Ligji për Energjinë Elektrike, Ligji për Rregullatorin e Energjisë. Këto ligje janë pjesërisht në përputhje me pakon e tretë gjegjësisht me Direktivën Nr.2009/72/EC, lidhur me rregullat e përbashkëta për tregun e brendshëm të energjisë elektrike dhe Rregulloren Nr.714/2009/EC, për kushtet për qasje në rrjetin për shërbimet ndërkufitare të energjisë elektrike, si dhe me kërkesat e Traktatit të Komunitetit të Energjisë.

Pas ndryshimeve në legjislacionin primar, ZRRE ka ndërmarrë të gjitha hapat për të harmonizuar edhe legjislacionin sekondar për sektorin e energjisë, duke mundësuar funksionimin e tregut të energjisë në pajtueshmëri me kërkesat e Traktatit të Komunitetit të Energjisë.

ZRRE në vazhdimësi ka ndërmarrë veprime për të nxitur zhvillimin e tregut konkurrues me shumicë dhe pakicë, e cila mundëson që konsumatorët të përfitojnë çmime konkurruese, dhe për të implementuar këtë ka hartuar dhe aprovuar Udhëzuesin për Liberalizimin e Tregut të Energjisë

Elektrike në Kosovë. Sipas këtij udhëzuesi, është planifikuar që derregullimi i çmimit për konsumatorët fundor do të bëhet në mënyrë graduale, ku konsumatorët e kyçur në rrjetin e tensionit 220 kV dhe 110 kV do të dalin të parët në treg të parregulluar, e të cilët tashmë furnizohen me çmime të derregulluara, kurse konsumatorët tjerë të kyçur në nivelin e tensionit 35 kV, është e paraparë të furnizohen me energji me çmime të derregulluara duke filluar nga 31 mars 2020, ndërsa konsumatorët e kyçur në nivelin e tensionit 10 kV është paraparë që të furnizohen me çmime të rregulluara deri më 31 mars 2021. ZRRE gjatë vitit 2019 dhe fillim të vitit 2020 ka ndërmarrë të gjitha veprimet rregullative dhe procedurale për të njoftuar konsumatorët e kyçur në nivelin e tensionit 35 kV, se do të dalin në treg të parregulluar (të cilët nuk i plotësojnë kriteret për të qenë në kuadër të furnizimit me shërbim universal), ka mbajtur takime me këta konsumatorët për t'i njoftuar rreth procesit të liberalizimit të tregut të energjisë elektrike, ka mbajtur takime me odat ekonomike, . Sidoqoftë rrethanat e krijuara me pandeminë COVID 19, dhe kërkesat e Odave ekonomike për shtyrjen e procesit të liberalizimit të tregut e kanë pamundësuar që ky proces të përmbyllet gjatë vitit 2020, siç ishte paraparë me Udhëzuesin për Liberalizimin e Tregut. Kjo shtyrje e procesit të daljes në treg të parregulluar të konsumatorëve të kyçur në nivelin e tensionit 35 kV ka ndodhur në koordinim me Sekretariatit e Komunitetit të Energjisë. Duhet theksuar se ky aktivitet do të vijohet me plotësimin e kushteve për daljen në treg të konsumatorëve të kyçur në nivelin e tensionit 35kV dhe 10 kV përgjatë vitit 2021, për të vijuar më tej me konsumatorët e kyçur në tension të ulët.

3.9.4 Miratimi i Rregullës së Transparencës dhe Integritetit të Tregut me Shumicë të Energjisë (REMIT)

Përkundër faktit se vendet e EJL nuk janë anëtare të ACER ende, së shpejti këto vende do të jenë të detyruara të krijojnë korniza ligjore dhe mekanizma për zbatimin e REMIT. Sekretariati i Komunitetit të Energjisë ka krijuar një Grup Punues për Implementimin e REMIT, i cili do të hartojë një kornizë të duhur zbatimi. Sipas planit, ai do të zhvillojë një kornizë të përbashkët ligjore për të gjitha vendet e EJL-së, përfshirë Kosovën. Pas krijimit të kushteve për zbatim, REMIT i nënshtrohet një “testimi”, i cili është planifikuar të zgjas për një periudhë 3-vjeçare. Kjo konsiderohet të jetë kohë e mjaftueshme për të gjitha vendet për t'u njohur me një detyrim të tillë, dhe pas kësaj periudhe, implementimi i REMIT për vendet anëtare të Sekretariatit do të jetë i detyrueshëm.

Rregullorja REMIT, e cila është transpozim i rregullores Nr.1227/2011 e Parlamentit dhe Këshillit Evropian , vendos theksin në rritjen e transparencës dhe ruajtjen e integritetit të tregut me shumicë të energjisë elektrike si në vend ashtu dhe në rajon. Rritja e transparencës dhe monitorimi i Rregullatorëve në këtë treg, i cili hap pas hapi po hapet tashmë, do të nxisë konkurrencën e ndershme të të gjithë pjesëmarrësve të tregut dhe për rrjedhojë do të sjellë përfitime për konsumatorët fundor të energjisë.

Për të mundësuar transpozimin e saj dhe implementimin, po punohet në bashkëpunim me Sekretariatit e Energjisë në Vjenë dhe Rregullatorët e rajonit. Rregullorja po ashtu mundëson mbrojtjen e operatorëve të tregut të energjisë elektrike, nga sjellja e padrejtë e mundshme në vendet e tjera të rajonit, duke i dhënë mundësi trajtimit të problematikës së ngritur në rang rajonal dhe monitorimit të mëtejshëm nga ana e Rregullatorëve. Rregullorja në fjalë, e miratuar nga Bordi i ZRRE-së, do të jetë e zbatueshme dhe për Kosovën , në kuadër të Traktatit të energjisë. Implementimi i plotë i rregullores së monitorimit të tregut dhe REMIT do të jetë një sfidë jo vetëm për Rregullatorin,

por për gjithë pjesëmarrësit e tregut të energjisë elektrike në vendin tonë, gjatë krijimit të Bursës së Energjisë Elektrike.

3.9.5 Miratimi i Rregullës për Përcaktimin e Operatorit të Emëruar të Tregut të Energjisë Elektrike (NEMO)

Përkundër faktit se vendet e EJL nuk janë anëtare të ACER ende, këto vende do të jenë të detyruara të krijojnë korniza ligjore dhe mekanizma sipas direktivave Evropiane. Sekretariati i Komunitetit të Energjisë ka krijuar një Grup Punues për Implementimin e REMIT, i cili ka hartuar një kornizë ligjore të duhur zbatimi të përbashkët për të gjitha vendet e EJL-së, përfshirë Kosovën.

Duke parë që tregjet e energjisë në përgjithësi janë në zhvillim, si dhe ndërlidhjen e çmimeve me shumicë të energjisë elektrike në mes të vendeve në rajon, si pasojë e rritjes së tregtisë ndërkufitare midis vendeve dhe shteteve të ndryshme, kërkohet një mekanizëm i cili do të ndikonte që të shmangen abuzimet në këto tregje.

Kërkesa dhe tendenca për liberalizim të tregjeve si dhe rritje të likuiditetit në këto tregje, automatikisht e shtone edhe prezencën e shumëllojshmërisë së produkteve në tregjet e energjisë, e të cilat përcillen me transaksione të mbështetura në kontrata. Një zhvillim i tillë në tregun e energjisë sigurisht që sjell përfitime, por në një situatë të tillë, rritet mundësia e keqpërdorimeve në treg.

Gjithashtu, obligimet e dalura nga pakoja e tretë e energjisë detyrojnë palët kontraktuese për të siguruar marrëveshje konkurruese dhe jodiskriminuese të tregut, por nuk përcakton standarde për të siguruar integritetin e këtyre tregjeve. Në Bashkimin Evropian ky hendek është i plotësuar me futjen e rregullës REMIT dhe për këtë arsye është thelbësore për funksionimin e mirë të tregut të Komunitetit të Energjisë që ky boshllëk të plotësohet edhe në Palët Kontraktuese për të shmangur mundësinë që mundë të krijoj potencial abuzimi në treg si në vendet e BE-së ashtu edhe Palët Kontraktuese për shkak të tregjeve të ndërlidhura në mes vete.

Rregullorja REMIT, e cila është transpozim i rregullores Nr.1227/2011 e Parlamentit dhe Këshillit Evropian, vendos theksin në rritjen e transparencës dhe ruajtjen e integritetit të tregut me shumicë të energjisë elektrike si në vend ashtu dhe në rajon. Implementimi i REMIT do të behet në disa hapa. Hapi i parë do të jetë vendosja e regjimit REMIT, ndërsa hapi pasues do të jetë hapi i ndërmjetëm, që nënkupton veprimet para se të fillojë kërkesa për të dhëna tregtare dhe raportimin e të dhënave themelore, me ç'rast pjesëmarrësit e tregut të angazhuar në produkte të raportueshme ose janë pronarë të informacionit themelor duhet të regjistrohen në ZRRE. Hapi i dytë përfshin kërkesën për të dhëna tregtare dhe raportimin e të dhënave themelore, si dhe regjimin e monitorimit të tregut.

3.9.6 Paketa e Energjisë së Pastër

Pakaja e Energjisë së Pastër është miratuar tashmë me Direktivat e BE-së, e cila së shpejti do të jetë e detyrueshme dhe për vendin tonë, sipas parashikimeve dhe detyrimeve të Traktatit të Komunitetit të Energjisë. Paketa e katërt energjetikë, e ashtuquajtura Paketa e Energjisë së Pastër, ka në fokus kryesor të drejtat e konsumatorëve, nëpërmjet vendosjes së këtyre të fundit tashmë jo vetëm si konsumatorë të mirëfilltë, por duke i bërë pjesë përbërës të tregut.

Pakaja e energjisë së pastër e vendos në epiqendrën e sistemit të energjisë dhe parashikon një model të rinovuar të tregut i cili rrit stimuj për fleksibilitet dhe menaxhim të kërkesës në mënyrë që të

përmirësojë aftësinë e rrjeteve të energjisë për të absorbuar një nivel të rritur të depërtimit të llojeve të ndryshme të burimeve të energjisë së ripërtëritshme. Duke qenë se paketa në fjalë do të jetë shumë shpejt e zbatueshme dhe në vendin tonë, ZRRE duhet të studiojë me kujdes implikimet e Pakos në hartimin e tregut dhe të rregullojë politikën e saj të ardhshme në përputhje me këto implikime.

3.9.7 Vlerësimi i konkurrencës në tregun e energjisë elektrike

Rregullatori, sipas mandatit të dhëne, përmes ligjit për Energjinë Elektrike Nr. 05/L_085, neni 26: "Rregullatori, në konsultim me Autoritetin Kosovar të Konkurrencës dhe me Zyrën e Ndihmës Shtetërore, së paku çdo dy (2) vite duhet të kryejë hetime lidhur me funksionimin e tregut të energjisë elektrike", ka kryer raportin e vlerësimit të konkurrencës në tregun e energjisë elektrike me shumicë dhe pakicë për vitin 2018 dhe 2019.

Ky raport paraqet vlerësimin e ZRRE-së nëse ka:

- a) konkurrencë efektive në tregun e energjisë elektrike me shumicë dhe pakicë, dhe
- b) karakteristika të tregut që mund të dëmtojnë konkurrencën efektive.

Nga të gjeturat e këtij raporti ZRRE konstaton se përqendrimi në tregun e energjisë me shumicë dhe pakicë është shumë i lartë, që nënkupton se tregu i energjisë në vend për periudhën e analizuar ballafaqohet me mungesë të konkurrencës.

Në bazë të rezultateve të dala nga ky raport, ZRRE më poshtë ka dhëne rekomandimet lidhur me veprimet që duhet ndërmarrë lidhur me konkurrencën në tregun e energjisë elektrike në Kosovë:

- ZRRE në bashkëpunim me AKK të filloj një hetim që ka të bëjë me respektimin e procedurës për tregtimin e energjisë, nga pjesëmarrësit e tregut, lidhur me tregtimin e energjisë elektrike;
- AKK të filloj një hetim që ka të bëjë me ndikimin e MFSH-së në tregun e energjisë elektrike në vend, duke pasur parasysh se kjo marrëveshje mundë të ketë ndikim në konkurrencë;
- Të intensifikohet largimi i konsumatorëve nga Furnizimi me tarifa të rregulluara sipas Udhëzuesit për Liberalizimit të Tregut të Energjisë Elektrike;
- Të vazhdohet me krijimin e Mjetit për krahasimin e çmimeve të energjisë elektrike që konsiderohet si një burim i besueshëm për të krahasuar çmimet që do të ofrojnë furnizuesit e energjisë elektrike.

3.10 Aktivitetet e Rregullatorit në fushën e rregullimit të çmimeve

3.10.1 Shqyrtimi tarifar

Përcaktimi i tarifave dhe çmimeve vazhdon të jetë një nga sfidat themelore të Rregullatorëve në përgjithësi. Në ekonominë moderne të kësaj kohe, kostoja e energjisë është pjesë përbërëse e pothuajse të gjitha produkteve të plasuara në treg dhe, si e tillë, luan rol të rëndësishëm në koston e prodhimit të këtyre produkteve që në mënyrë direkte ndikon në çmimin e shitjes së tyre. Kështu çdo lëvizje e çmimit të energjisë reflekton në mënyrë zingjyrore edhe në çmimet e produkteve të tjera.

Zyra e Rregullatorit për Energji (ZRRE) bazuar në Ligjin për Rregullatorin e Energjisë dhe legjislacionin sekondar, në kuadër të kompetencave të dhëna është autoriteti i vetëm përgjegjës për përcaktimin e tarifave për aktivitetet e rregulluara në sektorin e energjisë. ZRRE, përmes procesit të hapur dhe

transparent bënë përcaktimin e të hyrave dhe tarifave, kjo është përgjegjësi e rregullatorëve me ligje vendore dhe kërkohet edhe Direktivën 2009/72 / EC lidhur me rregullat e përbashkëta për tregun e brendshëm të energjisë elektrike.

ZRRE gjatë vitit 2018 ka zhvilluar shqyrtimin periodik që vlen për periudhën 1 prill 2018 deri më 31 mars 2023. Gjatë këtij procesi janë përcaktuar të Hyrat e Lejuara Maksimale (HLM) për të licencuarit: Operatori i Sistemit të Transmetimit-Operatorin Tregut (OST/OT-KOSTT), Operatorin e Sistemit të Shpërndarjes (OSSH-KEDS). Duke u bazuar në të hyrat e vendosura gjatë shqyrtimit periodik, ZRRE ka kryer përshtatjet e rregullta të të hyrave, dhe tarifat për shërbimet e rregulluara të energjisë elektrike muajin mars 2020. Gjithashtu për Furnizuesin me shërbim universal (FSHU-KESCO) të hyrat e lejuara maksimale për vitin 2020 janë azhurnuar.

Konform rregullave në fuqi, ZRRE ka inicuar procesin e përshtatjeve të rregullta vjetore të të Hyrave të lejuara maksimale dhe tarifave, për aktivitetet e rregulluara. Në kuadër të këtij procesi, ZRRE ka njoftuar të gjitha palët e interesit, duke u dhënë mundësinë e pjesëmarrjes në këtë proces.

Të licencuarit kanë dërguar aplikacionet e tyre lidhur me të hyrat e lejuara maksimale që parashikojnë të realizojnë gjatë vitit relevant tarifor 2020. ZRRE pas vlerësimit të këtyre aplikacioneve, ka përgatitur dhe publikuar raportet konsultative me qëllim të marrjes së komenteve nga palët e interesit. Në këto raporte paraqitet një analizë e detajuar lidhur vlerësimin e të hyrave të lejuara maksimale për të licencuarit.

Gjatë procesit të konsultimit publik, ZRRE ka pranuar komente nga të licencuarit si dhe palët tjera të interesit. Pas analizimit dhe shqyrtimit të komenteve të pranuar nga të licencuarit dhe palët tjera të interesit, ZRRE ka përgatitur vlerësimin përfundimtar. Në këtë raport, ZRRE ka ofruar përgjigje ndaj të gjitha komenteve të palëve të interesit.

Procesi i shqyrtimit tarifor është dhënë figurativisht në vijim:

Fig. 3.4 Procesi i shqyrtimit të hyrave dhe tarifave të Energjisë Elektrike

Shqyrtimi i aplikimeve për të hyrat dhe tarifat e rregulluara në sektorin e energjisë elektrike ka përfshirë: aktivitetet e blerjes së energjisë me shumicë nga gjeneratorët vendor, importin e energjisë elektrike, aktivitetin e transmetimit të energjisë elektrike, aktivitetin e shpërndarjes së energjisë elektrike dhe aktivitetin e furnizimit të shërbimit universal (FSHU). Në këtë shqyrtim tarifor, ZRRE-ja

ka analizuar të dhënat e realizuara për vitin 2019 të të cilat i ka përshtatur me ato të vitit relevant tarifar 2020.

I gjithë ky proces i shqyrtimit ka kaluar përmes raporteve konsultative publike (takimeve dhe publikimit të dokumenteve) si në vijim:

- Rregullatori në muajin dhjetor 2020 ka iniciuar shqyrtimin tarifar për vitin 2020;
- Raport Konsultativ, Përshtatjet vjetore të të Hyrave të Lejuara Maksimale për KOSTT, i publikuar në muajin shkurt 2020;
- Raport Konsultativ Përshtatjet vjetore të të Hyrave të Lejuara Maksimale për KEDS, i publikuar në muajin shkurt 2020;
- Raport Konsultativ, Përshtatjet vjetore të të Hyrave të Lejuara Maksimale të Furnizuesit me shërbim universal (FSHU/KESCO), i publikuar në muajin shkurt 2020
- Raport Përfundimtar për të hyrat e lejuara maksimale OST/OT – Përgjigjet ndaj Komenteve, i publikuar në muajin mars 2020;
- Raport Përfundimtar për të hyrat e lejuara maksimale OSSH– Përgjigjet ndaj Komenteve, i publikuar në muajin mars 2020;
- Raport Përfundimtar për të hyrat e lejuara maksimale të Furnizuesit me shërbim universal– Përgjigjet ndaj Komenteve, i publikuar në muajin mars 2020.

3.10.2 Blerjet e Energjisë në tregun me shumicë

Kosova si nënshkruese e Traktatit të Komunitetit të Energjisë ka marr obligime për zbatimin e pakos së tretë të energjisë në BE dhe është duke zbatuar ato. ZRRE në bazë të Udhëzimit për liberalizimin e tregut dhe Dizajnit të Tregut është duke zhvilluar tregun konkurrues në nivelin me shumicë dhe pakicë. Përmes hapjes së tregut mundësohet rritja e konkurrencës në tregun me shumicë dhe pakicë. Kjo mundëson që konsumatorët të përfitojnë çmime më konkurruese.

Blerjet e energjisë elektrike në tregun me shumicë përfshijnë blerjet e energjisë nga KEK-u, nga gjeneratorët e burimeve të ripërtitshme të kyçura në rrjetin e transmetimit, BRE-të në rrjetin e shpërndarjes, si dhe nga blerjet e energjisë që bëhen në tregje të energjisë.

Çmimet e prodhimit për Gjeneratorin publik (KEK SH.A) janë të derregulluara nga data 1 prill 2017, por kjo energji do të ofrohet në tregun e energjisë me shumicë, me prioritet për Furnizuesin me Shërbim Universal. Pas përcaktimit të sasive të nevojshme për furnizim me qëllim të mbulimit të kërkesave të konsumatorëve me të drejtë të shërbimit universal, bëhet edhe alokimi i sasive dhe kostove tjera për blerje të energjisë në tregun me shumicë. Blerjet e energjisë me shumicë të cilat barten tek konsumatorët fundor duhet të sigurohen në mënyrë transparente, konkurruese dhe efikase. Parimet bazë për tregtimin e energjisë janë të definuara në Procedurën për Tregtim të Energjisë e cila është obligative për palët tregtare.

Përveç blerje të energjisë për furnizimin e konsumatorëve fundor, në tregun me shumicë realizohen tregtimi i energjisë për mbulimin e humbjeve dhe shërbimve ndihmëse nga Operatori i Sistemit të Transmetimit dhe Operatori i Sistemit të Shpërndarjes.

Prodhimi duhet me qenë i balancuar me kërkesën për energji elektrike në kohë reale, për të mundësuar funksionimin e sigurt të sistemit elektroenergetik. Sistemi elektroenergetik i Kosovës

është i dizajnuar ashtu që prodhimi i energjisë elektrike varet kryesisht nga termocentralet, por energjia e prodhuar nga gjenerimi vendor nuk mjafton për të mbuluar kërkesën për energji në kohën e kërkesës maksimale, gjithashtu paraqiten teprica gjatë kërkesës minimale. Prandaj për të menaxhuar sistemin elektroenergjetik në mënyrë efikase paraqitet nevoja për importe (gjatë kërkesës maksimale) dhe eksporte (gjatë kërkesës minimale) që realizohen në tregun me shumicë.

Burimet e energjisë në tregun me shumicë nga të cilat bëhet mbulimi i kërkesës së energjisë në vend janë: prodhimi i energjisë nga KEK-u, hidrocentralet, centralet solare, turbinat me erë dhe blerjet e energjisë nga importi. Të dhënat energjetike dhe financiare të tregut me shumicë për vitin 2020 janë të përmbledhura në tabelën në vijim:

Tab. 3.9 Blerjet e energjisë elektrike për FSHU (të lejuara)

Kostot e blerjes së energjisë - 2020	GWh	€/MWh	mil€
Sasitë e furnizuara nga KEK	3,495.8	29.5	103.13
Ujmani dhe gjeneratorë tjerë në nivel të Transmetimit	200.5	36.2	7.26
Gjeneratorë në nivel të Shpërndarjes	258.6	36.8	9.52
Importi	156.4	57.0	8.91
Gjithsej sasitë e furnizuara			128.82
Margjina me pakicë [3.00 %]		3%	3.87
Gjithsej kostot e blerjes së Energjisë [€]			132.68
Kostot e fondit të BRE-ve			17.78
Gjithsejt Kostot e blerjes së energjisë me BRE			150.46

Nga të dhënat e paraqitura në tabelën e mësipërme vërehet se çmimi mesatar për blerje të energjisë në tregun me shumicë për FSHU është 32.3 €/MWh pa përfshi kostot e fondit të BRE-ve.

Kostot e fondit të energjisë së ripërtitshme mbulojnë nga furnizuesit në mënyrë proporcionale të pjesëmarrjes në tregun e energjisë elektrike dhe kjo kosto u alokohet përmes furnizueseve të gjithë konsumatorëve. Financimi i Fondit për Energjinë e Ripërtitshme mundësohet përmes një Tarife për Energjinë e Ripërtitshme, e aplikuar në nivel të transmetimit për të gjithë furnizuesit e energjisë elektrike në Kosovë.

Tarifat nxitëse të prodhimit të energjisë nga BRE-të janë më të larta se çmimet referente të tregut me shumicë, me qëllim të nxitjes së zhvillimit të projekteve të BRE-ve, si dhe për të plotësuar obligimet e Kosovës të marra nga Komisioni Evropian lidhur me prodhimin e energjisë elektrike nga BRE-të.

3.10.3 Të hyrat dhe tarifat e energjisë elektrike për konsumatorët e rregulluar

ZRRE përcakton tarifat e rregulluara për konsumatorët që e gëzojnë të drejtën e furnizimit në kushte të shërbimit universal. Kriteret se cilët konsumatorë e gëzojnë këtë të drejtë janë të vendosura në Ligjin për Energjinë Elektrike, sipas të cilit: “Të drejtën e furnizimit me shërbim universal e gëzojnë të gjithë konsumatorët familjar, dhe jo familjar që kanë qarkullim vjetor jo më shumë se dhjetë (10) milion euro, ose jo më shumë se pesëdhjetë (50) punonjës”.

Tarifat e rregulluara të përcaktuara nga ZRRE për vitin relevant tarifar 2020 mundësojnë mbulimin e kostove të shërbimit me energji elektrike për të gjithë konsumatorët e rregulluar. Tarifat janë të dizajnuara ashtu që të mos kenë dallime sezonale, si dhe janë pa blloqe. Konsumatorët të cilët janë faktuar me tarifa të rregulluara janë konsumatorët e kyçur në nivelet e tensionit 35kV, 10kV dhe 0.4kV, ndërsa konsumatorët e kyçur në nivelin e tensionit 220kV dhe ata në 110kV janë furnizuar me çmime të parregulluara (çmime të tregut).

Duhet te theksohet se të drejtën për furnizim me çmime të tregut, përkatësisht mundësinë e zgjedhjes së furnizuesit e kane të gjithë konsumatorët. Deri më tani ZRRE ka licencuar gjithsej 8 furnizues nga të cilët konsumatorët mund të blejnë energjinë e tyre me çmime të parregulluara, por vlen të përmendet se vetëm KESCO është aktiv.

Struktura e tarifave me pakicë e energjisë elektrike për konsumatorët me shërbime universale (tarifat e rregulluara) është dizajnuar ashtu që të mbulojë të hyrat e përcaktuar në vlerë prej 268.99 milion euro.

Struktura e tarifave për konsumatorët e rregulluar është paraqitur në tabelën e më poshtme:

Tab. 3.10 Struktura e tarifave të rregulluara për konsumatorët fundor për vitin 2020

Grupi Tarifor	Niveli i tensionit të furnizimit	Elementi Tarifor	Njësia	Koha gjatë ditës	Aprovuar 2020
1	35kV	Tarifa fikse e konsumatorit	€/konsumator/muaj		11.19
		Fuqia e angazhuar	€/kW/muaj		5.85
		Energjia aktive (P), prej së cilës	€/kWh	Tarifë e Lartë	4.92
			€/kWh	Tarifë e Ulët	3.16
Energjia reaktive (Q)	€/kVArh		0.67		
2	10kV	Tarifa fikse e konsumatorit	€/konsumator/muaj		4.62
		Fuqia e angazhuar	€/kW		5.04
		Energjia aktive (P), prej së cilës	€/kWh	Tarifë e Lartë	5.73
			€/kWh	Tarifë e Ulët	3.69
		Energjia reaktive (Q)	€/kVArh		0.67
3	0.4 kV Kategoria I (konsumatorët me energji reaktive)	Tarifa fikse e konsumatorit	€/konsumator/muaj		2.57
		Fuqia e angazhuar	€/kW		2.97
		Energjia aktive (P), prej së cilës	€/kWh	Tarifë e Lartë	6.69
			€/kWh	Tarifë e Ulët	4.96
		Energjia reaktive (Q)	€/kVArh		0.67
4	0.4kV Kategoria II	Tarifa fikse e konsumatorit	€/konsumator/muaj		2.97
		Energjia aktive (P), prej së cilës	€/kWh	Tarifë e vetme	8.83
			€/kWh	Tarifë e Lartë	10.71
		Energjia aktive (P), prej së cilës	€/kWh	Tarifë e Ulët	5.30
5	0.4kV matësi 2 tarifor (familjarë)	Tarifa fikse e konsumatorit	€/konsumator/muaj		1.74
		Energjia aktive (P), prej së cilës	€/kWh	Tarifë e Lartë	6.75
			€/kWh	Tarifë e Ulët	2.89
6	0.4kV matësi 1 tarifor (familjarë)	Tarifa fikse e konsumatorit	€/konsumator/muaj		1.74
		Energjia aktive (P), prej së cilës	€/kWh		5.32
7	0.4kV (familjarë pa matës)	Konsumi i vlerësuar:			
		Tarifa fikse e konsumatorit	€/konsumator/muaj		1.74
		Energjia aktive (P), prej së cilës	€/kWh	Tarifë mesatare	6.75
8	Ndriçimi Publik	Tarifa fikse e konsumatorit	€/konsumator/muaj		3.21
		Energjia aktive (P), prej së cilës	€/kWh	Tarifë e vetme	9.24

Tarifa e lartë (ditë) aplikohet prej orës 07:00 - 22:00 gjatë periudhës 1 tetor deri më 31 mars
Tarifa e lartë (ditë) aplikohet prej orës 08:00 - 23:00 gjatë periudhës 1 prill deri më 30 shtator
Konsumatori ngarkohet me energji reaktive mbi atë të lejuarën që korespondon me $\cos(\Phi) < 0.95$

Struktura aktuale tarifore ka për qëllim shfrytëzimin eficient të konsumit të energjisë elektrike, kjo mundësohet përmes dallimeve ditorë të tarifave (ditë – natë).

Para dizajnit të tarifave duhet njohur elementet e kostove të shërbimit për secilin aktivitet të sektorit të energjisë, siç janë kostot me shumicë, kostot e transmetimit, kostot e shpërndarjes dhe kostot me pakicë. Në vijim janë të përshkruara secili element i kostove nga këto aktivitete.

3.10.4 Të hyrat dhe tarifat për shfrytëzimin e sistemit të transmetimit

Gjatë vitit 2020, ZRRE ka kryer procesin e përshtatjes së rregullta vjetore, ku janë përshtatur të hyrat e OST/OT për të marrë në konsideratë: faktorin e efikasitetit, indeksimin e kostove për normën e

inflacionit që aplikohet për shpenzimet operative, riparimet & mirëmbajtje. Poashtu janë aplikuar përshtatjet kostove të blerjes së humbjeve, shpenzimet e kthimit dhe zhvlerësimit që rezultojnë nga investimet e planifikuara sipas planit zhvillimor dhe kostot tjera të arsyeshme për operim të sistemit të transmetimit.

ZRRE aplikon “Rregullimin e bazuar në stimuj” e cila bazohet në parimin që tarifatat për mono-polet natyrore (tarifat e rrjeteve) duhet të vendosën në një mënyrë që imiton konkurrencën, pasi që çdo kompani që operon në një mjedis konkurrues pritet të përmirësojë efikasitetin e tyre operacional.

Planet Zhvillimore dhe Investive të aprovuar nga ZRRE paraqesin planet e zhvillimit të rrjetit transmetues të Kosovës për 5 dhe 10 vitet e ardhshme. Këto plane prezantojnë projektet të cilat janë të nevojshme për operim të besueshëm dhe të sigurt të sistemit transmetues, ashtu që të arrihet siguria e furnizimit, të përkrahet tregu i energjisë dhe konkurrenca, të përkrahet integrimi i burimeve të ripërtëritshme.

Për të mundësuar sigurinë e furnizimit me energji elektrike, përkrahjen e rritjes së ngarkesës, integrimin e burimeve të ripërtëritshme, rritjen e cilësisë së furnizimit, ZRRE gjatë shqyrtimit periodik për periudhën rregullative 2018-2022 ka lejuar investime kapitale rreth 60 milion euro për OST/OT.

Nga vlera e lejuar për periudhën 5 vjeçare tarifore në vitin 2020 është planifikuar të realizohen 9.8 milion euro, ndërsa KOSTT ka raportuar se ka realizuar vetëm 3.48 milion euro apo norma e realizimit të investimeve kapitale është vetëm 36%. Arsyeja e KOSTT-it është se projektet kapitale janë shtyrë për vitet në vijim si pasojë edhe e problemeve të njohura financiare për çështjen e furnizimit të pjesës veriore të Kosovës, situatës së krijuar me COVID 19, mungesa e Bordit të Drejtoreve të KOSTT-it në mos aprovim in e buxhetit. Është praktikë e njohur që zbatohet nga Rregulltarët që të bëhet një parashikim afatmesëm i planifikimit të investimeve, kjo do të mundësojë në parashikueshmëri afatmesme të të hyrave të ndërmarrjeve në njërin anë. Në anën rregullatori do të ketë të mundur që të bëjë një profilizim të kostove, respektivisht të tarifave ashtu që të mos ketë luhajtje të theksuara nëpër vite.

Me qëllim të sigurisë së furnizimit, liberalizimit dhe integritit të tregjeve të energjisë elektrike, integritit të kapaciteteve të reja gjeneruese, reduktimit të humbjeve dhe përmirësimin e parametereve tjerë teknik të rrjetit janë lejuar të hyrat e nevojshme për operimin e rrjetit të transmetimit.

Në tabelën e më poshtme janë paraqitur të hyrat e lejuara maksimale të aprovuara nga Bordi i ZRRE-së për vitin relevant tarifor 1 prill 2019 - 31 mars 2020 për OST/OT.

Tab. 3.11 Të hyrat e lejuara maksimale për OST/OT

MAR-i i OST/OT-së - 2020	mil€
Shpenzimet Operative	7.28
Zhvlërësi	11.36
Kthimi I lejuar	10.34
Humbjet e lejuara	5.16
Kostot e Fondit të BRE-ve	17.78
Kosto e shërbimeve ndihmëse	2.73
Të hyrat e parregulluara tarifore	-0.06
Të hyrat nga ITC	-0.40
Përshtatjet	-1.26
Të hyrat e mbetura nga KEK	-3.33
Korigji i të hyrave KREV	-3.72
MAR-i Final	45.88

Të hyrat e lejuara maksimale për KOSTT do të mblidhen përmes tarifave të aprovuara nga ZRRE bazuar në Metodologjinë e përcaktimit të tarifave të sistemit të transmetimit, operimit të sistemit, dhe operimit të tregut. Pra, KOSTT ka dy licenca të lëshuara nga ZRRE si: Operatori i Sistemit Transmetimit i cili menaxhon dhe operon me sistemin e transmetimit të energjisë elektrike të tensionit të lartë dhe Operatori i tregut i cili është përgjegjës për organizimin dhe administrimin e tregutit (shit-blerjen) të energjisë elektrike dhe kryerjes së transaksioneve në mes prodhueseve, furnizueseve dhe klientëve të tjerë.

Në tabelën në vijim është prezantuar struktura e tarifave për shfrytëzimin e operatorit të sistemit të transmetimit dhe tregut që aplikohet nga data 1 prill 2020, nga aplikimi i të cilave pritet të realizohen të hyrat e aprovuara.

Tab. 3.12 Struktura e tarifave të OST/OT për vitin 2020

Grupi tarifor	Elementi tarifor	Njësia	Tarifa
Prodhimi i kyçur në Transmetim	Tarifa e Operatorit të Sistemit	€/MWh	1.014
	Tarifa e Operatorit të Tregut	€/MWh	0.029
Prodhimi i kyçur në Shpërndarje	Tarifa e Operatorit të Sistemit	€/MWh	0.190
	Tarifa e Operatorit të Tregut	€/MWh	0.029
Operatori i Shpërndarjes	Tarifa e Operatorit të Sistemit	€/MWh	0.856
	Tarifa e Operatorit të Tregut	€/MWh	0.025
Furnizimi	Tarifa e SHST 400/220 kV	€/kW/vit	7.543
	Tarifa e SHST 110 kV	€/kW/vit	15.53
	Tarifa e Operatorit të Sistemit	€/MWh	0.856
	Tarifa e Operatorit të Tregut	€/MWh	0.025
	Tarifa e Fondit të BRE	€/MWh	3.802

3.10.5 Të hyrat dhe tarifat për shfrytëzimin e sistemit të shpërndarjes

Në vitin 2020, ZRrE ka shqyrtuar të hyrat e lejuara maksimale dhe tarifat e Operatorit të Sistemit të Shpërndarjes. Procesi i përshtatjeve të rregullta vjetore të OSSh-së është i ngjashëm sikurse te OST/OT.

ZRRE përmes një procesi transparent ku përfshihet konsultimi me të gjitha palët e interesit ka shqyrtuar komentet dhe kërkesat e tyre, dhe më pastaj ka bërë përcaktimin e të hyrave të lejuara maksimale për OSSH-në për vitin 2020.

Për të mundësuar sigurinë e furnizimit me energji elektrike, përkrahjen e rritjes së ngarkesës, integrimin e burimeve të ripërtrishme, zgjerimin dhe përforcimin e rrjetit, rritjen e cilësisë së furnizimit, ZRRE gjatë shqyrtimit periodik për periudhën rregullative 2018-2022 ka lejuar investime kapitale rreth 131 milion euro për OSSH. Nga vlera e lejuar për periudhën 5 vjeçare tarifore në vitin 2020 është planifikuar të realizohen 28.8 milion euro, ndërsa OSSh ka raportuar se ka realizuar vetëm 22.2 milion euro apo norma e realizimit të investimeve kapitale është vetëm 77%. Arsyeimi i OSSH-së nuk janë realizuar investimet kapitale për vitin 2020 është se OSSH-ë, përballet me probleme në terren gjatë implementimit të projekteve të cilat janë pengesë për përfundimin e plotë të projekteve. Sipas OSSH-së këto probleme shpesh shkaktojnë që disa projekte të filluara në një vit përkatës të mos jenë në gjendje të përfundojnë sipas planeve fillestare, por përkundrazi transferohen siç janë realizuar gjatë projekteve në vitet në vijim. Poashtu ndikimi i pandemisë COVID-19 në procesin e implementimit të projekteve investive 2020 që ka shkaktuar shtyrjen e caktuar të planifikuar për përfundimin e projekteve.

Projektet e investimeve për vitin 2020 në OSSH përfshijnë investime në rrjetin e tensionit të mesëm dhe të ulët, investime në SCADA, njehsorë të mençur etj. Përmes projekteve të investimeve OSSH synon të arrijë objektivat kryesore si zvogëlimin e humbjeve teknike dhe komerciale, furnizimi i besueshëm dhe më cilësor i energjisë dhe rritja e kapaciteteve ekzistuese, integrimi i BRE-ve dhe modernizimin e rrjetit.

Në tabelën e më poshtme janë paraqitur të hyrat e lejuara maksimale të aprovuara nga Bordi i ZRRE-së për vitin relevant tarifor 1 prill 2020- 31 mars 2021 për OSSH.

Tab. 3.13 Të hyrat e lejuara maksimale për OSSh për periudhën 1 prill 2020- 31 mars 2021

MAR-I i OSSH-së - 2020	mil€
Shpenzimet Operative	26.08
Zhvlerësimi	15.40
Kthimi I lejuar	15.12
Obligimet për OS dhe OT	0.92
Humbjet e lejuara	46.88
Të hyra e parregulluara	-3.50
Përshtatjet	-1.50
Taksa për licencë	0.15
Faktori Korigjue i të hyrave KREV	-4.14
MAR-i Final	95.40

Pas përcaktimit të të hyrave e lejuara maksimale duhet përcaktuar tarifat ashtu që të mbliidhen të hyrat e aprovuara.

Në tabelën e mëposhtme është paraqitur struktura e tarifave për shfrytëzimin e Sistemit të Shpërndarjes për vitin 2020.

Tab. 3.14 Struktura e tarifave për OSSH për vitin 2020

Tarifat e konsumatorëve të kyçur në OSSH		
Niveli i tensionit	Njësia	Tarifa
35 kV	€/kWh	1.12
10 kV	€/kWh	1.46
0.4 kV	€/kWh	2.42

3.10.6 Kostot e përgjithshme të furnizimit me energji elektrike

Kostot e arsyeshme të cilat janë përdorur për përcaktimin e tarifave të rregulluara për konsumatorët fundor përfshijnë: kostot e blerjeve të energjisë, kostot e bartshme (kostot e rrjetit të transmetimit dhe shpërndarjes), kostot e furnizuesit (kostot me pakicë) të Furnizuesin e Shërbimit Universal. Të hyrat e furnizuesit me shërbim universal mundësojnë që ai të mbulojë kostot e secilit akvitet të zingjirit të furnizimit. Pra furnizuesi mbledh nga konsumatorët fundor kostot e përgjithshme të furnizimit me energji elektrike, të cilat i alokon më pastaj tek secila palë varësisht nga kostot e shërbimit.

Detajet e këtyre kostove për vitin 2020 janë të paraqitura në tabelën në vijim:

Tab. 3.15 Kostot e arsyeshme të cilat janë përdorur për përcaktimin e të hyrave të Furnizuesit me shërbim Universal

MAR-i I Furnizuesit me Shërbim Universal - 2020	mil€
Shpenzimet Operative	4.59
Zhvlerësimi	0.11
Kostot e bartshme	
Kostot e OST	21.16
Kostot e OSSh	94.49
Fondi BRE	15.78
Kapitali Punues (WCLCt)	1.54
Kostot për blerjen e energjisë	132.68
Taksa për licence	0.03
Përshtatjet 2018	-12.15
Borxhi i keq (BDTA)	10.76
MAR-i Final	268.99

3.10.7 Tarifat e energjisë termike

Në pajtim me legjislacionin primar – nenet 47 dhe 48 të Ligjit për Rregullatorin e Energjisë, Zyra e Rregullatorit për Energji (ZRRE) është përgjegjëse për përcaktimin e metodologjisë së tarifave dhe aprovimin e tarifave në sektorin e rregulluar të energjisë.

Brenda kompetencave dhe obligimeve të veta ligjore, Zyra e Rregullatorit për Energji ka nxjerrë Rregullën për Vendorsjen e Çmimeve të Energjisë Termike. Rregulla përcakton procedurat për dorëzimin, shqyrtimin e aplikacionit tarifor dhe aprovimin e tarifave, si dhe Metodologjinë për llogaritjen e të hyrave maksimale të lejuara dhe tarifave.

Skematikisht, Metodologjia tarifore tregohet si më poshtë:

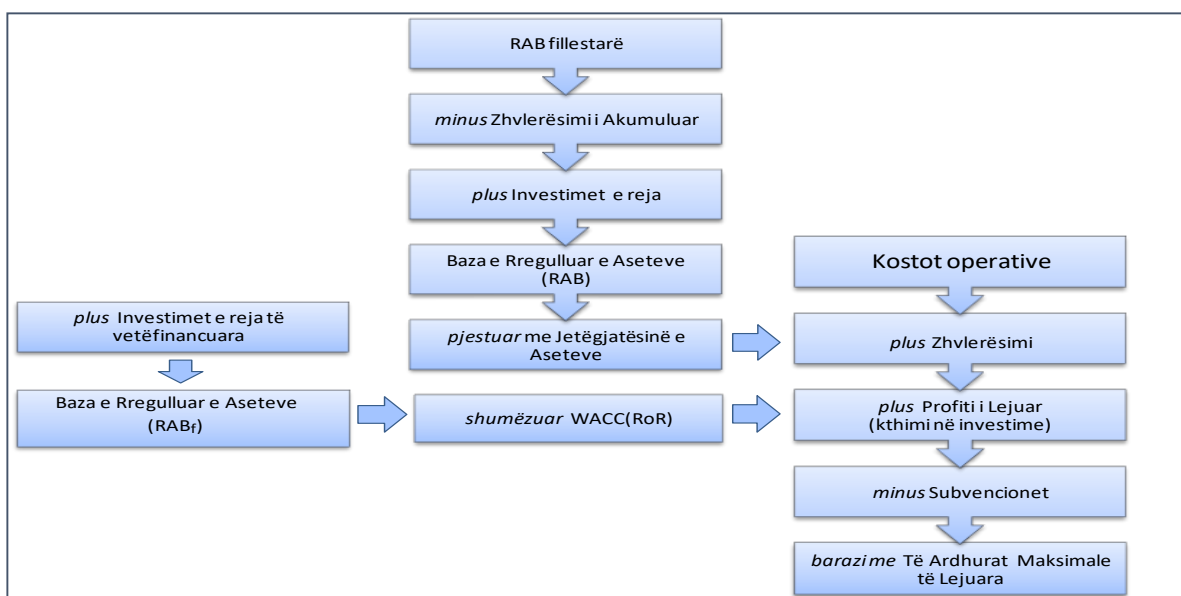

Fig. 3.5 Skema e llogaritjes së të hyrave të lejuara

Nga paraqitja skematike vërehet se kostot të cilat ndërmarrja duhet t'i mbulojë përbëhen nga kostot operative, nga zhvlerësimi që paraqet mundësinë që ndërmarrja të zëvendësojë asetet e veta, koston e humbjeve të rrjetit dhe kthimin në Bazën e Rregulluar të Aseteve (RAB).

Procesi i përcaktimit të tarifave dhe aprovimit të tyre për sezonin 2020/2021 është bërë në dy hapa:

1. Përcaktimi i të Hyrave të Lejuara Maksimale, bazuar në : informatat dhe të dhënat e parashikuara në aplikacionin për tarifa; ii) informatat e paraqitura gjatë raportimit rregullativ të realizimeve në sezonin e kaluar 2019/2020; dhe iii) bashkërendimi mes realizimeve aktuale dhe atyre të projektuara, që është bazuar në dallimin midis të hyrave të planifikuara dhe atyre aktuale të sezonit të kaluar të ngrohjes.
2. Llogaritja e tarifave bazuar në të Hyrat Maksimale të Lejuara dhe në strukturën tarifore.

Për përcaktimin e të Hyrave të lejuara të NQ Termokos SH.A. për sezonin 2020/2021, në pajtim Rregullën për Vendorsjen e Çmimeve të Energjisë Termike, ZRRE ka ndërmarrë si vijon:

- 1) Vlerësimin dhe përcaktimin e kostove operative të lejuara;
- 2) Vlerësimin dhe përcaktimin e zhvlerësimit;
- 3) Përcaktimin e Kthimit të lejuar në RAB (kthimit në investime), i cili përfshin:

- a) përcaktimin e RAB-it – vlerësimi dhe aprovimi i aseteve të kompanisë, verifikimi dhe aprovimi i investimeve të planifikuara dhe kapitali punues; dhe
- b) llogaritjen e Normës së kthimit të lejuar (RoR)/ WACC;

4) Vlerësimin dhe përcaktimin e kostos së lejuar për humbjet në rrjet.

ZRRE-ja ka angazhuar ekspertizën në dispozicion për të bërë një vlerësim sa më real të informatave dhe të dhënave të parashikuara të dorëzuara nga ana e Termokosit. Është bërë një analizë gjithëpërfshirëse dhe vlerësim i informatave të paraqitura, që është përcjellë me krahasimin e të dhënave respektive nga sezonet e kaluara, me qëllim që të bëhet përcaktimi (parashikimi) i saktë i të hyrave të lejuara për sezonin 2020/2021.

Në kuadër të shqyrtimit tarifor për NQ Termokos, ZRRE ka hartuar Raportet Rregullative për përcaktimin e të hyrave maksimale të lejuara dhe për përcaktimin e tarifave të energjisë termike për sezonin 2020/2021.

Pas shqyrtimit të dokumenteve përkatëse të shqyrtimit tarifor, në seancën e 14 tetorit 2020, Bordi i ZRRE-së ka aprovuar të Hyrat e Lejuara Maksimale (HLM) për NQ Termokos për sezonin 2020/2021, në vlerë prej 6,960,802 euro. Tarifat e reflektuara nga HLM të NQ Termokos për sezonin e ngrohjes 2020/2021, kanë mbetur në të njëjtin nivel me ato të sezonit të kaluar.

Vendimet e nxjerra:

- V_1297_2020 -për aprovimin e të Hyrave Maksimale të Lejuara (MAR) për NQ Termokos që do të mblidhen nga tarifat e energjisë termike (ngrohjes) për konsumatorët fundorë për sezonin 2020/2021;
- V_1298_2020 -për aprovimin e tarifave të energjisë termike për konsumatorët fundorë të NQ Termokos për sezonin e ngrohjes 2020/2021;

Sa i përket NQ Gjakovës, duhet theksuar se ZRRE ka pranuar kërkesën nga NQ Gjakova për lirim nga aplikimi tarifor për sezonin 2020/2021, ku janë arsyet kryesore kanë qenë vonesat në realizimin e projektit të Ngrohtores së re me biomasë, si dhe gjendja e keqe teknike i stabilimenteve të prodhimit të energjisë termike nga mazuti dhe situata e paqëndrueshme financiare që ka pamundësuar sigurimin e sasive të mjaftueshme të lëndës djegëse – mazutit.

Në këtë kuptim ZRRE ka ndërmarrë një vlerësim gjithëpërfshirës i ecurisë së zhvillimit të projektit të Ngrohtores së re dhe po-ashtu të performancës financiare dhe energjetike të NQ Gjakovës, që ka përfshirë realizimet e sezoneve të kaluara. Bazuar monitorimet e rregullta, si dhe vizitave në vendngjarje dhe takimeve me menaxhmentin e NQ Gjakovës, janë dhënë vlerësimet e përmbledhura si në vijim:

- Afatet kohore të parapara në Planin fillestar të implementimit të projektit janë tejkaluar përafërsisht dy muaj për shkak të pengesave operative dhe logjistike të krijuara si pasojë e pandemisë COVID-19.
- Me planin e reviduar të implementimit parashihet që faza testuese e stabilimenteve të energjisë termike të fillojë në fund të dhjetorit, mbi 2 muaj pas fillimit zyrtarë të sezonit të ngrohjes. Në fakt kjo ndikon në shkurtimin e sezonit të ngrohjes dhe periudhës planifikuese dhe paraqet vështirësi sidomos në parashikimin prodhimit dhe furnizimit të konsumatorëve me energji termike dhe kostove përkatëse të ndërlidhura me prodhimin dhe furnizimin; për më tepër kur, për shkak të

natyrës tekniko-teknologjike, nuk mund të ketë siguri në kohëzgjatjen dhe rezultatet e fazës testuese.

- Duke ju referuar monitorimit në vend-ngjarje dhe dinamikës së zhvillimit të punimeve ndërtimore dhe instaluese, nuk mund të confirmohet me saktësi fillimi i fazës testuese siç është paraparë me planin e azhurnuar të implementimit; për më tepër kur disa pozicione ndërtimore (siç janë tubacionet shtesë të rrjetit të energjisë termike dhe linja e kyçjes në rrjetin e energjisë elektrike) janë të kushtëzuara me kushtet atmosferike në sezonin dimëror.
- Stabilimentet e prodhimit të energjisë termike nga mazuti në ngrohtoren e vjetër janë teknikisht në gjendje të keqe që nuk sigurojnë qëndrueshmëri të prodhimit të energjisë termike dhe me një efiçencë mjaft të ulët. Po ashtu gjendja aktuale financiare dhe çmimi i lartë i lëndës djegëse – mazutit, kushtëzojnë një furnizim të kufizuar me mazut dhe prodhim të pamjaftueshëm të energjisë termike.

Vlerësimet e lartë-përshkruara për ecurinë e realizimit të projektit të ngrohtores së re dhe njësisë së ko-gjenerimit, argumentojnë se aktualisht është shumë e vështirë të bëhet çfarëdo planifikimi (parashikimi) real dhe mjaftueshëm i saktë për të ndërmarrë një shqyrtim të mirëfilltë tarifor, që do rezultonte me përcaktim korrekt të të Hyrave të lejuara dhe tarifave të NQ Gjakovës për sezonin 2020/2021. Rrjedhimisht Bordi i ZRRE në seancën e dt. 12 nëntor 2020, pas shqyrtimit të kërkesës së NQ Gjakovë dhe Vlerësimit të stafit profesional përkatës të ZRRE-së, ka marrë vendim që tarifat e energjisë termike të NQ Gjakovës për sezonin 2020/2021 të mbesin të njëjta me ato të sezonit të kaluar deri në shqyrtimin e ardhshëm tarifor.

- V_1315_2020 - për aprovimin e tarifave të energjisë termike, për konsumatorët fundorë të NQ Gjakova sh.a. për sezonin e ngrohjes 2020/2021.

Struktura dhe nivelet e tarifave të Energjisë termike për NQ Termokos dhe NQ Gjakova është paraqitur si më poshtë.

Tab. 3.16 Struktura e tarifave të energjisë termike për vitin 2020/2021

Tarifat e energjisë termike - Sezoni 2020/2021					
Komponentët e tarifës me matje	Njësia	NQ Termokos		NQ Gjakova	
Tarifa Mujore për Kapacitetin Termik (komponenta fikse)	[€/kW/muaj]	0.78		0.91	
Tarifa për Furnizim/Konsum të En. Term. (komponenta variabile)	[€/MWh]	36.25		58.76	
Komponentët e tarifës pa matje	Njësia	Konsumatorë shtëpiak	Konsumatorë Kom.&Inst.	Konsumatorë shtëpiak	Konsumatorë Kom.&Inst.
Tarifa mujore për Kapacitetin Termik (komponenta fikse)	[€/m ² për muaj]	0.11	0.14	0.09	0.12
Tarifa për Furnizim/Konsum të En. Term. (komponenta variabile)	[€/m ² për muaj]	0.65	0.81	0.88	1.27
Gjithsej tarifa për konsumatorët pa matje	[€/m ² për muaj]	0.76	0.95	0.97	1.39

3.11 Aktiviteti i Rregullatorit në fushën e mbrojtjes së konsumatorëve

Në përputhje me nenin 17 të Ligjit për Rregullatorin e Energjisë, Rregullatori është përgjegjës për zgjidhjen e ankesave dhe kontesteve ndërmjet konsumatorëve dhe ndërmarrjeve të energjisë, operatorëve të sistemit dhe ndërmarrjeve energjetike, si dhe ndërmjet dy ndërmarrjeve energjetike. Përveç kompetencave tjera të dhëna në Ligjin për Rregullatorin e Energjisë, ZRRE është përgjegjës për sigurimin e aplikimit të legjislacionit për mbrojtjen e konsumatorëve në sektorin e energjisë në Kosovë.

Sipas dispozitave të Rregullës për zgjidhjen e ankesave dhe kontesteve në sektorin e energjisë, të gjithë konsumatorët kanë të drejtë që të parashetrojnë ankesa që kanë të bëjnë me shërbimet e ofruara nga furnizuesi ose operatori i sistemit, e që këto ankesa fillimisht duhet t'i drejtohen furnizuesit ose operatorit të sistemit, si organi i shkallës së parë, i cili bën shqyrtimin e ankesës dhe nxjerr përgjigje brenda afatit ligjor. Konsumatori pas marrjes së përgjigjes mund t'i drejtohet Rregullatorit për shqyrtim të mëtutjeshëm të ankesës së tij.

Rregullatori gjatë vitit 2020 ka regjistruar 61 ankesa zyrtare të konsumatorëve të cilët kanë shfrytëzuar të drejtën e tyre kundër përgjigjeve të lëshuara nga ana e Furnizuesit, ka kthyer në rishqyrtim 72 ankesa te Furnizuesi dhe Operatori i Sistemit të Shpërndarjes, si dhe 54 ankesa të konsumatorëve lidhur me shqyrtimin e saktësisë së matjes. Gjatë vitit 2020 numri i ankesave të regjistruara në Rregullator është rreth 22.95% më i ulët se numri i ankesave të regjistruar gjatë vitit 2019, e kjo për shkak edhe të situatës pandemike. Rregullatori përveç ankesave të konsumatorëve të regjistruara dhe të zgjidhura, ka ofruar mbështetje edhe në dhënien e informacionit, shpjegimeve, konsultimeve verbale, postës elektronike, si dhe përmes telefonit për të gjithë konsumatorët e energjisë.

Numri i ankesave të pranuar sipas kategorive të konsumatorëve është paraqitur në tabelën e mëposhtme.

Tab. 3.17 Ankesat e konsumatorëve sipas kategorive, 2020

Ankesat e konsumatorëve sipas kategorive	Numri	Përqindja [%]
Konsumator shtëpiak	49	80.33
Konsumator komercial	12	19.67
Konsumator industrial	0	0.00
Gjithsej	61	100.00

Në figurën e mëposhtme është paraqitur numri i ankesave të konsumatorëve sipas natyrës së tyre.

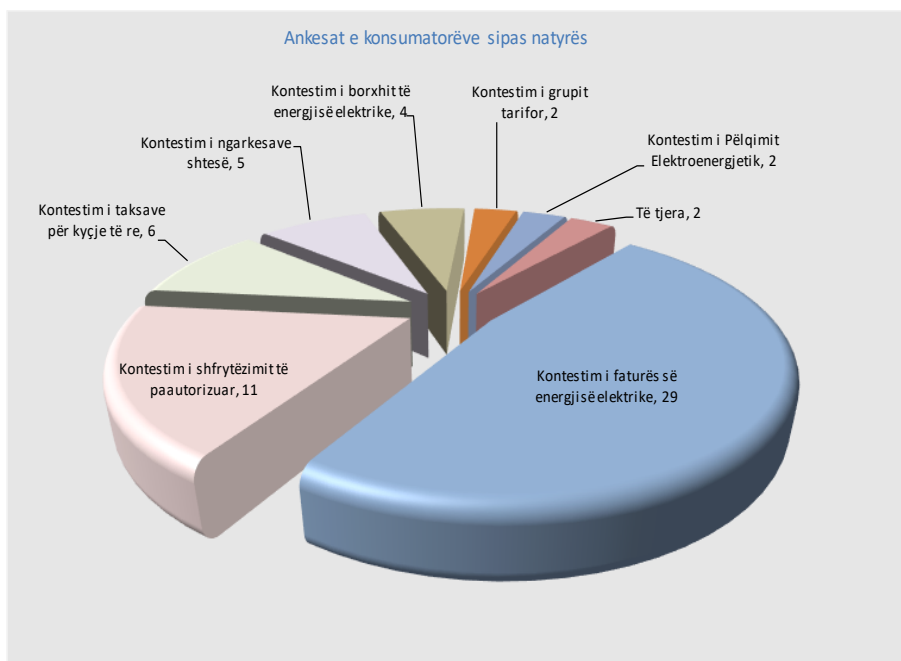

Fig. 3.6 Numri i ankesave të konsumatorëve sipas natyrës së tyre

Më poshtë është paraqitur sqarimi i natyrave të ankesave të konsumatorëve të regjistruara për vitin 2020:

- **Kontestimi i faturave të energjisë elektrike**, ka të bëjë me ankesat e konsumatorëve për rastet e gabimeve në lexim dhe leximeve jo të rregullta, e që me këtë rast konsiderohet se kanë dhënë një pasqyrim jo të saktë të gjendjes reale të shpenzimit të energjisë elektrike.
- **Kontestimi i shfrytëzimit të paautorizuar të energjisë elektrike**, ka të bëjë me ankesat e konsumatorëve, të cilët ndërmarrja e energjisë i ka ngarkuar me fatura për shfrytëzim të paautorizuar të energjisë elektrike (rikthim i humbjeve). ZRRE në bazë të Ligjit për Energjinë elektrike dhe dispozitave ligjore të Rregullës për Zgjidhjen e Ankesave dhe kontesteve në sektorin e Energjisë për këto raste të ankesave është jokompetente, dhe i ka udhëzuar konsumatorët që t'i drejtohen Gjykatës Themelore në Prishtinë, Departamenti për Çështje Administrative.
- **Kontestimi i lidhjeve/kyçjeve të reja**, ka të bëjë me ankesat e konsumatorëve të cilëve ju është mohuar e drejta për lidhje të re nga operatori i sistemit të shpërndarjes. Në këto raste të ankesave, konsumatorët për të realizuar lidhjen e re janë detyruar nga ndërmarrja që së pari të kryejnë pagesat e borxheve në shifrën e vjetër e cila ka ekzistuar më herët.
- **Kontestimi i ngarkesave shtesë**, ka të bëjë me ankesat e konsumatorëve lidhur me faturimet shtesë nga faturimi i rregullt. Këto ankesa janë si rezultat i mos regjistrimit të saktë të shpenzimit të energjisë elektrike, si rrjedhojë e defektit të ndonjë sistemi matës.
- **Kontestimi i borxhit të energjisë elektrike**, ka të bëjë me ankesat e konsumatorëve që kanë të bëjnë me problemet rreth mos definimit të saktë të borxhit të energjisë elektrike të pa inkasuar nga ana e furnizuesit në rastet e shitblerjes së pronës, dhe për pronat që kanë qenë të uzurpuara.
- **Kontestim i grupit tarifor**, ka të bëjë me ankesat e konsumatorëve për ndërrim të grupit tarifor, e ku konsumatorët kërkojnë që për arsye të ndryshme të ndërrojnë grupin tarifor.

- **Kontestimi i Pëlqimit Elektroenergetik**, ka të bëjë me ankesat e aplikuesve për kyçje në rrjetin elektrik, dhe se kryesisht ndërlidhen me ndonjë pikë të kushteve teknike të dhëna nga OSSH në Pëlqimin Elektroenergetik.

Gjatë vitit 2020, Rregullatori ka zgjidhur 220 ankesa të konsumatorëve, ku përfshihen edhe ankesat të cilat janë kthyer për rishqyrtim tek furnizuesi dhe operatori i sistemit të shpërndarjes, si dhe kërkesat e konsumatorëve për shqyrtimin e saktësisë së matjes. Nga numri i përgjithshëm i ankesave të zgjidhura, 171 prej tyre janë vendosur në favor të konsumatorëve apo shprehur në përqindje 77.73%, ndërsa 49 ankesa të konsumatorëve apo 22.27% janë refuzuar si të pabaza. Të gjitha ankesat e shqyrtuara nga ana e operatorëve, e të cilat janë proceduar te Rregullatori, janë rishqyrtuar edhe njëherë nga Rregullatori me qëllim të vërtetimit të zgjidhjes së plotë të ankesave sipas kërkesave të konsumatorëve, si dhe janë njoftuar konsumatorët. Në të gjitha rastet e rishqyrtuara konsumatorët janë pajtuar me zgjidhjet e ofruara.

Fig. 3.7 Ankesat e zgjidhura, 2020

Numri i ankesave të konsumatorëve, të regjistruara dhe zgjidhura nga Rregullatori sipas viteve është paraqitur në figurën e mëposhtme.

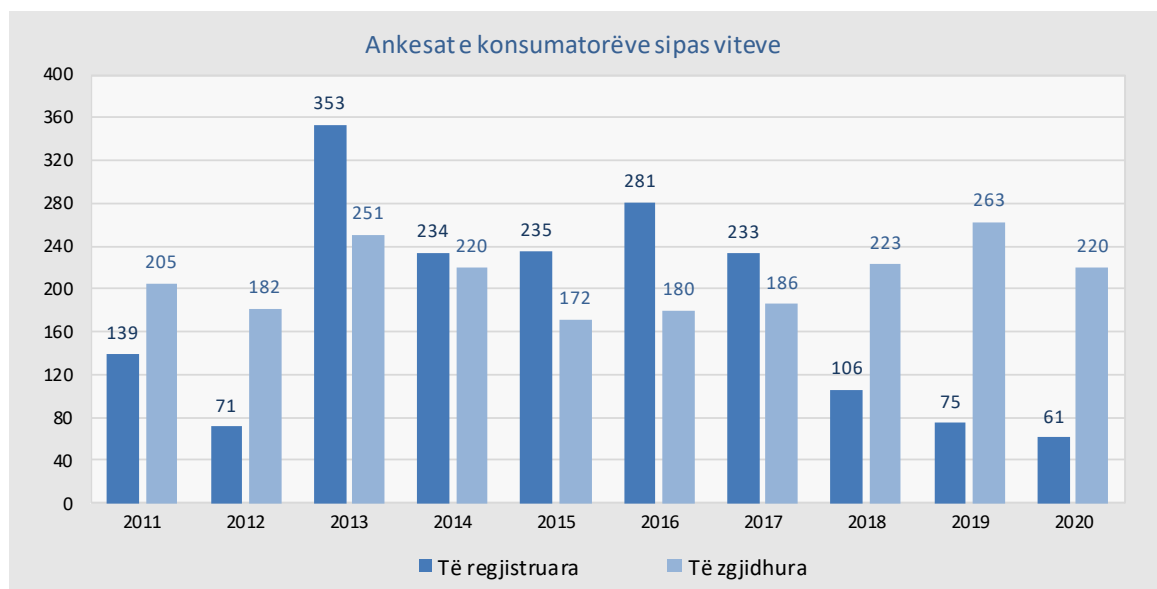

Fig. 3.8 Ankesat e konsumatorëve të regjistruara dhe zgjidhura 2011-2020

3.11.1 Vendimet e Bordit të Rregullatorit në fushën e mbrojtjes së konsumatorëve

Në bazë të Rregullës për zgjidhjen e ankesave dhe kontesteve në sektorin e energjisë, konsumatorët dhe të licencuarit kanë të drejtë të parashtrorjnë ankesë kundër vendimit të Departamentit për Mbrojtjen e Konsumatorëve (DMK) si instancë e shkallës së parë në Bordin e Rregullatorit si instancë e shkallës së dytë.

Gjatë vitit 2020 konsumatorët kanë parashtruar 7 ankesa në Bordin e Rregullatorit kundër vendimeve të DMK. Nga 7 ankesat e regjistruara, Bordi i Rregullatorit i ka shqyrtuar të gjitha këto ankesa dhe i ka refuzuar si të pabaza.

Furnizuesi KESCO gjatë vitit 2020 ka parashtruar 19 ankesa në Bordin e Rregullatorit kundër vendimeve të DMK. Nga 19 ankesat e regjistruara Bordi i ka shqyrtuar të gjitha këto ankesa dhe i ka refuzuar si të pabaza.

Gjithashtu gjatë vitit 2020 Bordi i Rregullatorit ka shqyrtuar 6 rekomandime të nxjerra nga DMK për ankesat e konsumatorëve komercial dhe industrial, me ç'rast Bordi ka aprovuar të gjitha këto rekomandime.

3.11.2 Aktivitetet tjera në mbrojtjen e konsumatorëve

ZRRE gjatë këtij viti raportues, përveç ankesave të regjistruara, stafi i Rregullatorit ka zhvilluar edhe 1,389 takime dhe 847 biseda telefonike me palët, përfshirë edhe komunikimin elektronik, të cilët i janë drejtuar zyrës për çështje të ndryshme kontraktuale mes konsumatorëve dhe të licencuarve. Gjatë komunikimit me konsumatorët, stafi i Rregullatorit i ka sqaruar çështjet e ngritura nga konsumatori, si dhe ka udhëzuar palët për rregullat, procedurat, si dhe për të drejtat dhe detyrimet e tyre lidhur me furnizimin me energji.

Gjatë vitit 2020 Rregullatori ka pranuar edhe 13 ankesa të konsumatorëve përmes postës, të cilat edhe përkundër faktit që është dashur t'iu drejtohen të licencuarve apo gjykatave, insistimi i tyre ka qenë që t'iu drejtohen Rregullatorit për zgjidhjen e ankesave të tyre. Vlen të theksohet se natyra e këtyre ankesave kryesisht ka qenë për shfrytëzim të paautorizuar të energjisë elektrike, si dhe kompensim dëmi. Rregullatori në të gjitha këto raste i'u është përgjigjur me shkrim konsumatorëve duke i udhëzuar të njëjtit për procedurat e mëtejme lidhur me ankesat e tyre.

Ashtu edhe si viteve të mëhershme, por edhe gjatë vitit 2020 Rregullatori ka pasur bashkëpunim të ngushtë edhe me Departamentin për Mbrojtjen e Konsumatorëve në kuadër të Ministrisë së Tregtisë dhe Industrisë, ku gjatë këtij viti raportues ka pranuar edhe disa ankesa të konsumatorëve nga ky institucion. Këto ankesa janë pranuar dhe shqyrtuar nga ana e Rregullatorit në përputhje me dispozitat ligjore.

Gjatë vitit 2020 një numër i vendimeve të Rregullatorit janë apeluar nga palët e pakënaqura në Gjykatën Themelore në Prishtinë - Departamenti për Çështje Administrative, për të vlerësuar ligjshmërinë e vendimeve administrative. Rregullatori gjatë vitit 2020 në bazë të vendimeve të Gjykatës Themelore në Prishtinë ka përgatitur 19 përgjigje në padi kundër paditësve KEDS, KESCO dhe konsumatorëve ndaj vendimeve të Bordit të Rregullatorit. Përveç përgjigjeve në padi, duhet theksuar se gjatë këtij viti raportues Rregullatori ka qenë i angazhuar edhe në 2 seanca gjyqësore në Gjykatën Themelore në Prishtinë si palë e paditur. Vlen të theksohet se edhe si vitet paraprake po

ashtu edhe në këtë vit raportues numri i proceseve gjyqësore që Rregullatori ka ndjekur vazhdon të jetë i lartë dhe po kërkon angazhim mjaft të madh.

Është më rendësi të theksohet se deri më tani asnjë vendim i Rregullatorit në procedurën administrative e që ndërlidhet me ankesat e konsumatorëve nuk është kthyer në rishqyrtim si pasojë e moszbatimit të ligjshmërisë nga organi administrativ, por që të gjitha këto padi kundër vendimeve të Rregullatorit janë refuzuar si të pabaza duke lënë në fuqi vendimet e atakuara.

4 BASHKËPUNIMI ME PALËT TJERA DHE TRANSPARENCA

ZRRE ka treguar transparencë të plotë në ushtrimin e funksionit të saj duke mbajtur seancat e Bordit të hapura për publikun dhe duke publikuar të gjitha vendimet. Përmes komunikatave, njoftimeve, përgatitjes së buletinit dhe publikimeve të tjera në faqen elektronike dhe atë në Facebook është informuar publiku i gjerë me kohë për të gjitha aktivitetet dhe ngjarjet e ZRRE.

Në vazhden e përpjekjeve për një transparencë dhe përfshirje më të madhe të publikut në proceset rregullative, më 5 korrik 2020, ZRRE se ka lansuar faqen e ri-dizajnuar të internetit: www.ero-ks.org

Qëllimi i ri-dizajnit ka qenë, përveç transparencës më të madhe dhe përshtatjes me pajisjet mobile, edhe ofrimi i informatave në një formë më të lehtë të qasshme për konsumatorët dhe palët e tjera të interesuara për aktivitetet rregullative të sektorit të energjisë. Gjithashtu faqja e re e internetit plasoi informatat e nevojshme për operatorët e interesuar për licencimin e aktiviteteve të tyre si dhe për investitorët që janë të interesuar të investojnë në sektorin e energjisë.

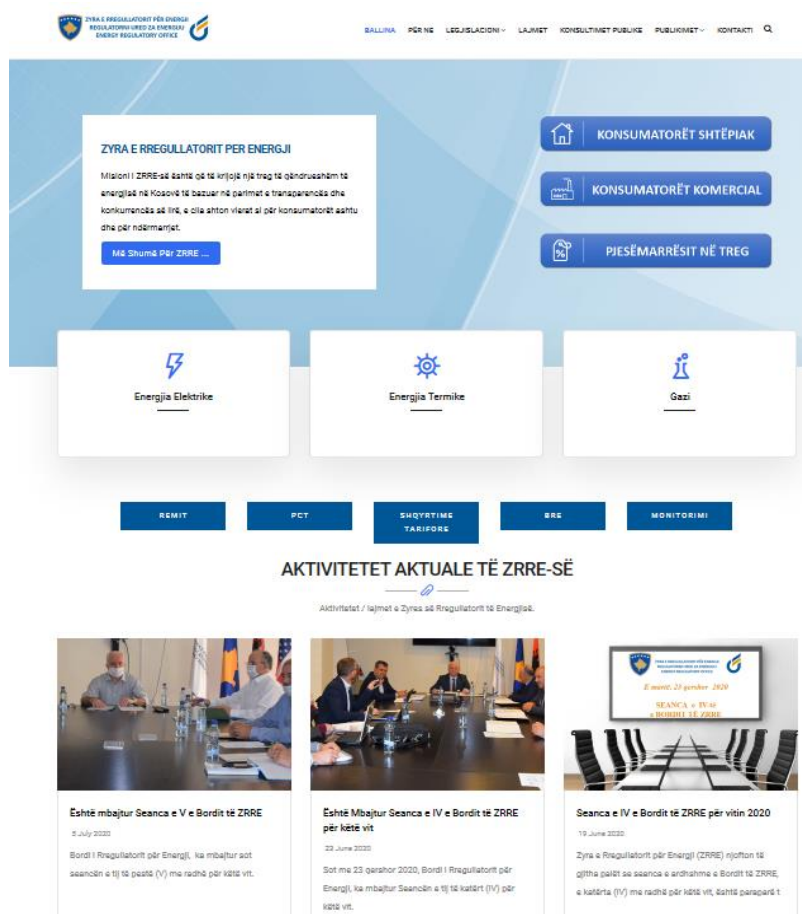

Fig. 4.1 Faqja e re elektronike e Rregullatorit për Energji

Me 14 dhjetor, ZRRE ka vënë në dispozicion të publikut në një formë të re, më lehtë të qasshme, të dhëna të shumta që posedon për qëllim të rregullimit të sektorit të energjisë.

Shumica e këtyre të dhënave kanë qenë publike edhe deri më tani në raportet vjetore dhe dokumentet e tjera të ZRRE. Por që nga fundi i vitit 2020 ato do të jenë më lehtë të përdorshme edhe për palët e tjera të cilat mund të kenë qëllim të kryejnë analiza apo studime të ndryshme në fushën

e energjisë. Realizimi i këtij projekti, i cili është mbështetur nga Fondacioni i Mileniumit të Kosovës (MFK), ka për qëllim rritjen e transparencës dhe përfshirjen e publikut të gjerë në proceset e rregullimit të sektorit të energjisë.

Të gjitha palët e interesuar mund të kenë në dispozicion të dhënat e publikuara duke u qasur drejtpërdrejt përmes faqes elektronike të ZRRE në lidhjen: <http://www.ero-ks.org/zrre/sq/te-dhena>.

Po ashtu me qëllim të informimit sa më të mirë, ZRRE vazhdimisht ka informuar konsumatorët dhe publikun e gjerë për të gjitha aktivitetet që ka zhvilluar. Me këtë qëllim gjatë vitit 2020 janë lëshuar mbi tridhjetë njoftime dhe komunikata të cilat u janë dërguar mediave dhe janë publikuar në faqen elektronike dhe atë të facebook.

4.1 Përfshirja e Publikut në proceset rregullative përmes Konsultimeve Publike

ZRRE gjatë viti 2020 ka zhvilluar 11 diskutime publike për shqyrtimin e dokumenteve të ndryshme rregullative.

- Me 19 shkurt si pjesë e procesit të Përshtatjeve të Rregullta Vjetore për të Hyrat e Lejuara Maksimale (MAR) që do të mbulohen nga Operatorët e Rregulluar në sektorin e energjisë elektrike, ZRRE-ja ka publikuar Raportet Konsultative si propozime fillestare për MAR-et e azhuruara për Operatorin e Sistemit të Transmetimit dhe Tregut (OST/OT, KOSTT), Operatorin e Sistemit të Shpërndarjes (OSSH, KEDS) dhe Furnizuesin me Shërbim Universal (FSHU). Vlerësimi fillestar është bazuar në propozimet e dorëzuara nga kompanitë e rregulluara si dhe vendimet për MAR-et për periudhën rregullative 2018-2022.
- Në seancën e dytë të Bordit të mbajtur me 6 prill 2020, Bordi ka miratuar MAR-et e KOSTT, KEDS dhe Furnizimit Universal (KESCO). Vlera e përgjithshme e miratuar e MAR-it për periudhën rregullative prill 2020 - mars 2021 është vendosur të jetë 268.9 milion euro.
- Me 26 shkurt 2020, ZRRE gjatë procesit të Amendamentimit të Rregullës së taksave, ka publikuar këtë draft Rregull me qëllim të konsultimit me të gjitha palët e interesuara. Rregulla e taksave, ka për qëllim të specifikojë llojet dhe shumën e taksës të përcaktuar në nenet 23 dhe 24 të Ligjit për Rregullatorin e Energjisë, me qëllim të mbledhjes së të hyrave për ZRRE. Po ashtu, kjo Rregull përcakton procedurën dhe afatet për pagesë të taksave, si dhe pasojat për mospagim të këtyre taksave. Amendamenti i Rregullës është aprovuar nga Bordi i ZRRE në seancën e dytë të mbajtur me 6 prill 2020.
- ZRRE me 28 shkurt 2020, ka vendosur për konsultim publik Draftin e Rregullës për integritetin dhe transparencën e tregut të energjisë me shumicë. Kjo Rregull përcakton kriteret që ndalojnë praktikën abuzive të cilat ndikojnë në tregjet e energjisë me shumicë, të cilat janë koherente me funksionimin e duhur të këtyre tregjeve me shumicë të energjisë, duke marrë parasysh karakteristikat e tyre specifike.
- Rregulla po ashtu parashikon monitorimin e tregjeve të energjisë me shumicë nga Zyra e Rregullatorit për Energji (ZRRE) dhe zbatohet për tregtimin me shumicë të energjisë elektrike. Rregulla është aprovuar nga Bordi me 23 qershor 2020.
- Me 15 maj është vënë në diskutim publik Rregulla dhe Metodologjia për përgatitjen e Bilanceve të Energjisë Elektrike dhe Termike. Kjo rregull përcakton parimet, procedurat dhe

metodologjitë për përgatitjen e Bilanceve të Energjisë Elektrike dhe Termike. Me anë të kësaj rregulle sigurohet që operatorët, të cilët veprojnë në sektorin e energjisë, paraqesin sipas afateve të parapara planet e tyre të prodhimit, konsumit dhe humbjeve, duke mundësuar operimin sa më efikas të sistemeve përkatëse të energjisë. Rregulla është aprovuar me 23 qershor 2020 në seancën e katërt të Bordit.

- Me 21 gusht, ZRRE ka vënë në diskutim publik Raportin Rregullativ për përcaktimin e të Hyrave Maksimale të Lejuara për ngrohtoren e qytetit Termokos Sh.A. Raporti paraqet shqyrtimin e kërkesës dhe vlerësimin preliminar për të Hyrat e Lejuara për sezonin 2020/2021 të ndërmarrjes Termokos Sh.A. Raporti është përgatitur bazuar në Rregullën për Vendosjen e Çmimeve të Energjisë Termike, përmes të cilës përcaktohen procedurat për dorëzimin, shqyrtimin e aplikacionit tarifor dhe aprovimin e tarifave, si dhe metodologjia për llogaritjen e të hyrave të lejuara dhe tarifave.
- Me 27 gusht 2020 është vënë në diskutim publik Procedura për shkëmbimin dhe aktivizimin e rezervave për balancim të zonave rregulluese dhe bllokut AK. Procedura definon përgjegjësitë e KOSTT dhe OST dhe hapat e nevojshëm që duhet të ndërmerren për aktivizimin e rezervave FCR (Rezerva e Mbajtjes së Frekuencës), aFRR (Rezerva e Restaurimit Automatik të Frekuencës) dhe mFRR (Rezerva e Restaurimit manual të Frekuencës) dhe RR (Rezerva Zëvendësuese). Si dhe përcakton parimet për balancimin e zonave rregulluese të KOSTT dhe OST dhe bllokut AK, duke përfshirë krijimin e parimeve të përbashkëta për prokurimin dhe aktivizimin e rezervave të rregullimit të frekuencës, rezervat e restaurimit të frekuencës dhe rezervat e zëvendësimit.
- Gjithashtu me 27 gusht është publikuar për konsultim me publikun Metodologjia për rregullat për dimensionimin e FRR në Bllokun LFC AK. Metodologjia përshkruan rregullat për dimensionimin e FRR në Bllokun LFC AK në përputhje me Artikullin 157(1) të Rregullores së Komisionit (EU) 2017/1485 të datës 2 Gushtit 2017 mbi themelimin e udhëzuesit për operimin e sistemit transmetues.
- ZRRE, me 28 gusht 2020 ka vendosur në diskutim publik Rregullën për përcaktimin e operatorit të emëruar të tregut të energjisë elektrike (NEMO) për kryerjen e aktiviteteve të ndërlidhura me bashkimin e tregut dhe operimin e tregut të bashkuar. Qëllimi i kësaj Rregulle është që të përcaktohen kushtet dhe procedurat për caktimin e Operatorit të Emëruar të Tregut të Energjisë Elektrike (NEMO) si dhe revokimin e përcaktimit të tillë në Republikën e Kosovës nga Rregullatori. Kjo Rregull përkufizon detyrat të cilat do t'i kryej Operatori i Emëruar i Tregut të Energjisë Elektrike NEMO në Republikën e Kosovës në lidhje me procesin e bashkimit të tregut të energjisë elektrike. Kjo Rregull përkufizon detyrat e Operatorit të Sistemit të Transmetimit dhe Tregut të Kosovës (KOSTT) që do t'i kryej në lidhje me procesin e bashkimit të tregut të energjisë elektrike.
- Me 15 tetor është hapur diskutimi publik për Metodologjinë për llogaritjen e çmimit referent për energjinë e prodhuar nga burimet e ripërtëritshme. Qëllimi i kësaj metodologjie është të definohet mënyra e përcaktimit të çmimit referent për energjinë e prodhuar nga burimet e ripërtëritshme të energjisë (BRE). Ky çmim do të aplikohet nga Operatori i Tregut për energjinë e shitur tek operatorët për furnizim të energjisë. I njëjti do të aplikohet edhe për shitblerjen e energjisë nga BRE sipas kornizës së rregulluar. Kjo metodologji përcakton, po ashtu, parimet themelore sipas së cilave do kalkulohet çmimi referent dhe metodën e llogaritjes së çmimit

referent. Kjo metodologji është aprovuar nga Bordi në seancën e dhjetë të mbajtur me 12 dhjetor 2020.

- Rregullatori për Energji, me 21 tetor 2020 ka vendosur në diskutim publik Raportin për vlerësimin e konkurrencës në tregun e energjisë elektrike në Kosovë për periudhën 2018-2019. Raporti vlerëson konkurrencën në tregun me shumicë dhe atë me pakicë të energjisë elektrike në vend, për periudhën 2018-2019. Prezenca e konkurrencës në tregun e brendshëm vlerësohet duke u krahasuar gjendja ekzistuese e tregut me kërkesat ligjore sipas legjislacionit primarë dhe sekondar të sektorit të energjisë në Kosovë, aplikimin e indikatorit për matjen e përqendrimit të tregut HHI, përfshirë edhe vendimin e Bordit të Rregullatorit V_342_2011 për Kriteret për vlerësimin e konkurrencës në furnizim me energji elektrike në Kosovë.
- Me 11 nëntor 2020, ZRRE ka publikuar për konsultim Planin Zhvillimor të Transmetimit (PZHT) 2021-2030. Ky plan paraqet planifikimin e zhvillimit të rrjetit transmetues të Kosovës për 10 vitet e ardhshme. Po ashtu plani 10 vjeçar prezanton projektet të cilat janë të nevojshme për operim të besueshëm dhe të sigurt të sistemit transmetues, ashtu që të arrihet siguria e furnizimit, të përkrahet tregu i energjisë dhe konkurrenca, të përkrahet integrimi i burimeve të ripërtëritshme dhe atyre komplementare termale. Pas konsultimit me publikun Bordi ka aprovuar Planin Zhvillimor në seancën e tij të dhjetë të mbajtur me 10 dhjetor 2020.

4.2 Raportimi dhe bashkëpunimi me Kuvendin e Kosovës

Si çdo vit edhe gjatë vitit 2020 rregullatori ka vazhduar me raportimet e rregullta në Kuvendin e Kosovës si dhe sipas kërkesave që ka marrë nga komisionet parlamentare ka pasur edhe raportime të tjera lidhur me çështje të ndryshme rregullative të sektorit të energjisë.

- Para Komisionit Parlamentar për Ekonomi, Punësim, Tregti, Industri, Ndërmarrësi dhe Investime Strategjike, Rregullatori me 3 mars 2020, ka raportuar për procesin e “Përshtatjeve e Rregullta Vjetore për të Hyrat e Lejuara Maksimale (MAR) që mbulohen nga Operatoret e Rregulluar në sektorin e energjisë elektrike”.

Fig. 4.2 –3 mars 2020, raportimi i Rregullatorit të energjisë para Komisionit Parlamentar

- Bordi dhe menaxhmenti i Rregullatorit, me 26 maj 2020, kanë paraqitur Raportin vjetor për vitin 2019 para Komisionit Parlamentar për Ekonomi, Punësim, Tregti, Industri, Ndërmarrësi dhe Investime Strategjike. Përfaqësuesit e Rregullatorit kanë raportuar për aktivitetet që ndërlidhen me fushëveprimin e Rregullatorit, si dhe funksionimin e sektorit të energjisë, duke

analizuar të dhënat e të licencuarve, përfshirë edhe zhvillimin e tregut të energjisë në Kosovë. Në takimin pasues të Komisionit, të mbajtur me 28 maj 2020, anëtarët Komisionit kanë aprovuar Raportin vjetor 2019 i cili po ashtu është shqyrtuar në seancën plenare por për shkak të mungesës së kuorumit nuk ka arritur të votohet.

- Me 27 tetor 2020 Bordi i Rregullatorit i është përgjigjur ftesës së Komisionit Parlamentar për Ekonomi, Punësim, Tregti, Industri, Ndërmarrësi dhe Investime Strategjike për të diskutuar lidhur me çështjen e kompanisë “KELKOS”, si dhe licencat tjera të përkohshme për hidrocentralet e licencuara nga Rregullatori.

Fig. 4.3 Paraqitja e Planit të performancës para Komisionit Parlamentar

- Gjithashtu me 1 dhjetor 2020, Rregullatori ka diskutuar me Komisionin funksional lidhur me Rekomandimet e dala nga Raporti i Komisionit Evropian për vendin për vitin 2020.
- për të raportuar lidhur me Rekomandimet për Mbikëqyrjen e Procesit Integruar 2020 – 2021
- Me 15 dhjetor, ZRRE ka paraqitur para Komisionit për Ekonomi, Punësim, Tregti, Industri, Ndërmarrësi dhe Investime Strategjike planin e performancës për vitin 2021. Përfaqësuesit e ZRRE kanë paraqitur para anëtarëve të komisionit planet e performancës për vitin 2021, duke iu referuar aktiviteteve të parapara për të arritur objektivat e synuara.
- Me kërkesën e Komisionit Hetimor Parlamentar mbi procesin e licencimit, operimit, mbikëqyrjes dhe aplikimit për lejet e hidrocentraleve në Republikën e Kosovës, ZRRE gjithashtu ka marrë pjesë në dy nga takimet e këtij komisioni si dhe ka dorëzuar kopjet e të gjitha dosjeve të hidrocentraleve të autorizuar për ndërtim.

4.3 Takime me palët e tjera të interesit – hapja e tregut të lirë

Gjatë tre muajve të parë të vitit 2020, ZRRE ka mbajtur takime informuese me grupe të konsumatorëve, të cilët ishte paraparë që duke filluar nga 1 prilli të kalonin nga tarifatat e rregulluara në ato që ofrohen në tregun e hapur të furnizimit me energji elektrike.

Pas njoftimeve me shkrim, ZRRE ka ftuar këto grupe të konsumatorëve që të diskutojnë edhe drejtpërdrejt obligimet ligjore dhe hapat e nevojshëm që duhet ndërmarr për të gjetur operatorin e përshtatshëm për furnizim me energji elektrike. Në këto takime përfaqësues të konsumatorëve janë njoftuar me veprimet që ka ndërmarr ZRRE për harmonizimin e legjislacionit sekondar me ligjet e reja

primare, duke nxjerrë “Udhëzuesin për liberalizimin e tregut të energjisë elektrike në Kosovë”. Udhëzuesi është amendamentuar nga ZRRE dhe përcakton mënyrën, kushtet dhe kohën e fillimit të liberalizimit të tregut të energjisë elektrike në Kosovë, në nivelin e prodhimit dhe furnizimit me energji elektrike.

Fig. 4.4 Takimi me konsumatorë, 12 mars 2020

ZRRE ka njoftuar konsumatorët se sipas legjislacionit në fuqi, të drejtën e furnizimit me shërbim universal, ku edhe për një kohë do të jenë tarifat e rregulluara, e gëzojnë të gjithë konsumatorët familjar dhe jo-familjar që kanë qarkullim vjetor jo më shumë se dhjetë (10) milion euro, ose jo më shumë se pesëdhjetë (50) punonjës. Ndërsa Konsumatorët komercial në nivelin e tensionit 35 kV, të cilët i nuk i plotësojnë kriteret e lartpërmendura do t’i nënshtrohen kushteve dhe çmimeve të tregut për furnizim me energji elektrike më së largu deri më 31 mars 2020.

Po ashtu ZRRE ka njoftuar se sipas Ligjit për Energjinë Elektrike, në rast se konsumatori dështon të gjejë furnizues me çmime të parregulluara brenda afatit të përcaktuar më lartë, konsumatorit do t’i sigurohet Furnizimi i garantuar, por i cili nuk mund të furnizoj më shumë se gjashtëdhjetë (60) ditë. Përfaqësues të ZRRE kanë theksuar se çmimi me të cilin furnizuesi i mundësisë së fundit (furnizuesi i garantuar) furnizon me energji elektrike konsumatorët e kësaj kategorie, përcaktohet në bazë të metodologjisë së miratuar nga Rregullatori dhe do të jetë më i lartë se çmimi mesatar i tregut ose se çmimi i furnizimit për konsumatorë të ngjashëm që furnizohen në treg. Prandaj lidhja e kontratës për furnizim me furnizues të ri me çmime të parregulluara është e domosdoshme.

ZRRE në këto takime ka siguruar konsumatorët se roli i saj do të vazhdoj të mbetet i njëjtë në përkujdesjen ndaj konsumatorëve dhe se do vazhdojë edhe në të ardhmen të monitorojë të gjithë furnizuesit për të siguruar se po respektohen rregullat e tregut dhe konsumatorëve po ju ofrohen shërbime të duhura pa diskriminim.

Pjesë e procesit të hapjes së tregut ka qenë edhe takimi që Regullatori ka mbajtur me disa nga operatorët e licencuar për furnizim me energji elektrike. Takimi kishte për qëllim që t’ju bëhen të ditura edhe njëherë operatorëve rrethanat e reja që do të krijohen, duke filluar nga 1 prilli i këtij viti, kur pritet që një grup i ri i konsumatorëve të kyçur në nivelin e tensionit 35 kV të kalojnë nga tarifat e rregulluara në tregun e hapur të furnizimit me energji elektrike.

Fig. 4.5 Takim me Operatorët e licencuar për furnizim e energji elektrike, 21 mars 2020

ZRRE pas njoftimeve me shkrim, dhe takimit të para dy ditëve të mbajtur me konsumatorë, ka njoftuar edhe drejtpërdrejt operatorët e licencuar për furnizim, me obligimet ligjore dhe hapat e nevojshëm që duhet ndërmarr për të ofruar shërbime të duhura për furnizim me energji elektrike për konsumatorët e kyçur në nivelin e tensionit 35 kV që plotësojnë kriteret për dalje në tregun e lirë. ZRRE ka njoftuar operatorët se sipas legjislacionit në fuqi, të drejtën e furnizimit me shërbim universal, ku edhe për një kohë do të jenë tarifat e rregulluara, e gëzojnë të gjithë konsumatorët familjar dhe jo-familjar që kanë qarkullim vjetor jo më shumë së dhjetë (10) milion euro, ose jo më shumë së pesëdhjetë (50) punonjës. Ndërsa Konsumatorët komercial në nivelin e tensionit 35 kV, të cilët i nuk i plotësojnë kriteret e lartpërmendura do t'i nënshtrohen kushteve dhe çmimeve të tregut për furnizim me energji elektrike më së largu deri më 31 mars 2020. Me këtë rast ZRRE ka kërkuar nga operatorët që bëjnë të gjitha përgatitjet për të vënë në dispozicion të konsumatorëve oferta të drejta të furnizimit me energjisë elektrike.

Me qëllim të njëjte, ZRRE po ashtu ka mbajtur takime me përfaqësues të Odës Ekonomike të Kosovës, Odës Ekonomike Amerikane në Kosovë dhe Këshillit të Investitorëve Evropianë për të diskutuar rrethanat dhe sfidat që do të krijohen, për konsumatorët komercial të kyçur në nivelin e tensionit 35 kV, me hapje e tregut të furnizimit me energji elektrike.

Fig. 4.6 Takimi i ZRRE me përfaqësues të Odës Ekonomike të Kosovës, Odës Ekonomike Amerikane në Kosovë dhe Këshillit të Investitorëve Evropianë, 16 mars 2020

Përfaqësuesit e Odave kanë kërkuar nga ZRRE që të ndërmarr të gjitha veprimet e nevojshme ligjore për shtyrjen e serishme të këtij afati për kohë të pacaktuar deri në krijimin e rrethanave të cilat do të mundësonin liberalizimin e tregut të energjisë elektrike.

Përfaqësuesit e odave kanë rikujtuar kërkesat e parashtruar para një viti si dhe vendimin e ZRRE për shtyrjen e afatit për liberalizim për një vit dhe kanë theksuar se përgjatë periudhës së kaluar dymbëdhjetë mujore nuk ka ndryshuar asnjë rrethanë e cila do të lejonte zbatimin e duhur të akteve ligjore të cilat parashohin liberalizimin e tregut të energjisë elektrike, respektivisht furnizimin e konsumatorëve komercialë me energji elektrike me tarifa jo të rregulluara. Prandaj kanë kërkuar që ZRRE të ketë në konsideratë kërkesat e komunitetit të biznesit.

Bordi dhe menaxhmenti i ZRRE janë takuar me 26 qershor 2020, me përfaqësues të Odës Ekonomike Gjermano Kosovare (OGJK). Temë kyçe ka qenë, faza e dytë e liberalizimit të tregut e cila është ndikuar fillimisht nga rrethanat ekonomike në vend, por së fundi edhe nga situata e krijuar si pasojë e Pandemisë nga virusi COVID 19.

Në takim, përfaqësuesit e OGJK kanë informuar Bordin e ZRRE me aktivitetet që zhvillon kjo odë në mbështetje të plotë në thellimin e bashkëpunimit bilateral ekonomik në mes të shtetit Gjerman dhe atij Kosovar. Me këtë qëllim, përfaqësuesit e ZRRE dhe ata të OGJK kanë shprehur vullnetin për të bashkëpunuar me qëllim të informimit dhe krijimit të një mjedisi të përshtatshëm rregullativ për investitorët gjerman dhe ata kosovarë që përfaqëson kjo odë.

Po ashtu përfaqësuesit e OGJK kanë njoftuar Bordin e ZRRE me strukturën e investitorëve gjermanë në Kosovë dhe kanë dhënë një pasqyrë të bashkëpunimit bilateral ekonomik Kosovë-Gjermani, bashkëpunim ky që është i ndërlidhur edhe me mundësitë e bashkëpunimit përmes rrjeteve të OGJK në Gjermani.

Fig. 4.7 Takim në mes ZRRE dhe përfaqësuesve të Odës Ekonomike Gjermano Kosovare (OGJK), 6 qershor 2020

4.4 Bashkëpunimi dhe marrëveshjet me palët e tjera

Nënshkrimi i marrëveshjes me AKK

Me 21 shtator 2020, Zyra e Rregullatorit për Energji (ZRRE) dhe Autoriteti Kosovar i Konkurrencës (AKK), kanë nënshkruar Marrëveshje mirëkuptimi përmes të cilës kanë shprehur interesin e përbashkët për bashkëpunim dhe koordinim të aktiviteteve në fushën e tregut të energjisë në

Republikën e Kosovës. Përmes kësaj Marrëveshje janë krijuar mekanizmat e bashkëpunimit ligjor dhe institucional për të vepruar në parandalimin dhe eliminimin e ç'do sjellje, të ndërmarrjeve dhe ndërmarrësve, e cila mund të ndikojnë negativisht në paraqitjen e konkurrencës në tregun e energjisë në Republikën e Kosovës.

Fig. 4.8 - Nënshkrimi i marrëveshjes në mes ZRRE dhe AKK, 21 shtator 2020

Kjo Marrëveshje është hartuar me qëllim të koordinimit të aktiviteteve ndërmjet dy autoriteteve, ZRRE dhe AKK, duke u bazuar në paragrafin 1 të nenit 61 të Ligjit nr. 03/L-229 për mbrojtjen e Konkurrencës, Nenit 16 paragrafit 1, pikat 1.9 dhe 1.11 të Ligjit nr. 05/L-084 për Rregullatorin e Energjisë, paragrafit 4 të Nenit 24 të Ligjit nr. 05/L081 për Energjinë.

4.5 Bashkëpunimi me organizatat ndërkombëtare

Aktivitetet e partneritetit me NARUC

Përfaqësuesit e ZRRE janë të përfshirë në disa nga programet që NARUC1 (National Association of Regulatory Utility Commissioners) organizon me qëllim të mbështetjes së zhvillimit të tregjeve të lira në rajon. Si dhe ka marrë pjesë rregullisht në uebminaret e organizuara që kryesisht kanë pasur për tema:

- Konsiderimin e Tarifave të rregulluara për shkak të Pandemisë
- Përmirësimi i planifikimit të investimeve përmes zbatimit të standardeve të cilësisë së shërbimeve
- Roli rregullator në mbështetjen e investimeve për sigurinë në internet
- Planet e tranzicionit dhe rikuperimi i kostove pas Pandemisë COVID-19

Fig. 4.9 Përfaqësuesi i ZRRE, merr pjesë në rolin e panelistit në uebminarin e organizuar nga NARUC për Sigurinë Kibernetike

4.6 Pjesëmarrja e Rregullatorit në aktivitetet ndërkombëtare

Pjesëmarrja në aktivitetet ndërkombëtare është konsideruar nga ZRRE-ja si një ndër elementet kryesore që i shërben forcimit institucional, rritjes së njohurive dhe eksperiencës së stafit të saj. Në vijim janë paraqitur aktivitet kryesore dhe pjesëmarrja aktive në organizatat ndërkombëtare, në konferencat ndërkombëtare, tryezat punuese apo takimet multilaterale dhe bilaterale.

¹ ZRRE gjithashtu, që nga viti 2008, ka marrëveshje bashkëpunimi me Shoqatën Kombëtare të Komisioneve Rregullative të Shërbimeve të SHBA, NARUC (National Association of Regulatory Utility Commissioners). Ky partneritet mbështetet financiarisht nga USAID dhe ka rezultuar në ndryshime dhe përmirësime procedurale dhe teknike të ZRRE-së të cilat janë bazuar në praktikat më të mira ndërkombëtare të rregullimit. Partneriteti i Bashkëpunimit me NARUC gjatë këtyre viteve ka përfshirë rregullatorët nga Komisioni i Komercial i Illinois (ICC), Komisioni i Shërbimeve Publike të Pensilvanisë (PA PUC), Komisioni i Shërbimit Publik të Shtetit të Nju Jorkut (NYS PSC), Komisioni i Shërbimit Publik Kentucky (KPSC) dhe ai i Ohajos (PUCO). <https://www.naruc.org>

4.6.1 Pjesëmarrja në Bordin Rregullativ të Komunitetit të Energjisë (ECRB)

Komuniteti i Energjisë (KE) është organizatë ndërkombëtare e themeluar përmes Traktatit ndërkombëtarë (i ashtuquajtur Traktati i Komunitetit të Energjisë) në tetor 2005 në Athinë, ku marrin pjesë vendet e Bashkimit Evropian dhe regjionit të Evropës juglindore dhe të Detit të Zi. Aktivitetet e KE gjatë vitit 2018 janë fokusuar drejt përmbushjes së synimeve të përbashkëta: implementimin e “acquis communautaire”, zhvillimin e kornizës rregullative të harmonizuar në nivel regjional, si dhe liberalizimin dhe integrimin e tregjeve të sektorit të energjisë elektrike dhe gazit natyror.

Palët Kontraktuese të KE janë: Shqipëria, Bosnja dhe Hercegovina, Kosova, Maqedonia e Veriut, Mali i Zi, Serbia, Moldavia, Ukraina dhe Gjeorgjia. Në cilësinë e pjesëmarrësve janë shtetet anëtare të Bashkimit Evropian, ndërsa Norvegjia, Turqia, Armenia dhe kanë statusin e Vëzhguesit.

Traktati i Komunitetit të Energjisë (TKE) është një komponentë kyçe strategjike e Unionit Evropian (UE) për Evropën Jug-Lindore dhe një mjet efektiv i para-aderimit, që synon të zgjerojë përfitimet nga Tregu rajonal për Energji, para se vendet e rajonit të bëhen anëtarë të UE.

Institucionet kryesore të KE-së janë: Këshilli i Ministrave (KM), Grupi i përhershëm i nivelit të lartë (GPNL), Bordi Rregullativ i Komunitetit të Energjisë (ECRB), Sekretariati i KE i vendosur në Vjenë, dhe katër forumet këshilluese: për energji elektrike, gaz natyror, çështjet sociale dhe naftën.

Bordi Rregullativ i Komunitetit të Energjisë (ECRB – “Energy Community Regulatory Board”) është institucion i themeluar sipas nenit 58 të TKE, që përbëhet nga Autoritet Rregullative të palëve kontraktuese, pjesëmarrësve dhe vëzhguesve. ECRB ka rolin e një trupi koordinues të autoriteteve rregullative për harmonizimin e kornizës rregullative, shkëmbimin e njohurive, dhe zhvillimin e praktikave për zbatimin e Traktatit.

Bazuar në dispozitat e Traktatit të KE, ECRB ka këto përgjegjësi:

- Këshillon Këshillin Ministror si dhe PHLG-së, për çështje statusore, teknike dhe rregullative;
- lëshon rekomandime për palët, në pajtim me dispozitat e Traktatit, për mosmarrëveshje ndër-kufitare, etj;
- merr masa ndaj palëve, nëse autorizohet nga KM;
- ndihmon bashkëpunimin dhe koordinimin midis autoriteteve rregullative;
- jep rekomandime dhe përgatitë raporte, në lidhje me funksionimin e tregjeve të energjisë; dhe
- kërkon përmbushjen e detyrimeve nga palët sipas TKE.

Për përmbushjen e përgjegjësive, ECRB është e organizuar në grupe punuese të cilat zhvillojnë aktivitetet në fushat përkatëse. ECRB udhëhiqet nga kryetari i zgjedhur për çdo vit nga përfaqësuesit e rregullatorëve nacional, dhe nënkryetari i cili është i deleguar nga Komisioni Evropian.

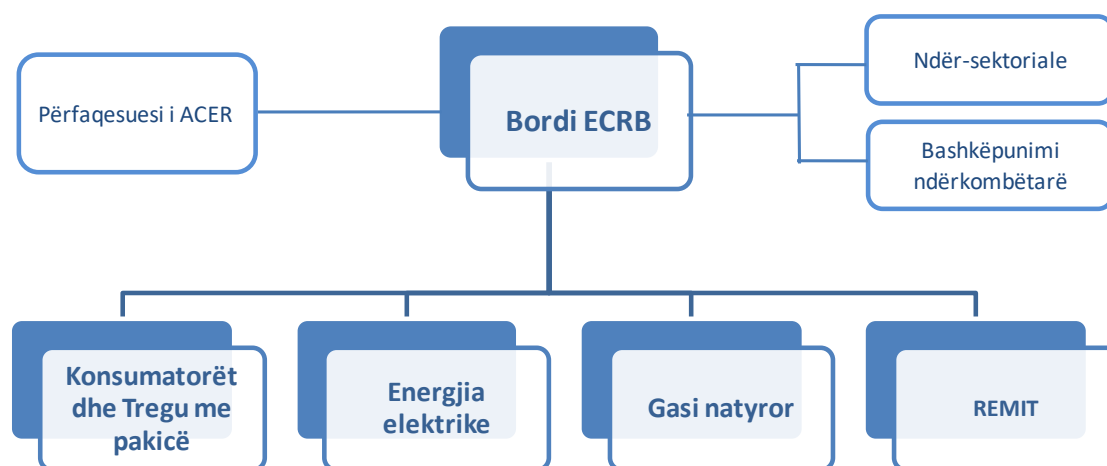

Fig. 4.10 Struktura e Bordit Rregullativ të Komunitetit të energjisë

4.6.2 Aktivitetet e Rregullatorit në kuadër të ECRB-së

Sipas obligimeve ndaj KE-së, ZRRE-ja ka të emëruar anëtarët e vet në ECRB dhe në çdo grup punues, si dhe merr pjesë aktivisht në punën e Bordit dhe grupeve punuese përkatëse. Për shkak të restriksioneve nga pandemia COVID-19, gjatë vitit 2020, aktivitetet e grupeve punuese kanë qenë të kufizuara, përderisa takimet kanë qenë kryesisht 'online'. Megjithatë, përkundër kufizimeve, ECRB dhe grupet punuese përkatëse kanë ndërmarrë aktivitetet e rregullta sipas programit të punës të ECRB-s.

4.6.2.1 Grupi Punues për Energji Elektrike

Ky Grup punues, gjatë vitit 2020, ka zhvilluar aktivitetet dhe takimet e rregullta 'online' në kuadër të fushëveprimtarisë së vet; për punë më efektive ky grup ka ndërmarrë aktivitetet përmes nëngrupeve ('Task Force'-TF) si në vijim:

- **TF1 – Hapja dhe integrimi i tregut me shumicë të energjisë elektrike** - Me qëllim që të mbështes hapjen efektive të tregut rajonal të energjisë elektrike në Komunitetin e Energjisë, ky nëngrup është fokusuar në aktivitetet për mbështetjen rregullative, integrimin e tregjeve 'një-ditë-para' dhe 'brenda-ditës' në Evropën Jug-lindore;
- **TF2 – Mjedis i favorshëm rregullativ për investime** – aktivitetet e këtij nën-grupi janë përqendruar në krijimin e një kornize rregullative stabile, të qëndrueshme dhe të harmonizuara në nivel rajonal, si një parakusht themelor për të tërhequr investimet në infrastrukturë energjetike.
- **TF3 – Monitorimi i tregut me shumicë të energjisë elektrike:**
Monitorimi i Tregut si një komponentë kyçe e përgjegjësisë rregullative, përfshinë njoftimin e plotë me performancën e tregut dhe perspektivat zhvillimore duke mundësuar promovimin e konkurrencës, mbrojtjen e konsumatorëve, eficientësinë e energjisë, investimet dhe sigurinë e furnizimit.

- **TF4 – Integrimi i energjisë së ripërtëritshme dhe balancimi**– Në kuadër të kësaj task force janë vlerësuar sfidat rregullative të integritit të energjisë së ripërtëritshme në sistemet e energjisë dhe përgjegjësinë e prodhuesve të energjisë nga burimet e ripërtëritshme për balancim të sistemit.
- **TF5 – Opinionet për Kodet e rrjetit të energjisë elektrike dhe udhëzimeve rregullative** – detyrë kryesore e këtij nëngrupi ka qenë shqyrtimi i koordinuar dhe dhënia e mendimit për kodet e rrjeteve të energjisë elektrike dhe udhëzimeve përkatëse rregullative.
- **TF6 – Siguria kibernetike** – ky nën-grup ka ofruar inputet e ndërlidhura me energjinë elektrike për të facilituar shkëmbimin e informacioneve dhe bashkëpunimin strategjik për të rritur sigurinë kibernetike të sistemeve digjitale në sektorin e energjisë.

4.6.2.2 Grupi Punues për Gaz (GPG)

Ky grup punues aktivitetet e veta i përqendron në çështjet e rregullimit të sektorit të gazit natyror, harmonizimin e kornizës rregullative në nivel rajonal dhe çështjet tjera të ndërlidhura me zhvillimin e infrastrukturës së gazit natyror në rajonin e EJL. Me qëllim të efikasitetit dhe trajtimit të çështjeve specifike aktivitetet janë ndërmarrë përmes këtyre nëngrupeve të veçanta (“Task Force” – TF):

- **TF1 – Monitorimi i tregut me shumicë të gazit natyror** - Monitorimi i tregut si një komponentë kyçe e përgjegjësiwe rregullative përfshinë njoftimin e plotë me performancën e tregut dhe perspektivat zhvillimore duke mundësuar promovimin e konkurrencës, mbrojtjen e konsumatorëve, eficiencën e energjisë, investimet dhe sigurinë e furnizimit me gaz natyror.
- **TF2 – Implementimi i Kodit të rrjetit për Menaxhimin e kongjescionit** - Aktivitetet në kuadër të kësaj taske force janë përqendruar në monitorimin e kongjescionit në pikat interkonektive duke konsideruar tregtimin e kapaciteteve në tregjet dytësore dhe përdorimin e kapacitetit ‘me ndërprerje’, si dhe analizën e kontratave ekzistuese afatgjata.
- **TF3 – Implementimi i Kodit të rrjetit për Mekanizmin e alokimit të kapaciteteve** – aktivitetet janë përqendruar në përfshirjen e Autoriteteve rregullative nacionale dhe Operatorëve të sistemit të transmissioinit të gazit në përzgjedhjen e platformës së përbashkët të rezervimit të kapaciteteve, me qëllim të implementimit të nenit 37 të Kodit të rrjetit për alokim të kapaciteteve.
- **TF4 – Mjedis i favorshëm rregullativ për investime** – aktivitetet e këtij nën-grupi janë përqendruar në krijimin e një kornize rregullative stabile, të qëndrueshme dhe të harmonizuara në nivel rajonal, si një parakusht themelor për të tërhequr investimet në infrastrukturën e gazit natyror.
- **TF5 – Opinionet për Kodet e rrjetit të gazit natyror dhe udhëzimeve rregullative** – detyrë kryesore e këtij nëngrupi ka qenë shqyrtimi i koordinuar dhe dhënia e mendimit për kodet e rrjeteve të energjisë elektrike dhe udhëzimeve përkatëse rregullative.
- **TF6 – Siguria kibernetike** – ky nën-grup ka ofruar inputet e ndërlidhura me gazin natyror për të facilituar shkëmbimin e informacioneve dhe bashkëpunimin strategjik për të rritur sigurinë kibernetike të sistemeve digjitale në sektorin e gazit natyror.

4.6.2.3 Grupi punues për konsumatorë dhe tregjet me pakicë

Në kuadër të ECRB ekziston grupi punues për konsumatorë me nëngrupet e veta, i cili merret me aktivitetet që kanë të bëjnë me mbrojtjen e konsumatorëve, tarifat dhe çmimet me pakicë, marrëdhëniet kontraktuale mes furnizuesit dhe konsumatorëve, si dhe kualitetin e furnizimit me energji dhe rregullimin e cilësisë së tensionit.

- **TF1 – Monitorimi i tregut me pakicë** - Monitorimi i tregut si një komponentë themelore e përgjegjësi rregullative përfshinë njoftimin e plotë me performancën e tregut dhe perspektivat zhvillimore për të mundësuar krijimin e një kornizë efektive që balancon nevojat e pjesëmarrësve të tregut dhe promovimin e konkurrencës, mbrojtjen e konsumatorëve, eficientë e energjisë, investimet dhe sigurinë e furnizimit.
- **TF2 – Mbrojtja e konsumatorëve** – duke qenë se mbrojtja e konsumatorëve konsiderohet si ndër detyrat kryesore të Autoriteteve rregullative, rrjedhimisht kjo përgjegjësi përcillet edhe në organizatat regjionale / ndërkombëtare si ECRB, CEER dhe MEDREG. Aktivitetet janë fokusuar në bashkëpunimin e këtyre 3 trupave regjional për shkëmbimin e përvojave më të mira dhe efikase në fushën e mbrojtjes së konsumatorëve.
- **TF3 – Kualiteti i furnizimit** - Arritja e një shkalle të kënaqshme të kualitetit të furnizimit në vazhdimësi mbetet një aktivitet bazë i Autoriteteve rregullative, e po ashtu edhe monitorimi i kualitetit të furnizimit me energji elektrike dhe gaz.
- **TF4 – Gjenerata e ardhshme e konsumatorëve dhe kanalet digjitale të komunikimit** – ky nëngrup ka vlerësuar nivelin e digjitalizimit të shërbimeve për konsumatorë dhe kanalet digjitale të komunikimit të ofruar nga rregullatorët, ndërmarrjet e furnizimit me energji, operatorët e rrjetit dhe palët e tjera të interesit, si dhe ka bërë rekomandime për zhvillimin e mëtejshëm të shërbimeve digjitale përfshirë edhe rekomandimet për përmirësimin e kornizave të tanishme ligjore. Ky nëngrup është udhëhequr nga përfaqësuesi i ZRRE-së.
- **TF5 – ‘E-mobiliteti’** – aktivitetet e kësaj task force kanë përfshirë analizimin e kornizës ligjore dhe rregullative, si dhe aspekteve teknike dhe ekonomike të nevojshme për krijimin e infrastrukturës përkatëse për veturat elektrike.

4.6.2.4 Grupi punues për REMIT dhe Siguri kibernetike

Në kuadër të këtij grupi kanë funksionuar 4 task forca:

- **TF1 – Aspektet procedurale:** ku janë trajtuar qesatje për hartimin e akteve procedurale për raportim dhe formatin e raportimit, si dhe trajtimin informatave konfidenciale.
- **TF2 – Regjistrimi dhe nevojat për teknologji informative:** është zhvilluar formati i regjistrimit të pjesëmarrësve të tregut të Palëve kontraktuese si dhe një regjistri në nivel të ECRB-së.
- **TF3 – Implementimi Rregullores REMIT nr.1227/2011:** ku janë vlerësuar aspekte të implementimit korrekt të kësaj rregullore dhe ngritja e kapaciteteve profesional për të adresuar çështje të implementimit të rregullores REMIT.
- **TF4 – Siguria kibernetike:** marrë parasysh digjitalizimin në rritje në sektorin e energjisë kjo task forcë ka trajtuar aspekte të ndryshme të sigurisë kibernetike dhe ka dhënë rekomandimet përkatëse për të rritur sigurinë kibernetike në Palët kontraktuese të KE-së.

4.6.3 Pjesëmarrja e Rregullatorit në aktivitetet e ERRA

Duke qenë anëtare e asocuar e ERRA-s², ZRRE ka anëtarët e saj të rregullt të emëruar në grupet punuese dhe grupin e kryesuesve, të cilët kanë mbajtur takimet e tyre edhe gjatë kësaj periudhe, por përmes internetit.

Disa nga uebminaret janë organizuar në bashkëpunim me NARUC dhe CEER³, sidomos ato që kanë trajtuar problemet e krijuara në sektorët e energjisë nga pandemia e shkaktuar nga COVID 19. Përfaqësues të ZRRE kanë ndjekur po ashtu takimet e grupeve të kryesuesve dhe zyrtarëve ndërlidhës si dhe marrin pjesë në takimet dhe punët e Komiteteve të rregullta si ai i Komitetit për gas natyror; Komitetit për tregun e energjisë elektrike dhe rregullimin ekonomik; Komitetit për Burimet e Ripërtrishme dhe Komitetit për konsumatorë.

4.7 Aktivitetet e prokurimit

Rregullatori është duke u përballur me shumë probleme si pasojë e mosrealizimit të procedurave të prokurimit nga Agjencia Qendrore e Prokurimit (AQP). Si pasojë e ndryshimit të ligjit për prokurimin publik, operimi i zyrës është vështirësuar nga procedurat e stërzgjatura të ndjekura nga AQP, gjatë zhvillimit të aktiviteteve të prokurimit. Kjo ka bërë që zyra akoma të mbetet pa shërbime dhe furnizime të cilat janë të domosdoshme për një funksionim normal të saj.

² ZRRE që nga viti 2005 është anëtare e Asociacionit Rajonal të Rregullatorëve të Energjisë, ERRA (Energy Regional Regulatory Asociacion). ERRA është një organizatë vullnetare e përbërë nga organe të pavarura të rregullimit të energjisë kryesisht nga Evropa, Azia, Afrika, Lindja e Mesme, Amerika e Jugut dhe Amerika e Veriut. <https://erranet.org/>

³ CEER (Këshilli Evropian i Rregullatorëve të Energjisë) është themeluar në vitin 2000 me qëllim të bashkëpunimit në mes të rregullatorëve të pavarur të energjisë në Evropë dhe ka në mesin e vet 33 autoritete Rregullative nga vendet e BE-së, EFTA dhe nga vendet aspirante të BE-së, duke përfshirë edhe ato të Komunitetit të Energjisë ku bëjnë pjesë edhe Kosova. ZRRE, që nga 17 nëntori 2015 është anëtare e asocuar e CEER. <https://www.ceer.eu/>

5 RAPORTIMI FINANCIAR PËR RREGULLATORIN

Rregullatori financohet nga të hyrat vetanake, në pajtim me Ligjin për Rregullatorin e Energjisë, kreu 4, përkatësisht nga taksat që mbliidhen nga ndërmarrjet dhe operatorët e licencuar në sektorin e energjisë.

5.1 Të hyrat

Të gjitha të hyrat e mbledhura të Zyrës së Rregullatorit për Energji janë depozituar në pajtim me nenin 64 të Ligjit për Menaxhimin e Financave Publike dhe Përgjegjësitë, në llogarinë zyrtare bankare të krijuar nga Drejtori i Përgjithshëm i Thesarit.

Në vitin 2020, Zyra e Rregullatorit për Energji ka realizuar të hyra në shumë prej 1,369,258.80€. Duke pasur parasysh që shuma totale e buxhetit të shpenzuar nga ZRRE në vitin 2020 është 690,510.89€, të hyrat e pashpenzuara në shume prej 678,747.91€, në pajtim me nenin 23 të Ligjit për Rregullatorin e Energjisë, janë derdhur në Buxhetin e Republikës së Kosovës.

Tab. 5.1 Të hyrat

Përshkrimi	Shuma
Të hyrat vetanake 2020	1,369,258.80 €
Shpenzimet 2020	(690,510.89) €
Të hyrat e derdhura në Buxhetin e Republikës së Kosovës	678,747.91 €

5.2 Buxheti

Kuvendi i Kosovës me ligjin nr.07/L-001 Ligji për Buxhetin e Republikës së Kosovës për vitin 2020, miratoi buxhetin e Zyrës së Rregullatorit për Energji në shumë prej 818,987.00€, i cili në tërësi është alokuar si grant qeveritar, përkundër faktit që me Ligjin për Rregullatorin e Energjisë, ZRRE financohet nga të hyrat vetanake dhe vetëm në rastet kur këto të hyra janë të pamjaftueshme, atëherë ZRRE mund të shfrytëzoj ndarje buxhetore në formë të grantit qeveritar. Sipas kategorive ekonomike buxheti i ZRRE-së është si në vijim:

Tab. 5.2 Buxheti në fillim të vitit

Përshkrimi	Buxheti
Paga dhe mëditje	516,622.00 €
Mallra dhe shërbime	208,365.00 €
Shpenzime komunale	22,000.00 €
Shpenzime kapitale	72,000.00 €
Gjithsej	818,987.00 €

Me ligjin nr. 07/L-014 dhe vendimin e Qeverise të datës 21.12.2020 nr.09/50, buxheti i Zyrës së Rregullatorit për Energji është shkurtuar për 111,886.51€. Buxheti është shkurtuar në të gjitha kategoritë ekonomike si në vijim: paga dhe mëditje 43,400.40, mallra dhe shërbime 23,692.66€, shpenzime komunale 7,605.45 dhe shpenzime kapitale 37,188.00€. Shprehur në përqindje buxheti i ZRRE-së është shkurtuar për 13 %.

Është me rëndësi të theksohet se buxheti i ZRRE-së është shkurtuar nga ana e Qeverisë së Republikës së Kosovës në fund të vitit 2020, për shkak të mos shpenzimit të tij. Arsyeja e mos shpenzimit të buxhetit në kategorinë “paga dhe mëditje” është mos plotësimi i pozitës së Kryesuesit të Bordit gjatë tërë vitit 2020, ndërsa mos shpenzimi i buxhetit në kategoritë “mallra dhe shërbime”, “shpenzime kapitale” dhe “shpenzime komunale” është për shkak e kursimeve të shkaktuara si pasojë e pandemisë KOVID 19.

Tab. 5.3 Buxheti final

Përshkrimi	Buxheti
Paga dhe mëditje	473,221.60 €
Mallra dhe shërbime	184,672.34 €
Shpenzime komunale	14,394.55 €
Shpenzime kapitale	34,812.00 €
Gjithsej	707,100.49 €

5.3 Shpenzimet buxhetore

Për financimin e aktiviteteve të zhvilluara në vitin 2020, ZRRE ka shpenzuar 690,510.89€.

Sipas klasifikimit ekonomik, shpenzimet e ZRRE-së janë si vijon:

Tab. 5.4 Shpenzimet sipas kategorive ekonomike

Përshkrimi	Shuma
Paga dhe mëditje	473,221.60 €
Mallra dhe shërbime	168,828.90 €
Shpenzime komunale	13,648.39 €
Shpenzime kapitale	34,812.00 €
Gjithsej	690,510.89 €

Realizimi i buxhetit në raport me buxhetin e mbetur pas shkurtimeve është 97.65 %.

Shkalla e realizimit të buxhetit sipas kategorive ekonomike, e shprehur në përqindje, është e paraqitur në tabelën në tabelën 5.5.

Tab. 5.5 Realizimi i buxhetit i shprehur në përqindje

Përshkrimi	Buxheti	Shpenzimet	Ndryshimi	Realizimi në %
Paga dhe mëditje	473,221.60 €	473,221.60 €	- €	100.00%
Mallra dhe shërbime	184,672.34 €	168,828.90 €	15,843.44 €	91.42%
Shpenzime komunale	14,394.55 €	13,648.39 €	746.16 €	94.82%
Shpenzime kapitale	34,812.00 €	34,812.00 €	- €	100.00%
Gjithsej	707,100.49 €	690,510.89 €	16,589.60 €	97.65%

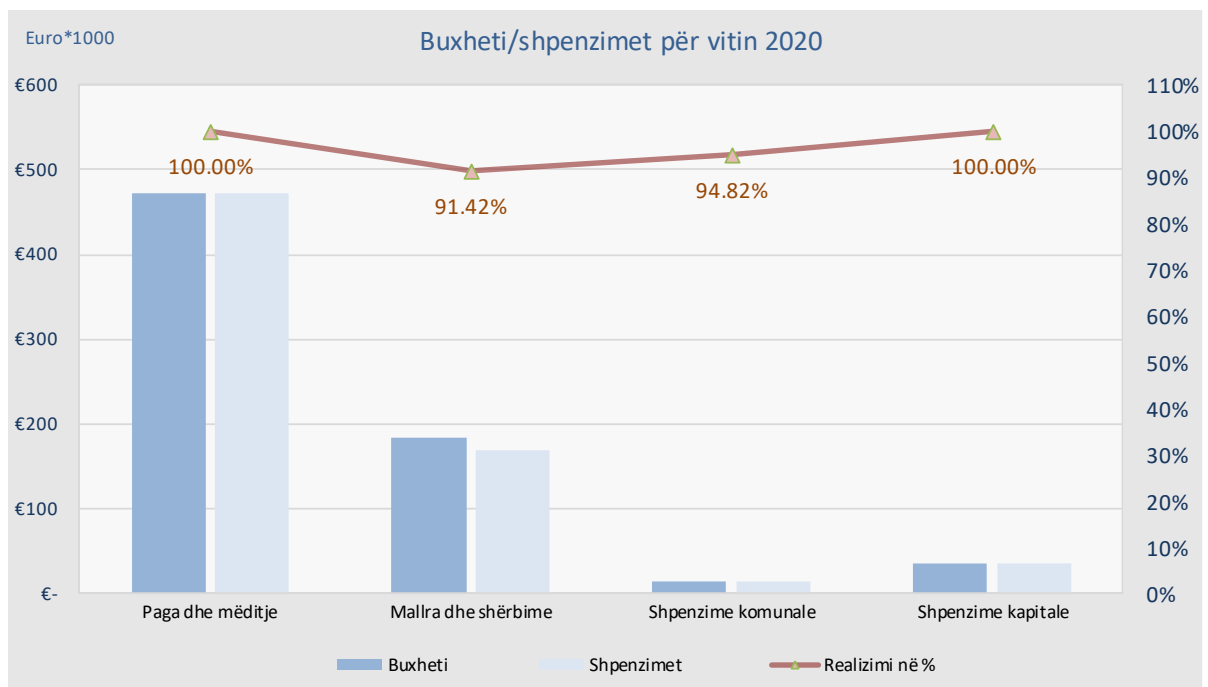

Fig. 5.1 Buxheti dhe shpenzimet për vitin 2020

Në tabelat në vijim pasqyrohen shpenzimet sipas kodeve ekonomike.

Tab. 5.6 Pagat dhe mëditjet

Pagat dhe mëditjet	Shuma
Pagat neto	393,528.06 €
Tatimi në të ardhura personale	34,623.98 €
Kontributi pensional i punëdhënësit	22,534.78 €
Kontributi pensional i të punësuarve	22,534.78 €
Gjithsej	473,221.60 €

Tab. 5.7 Mallrat dhe shërbimet

Mallrat dhe shërbimet	Shuma
Shpenzimet e udhëtimit zyrtar jasht vendit	932.31 €
Mëditje për udhëtim zyrtar jasht vendit	3,242.95 €
Akomodimi për udhëtime zyrtare jasht vendit	878.19 €
Shpenzime tjera për udhëtime zyrtare jasht vendit	283.80 €
Shpenzime për Internet	2,033.88 €
Shpenzimet e telefonisë mobile	5,122.54 €
Shpenzimet postare	207.70 €
Shërbimet arsimi dhe trajnimi	480.00 €
Shërbime të ndryshme intelektuale dhe këshillëdhënëse	5,259.27 €
Shërbime shtypjeje	13.60 €
Shërbime kontraktuese tjera	- €
Shpenzimet për anëtarësim	4,060.00 €
Mobilje	- €
Kompjuter	19,914.00 €
Hardver për TI	2,842.80 €
Pajisje tjera	- €
Furnizime për zyrë	2,826.53 €
Furnizim me pije	2,720.96 €
Akomodimi	- €
Derivate për gjenerator	- €
Karburant për vetura	4,543.32 €
Regjistrimi i automjeteve	430.00 €
Sigurimi i automjeteve	836.77 €
Taksë komunale e rëxhistriimit të automjeteve	40.00 €
Sigurimi i ndërtesave	7,044.90 €
Mirëmbajtja dhe riparimi i automjeteve	1,255.60 €
Mirëmbajtja e ndërtesave	6,580.00 €
Mirëmbajtja e teknologjisë informative	25,788.30 €
Mirëmbajtja e mobileve dhe pajisjeve	- €
Qiraja për ndërtesa	49,140.00 €
Qiraja për pajisje	770.14 €
Qiraja për makineri	11,951.04 €
Reklamat dhe konkurset	325.00 €
Drekat zyrtare	4,445.30 €
Pagesa e tatimit në qira	4,860.00 €
Gjithsej	168,828.90 €

Siç shihet nga tabela 5.7, shuma e mjeteve të shpenzuara për këtë kategori të shpenzimeve është 168,828.90€.

Shpenzimet buxhetore në baze të aktiviteteve janë si vijon:

Tab. 5.8 Shpenzimet sipas aktiviteteve

Shpenzimet sipas aktiviteteve	Shuma
Shpenzimet e udhëtimit	5,337.25 €
Shërbimet e telekomunikimit	7,364.12 €
Shpenzimet për shërbimet	9,812.87 €
Blerja e mobileve dhe pajisjeve	22,756.80 €
Blerje tjera mallra dhe shërbime	5,547.49 €
Derivate dhe lende djegëse	4,543.32 €
Shërbimet e regjistrimit dhe sigurimeve	8,351.67 €
Mirëmbajtja	33,623.90 €
Qiraja	66,721.18 €
Shpenzimet e marketingut	325.00 €
Shpenzimet e përfaqësimit	4,445.30 €
Gjithsej	168,828.90 €

Tab. 5.9 Shpenzimet komunale

Shpenzimet komunale	Shuma
Rryma	12,627.95 €
Uji	258.01 €
Shpenzimet e telefonit	762.43 €
Gjithsej	13,648.39 €

Tab. 5.10 Shpenzimet kapitale

Shpenzimet kapitale	Shuma
Pajisje të teknologjisë informative	34,812.00 €
Gjithsej	34,812.00 €

6 SEKTORI I ENERGJISË ELEKTRIKE

6.1 Karakteristikat e sektorit të energjisë elektrike

Sistemi energjetik në Republikën e Kosovës, i përbërë nga gjenerimi i energjisë elektrike, transmetimi i energjisë elektrike, shpërndarja e energjisë elektrike dhe furnizuesit si dhe tregtarët me shumicë, është i dizajnuar kryesisht për të prodhuar energji elektrike bazë, e cila bazohet në linjit si lëndë e parë, por jo edhe për mbulimin e ngarkesave maksimale dhe balancimin e sistemit i cili mbetet sfidë e madhe për të gjithë pjesëmarrësit në sektor.

Kosova ka kapacitete të instaluara prodhuese prej 1,442 MW, përfshirë edhe kapacitetet gjeneruese nga BRE, megjithatë kapaciteti operativ konsiderohet rreth 1,110 MW, prej të cilave termocentralet (TC) me linjit përbëjnë rreth 86.49 %, ndërsa pjesa tjetër përbëhet nga HC Ujmani, centralin me erë “Kitka” (Air Energy) dhe BRE tjera (hidrocentralet, panelet solare dhe centralet me erë) me 13.51 %.

Pjesa më e madhe e konsumit është mbuluar nga prodhimi vendor, por për shkak të vjetërsisë së termocentraleve dhe jofleksibilitetit të mjaftueshëm për t’iu përshtatur kërkesës në periudha të ndryshme e sidomos në kohën e pikut, atëherë është ngritur nevoja për importe por ndonjëherë edhe eksporte për balancimin e sistemit.

Figura më poshtë paraqet prodhimin, importin, eksportin dhe kërkesën e energjisë elektrike gjatë dhjetë viteve të fundit.

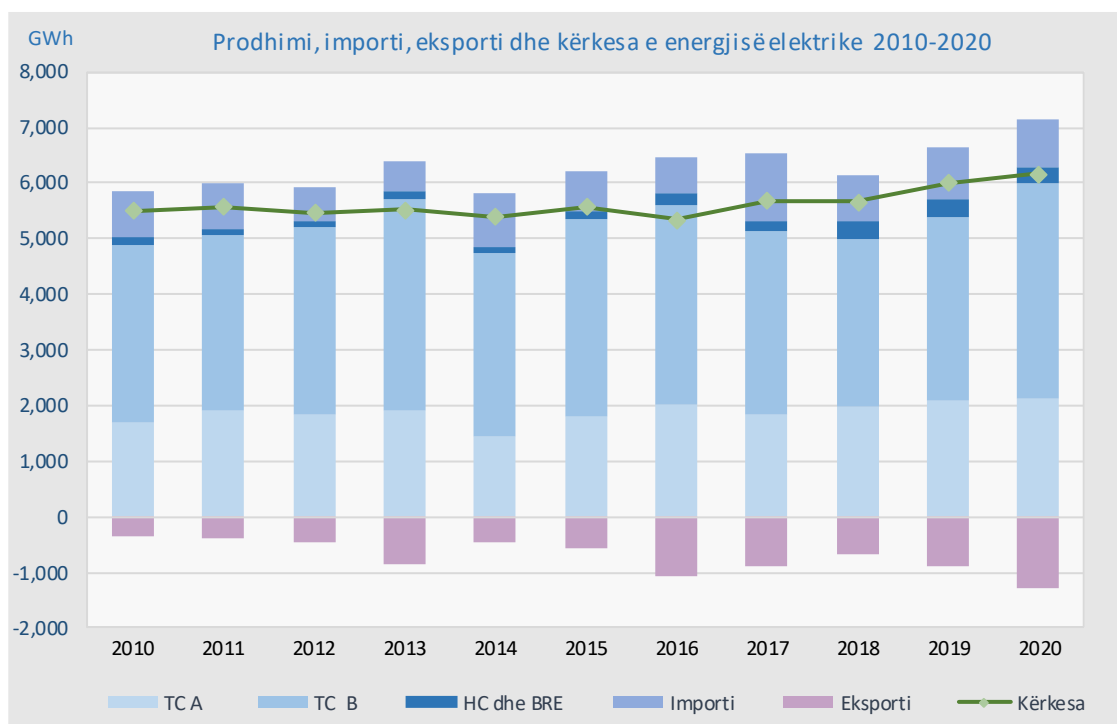

Fig. 6.1 Prodhimi, importi dhe kërkesa e energjisë 2010 - 2020

6.1.1 Tregu i energjisë elektrike

Tregu i energjisë elektrike në Kosovë në vazhdimësi është duke u zhvilluar dhe është i ndërlidhur në mënyrë të pandashme me tregun rajonal dhe më gjerë.

Pavarësisht situatës së krijuar me COVID 19, është vazhduar me aktivitete lidhur me krijimin e bursës së përbashkët me Shqipërinë për tregun një-ditë-para (day ahead) dhe atij brenda-ditës (intraday), e poashtu edhe në bashkimin e tregjeve të energjisë elektrike. Grupet punuese punuese dhe përfaqësuesit e të dy vendeve, Kosovë – Shqipëri, kanë mbajtur takime virtuale të përbashkëta në lidhje me planin e veprimit për kryerjen e këtyre aktiviteteve për përgatitjen e dokumenteve të nevojshme për formimin e Bursës dhe bashkimit të tregut ndërmjet dy vendeve.

Në Kosovë ende nuk ka treg të organizuar një-ditë-para apo brenda-ditës, andaj tregtimi i energjisë elektrike me shumicë kryhet kryesisht përmes kontratave bilaterale mes prodhuesve dhe furnizuesve (tregtarëve). Një pjesë e energjisë elektrike për të plotësuar kërkesën vendore për nevojat e konsumatorëve me të drejtën e furnizimit si shërbim universal (FSHU), për mbulimin e humbjeve të sistemit, si dhe për konsumatorët me çmime të derregulluara, importohet (blihet) përmes kontratave bilaterale në treg të lirë dhe/ose në tregjet rajonale të organizuara një-ditë-para apo brenda-ditës (përmes tregtarëve).

Derregullimi i çmimit për konsumatorët fundor, sipas Udhëzuesit për Liberalizimin e Tregut të Energjisë Elektrike në Kosovë⁴ vazhdon të bëhet në mënyrë graduale, ku konsumatorët e kyçur në rrjetin e tensionit 220 kV dhe 110 kV tashmë furnizohen me çmime të derregulluara. Afati i paraparë që, duke filluar nga 31 mars 2020, konsumatorët të kyçur në rrjetin e tensionit 35 kV të cilët nuk gëzojnë të drejtën e shërbimit universal të furnizohen me energji me çmime të derregulluara është shtyrë deri më 31 mars 2021 për shkak të rrethanave të krijuara me situatën me COVID 19, kurse për konsumatorët e kyçur në nivelin e tensionit 10 kV të cilët poashtu nuk gëzojnë të drejtën e shërbimit universal mbetet afati i njëjtë, 31 mars 2021, që të furnizohen me energji me çmime të derregulluara.

HC Ujmani, edhe në vitin 2020 ka vazhduar të tregtoj tërë energjinë në treg të lirë duke respektuar parimet e Procedurës për tregtim të Energjisë Elektrike.

Energjia elektrike e prodhuar nga KEK sipas Marrëveshjes për Furnizim me Shumicë⁵ (MFSH) ofrohet për Furnizuesin që furnizon konsumatorët me të drejtë të Shërbimit Universal dhe për mbulimin e humbjeve të sistemit, si dhe tepricat tregtohen në tregun me shumicë në pajtim me “Procedurën për Tregtimin e Energjisë elektrike⁶”.

Siç është e ditur, sistemi energjetik i Kosovës nuk ka fleksibilitet për t’iu përshtatur kërkesës si dhe për shkak të kërkesës së lartë në kohën e pikut, prandaj lind nevoja për importe gjegjësisht eksporte të energjisë elektrike. Nga gjithsej kërkesa për energji elektrike në nivel të vendit 6,167 GWh

⁴http://ero-ks.org/2018/AktetUdhezimet/Udhezues_per_Ndryshimin_dhe_Plotesimin_e_Udheshuesit_per_Liberalizimin_e_Tregut_te_Energjise_Elekt_rike_ne_Kosove_13_qershor&30_tetor_2018.pdf

⁵https://mzhe-ks.net/repository/docs/MARREVESHJE_PER_FURNIZIM_ME_SHUMICE_-_tetor2012_KKDFE.pdf

⁶http://ero-ks.org/2019/Tregu/Procedura_per_Tregtimin_e_Energjise_Elektrike.pdf

(përfshirë edhe humbjet në transmetim dhe shpërndarje), pjesa më e madhe mbulohet nga prodhimi (gjeneratorët) vendor, kurse pjesa tjetër mbulohet nga importet e energjisë elektrike.

Tabela më poshtë paraqet balancimin e sistemit, prej nga shihet se vendi ynë gjatë vitit 2020 ka qenë neto eksportues.

Tab. 6.1 Balancimi i sistemit elektroenergjetik

Balancimi i sistemit elektroenergjetik 2020	GWh
Prodhimi nga gjeneratorët në transmetim	6,187
Prodhimi nga gjeneratorët në shpërndarje	114
Importi	839
Gjithsej energjia në disponim	7,140
Eksporti	1,283
Net import/eksport	444
Devijimet e sistemit (marrje nga sistemi)	-316
Transiti	1,918
Kërkesa nacionale	6,167
Humbjet në transmetim	107
Konsumi i konsumatorëve në rrjetin e transmetimit	396
Konsumi LLOMAG	114
Ngarkimi në rrjetin e shpërndarjes	5,549
Humbjet në shpërndarje	1,409
Neto konsumi në shpërndarje	4,140

Pjesëmarrja e transitit në rrjetin e sistemit të transmetimit ka trend të rënies sidomos me rritjen e kërkesës vendore, dhe këtë vit është rreth 31.1% krahasuar me kërkesën dhe është shumë më e ulët krahasuar me periudhat e mëhershme ku në disa vite ka qenë shumë më e lartë, madje edhe mbi 50%.

Duhet theksuar se KOSTT që nga 14 dhjetor 2020 ka filluar operimin si zonë Rregulluese brenda Bllokut Rregullues Kosovë- Shqipëri dhe tani është njohur si zonë tregtare, ku balancimi i sistemit do të jetë përgjegjësi e plotë e KOSTT, që nënkupton edhe mbulimin e të gjitha devijimeve të sistemit përgjegjësinë në lidhje me operimin e sigurt të sistemit interkonektiv, si dhe alokimin e kapaciteteve ndërkufitare dhe menaxhimin e kongjestioneve që nënkupton mbledhjen e të hyrave nga tregtimet ndërkufitare.

Në figurën më poshtë është paraqitur rrjedha e energjisë elektrike nga gjenerimi, transmetimi deri te shpërndarja te konsumatorët, si dhe rrjedhat e energjisë elektrike drejt rrjeteve rajonale dhe nga rrjetet rajonale përfshirë transitin.

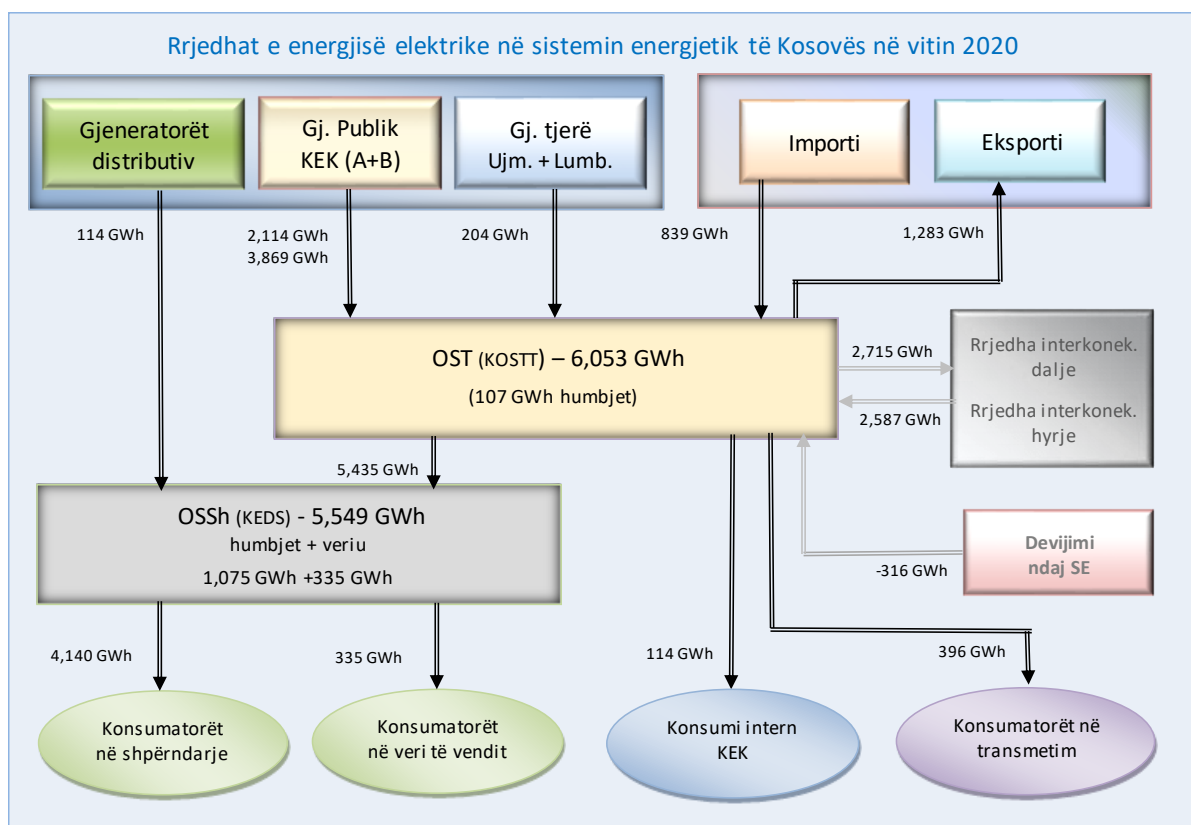

Fig. 6.2 Rrjedhat e energjisë elektrike në sistem në vitin 2020

6.1.2 Adekuacia e gjenerimit dhe siguria e furnizimit

Viteve të fundit kemi një ngritje të vogël të kapaciteteve gjeneruese si rezultat i futjes në operim të disa burimeve të rinovueshme, megjithatë gjenerimi vendor nuk është i mjaftueshëm për të mbuluar ngarkesën maksimale në sistemin elektroenergjetik të Kosovës. Kjo mungesë e energjisë për të plotësuar kërkesën nacionale mbulohet me importe të energjisë elektrike.

Kapaciteti i përgjithshëm operativ i gjeneratorëve në Kosovë është 1,110 MW, derisa ngarkesa maksimale gjatë këtij viti ka qenë 1,251 MW, andaj raporti i adekuacisë së gjenerimit ndaj ngarkesës maksimale është 88.7 %.

Në tabelën më poshtë janë paraqitur në baza mujor ngarkesat maksimale dhe minimale gjatë vitit 2020.

Tab. 6.2 Ngarkesat maksimale dhe minimale në vitin 2020

Ngarkesa 2020	Janar	Shkurt	Mars	Prill	Maj	Qershor	Korrik	Gusht	Shtator	Tetor	Nëntor	Dhjetor
	MWh/h	MWh/h	MWh/h	MWh/h	MWh/h	MWh/h	MWh/h	MWh/h	MWh/h	MWh/h	MWh/h	MWh/h
Maksimale	1,181	1,104	1,000	973	845	766	689	651	773	977	1,178	1,251
Minimale	609	520	467	356	316	296	292	288	296	339	438	624

Derisa sistemi i gjenerimit ka mungesa lidhur me adekuacinë, sistemi i transmetimit përmban rezerva të mjaftueshme për të mundësuar rrjedha të energjisë elektrike për plotësimin e kërkesës vendore, përshirë edhe mbulimin e ngarkesës maksimale (pikut), si dhe për të mundësuar transit nëpër linjat interkonektive.

Tabela më poshtë tregon ngarkesat maksimale dhe minimale (P_{max} dhe P_{min}) të sistemit elektroenergetik të Kosovës ndër vite, kohën e ndodhjes së tyre, prodhimin, si dhe importin dhe eksportin përkatës të energjisë elektrike.

Tab. 6.3 Ngarkesat maksimale dhe minimale të sistemit elektroenergetik

Viti	Ngarkesa maksimale							Ngarkesa minimale						
	Pmax			Prodhimi	Importi	Eksporti	Devijimi*	Pmin			Prodhimi	Importi	Eksporti	Devijimi*
	[MW]	Data	Ora	[MW]	[MW]	[MW]	[MW]	[MW]	Data	Ora	[MW]	[MW]	[MW]	[MW]
2015	1,129	31.12	20:00	825	308	0	-4	272	30.08	04:00	250	0	50	-72
2016	1,160	31.12	18:00	797	321	0	42	246	12.06	06:00	711	0	310	155
2017	1,161	11.01	20:00	660	415	0	86	286	3.06	06:00	733	50	440	57
2018	1,203	31.12	18:00	787	271	0	145	265	27.06	06:00	577	5	430	-113
2019	1,253	31.12	18:00	861	348	16	60	289	7.06	06:00	435	15	140	21
2020	1,251	21.12	11:00	819	350	32	114	288	9.08	04:00	548	12	280	8

* Devijimi i sistemit ndaj sistemit interkonektiv

Siç është cekur më herët, energjia e nevojshme për mbulimin e humbjeve në rrjetin e transmetimit dhe shpërndarjes fillimisht sigurohen në mënyrë proporcionale nga energjia e mbetur nga KEK pas alokimit të energjisë për shërbimin universal, kurse pjesa tjetër e energjisë për mbulimin e humbjeve sigurohet nga importi, në një treg.

6.2 Burimet primare të energjisë

Viteve të fundit ka një ngritje të kapaciteteve prodhuese nga BRE si: energjia e ujit, energjia e erës, energjia diellore, por në Kosovë ende vazhdon të dominoj energjia e prodhuar nga linjiti si burim primar i energjisë, që në një rën anë mundëson një siguri të prodhimit të energjisë elektrike afatgjate, mirëpo mbetet si problem ndikimi në mjedis për shkak të emetimit të gazrave serrë dhe ndotësve tjerë.

6.2.1 Prodhimi dhe konsumi i linjtit

Prodhimi i linjtit në vitin 2020 ka qenë 8.54 mil. ton, ndërsa konsumi 9.06 mil. ton, sasi këto që janë më të mëdha në krahasim me vitin 2019.

Prodhimi dhe konsumi i linjtit sipas muajve, për vitin 2020 është paraqitur në tabelën 6.4.

Tab. 6.4 Prodhimi dhe konsumi i linjtit në vitin 2020

Prodhimi/konsumi i linjtit	Totali	Jan	Shku	Mars	Prill	Maj	Qer	Korr	Gush	Shta	Tet	Nën	Dhje
Prodhimi i linjtit (t*1000)	8,538	876	624	819	692	719	539	602	533	761	775	737	859
Konsumi i linjtit (t*1000)	9,059	851	743	865	771	776	555	638	696	749	775	779	862
Konsumi i linjtit në treg (t*1000)	164	17	19	25	14	12	14	2	3	13	18	15	11

Në figurën e mëposhtme mund të shihet prodhimi dhe konsumi i linjit gjatë viteve 2010 – 2020.

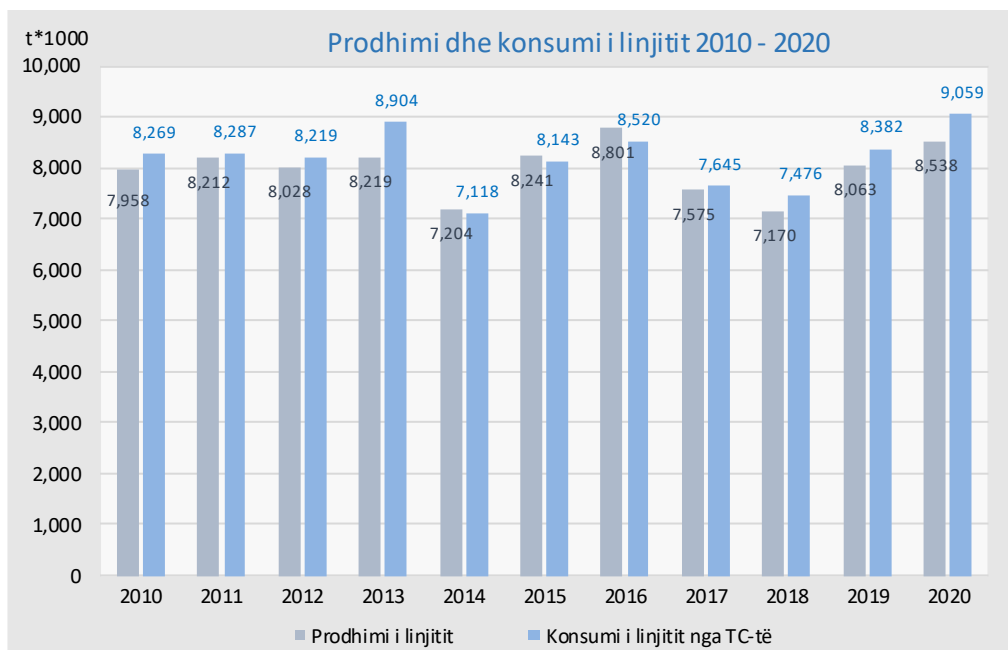

Fig. 6.3 Prodhimi dhe konsumi i linjitit në vitet 2010 – 2020

6.3 Prodhimi i energjisë elektrike

6.3.1 Kapacitetet prodhuese të energjisë elektrike

Kapaciteti total operativ i gjenerimit të energjisë elektrike në Kosovë është 1110 MW, prej të cilit 960 MW apo 86.5% MW janë nga termocentralet dhe pjesa tjetër janë hidrocentrale dhe burimet të ripërtitshme të energjisë (hidrocentrale, centrale me erë dhe panele fotovoltaike).

Kapaciteti i njësive gjeneruese është paraqitur në tabelën e mëposhtme sipas llojit të burimit primar, kapacitetit instalues dhe operativ, kufijtë minimal dhe maksimal të prodhimit si dhe vitit të futjes në operim.

Tab. 6.5 Kapacitetet gjeneruese në sistemin elektroenergetik të Kosovës

Njësitë prodhuese	Kapaciteti i njësive (MW)			Futja në operim
	Instaluar	Neto	Min/max	
TC Kosova A1	65	Nuk operon		1962
TC Kosova A2	125	Nuk operon		1964
TC Kosova A3	200	144	100-130	1970
TC Kosova A4	200	144	100-130	1974
TC Kosova A5	210	144	100-135	1975
TC Kosova A	610	432		
TC Kosova B1	339	264	180-260	1983
TC Kosova B2	339	264	180-260	1984
TC Kosova B	678	528		
HC Ujmani	35.00	32.00		1983
HC Lumbardhi I	8.08	8.00		(1957) 2006
HC Dikanci	4.02	3.34		(1957) 2013
HC Radavci	1.00	0.90		(1934) 2010
HC Burimi	0.95	0.85		(1948) 2011
Lumbardhi II	6.20	6.20		2020
Gjithsej HC (jasht skemës mbështetëse)	55.25	51.29		
EGU Belaja	8.06	8.06		2016
EGU Deçani	9.81	9.81		2016
HC Hydroline-Albaniku III	4.27	4.27		2016
HC Brod II	4.80	4.80		2015
HC Restelica 1&2	2.28	2.28		2016
HC Brodi III	4.70	4.70		2016
HC Brezovica	2.10	2.10		2017
HC Orqusha	4.00	4.00		2019
HC Lepenci 3	10.00	10.00		2019
HC Dilli com	0.31	0.31		2020
HC Hidroline-Albaniku II	3.55	3.55		2020
HC ECO Energji	1.00	1.00		2020
Wind Power	1.35	1.35		2010
Air Energy-Kitka	32.40	32.40		2018
PV LedLight Technology	0.10	0.10		2015
PV ONIX SPA	0.50	0.50		2016
PV Birra Peja	3.00	3.00		2018
PV Frigo Food Kosova	3.00	3.00		2018
PV Eling	0.40	0.40		2019
PV SGE	3.00	3.00		2019
Gjithsej BRE (në skemën mbështetëse)	98.63	98.63		
Gjithsej	1,441.88	1,109.92		

Gjatë viteve të fundit ka rritje në kapacitetet e instaluara gjeneruese nga BRE-të, të cilat vazhdojnë të futën në operim si investime private.

6.3.2 Prodhimi i energjisë elektrike

Prodhimi i gjatmbarshtëm i energjisë elektrike në vitin 2020 ka qenë 6,301 GWh, ndërsa në vitin 2019 ka qenë 5,718 GWh, që do të thotë se ka një rritje prej 10.2 %. Ndërsa, krahasuar me bilancin e energjisë elektrike për vitin 2020 prodhimi është realizuar rreth 101.4 %.

Tabela më poshtë paraqet prodhimin nacional si dhe shpenzimet vetanake sipas njësive dhe muajve gjatë vitit 2020.

Tab. 6.6 Prodhimi i energjisë elektrike në vitin 2020

Prodhuesit GWh	Gjithsej	Jan	Shku	Mar	Pri	Maj	Qer	Korr	Gush	Shta	Tet	Nën	Dhje
TC A3 bruto	526.1	49.8	40.0	0.0	40.8	77.7	0.0	55.6	39.1	70.7	0.0	86.3	66.2
TC A4 bruto	1,052.6	86.2	103.0	109.9	65.6	108.9	83.4	54.8	71.2	99.9	110.7	105.6	53.3
TC A5 bruto	817.1	81.2	27.9	110.3	63.6	1.7	106.7	92.0	110.4	9.0	108.5	13.6	92.4
TC A Shpenzvet	281.9	25.8	19.6	25.4	20.7	21.8	22.8	24.3	26.1	20.9	25.2	23.3	26.1
TC A prag	2,113.9	191.3	151.4	194.7	149.2	166.5	167.4	178.0	194.7	158.8	194.0	182.2	185.8
TC B1 bruto	2,162.8	214.2	200.0	211.7	202.1	197.8	0.0	139.1	207.9	199.7	174.9	202.7	212.7
TC B2 bruto	2,104.4	193.0	185.3	204.7	195.3	168.2	200.3	108.3	88.8	191.1	185.0	178.5	206.0
TC B Shpenzvet	397.9	38.0	35.6	38.4	36.9	35.5	18.6	23.4	27.7	35.6	33.9	35.6	38.6
TC B prag	3,869.3	369.2	349.7	378.0	360.5	330.4	181.7	224.0	269.0	355.2	326.0	345.6	380.1
HC+BRE Transmetim	203.5	15.8	16.0	18.3	20.6	26.3	13.3	15.6	10.3	15.8	18.0	13.3	20.2
BRE Shpërndarje	114.1	5.1	9.2	15.8	17.5	20.1	13.7	8.5	7.4	3.6	6.2	3.3	3.7
Gjithsej	6,300.8	581.4	526.2	606.9	547.7	543.3	376.0	426.1	481.3	533.3	544.2	544.5	589.8
Bilanci 2020	6,210.8	581.0	546.4	603.3	559.6	607.3	389.8	405.9	440.5	527.8	485.1	488.6	575.5
Raporti tot./bil	101.4%	100.1%	96.3%	100.6%	97.9%	89.5%	96.5%	105.0%	109.3%	101.0%	112.2%	111.4%	102.5%

Prodhimi bruto i termocentraleve në vitin 2020 ka qenë 6,663 MWh, prej të cilit 680 MWh apo 10.2% është konsumuar nga vet termocentralet si shpenzim vetanak. Një pjesë e këtyre shpenzimeve vetanake (për të dy gjeneratorët TC Kosova A dhe TC Kosova B) realizohet drejtpërsëdrejti nga impiantet e brendshme, ndërsa pjesa tjetër futet në sistemin e transmetimit dhe pastaj konsumohet nga termocentralet.

Figura e mëposhtme paraqet pjesëmarrjen e gjeneratorëve në prodhimin e përgjithshëm të energjisë elektrike në vitin 2020.

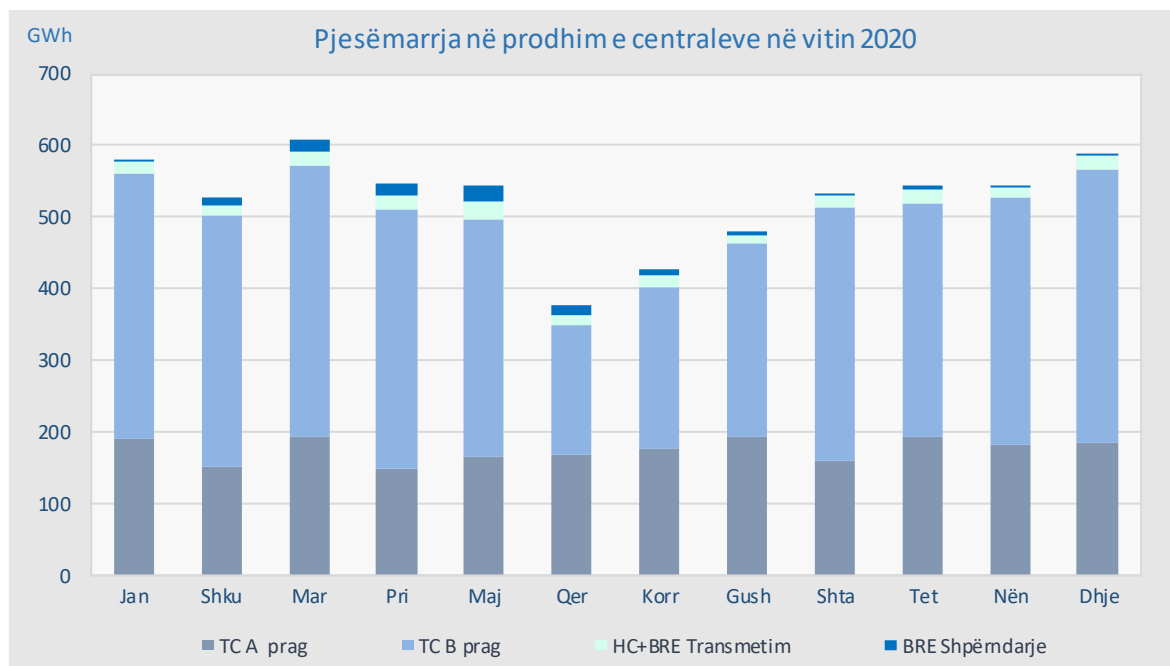

Fig. 6.4 Prodhimi i njësive gjeneruese në vitin 2020

Prodhimi i BRE-ve të kyçura në rrjetin e transmetimit në vitin 2020 ka qenë 203.5 GWh dhe është më i ulët për 17.3 % krahasuar me vitin 2019. Ndërsa prodhimi i BRE-ve të kyçura në rrjetin e shpërndarjes ka qenë 114.1, dhe është për 32 % më i lartë krahasuar me vitin 2019, për arsye se janë futur në operim katër hidro – gjeneratorë me kapacitet gjithsej prej 14.86 MW.

Tabelat e mëposhtme paraqesin prodhimin e energjisë elektrike nga BRE-të të kyçura në rrjetin e transmetimit, përkatësisht në rrjetin e shpërndarjes.

Tab. 6.7 Prodhimi i BRE-ve të kyçura në rrjetin e transmetimit në vitin 2020

BRE në transmetim	Kapaciteti instalues	Prodhimi	Pjesëmarrja në prodhim*
	MW	MWh	%
HC Ujmani	35.00	63,335	31.12
HC Kaskada Lumbardh	32.15	48,991	24.07
Air Energy/Kitka	32.40	91,184	44.81
Gjithsej BRE	99.55	203,511	100%

* Pjesëmarrja e njësive gjeneruese ndaj prodhimit të BRE në transmetim

Tab. 6.8 Prodhimi i BRE-ve të kyçura në rrjetin e shpërndarjes në vitin 2020

BRE në distribucion	Kapaciteti instalues	Prodhimi	*Pjesëmarrja në prodhim
	MW	MWh	%
Hydroline	4.58	13,003	11.40
Dikanci	4.02	8,628	7.56
Radavci	1.00	3,855	3.38
Burimi	0.95	1,438	1.26
Eurokos-JH	4.80	27,076	23.73
HC Brezovica	2.10	4,390	3.85
HC Orqusha	4.00	10,677	9.36
HC Lepenci 3	9.99	28,160	24.68
HC Eko Energji	1.00	1,271	1.11
HC Dilli com	0.31	1,116	0.98
Me ere	1.35	903	0.79
Solar-C	0.10	129	0.11
Solar-Feti	0.10	50	0.04
Solar Onix	0.50	655	0.57
Solar Birra Peja	3.00	4,187	3.67
Solar Frigo Food	3.00	4,176	3.66
Centrali solar"Eling"	0.40	626	0.55
Centrali Solar Green En	3.00	3,751	3.29
Gjithsej BRE	44.20	114,092	100%

* Pjesëmarrja e njësive gjeneruese ndaj prodhimit të BRE në distribucion

Operimi i njësive gjeneruese

Remontet e parapara për TC Kosova A dhe TC Kosova B në vitin 2020 janë shtyrë për shkak të cilat kanë rrjedhur si rezultat i kufizimeve nga COVID 19. Kjo ka ndikuar që operimi i këtyre njësive të jetë më i lartë se ai i parashikuar në bilancin energjetik, që gjithashtu kanë realizuar me prodhim më të lartë.

Krahasuar me vitin e kaluar numri i rënieve nga operimi i njësive gjeneruese me linjit ka qenë më i vogël. Në tabelën e mëposhtme janë të paraqitura të gjitha llojet e ndaljeve dhe disponueshmëria e termocentraleve për vitin 2020, ku vërehet se disponueshmëria e njësive gjeneruese të TC Kosova A3 dhe TC Kosova A4 ka qenë mjaft e mirë.

Tab. 6.9 Ndalesat e njësive gjeneruese 2020

2020	TC Kosova A			TC Kosova B	
	A3	A4	A5	B1	B2
Ndalesat e planifikuara	1	3	2	2	1
Ndalesat e paplanifikuara	8	3	3	1	8
Rëniet	3	1	1	3	8
Gjithsej ndalesa	12	7	6	6	17
Orë pune	3,609	7,190	5,598	7,660	7,716

Orët e operimit të njësive gjeneruese të TC Kosova A dhe TC Kosova B në formë grafike janë paraqitur në figurën e mëposhtme, me variacione sipas njësive, ku vërehet se njësia B2 ka operuar 88.08 % të vitit.

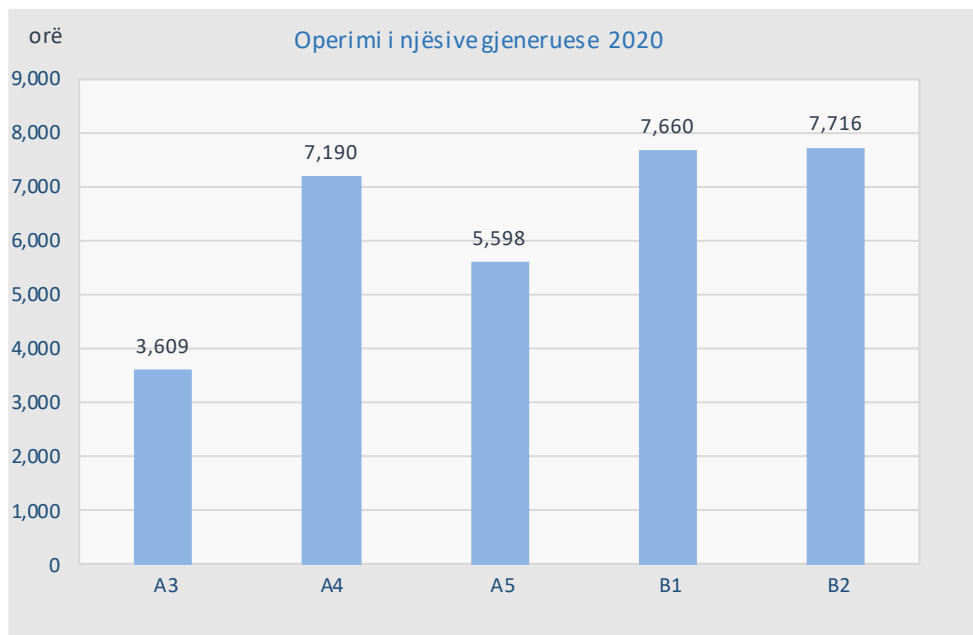

Fig. 6.5 Operimi i njësive gjeneruese në vitin 2020

Figura e mëposhtme paraqet prodhimin e njësive gjeneruese për periudhën 2010 – 2020.

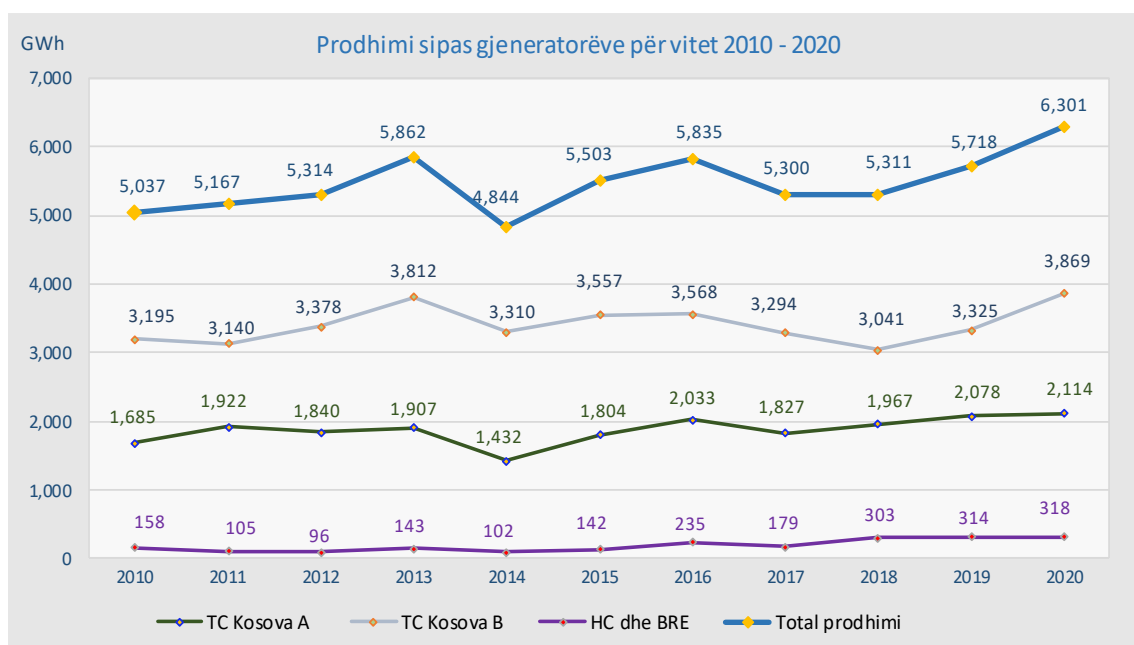

Fig. 6.6 Prodhimi i energjisë elektrike për vitet 2010 – 2020

6.4 Sistemi i transmetimit

Transmetimi si aktivitet i rregulluar i energjisë është përgjegjës për funksionimin, menaxhimin, mirëmbajtjen, zhvillimin dhe ndërtimin e rrjetit të transmetimit dhe linjave të transmetimit dhe

balancimin e sistemit, si dhe për të siguruar aftësinë afatgjatë të rrjetit për të përmbushur kërkesat e arsyeshme për transmetimin e energjisë elektrike.

Rrjeti i transmetimit të sistemit elektroenergjetik të Kosovës është mjaft i zhvilluar dhe ofron siguri të mjaftueshme të sistemit dhe është i ndërlidhur mirë me sistemin rajonal dhe Evropian përmes linjave interkonektive me:

- Shqipërinë, Maqedoninë Veriore, Malin e Zi dhe Serbinë – me linja 400 kV;
- Shqipërinë dhe Serbinë – me linja 220 kV; dhe
- Serbinë - me dy linja 110 kV.

Linja interkonektive 400 kV NS Kosovë B – NS Kashar (Tiranë) e finalizuar në vitin 2016 është futur në operim të rregullt në dhjetor 2020 me fillimin e zbatimit të marrëveshjes për Rregullimin Sekondar Frekuencë/Fuqi në mes të KOSTT dhe OST të Shqipërisë për operim si zonë/bllok rregullues në kuadër të ENTSO-E.

Rrjeti i transmetimit të sistemit elektroenergjetik të Kosovës plotëson nevojat vendore të transmetimit si dhe kriterin N-1, përveç linjës Prizren 2 – Rahovec e cila mbetet me furnizim radial.

Në tabelat e mëposhtme janë paraqitur kapacitetet transformuese dhe linjat e rrjetit të transmetimit, sipas nivelit të tensionit:

Tab. 6.10 Nënstacionet në rrjetin e transmetimit

Transformimi (kV/kV)	Pronari	Nr. i NS	Nr. i TR	Fuqia (MVA)
400/220	KOSTT	1	3	1200
400/110	KOSTT	2	4	1200
220/110	KOSTT	3	9	1350
220/35	Feronikel	1	2	320
220/35/10(20) (Besiana)	KOSTT	1	1	40
220/10(20) (Besiana)	KOSTT	-	1	40
220/10(20)	KOSTT	1	2	80
110/35/10(20)	KOSTT	6	7	277.5
110/35/6.3	Trepça	1	2	126
110/6.3	Trepça	-	1	31.5
110/35	Ujmani	1	1	20
110/6.3	Sharri	1	2	40
110/10(20)	KOSTT	16	26	949.5
110/35	KOSTT	11	19	641
110/10	KOSTT	6	8	252
35/110 (Deçan)	Kelkos	-	1	40
Gjithsej		51	89	6,608

Tab. 6.11 Linjat në rrjetin e transmetimit

Tensioni (kV)	Pronari	Gjatësia (km)
400	KOSTT	279.5
220	KOSTT	238.5
110	KOSTT	892.5
Gjithsej		1,410.5

Skema më poshtë paraqet informata bazë mbi numrin e nënstacioneve (NS), transformatorëve (TR) dhe fuqinë instaluese transformuese, gjatësinë e linjave, si dhe centralet e kyçura në nivelin përkatës të tensionit.

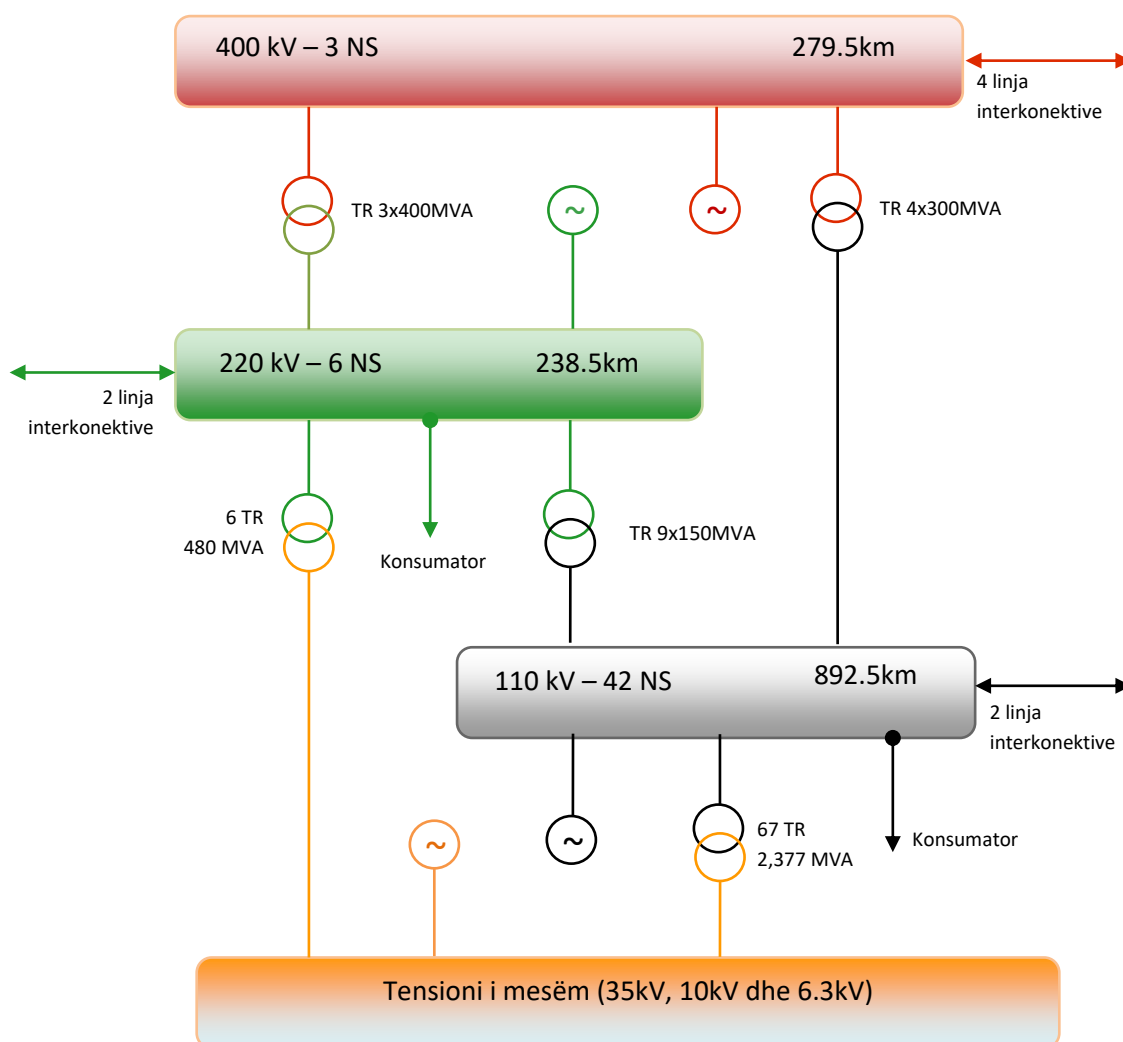

Fig. 6.7 Të dhënat bazë të rrjetit të transmetimit

6.4.1 Rrjedhat e energjisë elektrike në rrjetin e transmetimit

Sistemi i transmetimit në Kosovë është i ndërlidhur mirë me sistemin rajonal dhe Evropian përmes linjave interkonektive me vendet fqinje dhe ka kapacitete të mjaftueshme për të përballuar rrjedhat e energjisë në sistem, për të mbuluar kërkesën e konsumatorëve nga prodhimi vendor dhe importi

por edhe për eksportet eventuale të tepricave të energjisë elektrike, e po ashtu edhe për energjinë e cila kalon si transit nga vendet tjera.

Duhet theksuar se transiti i energjisë elektrike ngarkon rrjetin duke shtuar humbjet, amortizimin e rrjetit, si dhe nevojën për mirëmbajtje të rrjetit të transmetimit, për të cilat operatori kompensohet përmes Mekanizmit ITC. Transiti i energjisë elektrike rrjetin e Kosovës në vitin 2020 ka qenë 1,918 GWh apo rreth 31.1 % krahasuar me kërkesën.

Figura e mëposhtme paraqet rrjedhat e energjisë nëpër të gjitha linjat ndërlidhëse (interkonektive) në të dyja drejtimet (hyrje, dalje).

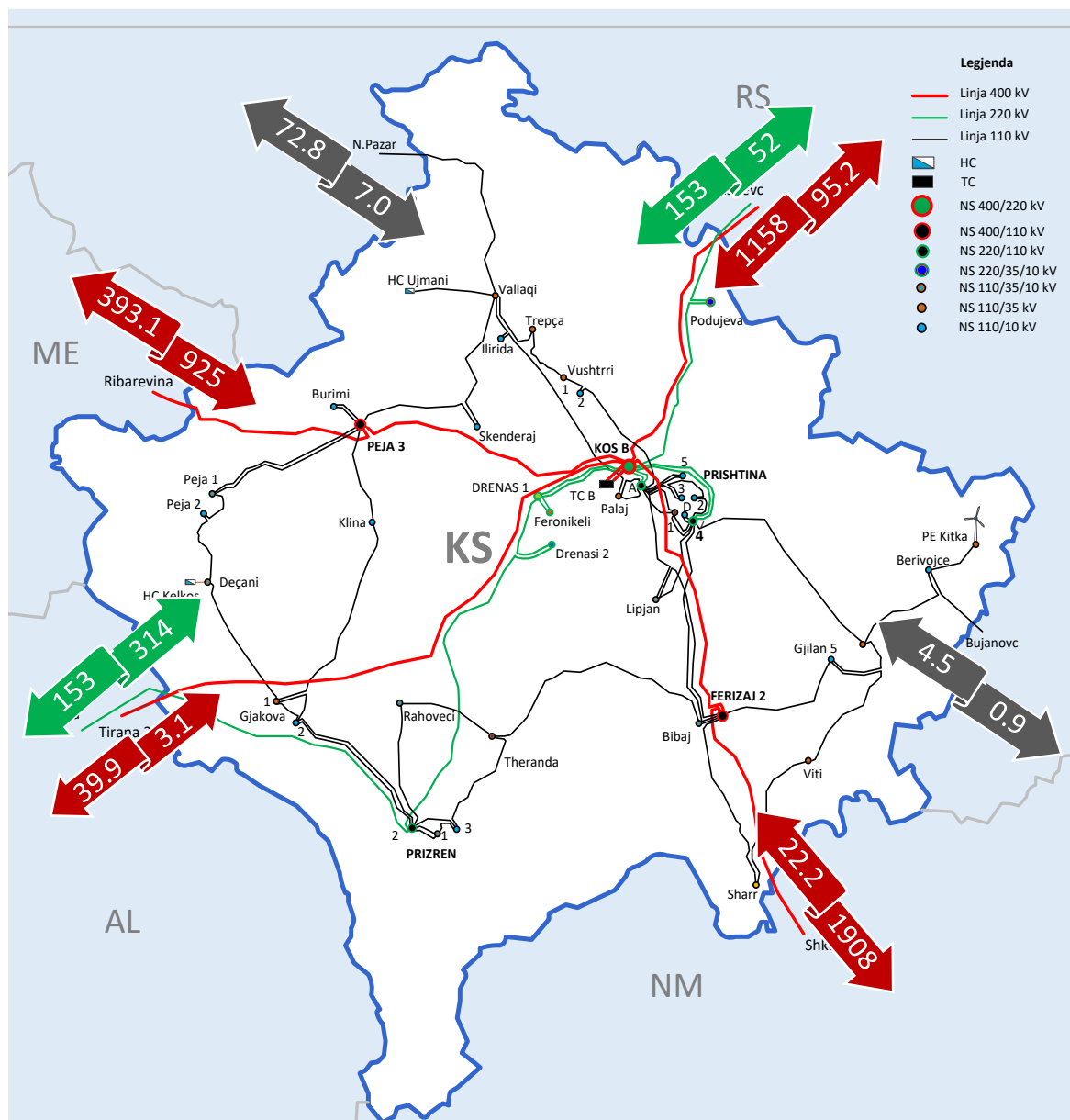

Fig. 6.8 Rrjedhat e energjisë nëpër linjat ndërlidhëse (interkonektive)

6.4.2 Investimet në sistemin e transmetimit

Gjatë vitit 2020 në rrjetin e transmetimit janë bërë investime kryesisht për përkrahje të ngarkesës dhe gjenerimit. Më poshtë janë paraqitur projektet kryesore të ndara në:

Projektet që kanë përfunduar në vitin 2020 dhe janë në afat garantues njëvjeçar

Menaxhimi i projekteve, që janë në vazhdimësi të grupit të projekteve të EBRD-s dhe kanë përfunduar në vitin 2020:

Për shkak të vonesave në marrjen e lejeve ndërtimore ka vonesa në implementimin e projekteve bazuar në kontratë.

Vazhdimësia e punëve është bërë deri i Q2 2021 për projektet:

- Linja 110 kV e njëfishtë ajrore NS Rahoveci – NS Theranda ka përfunduar,
- Linja 110 kV e dyfishtë dhe ajo kabllorike, NS Fushë Kosova pritet të përfundoj në Q2 2021,

Projektet që kanë filluar në vitin 2018/2020, janë në implementim dhe janë në vazhdimësi, duhet të përfundojnë në vitin 2022

Sa i përket projekteve të financuar nga KOSTT janë dhënë më poshtë:

- Punimi i kyçjeve në rrjet të qytetit të ujit dhe kanalizimit në **NS Prizreni 1, NS Prizreni 3, NS Lipjani, NS Viti, NS Ferizaji 1 (në vazhdimësi për NS tjera);**
- Renovimi i ndërtesave Komanduese në:- NS Deçani, **NS Lipjani, NS Burim, NS Viti, - NS Prishtina 3 , NS Prizreni 3, NS Gjakova 2, NS Besiana dhe NS Vitia, NS Gjakova 1 (në vazhdimësi për NS tjera);**
- Furnizimi me pjesë rezervë për linja, varëse dhe shtrënguese, OPGW, joint-box dhe pajisje tjera përcjellëse;
- Furnizimi me pjesë rezervë për nënstacione;
- Furnizim me 20 copë pajisje Meter Data Collection për nënstacionet distributive 110/x kV;
- NS Prishtina 4- Rehabilitimi i Harxhimit vetjak, Ormaneve AC/DC, Kabllorë;
- Rehabilitimi I kthinave AC 400V;
- Furnizimi dhe montimi I shenjave për sinjalizim të linjave sipas kërkesës së Aviacionit Civil
- Furnizimi dhe Instalimi me UPS në ndërtesën Qendrore të KOSTT”;
- Realizimi i furnizimit të pandërprerë të infrastrukturës të operimit të sigurt të sistemit të transmissioinit në kohë reale të OS;
- Përfshirja e nënstacioneve të reja në sistemin SCADA/EMS në QND dhe QEND;
- Licenca të Microsoft dhe migrimi i sistemit të TI;
- Furnizim me harduer.

6.4.3 Ngarkesat maksimale dhe kërkesa për energji në sistemin elektroenergjetik

Për të analizuar funksionimin e sistemit elektroenergjetik, ndër të tjera rëndësi ka edhe vlera e ngarkesave maksimale (pikut) e për këtë merren zakonisht pesë (5) ngarkesat maksimale të realizuara në orë dhe ditë të ndryshme të vitit. Në tabelën e mëposhtme janë paraqitur vlerat e ngarkesave maksimale (pikut) për vitin 2020.

Tab. 6.12 Vlerat e ngarkesave maksimale (pikut) në vitin 2020

Ngarkesa maksimale P _{max} (MW)	Data	Ora
1,249	21.12.2020	11
1,239	19.12.2020	18
1,231	31.12.2020	19
1,228	27.12.2020	23
1,207	24.12.2020	23

Ngarkesa maksimale në sistemin elektroenergjetik të Kosovës është regjistruar me 21 dhjetor 2020 në orën 23:00 në vlerë 1,249 MW, që është pak më e ulët se ngarkesa maksimale në vitin 2019 ku ka qenë 1,253 MW.

Kërkesa ndryshon në periudha ditore dhe sezonale, dhe piku veror ka qenë 973 MW, derisa minimumi veror është regjistruar më 09 gusht 2020 në ora 04:00 në vlerë 288 MW.

Siç është cekur edhe më lartë, për shkak të jofleksibilitetit sistemi energjetik e sidomos jofleksibilitetit në termocentralet ekzistuese, ndodhë që në të njëjtën ditë, madje edhe në të njëjtën orë të kemi importe dhe eksporte të energjisë elektrike. Por, në përgjithësi brenda të njëjtës ditë, në orët e ditës (tarifa e lartë) prodhimi nuk e mbulon kërkesën dhe nevojitet të importohet energji elektrike, ndërsa gjatë natës (tarifa e ulët) ka teprica të energjisë elektrike të cilat duhet të eksportohen.

Në diagramin më poshtë është paraqitur mesatarja për orë e kërkesës, prodhimit dhe shkëmbimi i energjisë elektrike, nga ku shihet relacioni i tyre gjatë periudhave të ndryshme ditore.

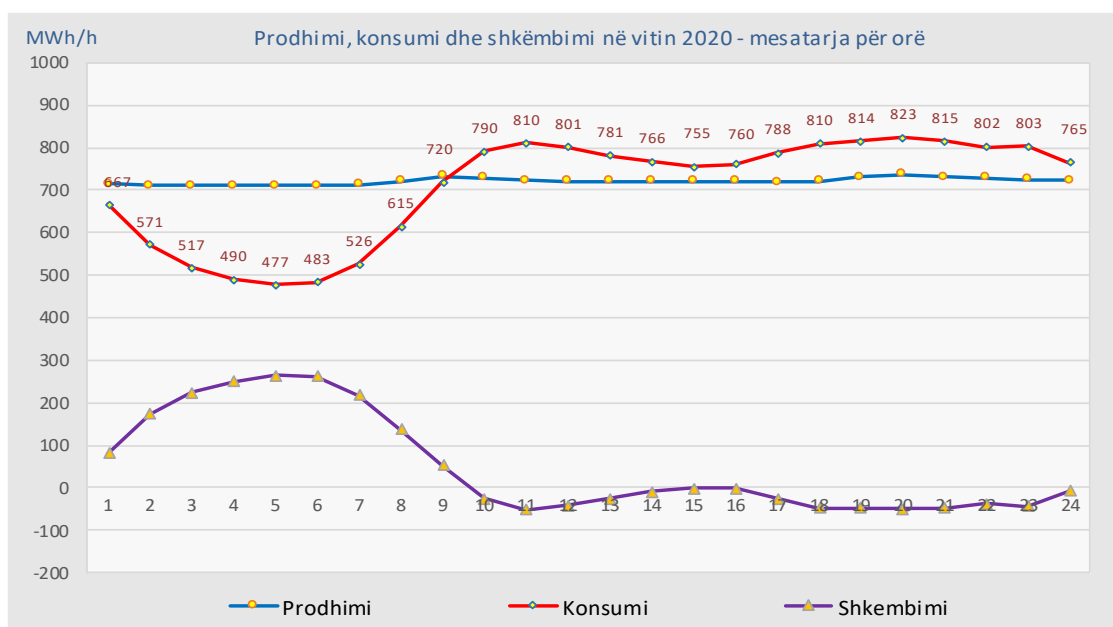

Fig. 6.9 Diagrami ditore si mesatare vjetore për orë për vitin 2020

Dallimi në mes të mesatares mujore të maksimumeve dhe minimumeve ditore të konsumit gjatë muajve të vitit 2020 është paraqitur në diagramin e mëposhtëm.

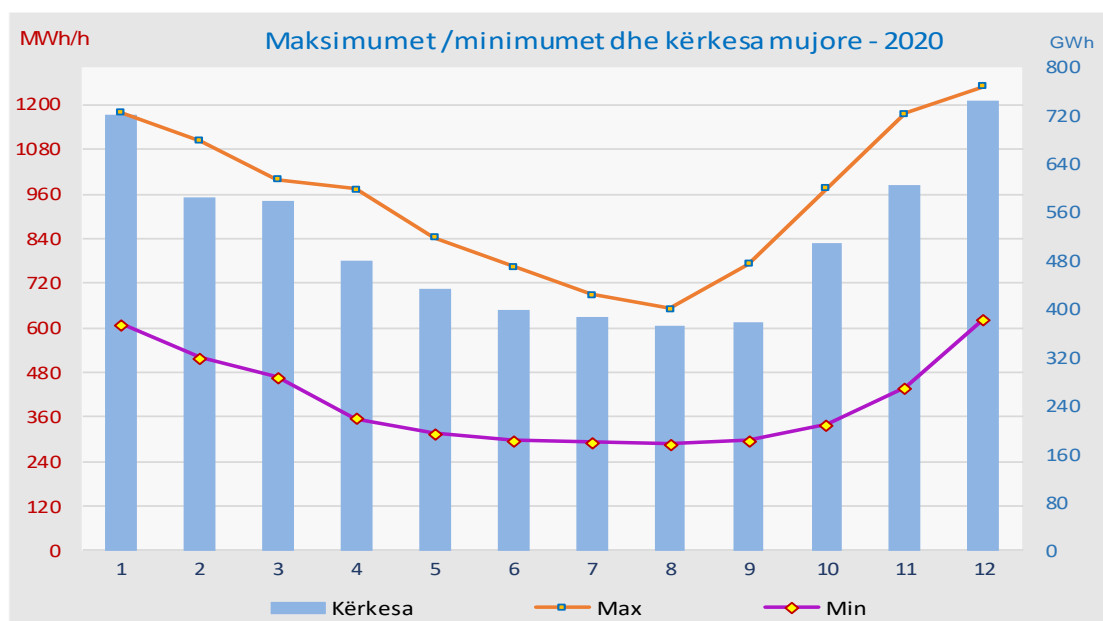

Fig. 6.10 Mesatarja mujore e kërkesës dhe ngarkesat maksimale/minimale ditore 2020

Reduktimet si pasojë e mungesës së energjisë elektrike

Bazuar në raportet e operatorëve, gjatë vitit 2020 nuk janë raportuar reduktime të energjisë si pasojë e mungesës së energjisë.

Duhet theksuar se Bordi i ZRRE në fund të vitit 2018 ka nxjerrë vendimin për ndalimin e reduktimeve për mungesë të energjisë, përveç në rastet kur rrezikohen stabilimentet.

Siç mund të vërehet nga diagrami më poshtë, me gjithë përpjekjet për eliminimin e reduktimit të furnizimit për shkak të mungesës së energjisë elektrike, gjatë viteve janë realizuar reduktime, por që viteve të fundit janë zvogëluar dukshëm dhe dy vitet e fundit nuk janë raportuar reduktime.

Figura më poshtë paraqet reduktimet për mungesë të energjisë elektrike ndër vite.

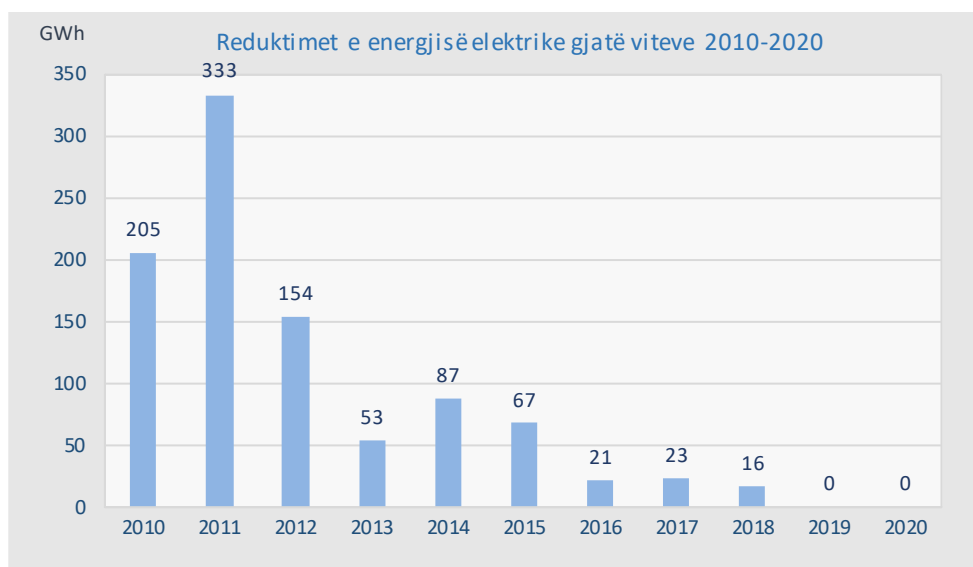

Fig. 6.11 Reduktimet e konsumit gjatë viteve 2010 - 2020

6.4.4 Kërkesa për energji elektrike dhe humbjet në rrjetin e transmetimit

Kërkesa e përgjithshme e energjisë elektrike në vitin 2020 qenë 6,167 GWh dhe paraqet një rritje prej 2.8 % krahasuar me vitin 2019, kur ka qenë 6,001 GWh, kurse krahasuar me parashikimin në bilancin elektroenergetik 2020 kërkesa është për 3.71 % më e ulët.

Në tabelën 6.13 është paraqitur kërkesa e përgjithshme dhe humbjet në transmetim të realizuara në vitin 2020 dhe të krahasuara me bilancin elektroenergetik 2020.

Tab. 6.13 Kërkesa e përgjithshme dhe humbjet në rrjetin e transmetimit në vitin 2020

2019	Kërkesa bruto realizim	Kërkesa bruto bilanci	Raporti Realiz./Bilanc	Humbjet në transmetim realizimi		Humbjet në transmetim bilanci	
	MWh	MWh	%	MWh	%	MWh	%
Janar	714,797	723,741	98.76	13,542	1.89	13,637	1.88
Shkurt	582,624	609,366	95.61	10,617	1.82	11,620	1.91
Mars	583,109	592,801	98.37	9,792	1.68	10,177	1.72
Priill	486,813	485,032	100.37	7,638	1.57	8,683	1.79
Maj	442,828	469,162	94.39	6,721	1.52	8,420	1.79
Qershor	402,453	416,016	96.74	6,263	1.56	7,571	1.82
Korrik	376,035	438,532	85.75	6,222	1.65	8,346	1.90
Gusht	367,493	454,815	80.80	6,836	1.86	8,605	1.89
Shtator	372,688	429,290	86.81	6,785	1.82	8,003	1.86
Tetor	502,963	493,611	101.89	8,503	1.69	8,902	1.80
Nëntor	597,388	568,768	105.03	10,284	1.72	10,099	1.78
Dhjetor	737,548	722,906	102.03	14,134	1.92	12,944	1.79
Gjithsej	6,166,739	6,404,043	96.29	107,335	1.74	117,005	1.83

Kërkesa për energji elektrike ka pasur rritje të vazhdueshme deri në vitin 2011, ndërsa nga viti 2011 ka stabilizim të kërkesës, me luhatje të vogla nga viti në vit, dhe në vitin e fundit vërehet një rritje që mund të shihet në figurën e mëposhtme.

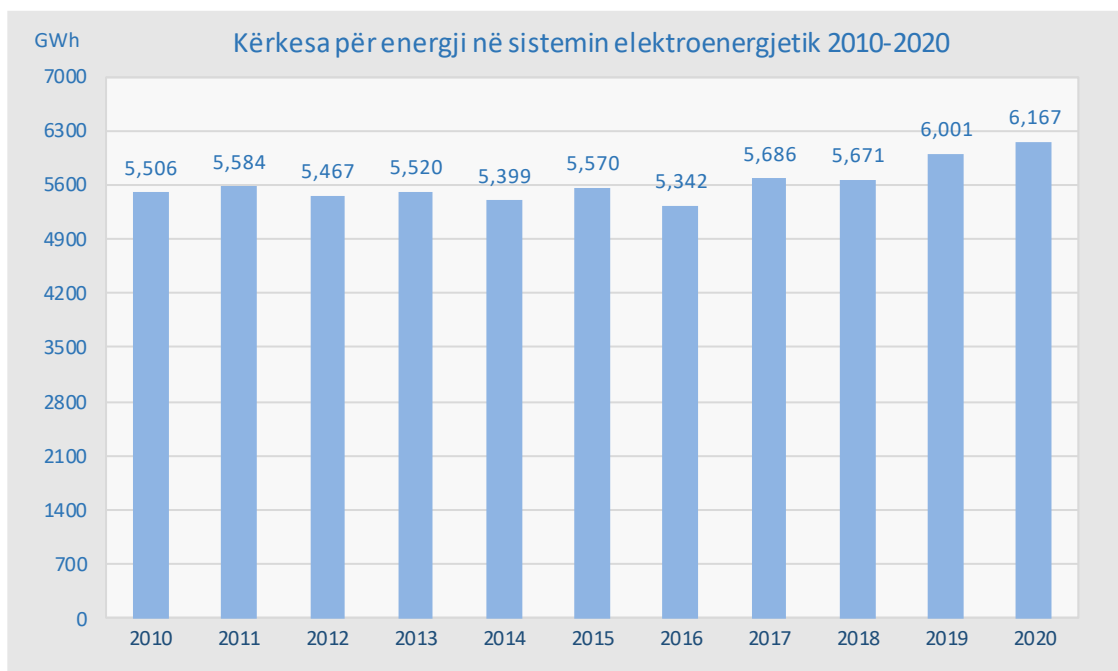

Fig. 6.12 Kërkesa e përgjithshme në sistemin elektroenergetik 2010-2020

Kërkesa e përgjithshme e energjisë elektrike ndahet në konsumin e konsumatorëve të kyçur në rrjetin e transmetimit, konsumin në sistemin e shpërndarjes (përfshirë humbjet), konsumin vetanak për nevojat e stabilimenteve prodhuese, si dhe humbjet e transmetimit, dhe kjo është paraqitur në tabelën e mëposhtme e ndarë sipas kategorive për vitin 2020.

Tab. 6.14 Kërkesa sipas kategorive dhe humbjet e energjisë

Kërkesa për energji 2020	Total
	MWh
Konsumi bruto në shpërndarje*	5,549,466
Konsumatorët e parregulluar	396,124
Konsumi intern i KEK-ut	113,814
Humbjet në transmetim	107,335
Kërkesa e përgjithshme	6,166,739
Shpenzimet vetanake të KEK nga transmetimi	146,295

(*) Energjia elektrike e pranuar në shpërndarje nga transmetimi + prodhimi në shpërndarje

Energjia elektrike që merret nga rrjeti i transmetimit për konsumin vetanak për nevojat e stabilimenteve prodhuese në vitin 2020 ka qenë 146 GWh, prej të cilave 108 GWh për gjeneratorët e TC Kosova A dhe 37 GWh për TC Kosova B.

Kërkesa për energji elektrike ndryshon sipas periudhës së shpenzimit por edhe sipas kategorive të konsumatorëve, dhe kjo është paraqitur në formë tabelare në vijim ku janë përfshirë edhe humbjet në rrjetin e transmetimit dhe shpërndarjes (humbjet teknike dhe komerciale)

Tab. 6.15 Pjesëmarrja e kategorive të ndryshme në kërkesën e përgjithshme 2020

2020/GWh	Gjithsej	Jan	Shkt	Mar	Prill	Maj	Qer	Korr	Gush	Shta	Tet	Nen	Dhje
Konsumi në amvisëri	2,778	327.9	244.5	252.5	235.8	200.6	182.3	176.5	179.3	168.6	210.5	257.6	341.7
Konsumi komercial	963	102.3	87.5	66.6	49.2	63.5	73.7	79.2	77.9	75.7	89.5	86.6	111.3
Konsumi industrial	796	75.3	68.6	73.3	68.4	72.6	69.5	42.6	41.2	50.2	74.0	75.9	84.0
Humbjet komerciale	712	87.4	92.2	102.7	62.9	47.1	26.9	27.0	19.7	27.4	58.5	87.6	73.2
Humbjet teknike	697	96.9	69.3	67.5	52.4	42.3	36.1	37.0	35.1	35.8	52.9	68.7	102.9
Humbjet në transmetim	107	13.5	10.6	9.8	7.6	6.7	6.3	6.2	6.8	6.8	8.5	10.3	14.1
Kons. i mbr. i KEK-ut	114	11.5	10.0	10.7	10.5	10.0	7.8	7.6	7.5	8.2	9.1	10.7	10.2
Gjithsej	6,167	714.8	582.6	583.1	486.8	442.8	402.5	376.0	367.5	372.7	503.0	597.4	737.5

Kërkesa për energji elektrike, e paraqitur në tabelën 6.15, ndryshon sipas muajve, dhe te disa kategori ky ndryshim është mjaft i theksuar, si p.sh. konsumi familjar dhe humbjet komerciale që janë më të larta në sezonin dimëror, gjë që është kryesisht për shkak të shfrytëzimit të energjisë elektrike për ngrohje.

Humbjet në sistemin e transmetimit, janë në nivel të pranueshëm falë investimeve të bëra nga KOSTT dhe janë përafërsisht në të njëjtin nivel me humbjet në rrjetet transmetuese në rajon dhe Evropë.

Në figurën 6.15 janë paraqitur humbjet në përqindje në rrjetin e transmetimit ndaj kërkesës përgjithshme të sistemit elektroenergetik të Kosovës.

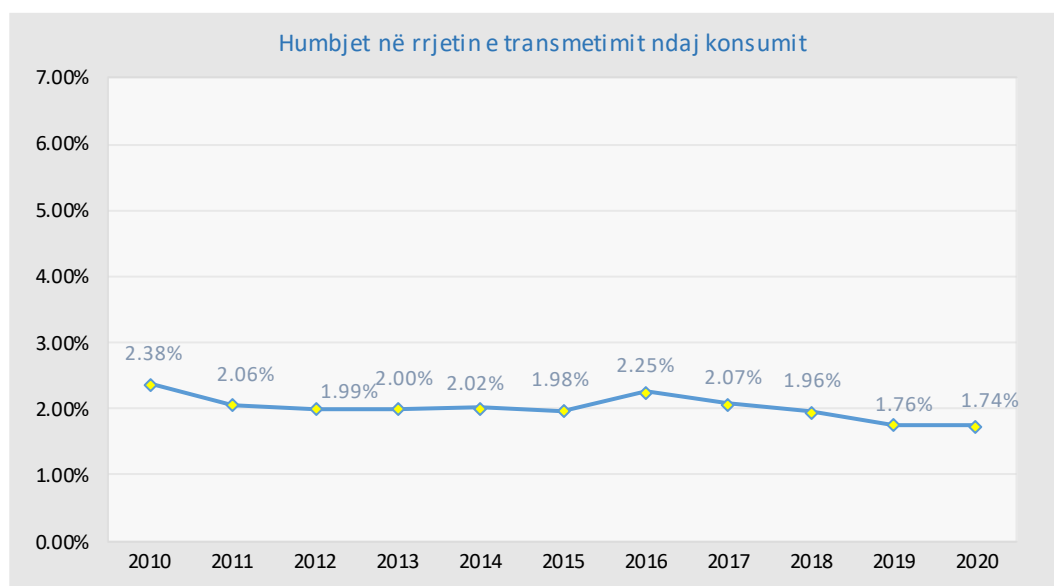

Fig. 6.13 Humbjet në përqindje në rrjetin e transmetimit 2010-2020

Humbjet e paraqitura në figurën më lartë janë humbjet në përqindje të kalkuluar ndaj kërkesës vendore, ndërsa për nivelin e humbjeve në transmetim ndikon e tërë energjia e futur në sistemin e transmetimit. Pra për kalkulimin e përqindjes së humbjeve ndaj ngarkimit të rrjetit të transmetimit duhet që të përfshihen përveç kërkesës vendore edhe rrjedhat tjera siç është transiti si dhe energjia për shpenzimet vetanake të gjeneratorëve, etj. Përqindja e humbjeve në transmetim e llogaritur në këtë formë është 1.18 %.

6.5 Sistemi i shpërndarjes së energjisë elektrike

Rrjeti i shpërndarjes, si aktivitet i rregulluar i energjisë është përgjegjës për operimin dhe mirëmbajtjen e sistemit të shpërndarjes dhe menaxhimin e gjeneratorëve të kyçur në sistemin e shpërndarjes.

Rrjeti i shpërndarjes përbëhet nga linjat e tensionit 35 kV, 10(20) kV, 6 kV dhe 0.4 kV, si dhe nënstacionet përkatëse të nivelit 35/x kV, 10(20)/0.4 kV dhe 6/0.4 kV.

Të dhënat bazike të nënstacioneve dhe linjave përfshirë kapacitetin, transformimin dhe gjatësinë e linjave të sistemit të shpërndarjes janë paraqitur në tabelat në vijim.

Tab. 6.16 Nënstacionet dhe transformatorët sipas nivelit të tensionit në OSSH

Transformimi (kV/kV)	Pronari	Nr. i NS	Nr. i TR	Fuqia e instaluar (MVA)
35/10	KEDS	44	94	662
35/10	Privat	11	15	68
35/20	KEDS	2	5	41
35/6 kV	Privat	5	8	43
35/0.4kV	Privat	17	23	22
10(20)/0.4	KEDS	2,511	2,606	1,329
10(20)/0.4	Privat	2,582	2,592	1,254
10/20	KEDS	1	1	109
10/0.4	KEDS	2,865	2,865	868
10/0.4	Privat	1,247	1,253	606
6(3)/0.4	KEDS	66	66	13
6/0.4	Privat	1	1	1
Gjithsej		9,353	9,530	5,017

Tab. 6.17 Linjat në OSSH

Tensioni (kV)	Pronari	Rrjeti ajror (km)	Rrjeti kabllor (km)	Gjithsej (km)
35 kV	KEDS	482	137	619
10(20) kV	KEDS	1,536	521	2,057
10 kV	KEDS	4,165	904	5,069
6 kV	KEDS	42	8	50
3 kV	KEDS	4	1	5
0.4 kV	KEDS	17,484	2,561	20,045
Gjithsej		23,713	4,132	27,845

Skema më poshtë paraqet informata bazë mbi numrin e nënstacioneve (NS), transformatorëve (TR) dhe fuqinë transformuese (VA), gjatësinë e linjave, si dhe centralet kyçura në nivelin përkatës të tensionit.

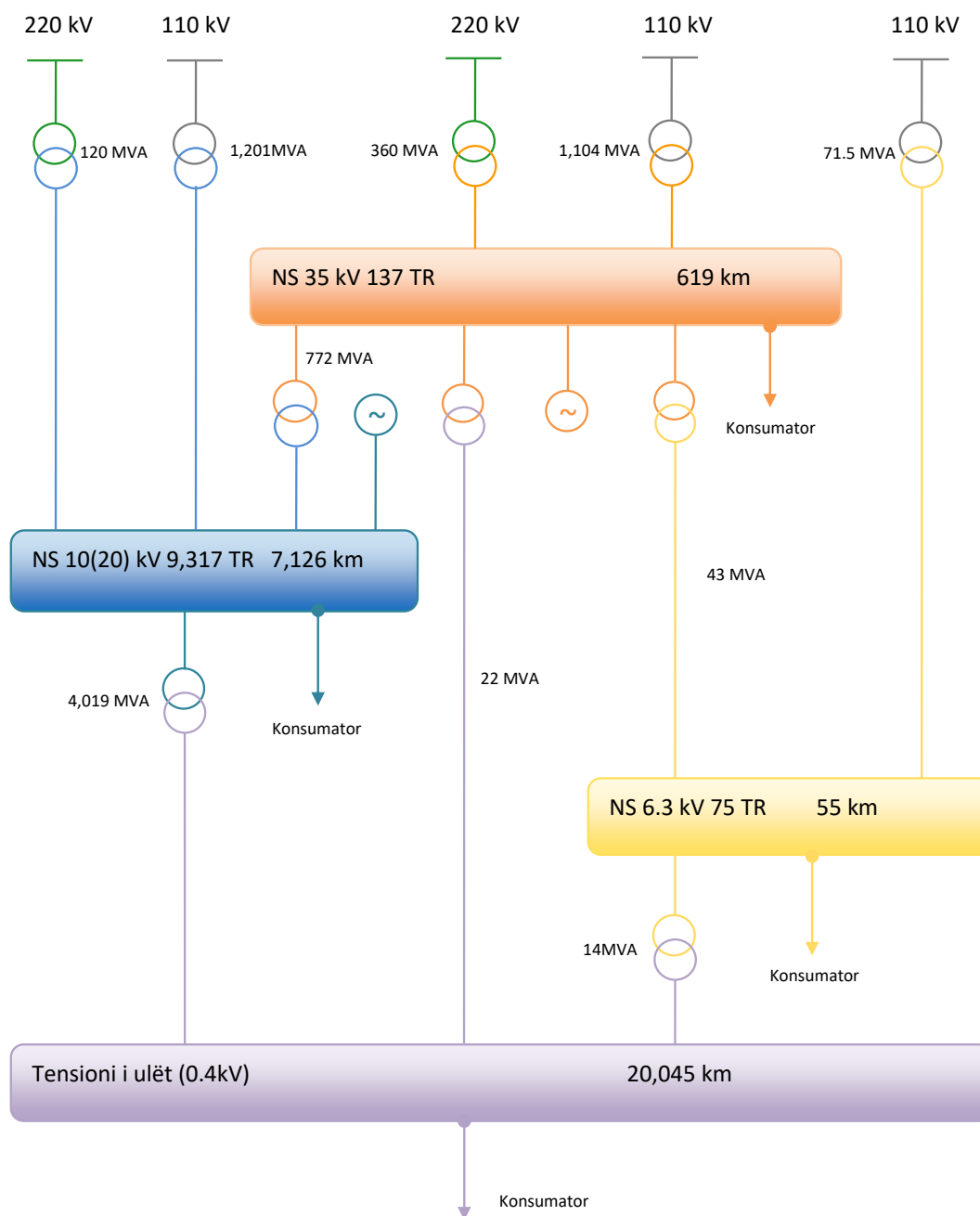

Fig. 6.14 Të dhënat bazë të sistemit të shpërndarjes

6.5.1 Investimet në sistemin e shpërndarjes

Operatori i Sistemit të Shpërndarjes investon vazhdimisht në rrjetin e shpërndarjes bazuar në buxhetin e ndarë të investimeve të aprovuar nga Zyra e Rregullatorit të Energjisë, dhe në këtë mënyrë rritë funksionimin e sistemit të shpërndarjes për të ofruar furnizim të besueshëm me energji elektrike, si dhe rritje të kapacitetit të rrjetit ekzistues. Investimet përfshijnë projekte në rrjetin e tensionit të mesëm dhe të ulët si dhe në projekte në digjitalizimin dhe modernizimin e rrjetit siç janë SCADA, njehsorët e mençur PLC etj.

Realizimi i investimeve të vitit 2020 përfshinë projekte që janë planifikuar për vitin 2020 dhe si projekte të cilat janë realizuar dhe planifikuar brenda fushëveprimit të viteve të kaluara. Projektet

janë përzgjedhur duke analizuar nevojën për investime në fushat më kritike duke i vlerësuar ato përmes kritereve të përparësisë për të arritur objektivat kryesore të investimeve, siç janë:

- Zvogëlimi i humbjeve teknike dhe jo teknike,
- Furnizimi i besueshëm dhe më cilësor me energji elektrike,
- Rritja e kapaciteteve ekzistuese të rrjetit dhe modernizimi i rrjetit.

Projektet janë zgjedhur duke analizuar kriteret teknike si: humbjet, ngarkesa e rrjetit, rëniet e tensionit, numri i ndërprerjeve, kërkesa e energjisë, rritja e konsumit, vjetërsia e rrjetit si dhe numri i konsumatorëve.

Përveç realizimit të projekteve të tensionit të mesëm nga vitet e kaluara, projektet e tensionit të mesëm të vitit 2020 u drejtuan në zonat më kritike si Prishtinë, Drenas, Dragash, Lipjan, Viti, Gjakovë, Kline, Pejë, Suharekë, Prizren etj. Këto projekte u realizuan për të zgjidhur problemet e rritjes së shpejtë të konsumit, mbingarkesës së rrjetit dhe përmirësimit të parametrave të tjerë teknikë. Një pjesë e këtyre projekteve ishin në gërshetim me planet urbanistike të komunave të Republikës së Kosovës.

Projektet e përfundimit në rrjetin e tensionit të ulët janë të drejtuara në Prishtinë, Drenas, Podujevë, Fushë Kosovë, Besi, Deçan, Mitrovicë, zonën e Dukagjinit, dhe në disa komuna të tjera si në Kamenicë, Viti, Gjilan etj. Në projektet e TU, përkundër investimeve në nivelin e tensionit 0.4 kV gjithashtu rrjeti i tensionit të mesëm është përfunduar në përputhje me planet e ardhshme të daljeve. Në investimet në TM dhe në TU janë ndryshuar të gjitha linjat, nënstationet dhe pajisjet e tjera që nuk plotësonin kriteret teknike. Këto projekte kanë për qëllim përmirësimin e nivelit të tensionit dhe të furnizimit me cilësor me energji elektrike.

Projektet investive 2020

Projektet e investimeve të vitit 2020 janë paraqitur në dy pjesë, si "*Projektet brenda fushëveprimit të viteve të kaluara të vazhduara/përfunduara në vitin 2020*" dhe "*Projektet e investimeve të planifikuara për vitin 2020*".

Është e rëndësishme të theksohet ndikimi i pandemisë COVID-19 në procesin e implementimit të projekteve investive 2020 që ka shkaktuar shtyrjen e caktuar të planifikuar për përfundimin e projekteve

Projektet brenda fushëveprimit të viteve të kaluara të përfunduara në vitin 2020

Përfshijnë projektet e tensionit të mesëm (në 10 kV dhe 20 kV) dhe projektet e tensionit të ulët të viteve të kaluara të cilat ishin në proces të zbatimit edhe gjatë vitit 2020.

Investimet në daljet 10 kV

Projekti: Investimi në rrjetin 35kV dhe 10 kV në Ferizaj (Viti i planifikuar: 2019)

Linjat e reja 35 kV janë planifikuar mes nënstationeve TL/TM dhe TM/TM, në kuadër të investimeve emergjente, duke krijuar kështu një topologji unazore në rrjetin 35 kV. Poashtu, intervenime do të ketë edhe në daljet 10 kV duke krijuar kështu një topologji unazore në rrjetin 10 kV. Numri i përgjithshëm i konsumatorëve që do të përfitojnë nga investimi është 23,283. Projektet në nivelin 35 kV kanë përfunduar gjatë vitit 2020, ndërsa në nivelin 10 kV një pjesë e madhe e projekteve është përfunduar përgjatë vitit 2020 dhe pritet të përfundojë në çerekun e parë të vitit 2021.

Konvertimi i daljeve në nivelin e tensionit 20 kV

Projekti: Investimet në rrjetin 20 kV në Fushë Kosovë (Viti i Planifikimit: 2019)

Për të i'u përgjigjur kërkesës së rritjes së ngarkesës në Fushë Kosovë, KEDS ka planifikuar rrjetin në nivelin 35 kV në mbështetje të ngarkesës së ardhshme. Rritja e numrit të transformatorëve 35/10(20) kV në nënstacionin ekzistues të Fushë Kosovës nuk mbështeti ngarkesën e pritur sipas pëlqimeve elektroenergjetike, prandaj linjat e reja 35 kV dhe dy nënstacionet e reja 35/20 kV u shtuan në qendër të qytetit. Daljet 10 kV planifikohen të shndërrohen në nivelin e tensionit 20 kV, duke përdorur topologjinë unazore mes nënstacioneve. 15,134 konsumatorë do të përfitojnë nga ky projekt. Projektet në nivelin 35 kV, si dhe në 20 kV, pritet të përfundojnë në tremujorin e parë të vitit 2020.

Investimet në rrjetin e tensionit të ulët

Disa projekte të tensionit të ulët (TU) janë bartur nga vitet e tjera në vitin 2020. Implementimi i këtyre projekteve ka filluar në vitin e planifikuar, mirëpo për shkak të disa pengesave dhe vështirësive këto projekte kanë përfunduar në 2020 apo janë ende në proces.

Numri i projekteve të bartura nga vitet e kaluara në 2020 është 148, kurse të përfunduar janë 5 projekte.

Projektet investive të planifikuara në 2020

Investimet në rrjetin e tensionit të mesëm (TM)

Në vitin 2020, projektet e tensionit të mesëm u drejtuan në zonat më kritike si Prishtinë dhe Drenas për të zgjidhur problemet e rritjes së shpejtë të konsumit, mbingarkesës së rrjetit dhe përmirësimit të parametrave të tjerë teknikë. Investimet përfshijnë projektet e konvertimit në nivelin e tensionit 20kV.

Projekti: Investimet në rrjetin 20 kV në qendër në Prishtinë (Viti i Planifikimit: 2020)

Në vitin 2020, KEDS ishte në proces të investimit të rreth 17 milion Euro për rrjetin e Prishtinës. Me Projektet Investive të vitit 2020 në Prishtinë, daljet janë planifikuar në një topologji të re e cila do të operojë në nivelin e tensionit 20 kV. Qëllimi i këtyre investimeve është rehabilitimi topologjik, dizajnimi i daljeve me furnizim alternativ, besueshmëria e rrjetit, zvogëlimi i humbjeve të energjisë dhe përmirësimi i cilësisë së furnizimit. Për më tepër, KEDS do të zgjidhë problemin me ngarkesat në daljet problematike duke dyfishuar kapacitetin e linjave dhe duke balancuar ngarkesën e daljeve, me ç'rast do të përfitojnë 81,825 konsumatorë.

Në Prishtinë, Mati – Aktash – Mahalla e Muhaxherëve – Bregu i Diellit – Kodra e Trimave – Çamëria – Taslixhe – Qafa – Arbëria – Tophane – Sofalia janë zonat e përfshira në investimet e KEDS për vitin 2020. Në total 94 dalje furnizohen nga nënstacionet Prishtina 2, Prishtina 3, Prishtina 5 dhe Prishtina 7 110/10(20) kV dhe të gjitha kanë konfiugurim radial.

Daljet e përfshira në konvertimin në 20 kV furnizohen nga:

- NS Prishtina 2 110/35/10 kV
- NS Prishtina 3 110/10 kV
- NS Prishtina 5 110/10 kV
- NS Prishtina 6 110/10 kV

- NS Prishtina 7 110/10 kV

Projektet investive 2020 në Prishtinë janë ende në proces të implementimit.

Projekti: Investimet në rrjetin 20 kV në qendër në Drenas (Viti i Planifikimit: 2020)

Viteve të fundit KOSTT ka ndërtuar nënstationin e ri (2x40 MVA) në Drenas dhe furnizon në total 11 dalje në nivelin e tensionit 10 kV. Me anë të projekteve investive të vitit 2020 në Drenas, daljet janë planifikuar në topologji të re që do të operojnë në nivelin e tensionit 20 kV. Qëllimi i këtyre investimeve është rehabilitimi topologjik, dizajni i daljeve me furnizim alternativ, besueshmëria e rrjetit, zvogëlimi i humbjeve të energjisë dhe përmirësimi i cilësisë së furnizimit. Për më tepër KEDS do të zgjidhë ngarkesat në daljet problematike duke dyfishuar kapacitetin e linjave dhe duke balancuar ngarkesën e daljeve. 10,666 konsumatorë do të përfitojnë nga projektet e tensionit të mesëm në Drenas.

Investimet në rrjetin e tensionit të ulët

Investimet në tensionin e ulët në Planin e Investimeve 2020 janë realizuar në rajonet Prishtinë, Drenas, Podujevë, Fushë Kosovë, Besi, Deçan dhe Mitrovicë. Numri i përgjithshëm i projekteve në rrjetin TU arrin në 181 duke përfshirë 21,136 konsumatorë.

Identifikimi i projekteve më urgjente u bë duke analizuar kriteret teknike si: humbjet, ngarkesa e rrjetit, rëniet e tensionit, numri i ndërprerjeve, vjetërsia e rrjetit dhe numri i konsumatorëve.

Investimet e bëra në projektet e tensionit të ulët përfshijnë:

- Transformatorë të rinj në zonat që kanë nevojë për investime,
- Zëvendësimi i transformatorëve ekzistues me ata të ri për rritjen e kapacitetit,
- Rehabilitimi i rrjetit të tensionit të ulët,
- Përforsimi i rrjetit të tensionit të mesëm brenda fushëveprimit të projekteve të TU, në përputhje me planet e ardhshme të daljeve të TM,
- Vendosja e MMO-ve, që do të thotë lëvizja e njehsorëve jashtë në shtyllë ose në ormanë tokësorë të njehsorëve,
- Kyçja e konsumatorëve në njehsorët e vendosur jashtë shtëpive.

Si përfundim, për të gjitha investimet e vitit 2020 përfshirë investimet e bartura dhe planifikuara në vitin 2020, në rrjetin TM dhe TU, janë shpenzuar materiale si më poshtë:

Tab. 6.18 Linjat në OSSH

Lloji i materialit	Sasia	Njësia
Transformatorë	218	copë
Shtylla	10,044	copë
Kuti për njehsorë	7,682	copë
Panel i TU	148	copë
Kioska	26	copë
Kthina	429	copë
Kablllo	1,201,429	m
Përçues	304,789	m

Investimet e bëra përgjatë vitit 2020 nga Departamenti i Operimit të Sistemit

Projektet dhe punët e realizuara përgjatë vitit 2020 nga departamenti i Operimit të Sistemit

Projektet investive të vitit 2020 janë paraqitur në dy pjesë, si projektet në nivel të tensionit të mesëm 10(20) [kV] dhe projektet në nivel të tensionit të ulët në 0.4 [kV]. Klasifikimi i këtyre projekteve është bërë nga natyra e punës së projektit, në projektet 10 [kV] përfshihen:

1. Zhvendosjet dhe rrjeti i ri në rrjetin e tensionit të mesëm;
2. Krijimi i linjave të reja;
3. Investimet në stabilimentet shpërndarëse për operim më të lehtë etj.

Në projektet 0.4 [kV] përfshihet:

4. Rikonstruimi i rrjetit të tensionit të ulët;
5. Zhvendosja dhe instalimi i NS 10/0.4 [kV];
6. Implementimi i njehsorëve të mençur PLC etj.

Pjesa e parë e vitit 2020 karakterizohet më shumë në investime në projektet 0.4 [kV], ku është bërë rikonstruktimi i rrjetit të tensionit të ulët dhe punë të tjera në këto projekte. Ndërsa gjysma e dytë e vitit kryesisht ka të bëjë me investimet në tension të mesëm, ku janë punuar shkarkime të daljeve 10 [kV], stabilimentet shpërndarëse, krijimin e linjave të reja, gjithashtu në fund të vitit është intervenuar edhe në shkarkim të daljeve të mbingarkuara 0.4 [kV] dhe në ndërrim të transformatorëve të mbingarkuar.

Investimet në projektet 10 kV

Gjatë vitit 2020, Departamenti i Sistemit të Operimit në sajë të realizimit të projekteve 10 [kV] ka investuar në linja të reja, është investuar dhe në shkarkim të daljeve të mbingarkuara 10 [kV] dhe zhvendosje të rrjetit, duke u bazuar dhe në planet urbanistike të komunave, gjithashtu janë krijuar stabilimente të reja shpërndarëse të cilat lehtësojnë punën operative.

Segmente të reja 10(20) kV

Projekti: LP 10 [kV] Kabashi - ku gjatësia e rrjetit të ri elektrik është rreth 6.1 km.

Projekti: LP 10 [kV] Shiroke-Sopije- është ndërtuar linja e re me gjatësi rreth 1.2 km nga fshati Shirokë deri në fshatin Sopijë dhe nga ky investim kanë përfituar 3285 konsumatorë.

Projekti: LP 10 [kV] Restelica - është bërë eliminimi i rrjetit të vjetruar me shtylla të drurit, dhe terrenit të vështirë malorë, ku rrjeti i ri është implementuar përgjatë rrugës, i cili segmenti ka gjatësinë rreth 5.1 km, nga ky investim kanë përfituar rreth 3,409 konsumatorë.

Projekti: LP 10 [kV] Bablaku-Bizneset- ka furnizuar 66 nënstacione 10/0,4 [kV] dhe shumica e këtyre nënstacioneve 10/0.4 [kV] kanë qenë të Bizneseve, gjatësia e kësaj linje ishte rreth 55 km. Me anë të këtij investimi i cili është bërë nga fshatin Tern deri në NS 35 [kV] Ferizaj II, janë ndarë Bizneset nga konsumatorët e amvisërisë, është punuar një segment komplet i ri me gjatësi rreth 4.5 km. Nga ky investim kanë përfituar rreth 1539 konsumatorë.

Projekti: Linja kabllorike 10 [kV] Magure ka përfunduar në vitin 2020 dhe përfituesi kryesorë ka qenë Policia e Republikës së Kosovës në Magure.

[Projekti: Linja 10 \[kV\] në Studenqan](#) - është bërë ndërtimi i segmentit të ri ajror me gjatësi rreth 1.45 km, ku edhe një pjesë prej 370m ka qenë tokësor. Nga ky investim kanë përfituar rreth 2244 konsumatorë.

[Shkarkime të daljeve 10 kV](#)

Departamenti i Sistemit të Operimeve përveç që ka punuar në krijimin e linjave të reja 10 [kV], ka punuar dhe në shkarkim të daljeve ekzistuese ndërmjet krijimit të segmenteve dhe unazave në furnizime.

[Projekti: Shkarkimi i daljes Rexhep Bislimi 10 \[kV\]](#) - është implementuar në shtrirjen e kabllos tokësore 10(20) kV në gjatësi 2428 [m], me ç'rast ngarkesa e cila ka qenë në një dalje është shpërndarë edhe në daljen e re. Nga ky projekt i cili ka përfunduar në pjesën e dytë të vitit 2020 kanë përfituar 4055 konsumator.

[Projekti: Shkarkimi i daljes së Vitisë](#) - është ndërtuar një segment i ri tek pjesa e Bizneseve, ku është shkarkuar Dalja e Kufcës dhe është bërë furnizimi më cilësor me energji elektrike për konsumatorët e asaj pjesë, dhe për bizneset e asaj pjesë.

[Projekti: Shkarkimi i daljes së Dubraves](#) - është realizuar një projekt i cili e ka shkarkuar ngarkesën duke e ndarë ngarkesën edhe më daljen e Tomocit nga NS Gurakoci dhe te Mojistirit nga NS. Istogu. Ky investim është përfunduar në vitin 2020.

[Projekti: Shkarkimi i daljes së Ekstras](#) - ka qenë i domosdoshëm për shkak të mbingarkesës së daljes, e cila Pmax e ka kaluar 6 MW. Në vitin 2020 është realizuar shtrirja e kabllos në gjatësi 3150 m duke e shfrytëzuar kanalën ekzistues. Ngarkesa e kësaj dalje është shpërndarë në daljen e pa ngarkuar Bizneset dhe janë eliminuar fytyrat e ngushta.

[Projekti: Shkarkimi i daljes së Jagodës](#) - është investuar në rrjetin e TM duke i kaluar disa nënstacione 10/0.4 [kV] me daljen e Leshanit, është bërë balancimi i ngarkesave në këto dy dalje gjegjësisht e ka përmirësuar furnizimin me energji elektrike të 561 konsumatorëve. Ky projekt ka përfunduar në vitin 2020.

[Projekti: Shkarkimi i daljes Klina 3](#) - është investuar në linjë të re e cila ka mundësuar që një pjesë e ngarkesës të kalojë në daljen e Dresnikut nga NS Istogu, me ç'rast kanë përfituar 2199 konsumatorë. Investim është realizuar duke e shtrirë një kabull tokësor në TM me shtrirje të lirë përgjatë lumit.

[Projekti: Shkarkimi i daljes J35 Veterniku 2](#) - kjo dalje është e mbingarkuar dhe shpesh e afektuar nga prishjet, andaj edhe duke pasur parasysh që furnizon një zonë industriale-biznesit (Veternik-Qagllavie), DSO ka punuar duke investuar në shtrirjen e një kabulli të ri në TM në segmentin nga ura në Veternik deri te mbikalimi në Llapnasell. Nga ky investim kanë përfituar 1299 konsumator.

[Zhvendosje/Dislokim i linjave 10 kV](#)

[Projekti: Zhvendosja e LP 10 \[kV\] Gjakove-Prizren](#) - Këto investime janë realizuar në vitin 2020, dhe kanë qenë kërkesa të Komunave apo edhe të Ministrisë. Komuna e Gjakovës ka investuar në kanalën kabllorë ndërsa KEDS-i në furnizim me kabull tokësor 150 [mm²]. Linjat, të cilat kanë qenë të TM dhe TU me Al/Fe dhe kabull bistek, janë eliminuar nga rruga duke i

zëvendësuar me kabull tokësore në tërë gjatësinë, ndërsa linjat të TU janë realizuar pjesërisht me kabull nëntokësore dhe në linje ajrore.

Projekti: Zhvendosja e LP 10 [kV] Prugovci- Segmenti te Berishet - është dislokuar për gjatë brezit rrugës për shkak se gjendja ekzistuese e rrjetit ka paraqitur rrezik të përgjithshëm në lagjen përgjatë trasesë në afërsi të LP-it. Me këtë investim të përfunduar në vitin 2020 janë zvogëluar prishjet duke eliminuar një rrjet tejet të amortizuar me gjatësi *650 metra*.

Projekti: Zhvendosja e LP 10 [kV] Llapushniku- Segmenti Novoselle - është realizuar investimi në LP për një gjatësi *1.2 km*, ku kanë përfituar rreth *100 konsumatorë* me eliminimin e rrjetit të amortizuar dhe është stabilizuar furnizimi me energji elektrike.

Implementimi i Stabilimente shpërndarëse

Projekti: Stabilimenti Shpërndarës Shupkovci - ka qenë mjaft i amortizuar dhe shumë i pa sigurt në operim dhe ka mundur të jetë çdo herë pikë gjeneruese e lidhjeve të shkurta në sistem. Është investuar duke e ndërtuar një objekt të ri shumë funksional duke i respektuar standardet dhe normat teknike në operim dhe në shpërndarjen e ngarkesës si dhe monitorim-kontrollimi me sistemin SCADA. Ky investim ka përfunduar në vitin 2020.

Projekti: Stabilimenti Shpërndarës- Radavc – është investuar në vendosjen e stabilimentit shpërndarës në daljen e Radavcit, duke krijuar mundësi që zona e cila është më e afektuar nga prishjet të lokalizohet në mënyrë automatike, si dhe të mundësohet operim i sigurt nën ngarkesë në rastet e prishjeve apo punimeve të planifikuara në rrjetin e TM. Ky investim është realizuar në vitin 2020.

Investimet në projektet 0.4 [kV]

Investimet në tensionin e ulët në planin e investimeve 2020 u drejtuan në rajonet si: Podujevë, Klinë, Istog, Suharekë, Gjakovë, Skenderaj, Viti, etj, dhe numri i përgjithshëm i projekteve është **112**.

Identifikimi i projekteve më urgjente u bë duke analizuar kriteret teknike si: humbjet, ngarkesa e rrjetit, rëniet e tensionit, numri i ndërprerjeve, vjetërsia e rrjetit, si dhe numri i konsumatorëve.

Investimet e bëra në projektet e tensionit të ulët përfshijnë:

1. Transformatorë të rinj në zonat që kanë nevojë për investime
2. Zëvendësimi i transformatorëve ekzistues me ata të ri; për rritjen e kapacitetit
3. Rehabilitimi i rrjetit të tensionit të ulët
4. Përforcimi i rrjetit të tensionit të mesëm brenda fushëveprimit të projekteve të TU, në përputhje me planet e ardhshme të daljeve të TM
5. Zgjerimi i rrjetit të TM për kyçjen e transformatorëve të ri
6. Vendosja e PLC-ve, që do të thotë lëvizja e njehsorëve jashtë në shtyllë ose në ormana të njehsorëve.
7. Kyçja e konsumatorit në njehsorët e vendosur jashtë shtëpive.

Realizimi i Projekteve PLC

Për zvogëlimin e humbjeve komerciale dhe teknike gjatë vitit 2020 janë realizuar 33 projekte PLC në shtatë distrikte, ku janë afektuar 4,144 konsumatorë.

Projektet me qëllim të përmirësimit të rrjedhës së fuqisë dhe përmirësimi i rënive të tensionit të ulët

Në kuadër të kësaj veprimtarie të punës të realizuar nga Departamenti i Sistemit të Operimit është realizuar:

- Instalim i TS të rinj me të gjitha elementet përcjellëse;
- Shtrirje e rrjetit 10 kV dhe zhvendosje në disa raste të tij;
- Shtrirje e rrjetit të ri 0.4 kV dhe përmirësim i rrjetit ekzistues;

Projekti: Përforcimi i tensionit ne lagjen e Bifurkacionit - është bërë rikonstruimi i rrjetit të tensionit të ulët, ku i gjithë rrjeti me përcues është zëvendësuar me shtylla të reja dhe me rrjet kabllor, janë vendosur edhe njehsorët e mençur PLC. Nga ky investim kanë përfituar rreth 48 konsumatorë.

Projekti: Përforcimi i tensionit TS Planqor- tek Minoritetet - është bërë rikonstruimi i rrjetit të tensionit të ulët. Nga ky investim kanë përfituar rreth 58 konsumatorë të asaj pjese.

Projekti: Përforcimi i tensionit në Ballance - është bërë komplet rikonstruimi i rrjetit të tensionit të ulët, është bërë zëvendësimi me shtylla të reja dhe me rrjet kabllor, janë vendosur edhe njehsorët e mençur PLC. Nga ky investim kanë përfituar rreth 135 konsumatorë.

Projekti: Përforcimi i tensionit në Begunce – është bërë rikonstruimi i rrjetit të tensionit të ulët, ku përveç që është përmirësuar tensioni është eliminuar dhe rreziku për konsumatorët e asaj ane. Nga ky projekt kanë përfituar një numër i përgjithshëm prej 244 konsumatorësh.

Projekti: Përforcimi i tensionit ne Buroje - është përforcuar tensioni dhe është eliminuar rrjeti i dëmtuar, gjithashtu këtu janë vendosur dhe njehsorët e mençur PLC. Nga ky investim ka përfituar me një numër i përgjithshëm prej 66 konsumatorësh.

Projekti: Përforcimi i tensionit ne Akrashtice - është investuar në rrjetin i tensionit të ulët i cili ka qenë në gjendje jo të mirë, dhe është arritur qëllimi i përmirësimit të rrjetit, eliminimit të rrezikut, përmirësimit të tensionit, etj. Gjithashtu edhe në këtë projekt janë vendosur njehsorët e mençur PLC. Nga ky projekt kanë përfituar një numër i përgjithshëm prej 68 konsumatorësh.

Projekti: Përforcimi i tensionit në Bernicë të Epërme - është bërë rikonstruimi i rrjetit të tensionit të ulët që ka qenë i dëmtuar, zvogëlimi i humbjeve, realizimi i vendosjes së njehsorëve të mençur. Nga ky projekt kanë përfituar një numër i përgjithshëm prej 72 konsumatorësh.

Projekti: Përforcimi i tensionit në Pirq - është punuar në rrjet të tensionit të ulët dhe në rrjet të tensionit të mesëm, ku është eliminuar rrjeti ekzistues me shtylla të dëmtuara dhe në terrene të papërshtatshme për intervenim. Është eliminuar rrjeti me përcues të zhveshur ku është zëvendësuar me kabllor bistek. Nga ky projekt kanë përfituar rreth 77 konsumatorë.

Realizimi i projekteve ne vendosje te Transformatorëve te ri. Më poshtë janë paraqitur disa prej projekteve të përfunduara gjatë vitit 2020, në të cilat është bërë instalimi i Transformatorëve të rinj.

Projekti: Instalimi i TS ne Cerovik - është bërë instalimi i një TS-i të ri për shkak të mbingarkesës që ka pasur TS-i i vjetër, është bërë rikonstruimi i rrjetit të tensionit të ulët me një gjatësi prej 2000m dhe janë vendosur një numër i konsiderueshëm i shtyllave të reja të betonit. Nga ky projekt kanë përfituar rreth 180 konsumatorë.

Projekti: Instalimi i TS ne Gjinoc - Është bërë instalimi i transformatorit me pjesët shoqëruese të saj, i cili projekt është punuar në bashkëpunim me shoqatën bamirëse “Jetimat e Ballkanit”, ku përfitues në këtë rast ka qenë shtëpia e të moshuarve në këtë fshat të Komunës së Suharekës.

Projekti: Instalimi i TS ne Krushë të Madhe - është vendosur një trafo tërësisht e re së bashku me të gjitha elementet përcjellëse dhe rrjet i ri nëntokësor, që do të ofrojë kapacitetet e nevojshme

energjike për operim të rregullt të kooperativës “Gratë e Krushës”. Ky projekt ka përfunduar në fund të pjesës e parë të vitit 2020.

Projekti: Instalimi i TS ne Budakovë - është instaluar transformatori, ku është punuar dhe linja e tensionit të mesëm, është arritur që të reduktohen rëniet e tensionit në këtë pjesë malore së komunës së Suharekës, gjithashtu është eliminuar dhe rreziku për komunitetin nga rrjeti i stërvjetruar. Nga ky investim kanë përfituar rreth 75 konsumatorë.

Projekti: Instalimi i TS ne Llaushë-Podujevë – është bërë rikonstruimi i rrjetit të tensionit të ulet dhe te mesëm dhe vendosja e njehsorëve të mençur PLC, është bërë instalimi i transformatorit të ri me fuqi transformuese 250 [kVA]. Nga ky investim kanë përfituar rreth 105 konsumatorë.

Mirëmbajtja dhe rehabilitimi i rrjetit të TM dhe TU - ka qenë një ndër punët kryesore të realizuara në mënyrë periodike gjatë gjithë vitit 2020 me qëllim të përmirësimit të furnizimit me energji elektrike. Ne kuadër të mirëmbajtjes dhe rehabilitimit të rrjetit të TM dhe TU janë realizuar:

1. Ndërrime të shtyllave të TM dhe TU;
2. Pastrim të trasesë së rrjetit të TU dhe TM si masë preventive në krijimin e kushteve për punë të linjave pa qenë të afektuar nga faktorët e jashtëm si degët e pemëve etj;
3. Ndërrime të përçuesve dhe shtrëngim i tyre, ndërrim i izolatorëve, shkarkuesve të mbtensionit, konzollave dhe çdo elementi tjetër, i cili gjatë inspektimit paraparak ka qenë i destinuar të dështojë shumë shpejtë dhe të bëhet burim i prishjes;
4. Zhvendosja e linjave 10 dhe 0.4 kV me qëllim të mirëmbajtjes dhe rregullimit sa më të lehtë të prishjeve;
5. Përforcimi i bazamenteve te Trafo shtyllave, shtyllave të konstruksionit metalik;
6. Rregullim i trafo blindave, konstruksionet metalike të tyre;
7. Ndërrimin e Transformatorëve të dëmtuar dhe mbingarkuar;

Pastrimi i linjave shpërndarëse 6, 10, 20 dhe 35 kV - sistematikisht është realizuar procesi i pastrimit të rrugës së linjave 10, 20 dhe 35 kV me qëllim të reduktimit të faktorëve të jashtëm në shkaktimin e prishjeve. Projekti ka përfshirë tërë territorin e Republikës së Kosovës dhe ka qenë i koncentruar në segmente linjore ku ka qenë e domosdoshme pastrimi i linjave nga vegjetacioni. Pastrimi është realizuar sipas normave teknike dhe gjatë vitit 2020 në total janë pastruar 461 km, prej të cilave linja të tensionit 35 kV 24 km, linja 10 kV 425 km dhe linja 6 kV 12 km.

Investimet në pikën matëse

OSSH ka investuar në vendosjen e njehsorëve të rinj, duke i ndërruar ata mekanikë me njehsorë digjital, me mundësi leximi nga distanca. Gjatë vitit 2020 janë investuar njehsorët si në vijim:

- 892 njehsorë me matje direkte me komunikim GSM GPRS,
- 14,705 njehsorë me matje direkte me PLC,
- 290 njehsorë me matje gjysmë indirekte dhe indirekte, prej të cilëve 121 janë njehsorë të ri dhe 169 njehsorë të ndërruar,
- 8,132 njehsorë mekanik që janë ndërruar me digjital,
- 24,298 njehsorë të dedikuar për lidhje të reja.

Investimet në SCADA

Projekti SCADA është planifikuar të ndërtohet në tri faza. Faza e parë dhe e dytë e projektit tashmë kanë përfunduar, ndërsa për fazën e tretë gjatë vitit 2020 janë bërë të gjitha instalimet e nevojshme në mënyrë që të mundësohet integrimi i 29 nënstacioneve të fundit në sistemin SCADA:

- Me fazën e parë të projektit të SCADA-s është bërë monitorimi dhe kontrollimi i 21 NS;
- Me fazën e dytë të projektit të SCADA-s është bërë monitorimi dhe kontrollimi i 19 NS;
- Me fazën e tretë të projektit të SCADA- është bërë monitorimi dhe kontrollimi i 29 NS.
- Qendra Kryesore e Kontrollës së SCADA-s dhe serverët kanë mbaruar në vitin 2018;
- Integrimi i DMS/OMS/Qendrës së Thirrjeve/GIS/CIS është në vazhdim;

Me situatën e deritanishme dhe me instalimet e fundit, i gjithë rrjeti i shpërndarjes është duke u monitoruar, kontrolluar dhe menaxhuar nga një qendër e vetme në mënyrë profesionale.

6.5.2 Konsumi dhe humbjet në shpërndarje

Rrjedhat e energjisë në shpërndarje përfshijnë konsumin, humbjet teknike dhe ato komerciale, të cilat janë të llogaritura sipas distrikteve dhe sipas muajve të vitit.

OSSH është e organizuar në shtatë distrikte: Prishtina, Mitrovica, Peja, Gjakova, Prizreni, Ferizaji dhe Gjilani. Bazuar në raportimet nga OSSH, konsumi më i lartë është realizuar në distriktin e Prishtinës me 31 % ndaj konsumit të përgjithshëm në shpërndarje, ndërsa konsumi më i ulët është në distriktin e Gjilanit me 8.4 % të konsumit të përgjithshëm.

Rrjedhat e energjisë në shpërndarje sipas distrikteve përfshirë edhe humbjet e energjisë elektrike janë paraqitur në tabelën 6.19. Të dhënat për distriktin e Mitrovicës përfshijnë edhe konsumin në komunat veriore, i cili është llogaritur në kategorinë e humbjeve komerciale.

Tab. 6.19 Konsumi dhe humbjet në shpërndarje sipas distrikteve për vitin 2020

Distriktet	Ngarkesa në distrikte	Energjia e faturuar	Humbjet teknike		Humbjet komerciale		Humbjet gjithsej	
	MWh	MWh	MWh	%	MWh	%	MWh	%
Prishtina	1,722,407	1,382,855	216,404	12.56	123,148	7.15	339,553	19.71
Mitrovica	836,423	360,810	71,850	8.59	403,763	48.27	475,613	56.86
Peja	604,120	445,293	87,420	14.47	71,407	11.82	158,827	26.29
Gjakova	493,209	381,443	82,107	16.65	29,660	6.01	111,767	22.66
Prizreni	694,864	566,202	93,830	13.50	34,832	5.01	128,662	18.52
Ferizaji	729,777	600,043	92,149	12.63	37,585	5.15	129,734	17.78
Gjilani	468,666	403,546	53,154	11.34	11,966	2.55	65,119	13.89
Gjithsej	5,549,466	4,140,191	696,914	12.56	712,361	12.84	1,409,275	25.39

Në tabelën 6.20 janë paraqitur kërkesa (ngarkesa), energjia e faturuar si dhe humbjet teknike dhe komerciale në shpërndarje sipas muajve.

Tab. 6.20 Konsumi dhe humbjet në shpërndarje në vitin 2020

Muajt	Ngarkesa	Energjia e faturuar	Humbjet teknike		Humbjet komerciale		Humbjet gjithsej	
	MWh	MWh	MWh	%	MWh	%	MWh	%
Janar	651,441	467,160	96,906	14.88	87,374	13.41	184,281	28.29
Shkurt	526,463	365,054	69,254	13.15	92,154	17.50	161,408	30.66
Mars	522,431	352,254	67,497	12.92	102,679	19.65	170,177	32.57
Prill	427,306	311,950	52,449	12.27	62,907	14.72	115,356	27.00
Maj	381,930	292,546	42,330	11.08	47,054	12.32	89,384	23.40
Qershor	349,837	286,855	36,126	10.33	26,856	7.68	62,982	18.00
Korrik	352,658	288,732	36,955	10.48	26,972	7.65	63,926	18.13
Gusht	344,246	289,456	35,125	10.20	19,665	5.71	54,790	15.92
Shtator	339,866	276,702	35,763	10.52	27,401	8.06	63,164	18.58
Tetor	446,852	335,467	52,883	11.83	58,502	13.09	111,385	24.93
Nëntor	537,003	380,737	68,679	12.79	87,587	16.31	156,267	29.10
Dhjetor	669,432	493,277	102,947	15.38	73,208	10.94	176,155	26.31
Totali i realizuar	5,549,466	4,140,191	696,914	12.56	712,361	12.84	1,409,275	25.39
Totali sipas bilanci	5,206,188	4,150,932	658,688	12.65	707,033	13.58	1,365,721	26.23

Humbjet teknike sipas të dhënave të dërguara nga OSSH arrijnë vlerën 12.56 %, ku ndikim në nivelin e lartë të këtyre humbjeve kanë vjetërsia e rrjetit, gjatësia e linjave, kualiteti dhe lloji i përçuesve dhe transformatorëve, ngarkimi i pajisjeve, si dhe mirëmbajtja e tyre.

Humbjet jo-teknike (komerciale), duke mos përfshirë humbjet (konsumi) në katër komunat veriore, kanë qenë 378 GWh dhe përbëjnë 6.8 % të gjithsej kërkesës në shpërndarje. Energjia e pafaturuar në katër komunat veriore të Kosovës ka qenë 335 GWh apo 6.03%.

Prandaj humbjet e gjithmbarshme jo-teknike ndaj kërkesës së përgjithshme në shpërndarje, përfshirë humbjet në katër komunat veriore të Kosovës, në vitin 2020 kanë qenë 712.3 GWh, apo 12.84% ndaj kërkesës së përgjithshme në shpërndarje.

Humbjet totale në sistemin e shpërndarjes janë të matura dhe paraqesin diferencën mes energjisë në hyrje të shpërndarjes dhe energjisë së faturuar. Meqenëse nuk mund të maten veçmas humbjet teknike dhe ato komerciale, atëherë ndarja e këtyre humbjeve bëhet përmes kalkulimit të humbjeve teknike përmes softuerëve përkatës, ndërsa humbjet komerciale më tej kalkuloohen si diferencë mes humbjeve totale dhe atyre teknike.

Kërkesa e energjisë elektrike në shpërndarje në vitin 2020 është realizuar në vlerën 5,549 GWh, ndërsa në vitin 2019 ka qenë 5,321 GWh, që paraqet një rritje përafërsisht 4.27 %.

Kërkesa në sistemin e shpërndarjes ka rritje të vazhdueshme, sikurse edhe kërkesa e përgjithshme, dhe kjo rritje është paraqitur në figurën 6.15, ku janë paraqitur të dhënat nga viti 2010 deri 2020.

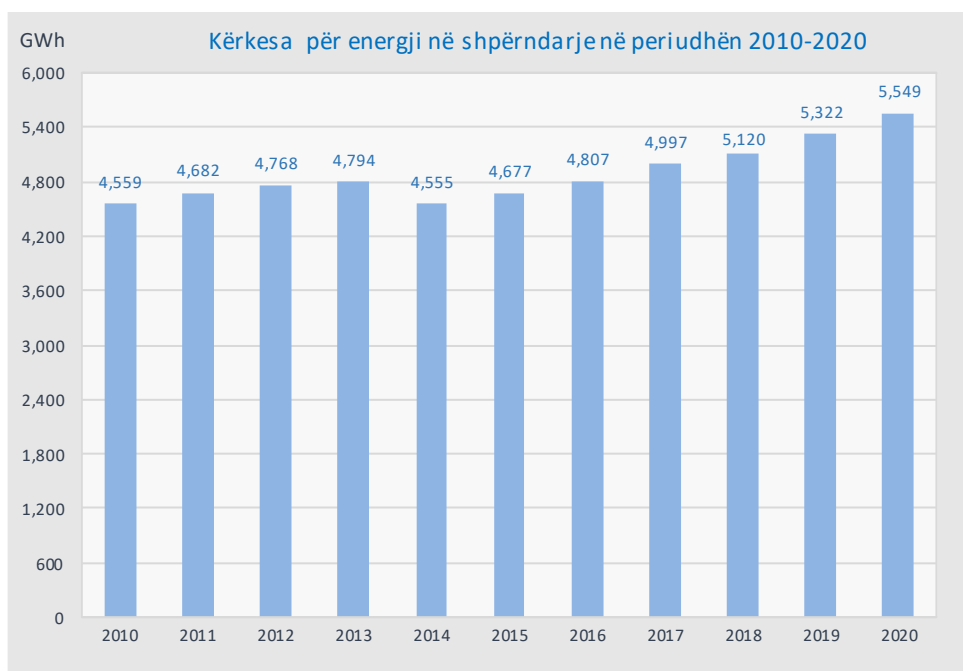

Fig. 6.15 Kërkesa për energji elektrike në sistemin e shpërndarjes 2010-2020

Edhe përkundër investimeve të realizuara deri më tani në rrjetin e shpërndarjes, humbjet e energjisë elektrike ende mbeten të larta dhe paraqesin problem shqetësues për sektorin e energjisë elektrike. Humbjet po ashtu kanë ndikim negativ edhe në furnizimin e konsumatorëve dhe qëndrueshmërinë financiare të operatorëve të furnizimit dhe shpërndarjes, si dhe tërë sektorin e energjisë.

Kostoja e humbjeve të energjisë elektrike deri në nivelin e përcaktuar nga Rregullatori mbulohet nga tarifa e konsumatorëve. Operatori i sistemit të shpërndarjes bënë përpjekje të vazhdueshme për zvogëlimin e humbjeve në shpërndarje, mirëpo pavarësisht zvogëlimit të humbjeve ndër vite, OSSH nuk ka arritur të përmbush caqet e përcaktuara nga Rregullatori, që do të thotë se kostoja e pjesës së tejkaluar e këtyre caqeve bartet nga vet OSSH.

Më poshtë është paraqitur grafiku me të dhënat për humbjet teknike, komerciale dhe humbjeve gjithsej në shpërndarje nga viti 2010 deri 2020, ku shihet trendi i zvogëlimit të humbjeve por edhe luhatjet në nivelin e humbjeve teknike dhe komerciale.

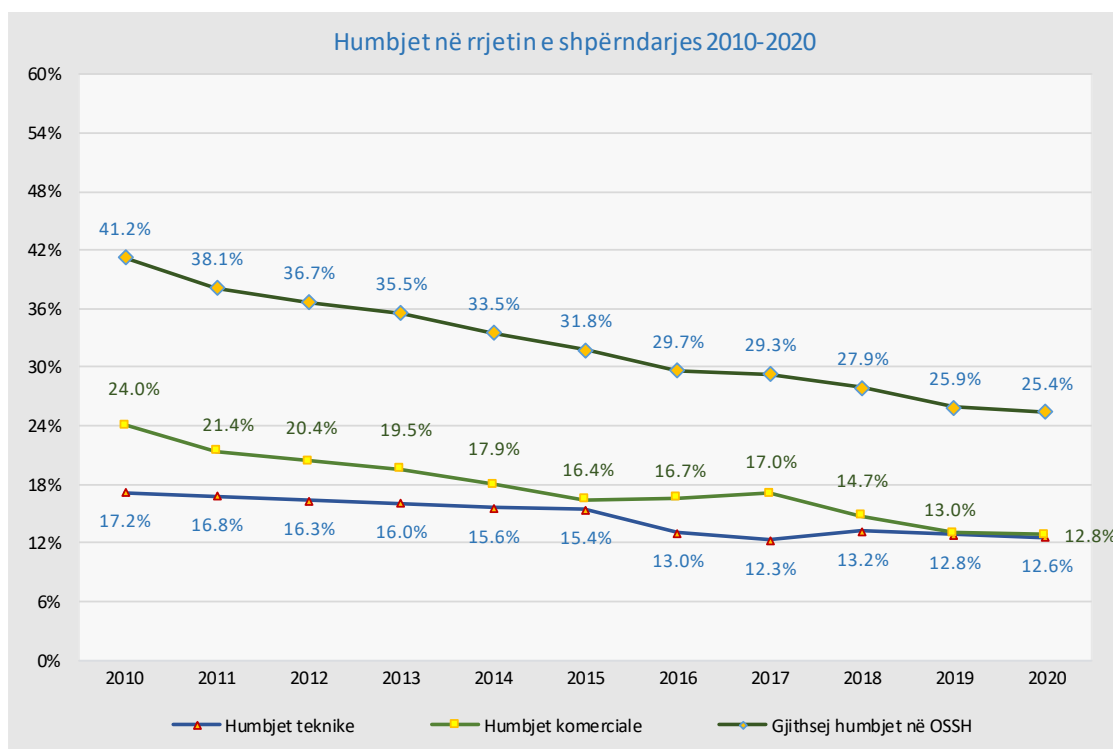

Fig. 6.16 Humbjet teknike dhe komerciale në shpërndarje për periudhën 2010-2020

Në përgjithësi humbjet e energjisë elektrike në OSSH, përfshirë edhe humbjet (konsumin) në katër komunat veriore të Kosovës, janë zvogëluar nga 25.9 % sa ishin në vitin 2019 në 25.4 % ndaj kërkesës në shpërndarje.

6.6 Furnizimi me energji elektrike

Furnizimi me energji elektrike për konsumatorët fundor edhe gjatë vitit 2020 ka vazhduar të realizohet nga KESCO i cili është furnizues me obligim të shërbimit universal, i cili ka furnizuar konsumatorët me çmime të rregulluara si dhe konsumatorët me çmime të parregulluara për të cilët është mbajtur llogari e veçantë.

Pjesëmarrja e konsumatorëve familjarë në konsumin e përgjithshëm të faturuar edhe më tutje mbetet dominues me rreth 61.23 %, e pasuar nga konsumi komercial me 20.55 %, e pastaj nga konsumi industrial me 17.54 %, dhe në fund nga konsumi në ndriçimin publik me 0.68 %. Kërkesa bruto është rritur për 2.76 % në krahasim me vitin e kaluar, konsumi i konsumatorëve familjar është rritur rreth 10.43 %, derisa konsumi i konsumatorëve komercial dhe ai industrial kanë ulje prej 5.95 % respektivisht 8.92%.

Në figurën më poshtë është paraqitur pjesëmarrja në përqindje e kategorive të konsumit krahasuar me konsumin e përgjithshëm (e paraqitur me humbje dhe pa humbje).

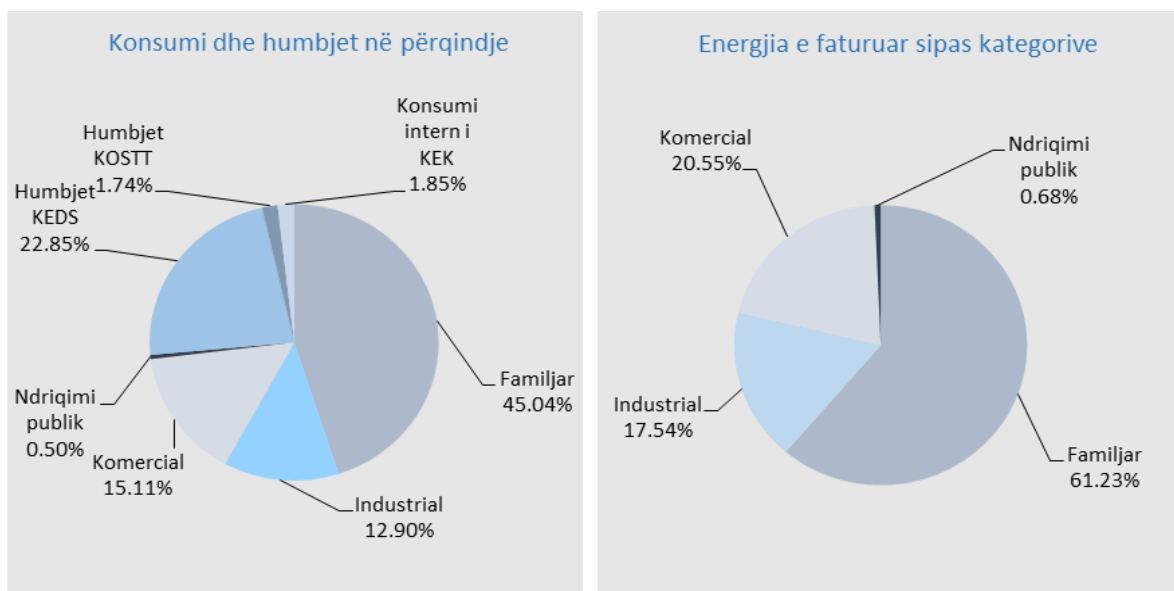

Fig. 6.17 Pjesëmarrja e kategorive të konsumit - me dhe pa humbje 2020

6.6.1 Faturimi dhe arkëtimi

Energjia e faturuar në sistemin e shpërndarjes në vitin 2020 ka qenë 4,140 GWh dhe paraqet rreth 74.6 % ndaj ngarkesës së sistemit të shpërndarjes, e që krahasuar me vitin 2019 është më e lartë për 4.9%.

Tabela 6.20 paraqet faturimin, arkëtimin për energji dhe arkëtimin bruto të shpërndarjes si dhe raportin mes faturimit dhe arkëtimin për energji sipas muajve për vitin 2020, ku shihet se në disa muaj ky raport është më i lartë se vlera 100 %, që nënkupton se në këta muaj është arkëtuar energjia elektrike e faturuar për muajt paraprak.

Tab. 6.21 Faturimi dhe arkëtimi sipas muajve në shpërndarje për vitin 2020

Shpërndarja 2020	Ngarkesa	Realizimi	Faturimi	Arkëtimi	Ark/Fat
	MWh	MWh	€	€	%
Janar	651,441	467,160	31,569,560	26,123,550	82.7%
Shkurt	526,463	365,054	25,394,037	24,909,645	98.1%
Mars	522,431	352,254	24,015,908	18,874,895	78.6%
Prill	427,306	311,950	21,218,329	17,746,927	83.6%
Maj	381,930	292,546	20,610,263	18,384,979	89.2%
Qershor	349,837	286,855	20,942,030	20,540,620	98.1%
Korrik	352,658	288,732	21,245,161	24,280,514	114.3%
Gusht	344,246	289,456	21,252,698	20,844,704	98.1%
Shtator	339,866	276,702	20,521,321	20,643,870	100.6%
Tetor	446,852	335,467	23,549,000	21,634,161	91.9%
Nëntor	537,003	380,737	26,622,927	21,544,200	80.9%
Dhjetor	669,432	493,277	32,750,527	28,584,239	87.3%
Gjithsej	5,549,466	4,140,191	289,691,762	264,112,305	91.17%

Energjia elektrike e faturuar dhe arkëtuar (bruto) në shpërndarje si dhe raporti mes faturimit dhe arkëtimit bruto nga viti 2010 deri në 2020 është paraqitur në figurën e mëposhtme.

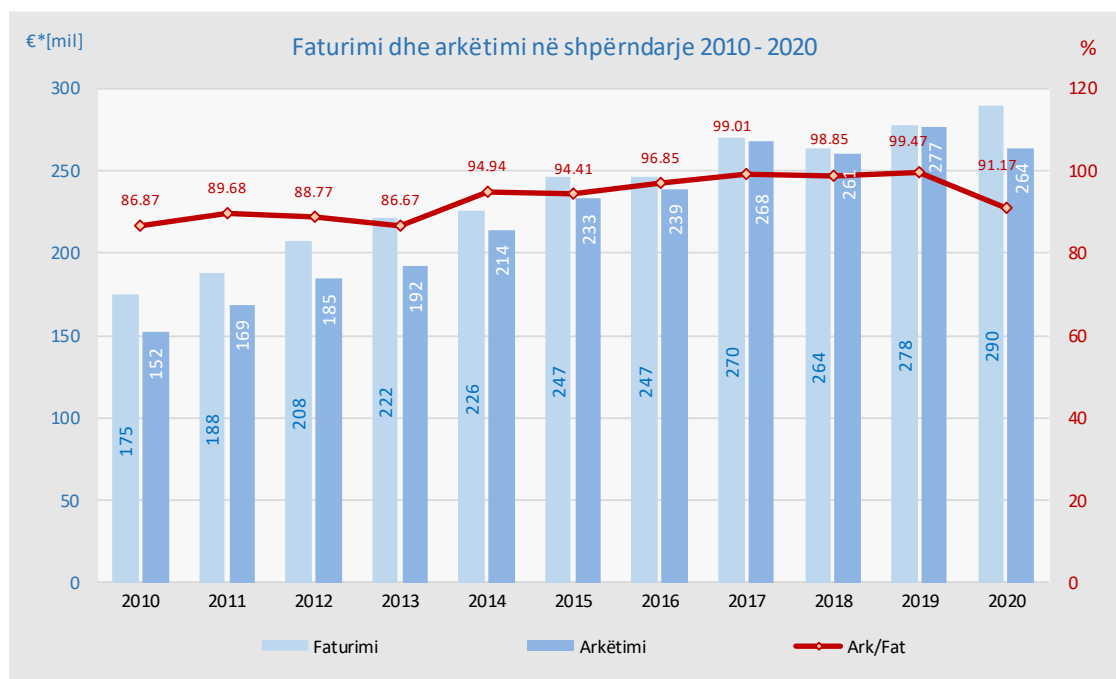

Fig. 6.18. Faturimi dhe arkëtimi në shpërndarje gjatë viteve 2010-2020

Niveli i arkëtimit vetëm për energji në shpërndarje për vitin 2020 ka qenë 91.17%, që është për 4.8 pikë përqindje më i ulët se vitin e kaluar si rezultat i COVID 19, kurse kur llogariten edhe konsumatorët e kyçur në rrjetin e transmetimit të cilët arkëtimi është 100 %, atëherë arkëtimi i përgjithshëm arrin në 94.24 %.

Konsumi i kategorizuar sipas nivelit të tensionit dhe grupeve të konsumatorëve që shfrytëzojnë energjinë elektrike për vitin 2020 është dhënë në tabelën 6.21.

Tab. 6.22 Energjia elektrike e faturuar sipas kategorive tarifore 2020

Kategoritë (GWh)	Gjithsej	Jan	Shku	Mar	Pri	Maj	Qer	Korr	Gush	Shta	Tet	Nën	Dhje
220 kV (Ferronikeli)	318.0	33.5	32.8	33.9	34.5	36.1	31.0	2.7	2.1	11.1	31.8	32.8	35.7
110 kV (Trepça)	21.3	2.0	1.9	1.8	1.7	1.7	1.6	1.8	1.5	1.7	1.8	1.6	2.2
110 kV (Sharrcem)	56.9	2.8	0.8	4.5	5.2	6.4	6.0	5.1	5.4	5.0	4.9	5.0	5.8
35 kV	47.5	3.7	3.3	4.1	3.6	3.8	3.6	4.2	3.9	4.1	4.4	4.1	4.8
10 kV	351.9	33.2	29.9	29.1	23.4	24.7	27.2	28.8	28.3	28.3	31.1	32.4	35.4
Amvisnia	2,777.7	327.9	244.5	252.5	235.8	200.6	182.3	176.5	179.3	168.6	210.5	257.6	341.7
0.4 kV I	368.3	33.6	30.0	28.0	21.6	23.8	27.7	30.3	29.4	28.8	39.1	31.6	44.5
0.4 kV II	563.8	65.6	54.6	36.3	25.2	37.6	43.9	46.9	46.4	44.5	47.3	52.0	63.4
Ndriqimi publik	31.0	3.2	2.9	2.3	2.3	2.0	2.1	2.1	2.1	2.4	3.1	3.0	3.4
Gjithsej faturuar	4,536.3	505.5	400.6	392.4	353.3	336.7	325.5	298.3	298.4	294.5	374.0	420.1	537.0
Konsumi KEK	113.8	11.5	10.0	10.7	10.5	10.0	7.8	7.6	7.5	8.2	9.1	10.7	10.2
Humbjet OSSH	1,409.3	184.3	161.4	170.2	115.4	89.4	63.0	63.9	54.8	63.2	111.4	156.3	176.2
Humbjet KOSTT	107.3	13.5	10.6	9.8	7.6	6.7	6.3	6.2	6.8	6.8	8.5	10.3	14.1
Gjithsej	6,166.7	714.8	582.6	583.1	486.8	442.8	402.5	376.0	367.5	372.7	503.0	597.4	737.5

Energjia elektrike e faturuar në sistemin e transmetimit dhe në sistemin e shpërndarjes në vitin 2020 ka qenë 4,536 GWh, e që shprehur në vlerë monetare (përfshirë edhe TVSH) është 309.8 mil€, ndërsa arkëtimi bruto është 291.9 mil€.

Tabela e mëposhtme paraqet faturimin, arkëtimin, si dhe raportin në mes arkëtimin dhe faturimit.

Tab. 6.23 Faturimi dhe arkëtimi në vitin 2020

2020	Ngarkesa	Realizimi	Faturimi	Arkëtimi	Ark/Fat
	MWh	MWh	€	€	%
Konsumatorët e rregulluar	5,549,466	4,140,191	289,691,762	264,112,305	91.17%
Konsumatorët e parregulluar	396,124	396,124	20,066,906	27,801,482	138.54%
Gjithsej	5,945,589	4,536,314	309,758,668	291,913,787	94.24%

Më poshtë është paraqitur tabela me të dhënat për numrin e konsumatorëve sipas kategorive, faturimin dhe konsumin mesatar për pikat matëse sipas kategorive.

Tab. 6.24 Numri i konsumatorëve dhe faturimi sipas kategorive për vitin 2020

Konsumi sipas kategorive 2020	Pika matëse (PM)	Gjithsej faturimi	Konsumi per PM	Pjesëmarrja në konsum
	copë	MWh	MWh	
220 kV (Ferronikeli)	1	317,980	317,980	7.01%
110 kV (Trepça)	1	21,275	21,275	0.47%
110 kV (Sharrcem)	1	56,869	56,869	1.25%
35 kV	36	47,537	1,320	1.05%
10 kV	410	351,852	858	7.76%
Familjar (amvisëria)	537,577	2,777,699	5	61.23%
0.4 kV I	2,695	368,287	137	8.12%
0.4 kV II	85,928	563,790	7	12.43%
Ndriqimi publik	2,715	31,026	11	0.68%
Total	629,364	4,536,314	398,462	100.00%

Çmimi mesatar i energjisë elektrike

Çmimi mesatar i shitjes së energjisë elektrike është i bazuar në tarifatat për aktivitetet e rregulluara të energjisë elektrike dhe ndryshon varësisht nga kategoria e konsumatorëve, niveli i tensionit në të cilin janë të kyçur konsumatorët dhe shfrytëzimi i energjisë elektrike në tarifa të ndryshme sipas sezonës dhe kohës në të cilën është shfrytëzuar energjia. Ky çmim mesatar i shitjes (pa TVSH) është paraqitur në figurën 6.19. Çmimi mesatar i shitjes poashtu ndryshon edhe sipas distrikteve varësisht nga koncentrimi i aktiviteteve komerciale/industriale që shfrytëzojnë energji elektrike në periudha të caktuara.

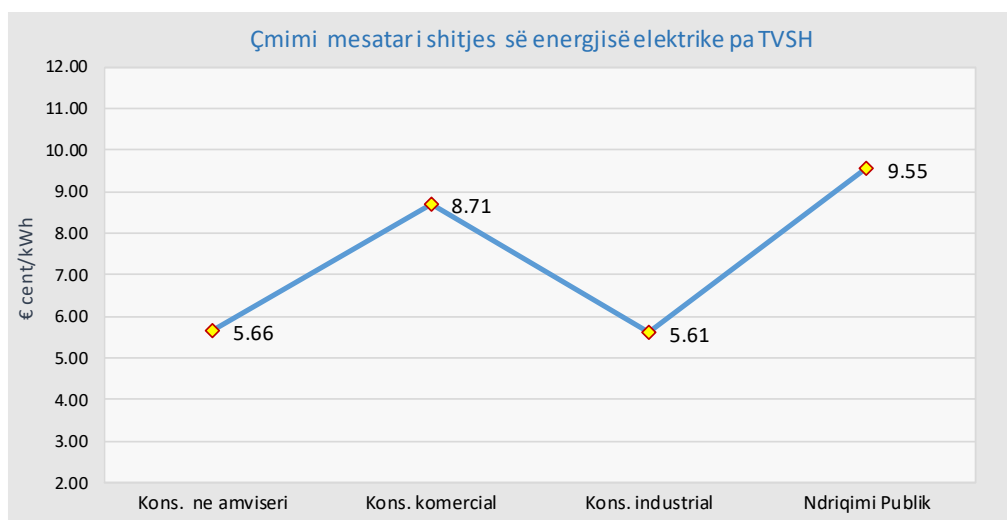

Fig. 6.19 Çmimi mesatar i shitjes së energjisë elektrike 2020 (pa TVSH)

Për kategorinë e konsumatorëve familjar çmimi mesatar i energjisë është 5.66 €cent/kWh që është pak më i ulët se në vitin 2019 kur ka qenë 5.68 €cent/kWh, ndërsa për konsumatorët jo-familjar çmimi mesatar i energjisë është 7.30 €cent/kWh që është poashtu pak më i ulët se çmimi mesatar në vitin 2019 kur ka qenë 7.33.

Në figurën më poshtë janë paraqitur çmimet mesatare të energjisë elektrike për konsumatorët familjar dhe jo-familjar për dhjet vitet e fundit, çmime të cilat nuk përfshijnë TVSH.

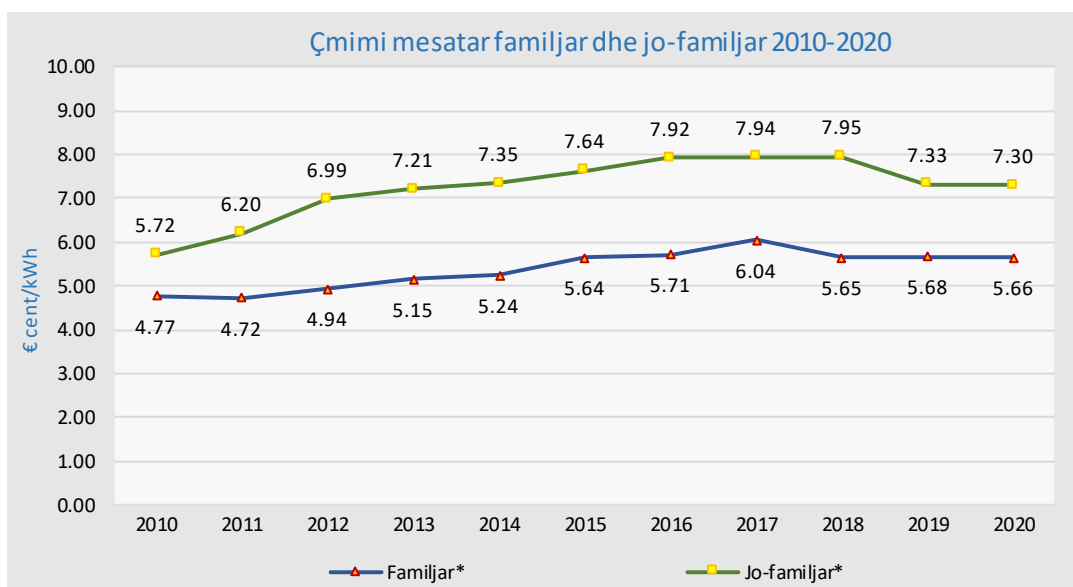
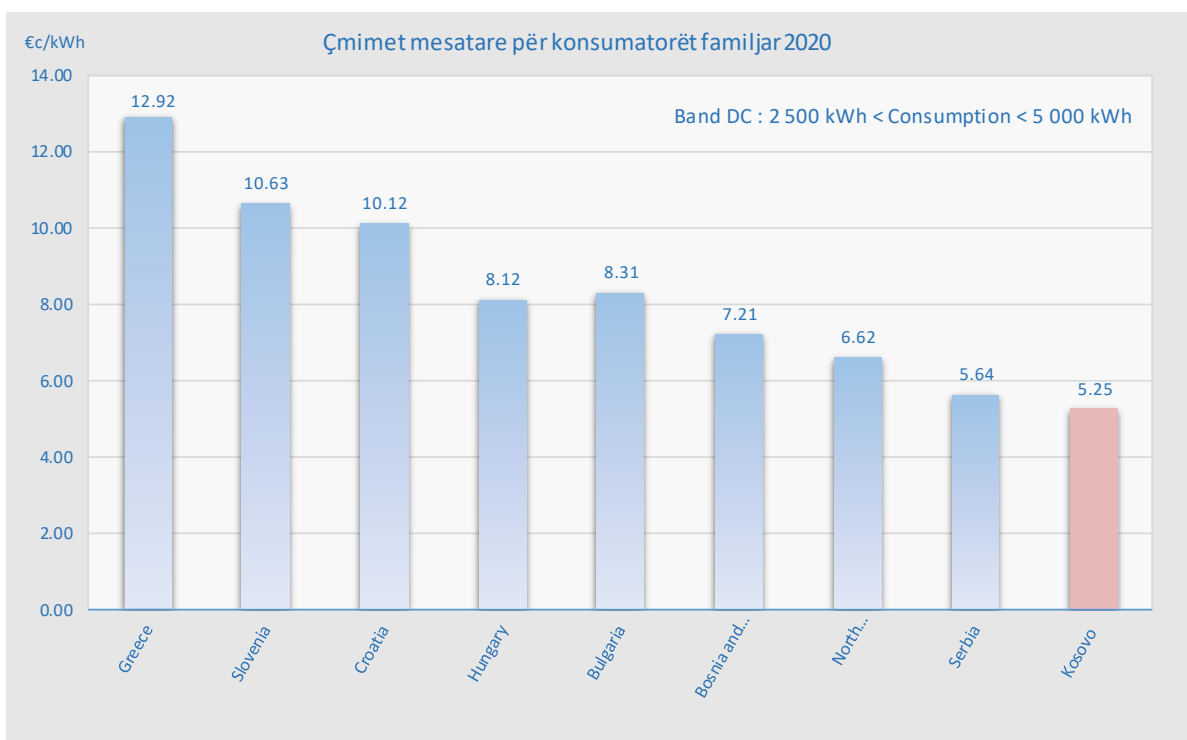

Fig. 6.20 Çmimi mesatar i shitjes së energjisë elektrike (pa TVSH) ndër vite

Krahasuar me vendet e rajonit dhe bazuar në të dhënat e nxjerra nga Eurostat për gjashtëmujorin e parë të vitit 2020, Kosova ka çmimin mesatare pa TVSH më të ulët për konsumatorët familjar. Të dhënat e Eurostat-it të kategorizuara sipas konsumit familjar 2500-5000 kWh/vit, për gjashtë mujorin e parë të vitit 2020 për disa shtete, meqë mungojnë ende të dhënat për gjashtëmujorin e dytë janë paraqitur në figurën e mëposhtme.

*Burimi i të dhënave nga EUROSTAT

Fig. 6.21 Çmimet mesatare për konsumatorët familjar për 6 mujorin e parë 2020 (pa TVSH)

6.7 Importi dhe eksporti i energjisë elektrike

Në përgjithësi, pjesa më e madhe e kërkesës së gjithmbarshme për energji elektrike në sistemin elektroenergetik të Kosovës mbulohet nga gjenerimi vendor i dominuar nga termocentralet, derisa pjesa tjetër sigurohet nga importi i cili realizohet përmes linjave ndërkufitare.

Pjesëmarrja e importit ndaj kërkesës së gjithmbarshme për energji ka qenë 13.61 %, duke shënuar ulje për rreth 1.87 pikë përqindje në raport me vitin e kaluar e që ishte rreth 15.47 %.

Përmes linjave interkonektive nga sistemi rajonal në sistemin elektroenergetik të Kosovës, kanë hyrë 2,587,395 MWh, ndërsa kanë dalë 2,715,414 MWh, ku 128,020 MWh paraqet ndryshimin në mes hyrje-dalje i cili ndahet në neto importin dhe devijimet ndaj sistemit rajonal.

Në tabelën më poshtë janë paraqitur rrjedhat e energjisë elektrike në linjat interkonektive me vendet fqinje.

Tab. 6.25 Rrjedhat e energjisë elektrike në linjat interkonektive për vitin 2020

Rrjedha në linjat interkonektive MWh	400 kV		220 kV		110 kV		Gjithsej	
	Marrje	Dërgim	Marrje	Dërgim	Marrje	Dërgim	Marrje	Dërgim
Shqipëria	3,091	39,939	314,288	153,033			317,379	192,972
Maqedonia	22,191	1,908,387					22,191	1,908,387
Mali i Zi	924,712	393,109					924,712	393,109
Sërbia	1,157,622	95,183	153,107	52,068	12,384	73,695	1,323,112	220,946
Gjithsej	2,107,616	2,436,618	467,395	205,101	12,384	73,695	2,587,395	2,715,414
Bilanci	329,002		-262,294		61,311		128,020	

Importi i realizuar për vitin 2020 ka qenë 839,209 MWh, me të cilin janë plotësuar mungesat e energjisë sidomos në kohën e pikut në sezonin e dimrit kur kërkesa ishte e papërbalueshme për prodhimin vendor.

Kjo sasi përfshinë energjinë elektrike të importuar për konsumatorët e rregulluar dhe të parregulluar, për humbjet në rrjetin e transmetimit dhe humbjet në rrjetin e shpërndarjes, e cila është siguruar përmes kontratave komerciale si dhe përmes shkëmbimit energji për energji në mes të KEK dhe KESH.

Importi i energjisë elektrike për vitin 2020 ka qenë 89,283 MWh më i ulët se sa në vitin 2019 që ishte 928,492 MWh.

Energjia elektrike e importuar me kontrata komerciale gjatë vitit 2020 ka qenë 812,823 MWh, me çmim mesatar prej 51.47 €/MWh, dhe krahasuar me vitin e kaluar, këtë vit çmimi mesatar i importit është më i ulët për 4.60 €/MWh.

Të dhënat për importet dhe eksportet e energjisë elektrike janë paraqitur në tabelën në vijim.

Tab. 6.26 Importi dhe eksporti i energjisë elektrike për vitin 2020

Importi/Eksport MWh	Importi me kontrata	Importi si shkëmbim	Gjithsej Importi	Eksporti me kontrata	Eksporti si shkëmbim	Gjithsej Eksporti	Net Imp/Eksp
Janar	138,667	0	138,667	33,766	0	33,766	-104,901
Shkurt	81,489	0	81,489	71,026	796	71,822	-9,667
Mars	43,679	0	43,679	97,435	690	98,125	54,446
Prill	41,822	0	41,822	128,080	4,870	132,950	91,128
Maj	48,979	1,900	50,879	170,289	6,288	176,577	125,698
Qershor	69,384	1,150	70,534	43,755	2,634	46,389	-24,145
Korrik	29,970	0	29,970	93,897	5,502	99,399	69,429
Gusht	17,628	0	17,628	140,283	0	140,283	122,655
Shtator	18,989	20,154	39,143	222,666	914	223,580	184,437
Tetor	76,773	1,800	78,573	155,012	2,741	157,753	79,180
Nëntor	85,470	0	85,470	72,533	372	72,905	-12,565
Dhjetor	159,973	1,382	161,355	24,945	4,712	29,657	-131,698
Gjithsej	812,823	26,386	839,209	1,253,687	29,519	1,283,206	443,997

Energjia elektrike e eksportuar me kontrata komerciale gjatë vitit 2020 ka qenë 1,253,687 MWh me çmim mesatar prej 31.00 €/MWh. Përveç eksportit me kontrata, gjithashtu është eksportuar edhe një sasi e energjisë elektrike si shkëmbim (energji për energji) në mes të KEK dhe KESH. Sasia e energjisë së eksportuar si shkëmbim është 29,519 MWh. Gjithsej eksporti i energjisë elektrike për vitin 2020 ka qenë 1,283,206 MWh, e që është më i lartë se sa në vitin 2019.

Siç shihet nga të dhënat e paraqitura më lartë, në vitin 2020 Kosova ka qenë neto eksportuese e energjisë elektrike dhe atë në sasi prej 443,997 MWh, të paraqitura sipas muajve në figurën e mëposhtme.

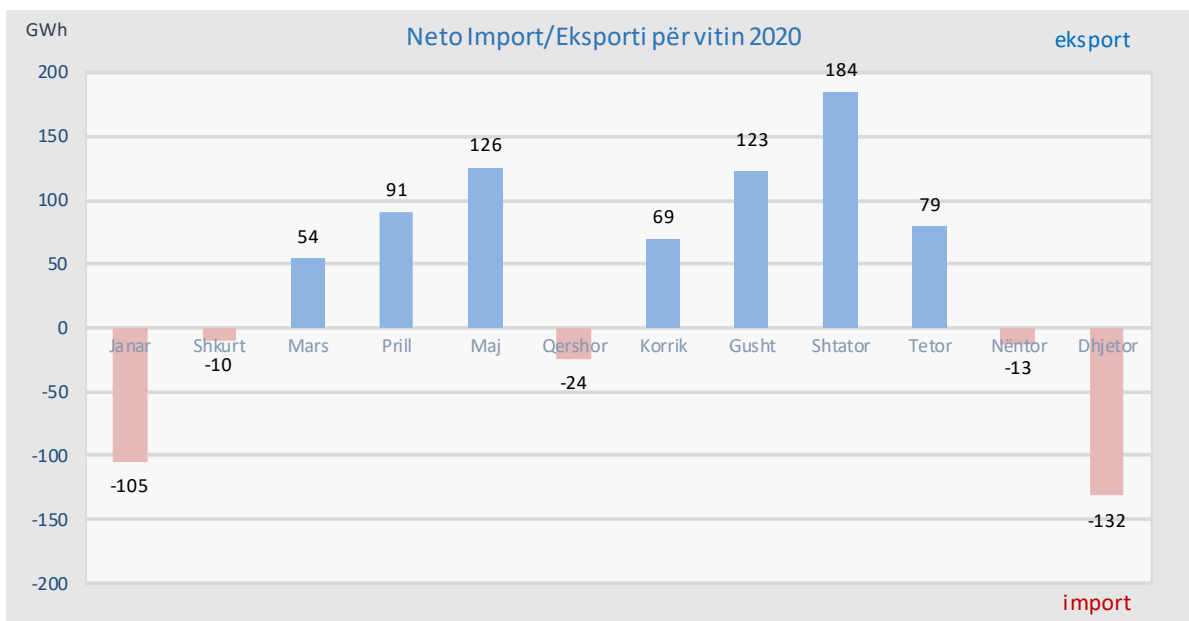

Fig. 6.22 Importi dhe eksporti i energjisë elektrike në vitin 2020

Tepricat e energjisë elektrike janë kryesisht në orët e natës (në kohën e tarifës së ulët), kur edhe në sistemet rajonale paraqiten teprica, gjë që ndikon që çmimet e eksportit të jenë dukshëm më të ulëta se sa çmimet e importit.

Çmimi i importit dhe eksportit të energjisë elektrike gjatë viteve 2000 - 2020 ka shënuar ngritje dhe rënie. Më poshtë është dhënë figura ku janë paraqitur çmimet e importit dhe eksportit nga viti 2010 deri 2020.

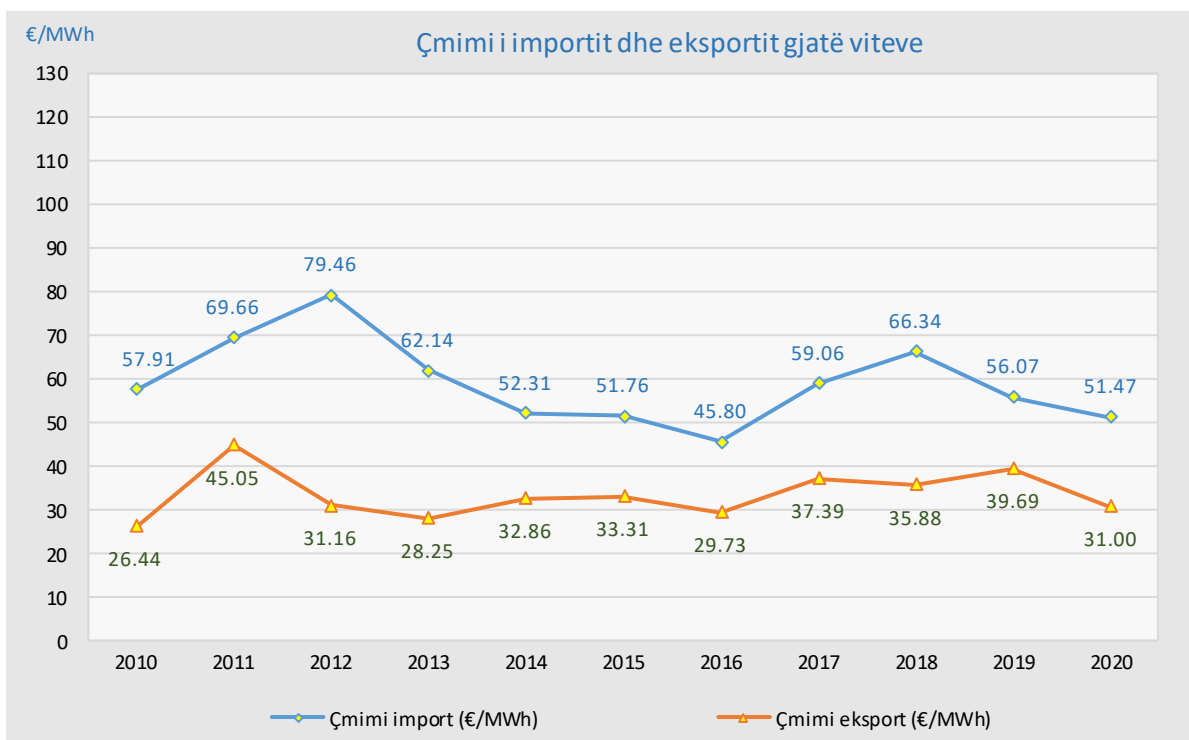

Fig. 6.23 Çmimi mesatar i importit dhe eksportit gjatë viteve

6.8 Standardet e cilësisë së furnizimit dhe shërbimit me energji elektrike

Standardet e cilësisë së furnizimit dhe shërbimit me energji elektrike janë të rregulluara në Rregullën për Standardet e Cilësisë së Shërbimit të Energjisë Elektrike, të cilën rregull Bordi i ZRRE e ka miratuar me datë 05.06.2019. Qëllimi i Rregullës është të përcaktohen treguesit e cilësisë së shërbimit të energjisë elektrike për konsumatorët, lidhur me shërbimet e ofruara, furnizimin e pandërprerë të energjisë elektrike dhe cilësinë e tensionit.

Shërbimet e furnizimit me energji elektrike të cilat janë të përfshira në rregull janë:

- cilësia e shërbimit;
- furnizimi pandërprerë; dhe
- cilësia e tensionit.

Në Rregullën për Standardet e Cilësisë së Shërbimit të Energjisë Elektrike janë të paraqitura treguesit (indikatorët) individual dhe të përgjithshëm të cilësisë së shërbimit të energjisë elektrike, treguesit e furnizimit të pandërprerë, si dhe treguesit e cilësisë së tensionit.

Duhet theksuar se standardet e cilësisë së furnizimit dhe shërbimit me energji elektrike janë element i rëndësishëm i rregullimit të sektorit të energjisë. Këto standarde përcaktohen në mënyrë që cilësia e furnizimit dhe shërbimit me energji elektrike, si dhe cilësia e tensionit të konsumatorët të përmirësohet vazhdimisht prej ndërmarrjes së energjisë.

Edhe gjatë këtij viti raportues janë monitoruar standardet e cilësisë së furnizimit dhe shërbimit me energji elektrike sipas fushave në vijim:

- Kontinuiteti i furnizimit;
- Cilësia e tensionit; dhe
- Cilësia komerciale.

6.8.1 Kontinuiteti i furnizimit

Kontinuiteti i furnizimit është i ndërlidhur me disponueshmërinë e sistemit energjetik, përkatësisht paraqet numrin dhe kohëzgjatjen e ndërprerjeve për çdo konsumator brenda një viti.

Ndërprerjet e furnizimit me energji regjistrohen nga Operatori i Sistemit të Transmetimit (OST) dhe Operatori i Sistemit të Shpërndarjes (OSSH). Bazuar në Rregullën për Standardet e Cilësisë së Shërbimit të Energjisë Elektrike, ndërprerjet e energjisë elektrike klasifikohen si ndërprerje të shkurtra dhe të gjata. Çdo ndërprerje e furnizimit me energji që zgjatë deri në 3 minuta klasifikohet si ndërprerje e shkurtër, dhe çdo ndërprerje më e gjatë se 3 minuta klasifikohet si ndërprerje e gjatë. Vlen të theksohet se sipas Rregullës në fjalë dhe standardeve ndërkombëtare, nga operatorët e sistemit regjistrohen dhe raportohen vetëm ndërprerjet e gjata. Ndërprerjet e gjata klasifikohen si të planifikuara dhe të paplanifikuara.

Kontinuiteti i furnizimit matet me anë të indekseve:

- SAIDI - Indeksi mesatar i kohëzgjatjes së ndërprerjeve në sistem;
- SAIFI - Indeksi mesatar i frekuencës së ndërprerjeve në sistem;
- ENS - Energjia e pafurnizuar; dhe

- AIT - Koha mesatare e ndërprerjes.

Gjatë vitit 2020, kontinuiteti i furnizimit me energji elektrike është monitoruar nga Rregullatori për të dy operatorët e sistemit: Operatorin e sistemit të transmetimit (OST) dhe Operatorin e sistemit të shpërndarjes (OSSH).

6.8.1.1 Indekset matëse të raportuara nga OST

Sipas Rregullës për Standardet e Cilësisë së Shërbimit të Energjisë Elektrike, indikatorët e përgjithshëm të furnizimit të cilat Operatori i Sistemit të Transmetimit duhet të regjistrojë dhe raportojë janë:

- Kohëzgjatja mesatare e ndërprerjeve (AIT - Koha Mesatare e Ndërprerjes);
- Energjia e pa furnizuar (ENS – Energjia që nuk është Furnizuar).

Kohëzgjatja mesatare e ndërprerjeve (AIT - koha mesatare e ndërprerjes) në rrjetin e transmetimit përfaqëson kohëzgjatjen kumulative të ndërprerjeve të furnizimit me energji për konsumator.

Energjia e pa furnizuar (ENS – Energjia që nuk është furnizuar) është energjia që do të ishte furnizuar nga sistemi nëse nuk do të kishte asnjë ndërprerje të furnizimit me energji.

Indekset e përgjithshme matëse të raportuara nga OST për standardet e cilësisë së furnizimit dhe shërbimit me energji elektrike për vitin 2020 janë të paraqitur më poshtë.

- AIT - për ndërprerje të planifikuar ka qenë 15.3 minuta ose 0.255 orë;
- AIT - për ndërprerje të paplanifikuar ka qenë 63.9 minuta ose 1.065 orë;
- ENS - për ndërprerje të planifikuara në sistemin e transmetimit ka qenë 0.255 GWh; dhe
- ENS - për ndërprerje të paplanifikuara në sistemin e transmetimit ka qenë 1.083 GWh.

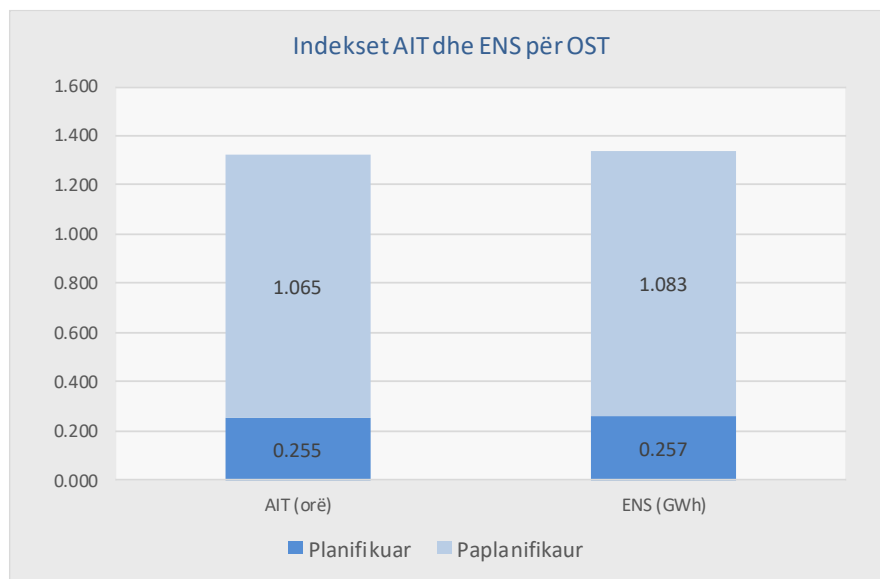

Fig. 6.24 Indikatorët matës AIT dhe ENS për KOSTT për vitin 2020

Në figurën e mëposhtme është paraqitur indeksi matëse i raportuar nga OST për standardet e cilësisë së furnizimit dhe shërbimit me energji elektrike, respektivisht për energjinë përgjatë viteve 2015 – 2020.

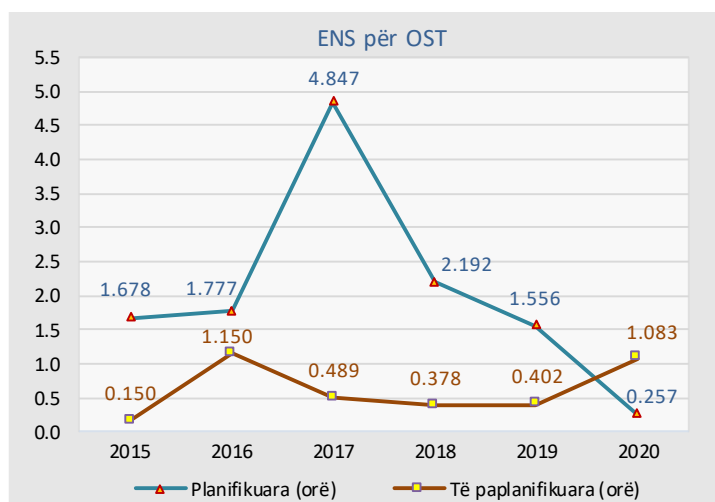

Fig. 6.25 Indeksi matës ENS për OST për periudhën 2015 - 2020

Sipas të dhënave të raportuara për indeksin matës ENS, gjatë vitit 2020 ka zbritje apo përmirësim të këtij indeksi për -46.12% në krahasim me vitin 2019, respektivisht ka zbritje te ndërprerjet e planifikuara prej -505.45%, ndërsa rritje te ndërprerjet paplanifikuara 169.40%.

6.8.1.2 Indekset matëse të raportuara nga OSSH

Indekset matëse të raportuara nga OSSH mbi standardet e cilësisë së furnizimit dhe shërbimit me energji elektrike për vitin 2020 janë të paraqitur më poshtë.

- SAIDI - për ndërprerje të planifikuara në sistemin e shpërndarjes ka 22.15 orë;
- SAIDI - për ndërprerje të paplanifikuara në sistemin e shpërndarjes ka qenë 53.46 orë;
- SAIFI - për ndërprerje të planifikuara në sistemin e shpërndarjes ka qenë 5.98;
- SAIFI - për ndërprerje të paplanifikuara në sistemin e shpërndarjes ka qenë 47.02;
- ENS - për ndërprerje të planifikuara në sistemin e shpërndarjes ka qenë 14.83 GWh; dhe
- ENS - për ndërprerje të paplanifikuara në sistemin e shpërndarjes ka qenë 44.16 GWh.

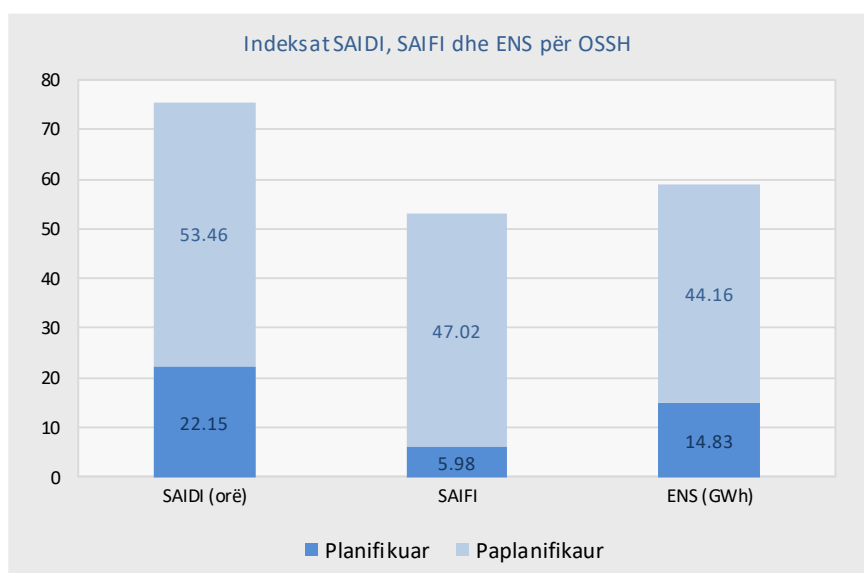

Fig. 6.26 Indekset matës SAIDI, SAIFI dhe ENS për OSSH për vitin 2020

Në figurat e mëposhtme janë paraqitur indekset matëse të raportuara nga OSSH për standardet e cilësisë së furnizimit dhe shërbimit me energji elektrike përgjatë viteve 2011 – 2020 për indeksin SAIDI dhe SAIFI, ndërsa për indeksin ENS janë përgjatë viteve 2015 - 2020.

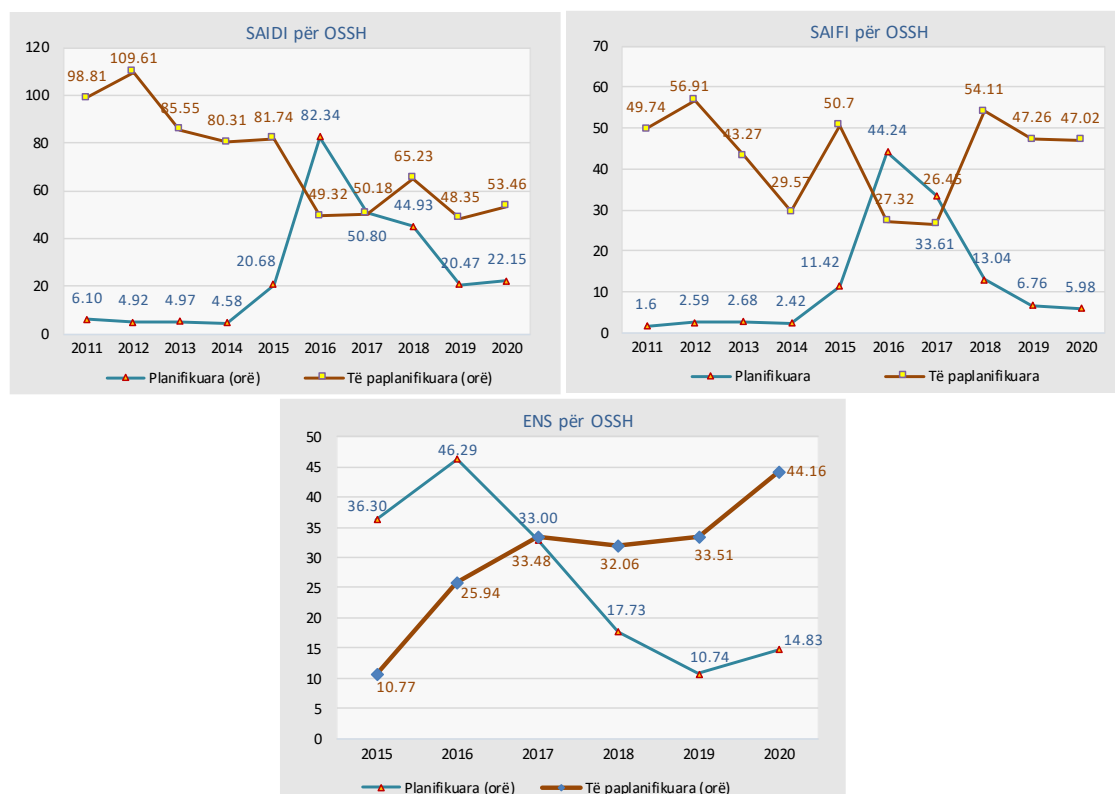

Fig. 6.27 Indikatorët SAIDI, SAIFI dhe ENS për OSSH për periudhën 2011-2020, dhe 2015 - 2020

Nga të dhënat e mësipërme vërehet se indekset matëse SAIDI, SAIFI dhe ENS në vitin 2020 në përgjithësi kanë pasur përmirësim të theksuar në krahasim me vitin 2019, e kjo si rezultat i investimeve të bëra rrjetin e shpërndarjes.

Sipas të dhënave të raportuara për indeksin matës SAIDI gjatë vitit 2020, vërehet se nuk ka pasur përmirësim të këtij indeksi krahasuar me vitin 2019, që do të thotë se në vitin 2020 ka rritje të ndërprerjeve për 9.87% në krahasim me vitin 2019. Gjatë analizave më detale të bëra indeksit – SAIDI, vërehet se në vitin 2020 ka rritje të ndërprerjeve të planifikuara prej 8.21% në krahasim me vitin 2019, si dhe rritje për ndërprerjet e paplanifikuara për 10.57% në vitin 2020 në krahasim me vitin 2019.

Nga analiza e bërë indeksit matës SAIFI, vërehet se gjatë vitit 2020 ka përmirësim të këtij indeksi krahasuar me vitin 2019, që do të thotë se në vitin 2020 ka zbritje të shpeshtësisë së ndërprerjeve të energjisë elektrike për konsumator – SAIFI dhe atë për -1.92% në krahasim me vitin 2019. Vlen të theksohet se gjatë analizave më detale të bëra indeksit – SAIFI, vërehet se në vitin 2020 ka zbritje të shpeshtësisë së ndërprerjeve të planifikuara për konsumator (SAIFI) për -13.04% në krahasim me vitin 2019, si dhe zbritje të shpeshtësisë së ndërprerjeve të paplanifikuara për konsumator për -0.51% në krahasim me vitin 2019.

Gjatë vitit 2020 energjia e pafurnizuar (ENS) në përgjithësi nuk ka përmirësim krahasuar me vitin 2019, e që sipas të dhënave vërehet se në vitin 2020 ka rritje për 33.31% në krahasim me vitin 2019. Gjatë analizave më detale të bëra indeksit – SAIDI, vërehet se në vitin 2020 ka rritje të energjisë së

pafurnizuar për ndërprerje të planifikuara për 38.08% në krahasim me vitin 2019, ndërsa rritje të energjisë së pafurnizuar për ndërprerje të paplanifikuara për 31.78%, në krahasim me vitin 2019.

6.8.2 Cilësia e tensionit

Cilësia e tensionit është e ndërlidhur me aspektin teknik të sistemit të energjisë elektrike dhe krahasohet ndaj tensionit nominal, që kryesisht gjatë kësaj periudhe është monitoruar përmes regjistrimit të ankesave të konsumatorëve lidhur me cilësinë e tensionit.

Gjatë vitit 2020, numri i ankesave të parashtruara nga konsumatorët në OSSH lidhur me cilësinë e tensionit ka qenë 302 ankesa, prej të cilave janë zgjidhur 212 apo 70.20%, në proces të shqyrtimit janë 25 apo 8.28%, ndërsa të pa zgjidhura kanë mbetur 65 ankesa apo 21.52%.

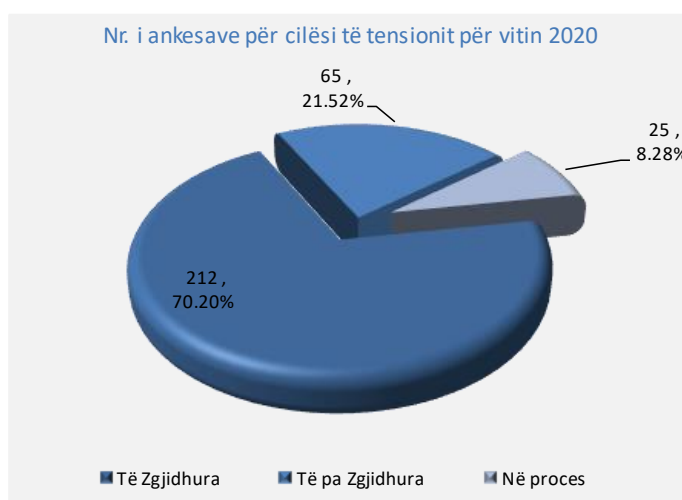

Fig. 6.28 Ankesat e konsumatorëve për cilësi të tensionit në vitin 2020

Më poshtë është paraqitur figura me të dhënat e statusit të ankesave të zgjidhura të konsumatorëve për cilësi të tensionit në OSSH për vitin 2020.

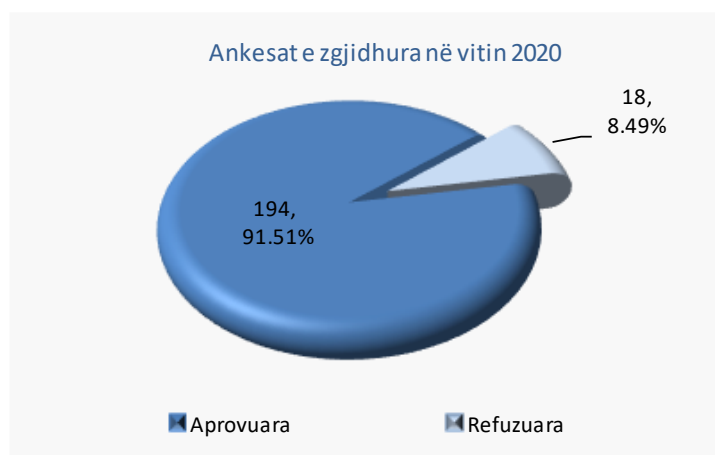

Fig. 6.29 Statusi i ankesave të konsumatorëve të zgjidhura për vitin 2020

Pra, nga figura e mësipërme vërehet se OSSH nga 212 ankesa të zgjidhura të konsumatorëve për cilësi të tensionit, prej tyre 194 ankesa i ka aprovuar në favor të konsumatorëve apo 91.51%, ndërsa 18 i ka refuzuar, apo e shprehur në përqindje 8.49 %.

Më poshtë në figurë janë paraqitur ankesat e konsumatorëve për cilësi të tensionit sipas viteve, ku shihet se deri në vitin 2017 ka pasur rritje të vazhdueshme të ankesave të konsumatorëve për cilësi të tensionit, ndërsa në vitin 2018 dhe 2019 vërehet se kemi rënie të ankesave të konsumatorëve për cilësi të tensionit, por që në vitin 2020 në krahasim me vitin 2019 kemi rritje të ankesave për cilësi të tensionit prej 8.63%.

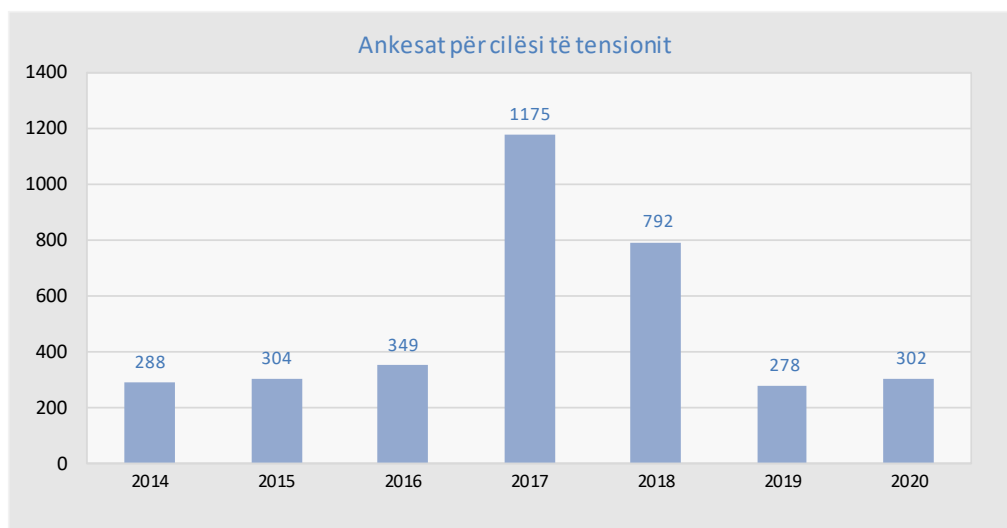

Fig. 6.30 Ankesat për cilësi të tensionit sipas viteve

Standardet e cilësisë së tensionit janë të përcaktuara në Rregullën për Kushtet e përgjithshme të furnizimit me energji, në Kodin e shpërndarjes dhe Kodin e matjes së shpërndarjes.

6.8.3 Cilësia komerciale

Cilësia komerciale përcakton efikasitetin dhe saktësinë e zgjidhjes së ankesave dhe kërkesave të konsumatorëve. Rregullimi i cilësisë komerciale merr parasysh marrëdhëniet e ndërsjella ndërmjet konsumatorëve dhe furnizuesit.

Me qëllim të analizimit të cilësisë komerciale, të dhënat e marra nga i licencuari janë paraqitur në dy kategori të cilat prekin drejtpërdrejt çështjet e konsumatorëve. Këto kategori janë:

- Kyçjet/lidhjet e reja;
- Pëlqime energjetike; dhe
- Ankesat e konsumatorëve

6.8.3.1 Lidhjet e reja

Në standardet e cilësisë komerciale, përveç tjerash, hyjnë edhe lidhjet e reja, përmes së cilave evidentohet se sa shpejtë ndërmarrja e energjisë merr masa për realizimin e kyçjeve/lidhjeve të reja.

Gjatë vitit 2020 janë regjistruar gjithsej 24,526 kërkesa të rregullta për lidhje të re për grupet tarifore 4, 5, 6, 7 dhe 8, ndërsa janë aprovuar 24,157 apo 98.49% kërkesa për lidhje të reja, ndërsa pjesa e mbetur është në proces të regjistrimit. Duhet të ceket se kërkesa për lidhje të reja të bartura nga viti paraprak kanë qenë 2,889.

Nga të dhënat e KESCO-s, shihet se nga numri i përgjithshëm i kërkesave për lidhje të reja më së shumti kërkesa ka pasur nga konsumatorët shtëpiak (grupi tarifor 5, 6 dhe 7) 19,292 apo 78.66%,

pasuar nga kërkesat për lidhje të reja të grupit tarifar komercial 0.4 kV Kategoria II – grupi tarifar 4 që kanë qenë 2,730 apo 11.13%, ndërsa kërkesa për grupin tarifar 8 - Ndrëçimi publik kanë qenë 340 apo 1.39%. Gjithashtu duhet theksuar se prej numrit të përgjithshëm të kërkesave për lidhje të reja, 2,164 kërkesa apo 8.82% kanë qenë të kategorive të padefinuara, e kjo për shkak se aplikuesit për lidhje të re në kërkesat e tyre nuk kanë specifikuar kategorinë e konsumatorit dhe këto kërkesa regjistrohen te kjo kategori.

Nga numri i përgjithshëm i regjistrimeve të aplikuesve si konsumatorë në programin e faturimit “CCP”, konsumatorë shtëpiak janë 20,689 apo 85.64%, pasuar nga grupi tarifar 4 (0.4 kV Kategoria II – komercial) me 3,068 regjistrime apo 12.70%, si dhe grupi tarifar 8 (ndrëçimi publik) me 400 regjistrime apo 1.66%.

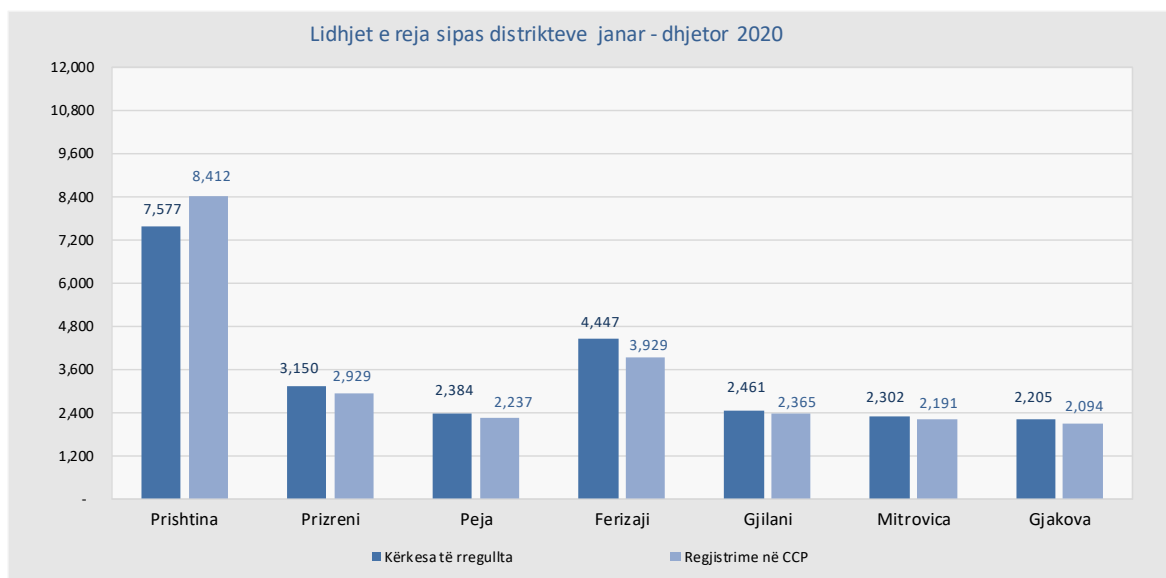

Fig. 6.31 Lidhjet e reja sipas distrikteve për vitin 2020

Nga diagrami i mësipërm vërehet se për vitin 2020 nga numri i përgjithshëm i kërkesave për lidhje të reja, më së shumti kërkesa ka pasur në distriktin e Prishtinës prej 7,577 apo 30.89%, pasuar nga distrikti i Ferizajit prej 4,447 apo 18.13%, ndërsa më së paku kërkesa për lidhje të reja janë regjistruar në distriktin e Gjakovës prej 2,205 apo 8.99%. Gjithashtu, duhet theksuar se sa i përket regjistrimeve të kërkesave në programin e faturimit nga numri i përgjithshëm, më së shumti regjistrime ka qenë në distriktin e Prishtinës prej 8,412 apo 34.82%, pasuar nga distrikti i Ferizajit prej 3,929 apo 16.26%, ndërsa më së paku regjistrime janë evidentuar në distriktin e Gjakovës prej 2,094 apo 8.67 %.

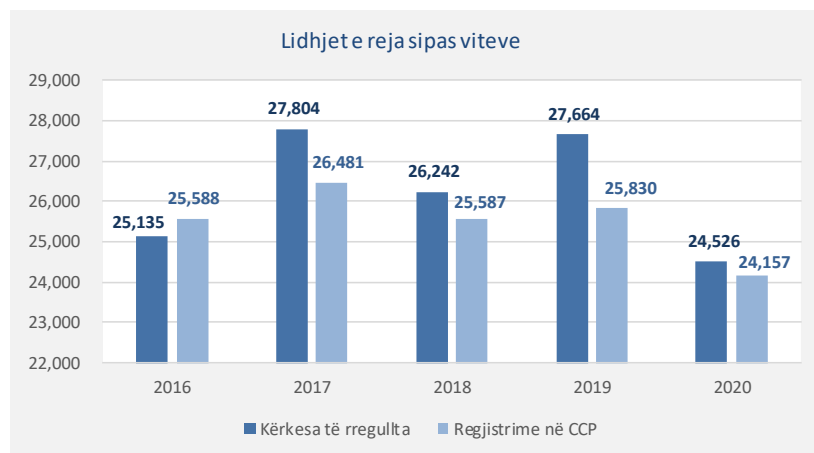

Fig. 6.32 Lidhjet e reja sipas viteve

Nga diagrami i mësipërm vërehet se gjatë vitit 2020 ka pasur 12.79% më pak kërkesa për lidhje të reja se sa në vitin 2019, dhe 7.00% më pak regjistrime të konsumatorëve se sa në vitin 2018.

6.8.3.2 Pëlqimet Elektroenergjetike

Nga të dhënat e prezantuara shihet se gjatë vitit 2020 në KEDS janë parashtruar 1,417 kërkesa për Pëlqime Elektroenergjetike, ndërsa të bartura nga viti 2019 kanë qenë 25 pëlqime.

Tab. 6.27 Pëlqimet Elektroenergjetike për vitin 2020

Distriktet	Janar	Shkurt	Mars	Prill	Maj	Qershor	Korrik	Gusht	Shtator	Tetor	Nëntor	Dhjetor	Gjithsej
Prishtina	25	28	16	10	7	28	16	26	32	44	24	29	285
Mitrovica	27	21	15	6	3	18	27	13	13	19	20	23	205
Peja	12	6	3	2	2	9	8	6	9	14	16	13	100
Gjakova	7	11	4	9	2	3	11	8	11	23	11	10	110
Prizreni	17	5	16	4	6	12	14	16	25	19	14	12	160
Ferizaj	37	13	22	9	26	29	40	35	42	48	53	44	398
Gjilani	18	14	12	6	11	18	15	13	14	9	17	12	159
Gjithsej	143	98	88	46	57	117	131	117	146	176	155	143	1,417

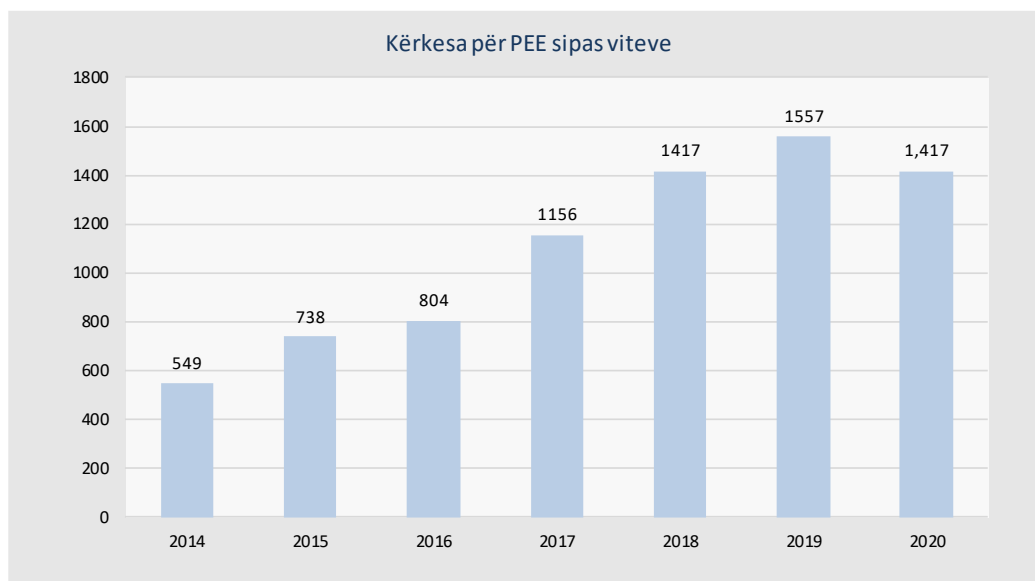
Nga tabela e mësipërme vërehet se nga numri i përgjithshëm i kërkesave për Pëlqim Elektroenergjetik për vitin 2020, më së shumti kërkesa janë regjistruar në distriktin e Ferizajit dhe atë 398 apo shprehur në përqindje 28.09%, pasuar nga distrikti i Prishtinës prej 285 apo 20.11%, ndërsa më së paku kërkesa ka pasur në distriktin e Pejës prej 100 apo 7.06 %.

Tab. 6.28 Pëlqimet Elektroenergjetike sipas distrikteve për vitin 2020

Distriktet	Kërkesa për PEE 2020	Të shqyrtuara - PEE	Të shqyrtuara - Informatë	Të shqyrtuara - Përgjigje	Dërguar departamentev e tjera	Në proces
Prishtina	285	240	30	8	4	11
Mitrovica	205	135	44	7	13	8
Peja	100	72	11	5	9	4
Gjakova	110	84	9	6	7	5
Prizreni	160	122	24	3	6	6
Ferizaj	398	314	37	15	24	15
Gjilani	159	113	28	11	11	1
Gjithsej	1,417	1,080	183	55	74	50

Nga tabela e mësipërme vërehet se nga 1,417 kërkesa të aplikuesve për Pëlqim Elektroenergjetik për vitin 2020 dhe 25 të bartura nga viti 2019, janë shqyrtuar dhe lëshuar Pëlqimi Elektroenergjetik 1,080 kërkesa, 183 kërkesa janë shqyrtuar dhe është dhënë palëve Informatë lidhur me kërkesën e tyre për Pëlqim Elektroenergjetik, ndërsa sipas të dhënave të KEDS-it 74 kërkesa tjera gjithashtu janë shqyrtuar, por që sipas departamentit të Pëlqimeve Elektroenergjetike në kuadër të KEDS-it është konstatuar se këtyre kërkesave nuk duhet t’iu lëshohet Pëlqimi Elektroenergjetik, por që këto kërkesa janë deleguar të departamentet tjera, pjesa e mbetur prej kërkesave janë në proces të shqyrtimit.

Më poshtë është paraqitur diagrami i kërkesave për Pëlqime Elektroenergjetike për periudhën sipas viteve 2014 – 2020, dhe nga diagrami shihet qartë se për çdo vjet ka pasur rritje të kërkesave për Pëlqime Elektroenergjetike nga aplikuesit për kyçje, mirëpo në vitin 2020 numri i kërkesave për Pëlqime Elektroenergjetike ka rënë, e kjo duket të jetë për shkak të situatës pandemike Covid-19.

Fig. 6.33 Kërkesat për pëlqimet eektroenergjetike për periudhën 2014 – 2020

6.8.3.3 Ankesat e konsumatorëve të furnizuesi - KESCO

Sipas të dhënave të raportuara të KESCO-s gjatë vitit 2020 numri i përgjithshëm i ankesave të konsumatorëve të regjistruar në Departamentin për Konsumator në KESCO është 6,594 dhe të bartura nga viti i kaluar kanë qenë 1,573 ankesa, ndërsa të zgjidhura/përfunduara janë 5,971.

Më poshtë është paraqitur grafiku i ankesave të konsumatorëve të regjistruara dhe të zgjidhura për vitin 2020 sipas distrikteve.

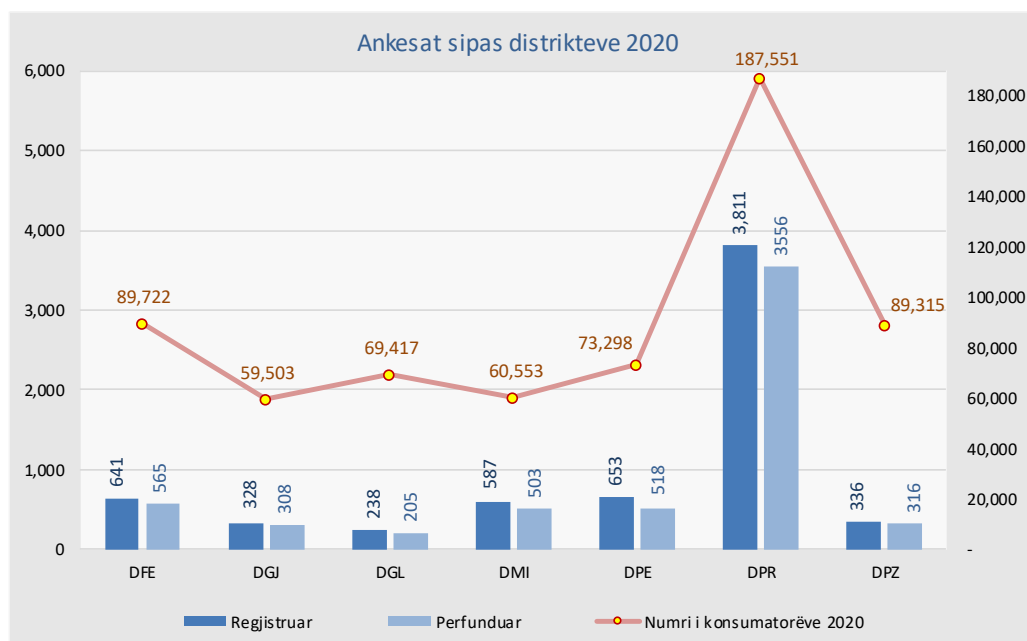

Fig. 6.34 Ankesat dhe numri i konsumatorëve sipas distrikteve, 2020

Nga figura e mësipërme shihet se përqindja më e lartë e ankesave të konsumatorëve të regjistruar në KESCO gjatë vitit 2020 është në distriktin e Prishtinës 57.79%, pasuar nga distrikti i Pejës me 9.90%, ndërsa përqindja më e ulët është në distriktin e Gjilanit prej 3.61%. Duhet theksuar se numri më i madh i ankesave në distriktin e Prishtinës është kryesisht se Distrikti i Prishtinës ka edhe numrin më të madh të konsumatorëve në Kosovë. Gjithashtu nga figura e mësipërme shihet se përqindja më e lartë e ankesave të konsumatorëve të zgjidhura nga Departamenti i Konsumatorëve në KESCO në krahasim me numrin e përgjithshëm të ankesave të zgjidhura në nivel vendi është në distriktin e Prishtinës prej 59.55%, pasuar nga distrikti i Ferizajit prej 9.46%, ndërsa më e ulëta është në distriktin e Prizrenit prej 5.29%.

Më poshtë është paraqitur raporti i ankesave të konsumatorëve të parashtruara në KESCO me numrin e faturave/konsumatorëve sipas muajve.

Tab. 6.29 Raporti i ankesave dhe numrit të konsumatorëve sipas muajve për vitin 2020

Muaji	Ankesa	Numri i faturave / konsumatorëve	Raporti ankesa/konsumator
Janar	781	608,440	0.13%
Shkurt	536	610,324	0.09%
Mars	605	611,846	0.10%
Prill	664	612,616	0.11%
Maj	645	613,358	0.11%
Qershor	463	614,855	0.08%
Korrik	420	617,057	0.07%
Gusht	347	619,353	0.06%
Shtator	394	621,484	0.06%
Tetor	519	624,063	0.08%
Nëntor	603	626,283	0.10%
Dhjetor	617	629,359	0.10%
Gjithsej	6,594	7,409,038	0.09%

Nga të dhënat e raportuara nga furnizuesi KESCO shihet se numri i ankesave të regjistruara gjatë vitit 2020 është 6,594 e që paraqet 1.05% të numrit total të konsumatorëve, gjegjësisht 0.09% ndaj numrit të përgjithshëm të faturave vjetore.

Nga të dhënat vërehet se përqindja më e lartë e ankesave të përfunduara në raport me ankesat e regjistruara për periudhën janar – dhjetor 2020 është realizuar në distriktin e Prizrenit (raporti ankesa të përfunduara/ankesa të regjistruara) prej 94.05%, pasuar nga distrikti i Gjakovës me 93.90%, ndërsa më e ulëta në distriktin e Pejës me 79.33%.

Në figurën e mëposhtme është paraqitur numri i ankesave të regjistruara dhe të përfunduara sipas natyrës së ankesave për vitin 2020.

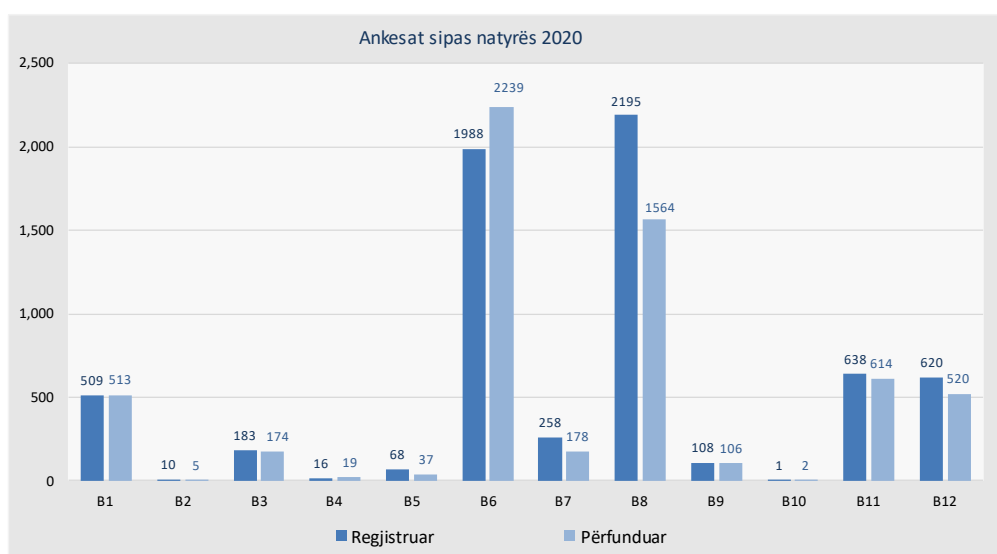

Fig. 6.35 Ankesat e konsumatorëve sipas natyrës për vitin 2020

Më poshtë janë paraqitur përshkrimet e natyrës së ankesave të konsumatorëve të parashtruara te Furnizuesi - KESCO:

B1 - Pagesë e pa regjistruar – kjo natyrë e ankesave ka të bëjë nëse konsumatori vë re se pagesa e bërë nga ai/ajo, nuk është regjistruar në llogarinë e tij (shifrën e tij), atëherë konsumatori duhet të

paraqitet në KESCO, dhe të bëjë ankesë për pagesë të paregjistruar, duke bashkangjitur dëftesë-pagesën e tij dhe dëshmi të tjera.

B2 - Bilanci fillestar gabim - Kjo natyrë e ankesave ka të bëjë kur konsumatori ka vërejtur se gjatë bartjes së të dhënave fillestare është bërë gabim, dhe si të tillë kërkon që të përmirësohet bilanci fillestar.

B3 - Mosmarrja e faturave - Kjo natyrë e ankesave ka të bëjë me atë se faturat e energjisë elektrike nuk vijnë me rregull apo nuk vijnë fare, atëherë konsumatori bazuar në këtë konsumatori duhet të paraqet këtë natyrë të ankesave në KESCO në mënyrë që kjo mos të ndodhë në të ardhmen.

B4 – Mbilimiti - Kjo natyrë e ankesave ka të bëjë me ankesën e konsumatorit se është faturuar me mbi limit për shkak të gabimeve të leximit apo faturimit.

B5 - Ndryshim i paushallit - Kjo natyrë e ankesave ka të bëjë me atë se në rastet kur një kohë konsumatori ka qenë duke u faturuar paushall/pa matje, dhe se tani i është vendosur njehsori elektrik, dhe konsumatori dëshiron të faturohet sipas matjes që i regjistrohen në njehsor.

B6 - Lexim jo korrekt - Kjo natyrë e ankesave ka të bëjë me atë se konsumatorit nuk i përputhet shpenzimi i energjisë elektrike (kWh) i lexuar me shpenzimin e energjisë elektrike të faturuar, atëherë konsumatori duhet të parashtrojë ankesë ndaj kësaj natyre.

B7 - Lexim jo i rregullt - Kjo natyrë e ankesave ka të bëjë me atë se njehsori elektrik që regjistron energjinë e shpenzuar nuk është duke u lexuar me rregull, muaj për muaj, dhe rrjedhimisht kemi grumbullim të shpenzimit të energjisë elektrike vetëm në një faturë.

B8 - Njehsori jo i saktë - Kjo natyrë e ankesave ka të bëjë me atë nëse konsumatori dyshon se njehsori bën matje jo të saktë, atëherë duhet të paraqitet në KESCO dhe të bëjë ankesë për mos matje të saktë të pikës matëse.

B9 - Kërkesa për shlyerje të borxhit - Kjo natyrë e ankesave ka të bëjë me atë se nëse një konsumator ka privatizuar një ndërmarrje dhe në transaksionet e ndërmarrjes së privatizuar është një borxh që i takon ndërmarrjes së vjetër, atëherë duhet të kërkohet të shlyhet ky borxh dhe të ndërrohet emri, atëherë në këto raste konsumatori duhet të sjell të gjitha dokumentet e procesit të privatizimit dhe të dhënat e ndërmarrjes, në mënyrë që të procedohet me ankesë.

Sipas një vendimi të gjykatës, KESCO sh.a. është i obliguar që të bëjë shlyerjen e një borxhi në transaksionet e konsumatorit, atëherë konsumatori duhet të paraqitet në KESCO me të gjithë dokumentacionin përkatës.

Në rastet kur konsumatori ka pronë, që ka qenë e uzurpuar nga persona të ndryshëm dhe se kemi borxh të grumbulluar nga personat tjerë, atëherë konsumatori duhet të paraqitet në KESCO. dhe me vete të sjell dokumentet e lëshuara nga Agjencioni Kosovar i Pronës, i cili dëshmon se prona ka qenë e uzurpuar, atëherë bazuar në dokumentet e siguruara konsumatori kërkon që të shlyhet borxhi i kontestuar, por që natyrisht borxhi i pakontestuar duhet të paguhet.

B10 - Shkyçja pa njoftim - Kjo natyrë e ankesave ka të bëjë me atë se nëse konsumatori vlerëson se i ka ndodhur një shkyçje nga rrjeti elektrik pa njoftim.

B11 - Të tjera – kjo natyrë e ankesave ka të bëjë me atë se nëse asnjëra nga pikat e mësipërme nuk i përshtatet konsumatorit, atëherë konsumatori duhet të shkruaj me fjalë ankesën e tij.

B12 – Shfrytëzim i paautorizuar i energjisë elektrike (Rikthimi i humbjeve) – Kjo natyrë e ankesave të konsumatorëve ka të bëjë me ankesat të cilat ndërlidhen me shfrytëzimin e paautorizuar të

energjisë elektrike, si shfrytëzimi i pa kontraktuar i energjisë elektrike, dhe vjedhja e energjisë elektrike.

Nga të dhënat e raportuara nga KESCO për vitin 2020, vërehet se nga numri i përgjithshëm i ankesave të konsumatorëve më së shumti ankesa ka pasur lidhur me njehsorin jo të saktë prej 2,195 apo shprehur në përqindje prej 33.29%, pasuar nga ankesat lidhur me lexime jo korrekte prej 1,988 apo shprehur në përqindje prej 30.15%, ndërsa më së paku ankesa ka pasur lidhur me shkyçjen pa njoftim dhe atë vetëm 1 ankesë apo 0.02%.

Sipas të dhënave të KESCO, në vitin 2020 ankesat e konsumatorëve të regjistruara e të cilat kanë qenë lidhur me gabimet në lexim në pikën matëse (lexim jo korrekt dhe lexim jo i rregullt) kanë qenë 2,246 apo shprehur në përqindje 34.06% nga numri i përgjithshëm i ankesave të konsumatorëve të parashtruar, në vitin 2019 numri ankesave që kanë qenë lidhur me gabimet në lexim të pikës matëse kanë qenë 1,589, në vitin 2018 kanë qenë 1,500, në vitin 2017 kanë qenë 3,955, si dhe në vitin 2016 kanë qenë 4,504. Nga të dhënat e raportuara vërehet se në vitin 2020 kemi një rritje të ankesave lidhur me gabimet në lexim në pikën matëse (lexim jo korrekt dhe lexim jo i rregullt), e kjo për shkak të situatës me pandeminë Covid – 19 në të cilën në disa raste e në disa zona leximi i pikës matëse nga punëtorët e autorizuar për lexim ka qenë i pamundur për shkak të lëvizjes së punëtorëve, andaj në disa raste lexim dhe faturimi është bërë me vlerësim, e të cilat raste kanë mundur të jenë me gabime, por që ato gabime janë përmirësuar nga ana e Furnizuesit. Në përgjithësi duhet theksuar se numri i ankesave të konsumatorëve lidhur me gabimet në lexim të pikës matëse është në rënie e sipër dhe kjo fal mënyrës së re të leximit të pikës matëse me anë të pajisjes së dorës (ang. “Hand Held Unit”), e cila ka përmirësuar dukshëm leximin e pikave matëse dhe ka zvogëluar mundësinë e gabimeve gjatë leximit të pikës matëse, ngase leximi dhe faturimi bëhet në të njëjtën kohë.

Më poshtë është paraqitur figura me të dhënat e ankesave të zgjidhura nga KESCO për vitin 2020, apo më saktësisht statusi i ankesave të zgjidhura.

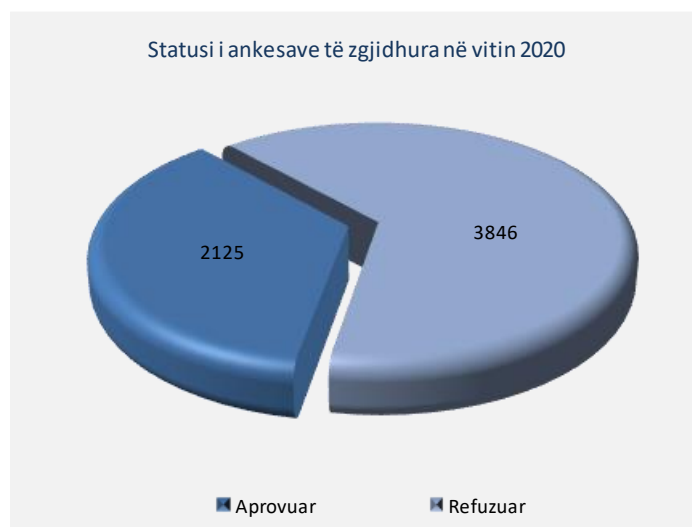

Fig. 6.36 Statusi i ankesave të konsumatorëve të zgjidhura për vitin 2020

Nga figura e mësipërme vërehet se KESCO nga 5,971 ankesa të zgjidhura të konsumatorëve, prej tyre 2,125 ankesa i ka aprovuar në favor të konsumatorëve apo 35.59%, ndërsa 3,846 i ka refuzuar, apo e shprehur në përqindje 64.41%.

Numri i përgjithshëm i ankesave të konsumatorëve të regjistruara në vitin 2020 është 6,594, në vitin 2019 është 6,841, në vitin 2018 është 8,040, në vitin 2017 është 11,350, në 2016 është 11,180, në vitin 2015 ka qenë 12,926, ndërsa në vitin 2014 ka qenë 17,655 siç janë paraqitur në figurën e mëposhtme.

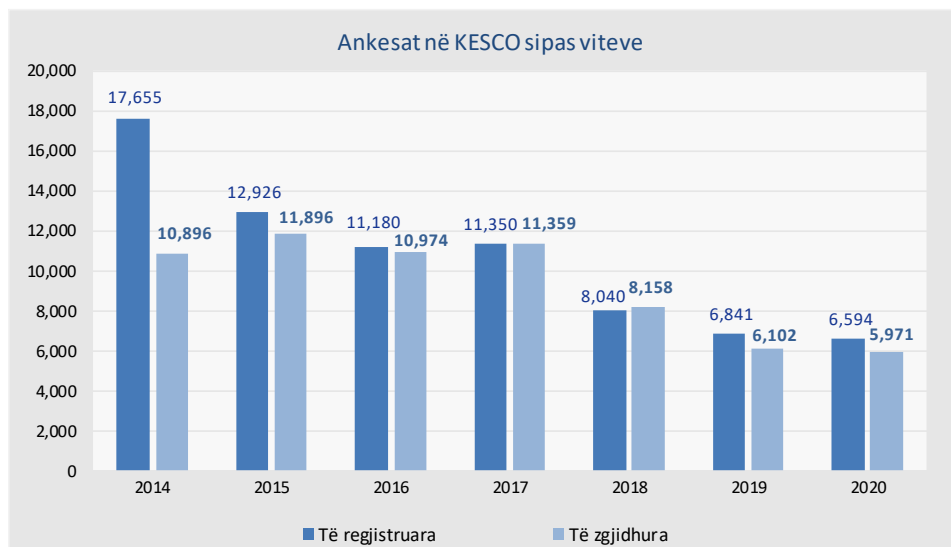

Fig. 6.37 Ankesat e konsumatorëve në KESCO sipas viteve

7 SEKTORI I ENERGJISË TERMIKE

Sektori i energjisë termike në Kosovë përbëhet nga katër sisteme: NQ Termokos – Prishtinë, NQ Gjakova – Gjakovë, NQ Termomit – Mitrovicë, dhe në Zveçan. Ky sektor ka një shtrirje mjaft të kufizuar në shkallë vendore, që plotëson afërsisht 3 - 5% të kërkesës së përgjithshme për ngrohje në Kosovë.

7.1 Karakteristikat teknike të sistemeve të energjisë termike

Sektori i energjisë termike në Kosovë përbëhet nga 4 sisteme të energjisë termike (ngrohjes qendrore) me një kapacitet të instaluar prodhues i cili vlerësohet të jetë rreth 332 MW_{TH}. Ngrohtorja Termomit, Mitrovicë dhe e Zveçanit, për shkak të rrethanave të njohura, nuk i përgjigjen kërkesave për licencim / rregullim dhe monitorim nga ZRRE-ja, kështu që pamundësohet sigurimi i të dhënave përkatëse të azhurnuara; për këtë arsye në vijim paraqiten të dhëna të detajuara për NQ Termokos dhe NQ Gjakova

7.1.1 Impiantet e prodhimit të energjisë termike

Impiantet për prodhimin e energjisë termike të NQ Termokos përbëhen nga ngrohtorja kryesore me kapacitet të përgjithshëm të instaluar prej 120 MW_{TH}, dhe ngrohtorja ndihmëse në Qendrën klinike universitare me kapacitet prej 14 MW_{TH}. Me kyçjen e stacionit të ekstraktimit të energjisë termike në njësitë B1 dhe B2 të TC Kosova B, këtij kapaciteti i është shtuar edhe kapaciteti i instaluar i kogjenerimit prej 140 MW_{TH}. Duhet theksuar se kaldajat me mazut në ngrohtoren e NQ Termokos nuk janë dekomisionuar por ato do të shërbejnë si kapacitet rezervë për tu aktivizuar në rastet e ndonjë avarie eventuale në njësitë e TC Kosova B.

Ngrohtorja e qytetit Gjakova është e pajisur me dy kaldaja me mazut me kapacitet të përgjithshëm të instaluar prej 38.6 MW_{TH} – njëra me kapacitet 20 MW_{TH} dhe tjetra 18.6 MW_{TH}. Duhet theksuar se kapacitetet ekzistuese në ngrohtoren e vjetër janë tej mase të amortizuara dhe joefikase, fakte që duhet të merren parasysh në vendim-marrje lidhur me statusin e tyre pas aktivizimit të ngrohtores së re - kapaciteteve të reja gjeneruese me biomasë.

7.1.2 Sistemet e Shpërndarjes të Energjisë Termike

Sistemet e shpërndarjes së energjisë termike në Kosovë përbëhen nga rrjeti primar i shpërndarjes që shtrihet deri në pikën e furnizimit në nënstacione, dhe nga rrjeti sekondar i cili shtrihet nga pika e furnizimit në nënstacione gjer tek shfrytëzuesit përfundimtarë.

Rrjeti primar i shpërndarjes i NQ Termokosit ka një gjatësi traseje prej rreth 41 km respektivisht gjatësi tubacioni prej 82 km. Pjesë integrale e rrjetit të shpërndarjes është edhe stacioni i pompimit dhe shkëmbyesve të nxehtësisë i cili gjendet në Bregun e Diellit dhe 465 nënstacione aktive të cilat janë pika ndarëse ndërmjet rrjetit primar dhe sekondar. Përpos rrjetit ekzistues të shpërndarjes, në vitin 2014 është ndërtuar edhe rrjeti i transportimit të energjisë termike TC Kosova B – NQ Termokos, në gjatësi prej rreth 10.5 km.

Rrjeti primar i shpërndarjes i NQ Gjakova shtrihet në gjatësi prej rreth 15.5 km trase respektivisht tubacion në gjatësi 31 km. Pjesë përbërëse e këtij rrjeti janë edhe rreth 180 nënstacione aktive të cilat janë pika ndarëse ndërmjet rrjetit primar dhe sekondar.

Një përmbledhje e karakteristikave teknike të sistemeve të ngrohjes qendrore të NQ Termokos dhe NQ Gjakova, paraqitet në tabelën më poshtë.

Tab. 7.1 Të dhënat teknike të sistemeve të ngrohjes qendrore

Kompania (Qyteti)	Kapaciteti i instaluar [MW]	Kapaciteti operacional [MW]	Rrjeti i energjisë termike	
			Gjatësia e rrjetit (trasesë) [km]	Nr. i nënstacioneve
	2 x 58 = 116	2 x 49.3 = 98.6	Rrjeti i shpërnd.	
TERMOKOS (Prishtinë)	2 x 7 = 14	2 x 6.3 = 12.6	41.0	460
	1 x 4 = 4	3.6	Rrjeti i Transp.	(aktive-443)
	[Kogjenerimi] 2 x 70 = 140	2 x 68.7 = 137.4	10.5	
Nën-total	274.0	252.2	51.5	460
NQ GJAKOVA (Gjakovë)	1 x 20 = 20	1 x 14.8 = 14.8	Rrjeti i shpërnd.	302
	1 x 18.6 = 18.60	1x13.02 = 13.02	15.5	(aktive-180)
Nën-total	38.6	27.8	15.5	302
Total	312.6	280.0	67.0	762 (Aktive - 623)

7.2 Zhvillimet kryesore në sektorin e energjisë termike

7.2.1 Zhvillimet në NQ Termokos

Me qëllim të plotësimit të kërkesave në rritje për kycje në sistemin e NQ Termokos, gjatë vitit 2020 janë zhvilluar një numër i projekteve rehabilituese dhe të zgjerimit, kryesisht në rrjetin e shpërndarjes, që janë në faza të ndryshme të zhvillimit. Përkundër pengesave të shkaktuara nga pandemia COVID-19 është shënuar progres i dukshëm në ecurinë e këtyre projekteve.

Gjatë vitit 2020 ka vazhduar realizimi i Projektit të Komisionit Evropian IPA 2015: Rehabilitim i rrjetit e nënstacioneve, si dhe zgjerim i rrjetit dhe nënstacione të reja. Në kuadër të këtij projekti, gjer në fund të vitit janë realizuar pothuajse të gjitha punimet ndërtimore dhe instaluese që kanë përfshirë këto komponentë kryesor:

- Rehabilitimin e rrjetit të shpërndarjes (zëvendësimi i tubacioneve të vjetra me gypa të ri të paraizoluar) – 3.28 km trase respektivisht 6.5 km tubacion; rehabilitimi përfshin rajonet: Qendër: 1 km trase, Dardani: 0.79 km trase, Kodra e Diellit: 1.18 km trase, Ulpiana 0.24 km trase dhe Kalabri një segment shumë i shkurtër prej vetëm 0.07 km.
- Rehabilitimin e 100 nënstacioneve termike – Dardania: 26, Qendra: 9, Ulpiana: 21, Kodra e Diellit: 8, QKUK: 5 dhe Institucione të ndryshme: 31 nënstacione termike. Në kuadër të rehabilitimit përfshihet edhe instalimi i 100 valvulave rregulluese (kontrolluese) te presionit diferencial.
- Zgjerimi i rrjetit në total 3.96 km trase respektivisht 7.92 km tubacion i ri – Qendra: 0.66 km trase, Kodra e Diellit: 0.048 km trase, 0.574 km trase, Dardania: 0.617 km trase, Kalabria: 1.028 km trase dhe Mati: 1.035 km trase.

- 51 Nënstacione termike të reja – Qendra: 9, Ulpiana: 4, Kalabria: 31, Mati: 5 dhe 1 Nënstacion termik i Objektivit i drejtorisë së Doganave të Kosovës.

Fig. 7.1 Pamje nga punimet në rehabilitimin e rrjetit dhe nënstacioneve

Me finalizimin e këtij projekti pritet të arrihet reduktim i humbjeve të rrjetit të shpërndarjes së energjisë termike dhe të përmirësohet kualiteti i ngrohjes në disa pjesë ku janë më problematike; po ashtu zgjerimi i rrjetit ka ndikuar në rritjen e numrit të konsumatorëve që përfitojnë furnizim me energji termike (ngrohje qendrore), respektivisht është shtuar sipërfaqja për ngrohje të hapësirave që mbulohet nga shërbimi i furnizimit me ngrohje qendrore nga Termokos.

Përkundër disa ngecjeve, gjatë vitit 2020 ka vazhduar implementimi fazës së parë të projektit të MCC - SHBA ("Millenium Challenge Corporation") Matja e ngrohjes qendrore në kuadër të Programit 'Spektri i Energjisë së Besueshme'. Me nënshkrimin e Memorandumit të Bashkëpunimit në shtator 2020, MCC dhe Termokos janë zotuar për bashkëpunim dhe koordinim të aktiviteteve të fazës së parë të implementimit të aktivitetit 'Prishtina Heat Save', që ka për qëllim faturimin në bazë të konsumit duke krijuar një sistem modern të faturimit për Termokos, me ç'rast arrihet shfrytëzimi efikas i energjisë termike. Përndryshe projekti 'Matja e Ngrohjes Qendrore' në vlerë të paraparë prej 10.9 mil \$, si donacion nga MCC – SHBA, përmban:

- Instalimin e matësve individual të energjisë termike respektivisht alokatorëve të nxehëtisë;
- Instalimin e valvulave termostatike dhe pompave qarkulluese;
- Zhvillimin e softverit për faturim dhe lexim të konsumit të energjisë termike;
- Asistencë në përmirësimin e shërbimeve të faturimit bazuar në konsumin e matur.

Realizimi i tërësishëm i këtij projekti do të mundësoj matjen e konsumit dhe implementimin e faturimit bazuar në matjen e regjistruar të konsumit, me çka do të arrihet kursimi i energjisë termike që do të liroj kapacitetet për zgjerim të bazës së konsumatorëve respektivisht do mundësoj kyçjen në sistemin e ngrohjes të një numri të konsiderueshëm të konsumatorëve që aktualisht shfrytëzojnë energjinë elektrike për ngrohje të hapësirave.

Në vijim të marrëveshjes financiare mes Qeverisë Gjermane dhe Qeverisë së Kosovës për mbështetje financiare, në kuadër të Programit për sektorin e energjisë VIII dhe IX, është në përgatitje e sipër projekti për rehabilitim dhe zgjerim të rrjetit të NQ Termokos. Ky projekt që udhëhiqet nga Banka Gjermane për Zhvillim (kFW) është në fazën përgatitore dhe përmban 2 komponente kryesore:

- Rehabilitimin dhe zgjerimin e rrjetit të shpërndarjes së NQ Termokos;

- Modernizimin e nënstacioneve ekzistuese dhe ndërtimin e nënstacioneve të reja, si dhe ndërtimin e rezervuarëve për deponim të ngrohjes.

Ky projekt, që është në fazën fillestare përgatitore, parashihet të jetë në vlerë përafërsisht 14 mil €, mjete që janë zotuar si donacion nga Gjermania, Luksemburgu, Suedia, fonde që do të ndahen dhe menaxhohen përmes KfW, si dhe një shumë e vogël nga Komuna e Prishtinës.

Lidhur me projektet zhvillimore duhet theksuar këto projekte janë të përfshira në Planin Zhvillimor dhjetë (10) vjeçar të NQ Termokos, i miratuar nga Bordi ZRRE-së. Plani Zhvillimor paraqet masat efikase që do të merren për të garantuar përshtatshmërinë e sistemit dhe për të siguruar furnizim sa më të mirë me energji termike (ngrohje qendrore), duke përfshirë planifikimet për projektet rehabilituese dhe të zgjerimit të infrastrukturës së sistemit të ngrohjes qendrore në komunën e Prishtinës, gjatë dhjetë (10) vjetëve të ardhshme.

7.2.2 Zhvillimet në NQ Gjakova – Projekti i ndërtimit të lëndës djegëse dhe kogjenerimi

Projekti kryesor zhvillimorë i NQ Gjakova është ndërtimi i Ngrohtores së re me biomasë që përfshinë edhe njësinë e ko-gjenerimit të energjisë elektrike dhe asaj termike. Gjatë vitit 2020 janë realizuar punimet ndërtimore dhe instaluese; përkundër disa ngecjeve dhe vonesave të shkaktuara nga pandemia COVID-19, punimet janë realizuar kryesisht sipas planit të implementimit. Gjer në fund të vitit janë realizuar punimet kryesore ndërtimore dhe instaluese, dhe pritet që faza testuese për njësitë e prodhimit të energjisë termike të filloj në janar 2021, ndërsa faza testuese e njësisë së ko-gjenerimit planifikohet të startoj në mars – prill 2021. Ky projekt në vlerë prej rreth 13.5 milion €, përkrahet financiarisht nga Komisioni Evropian - Zyra në Kosovë përmes fondeve të IPA-2015.

Të dhënat kryesore:

- 2 njësi për prodhim vetëm të energjisë termike (ngrohjes) me kapacitet $2 \times 5.5 \text{ MW}_{\text{TH}}$;
- 1 njësi e kogjenerimit (bashkëprodhimit) të energjisë elektrike dhe termike me kapacitet termik: 4 MW_{TH} dhe kapacitet elektrik: $1.2 \text{ MW}_{\text{EL}}$
- Total kapaciteti termik: $15 \text{ MW}_{\text{TH}}$ dhe Kapaciteti elektrik $1.2 \text{ MW}_{\text{EL}}$

Projekti, ndër tjera, përfshinë edhe instalimet e pajisjeve përkatëse të ngrohtores së re dhe kyçjen në rrjetin e shpërndarjes së energjisë termike respektivisht të energjisë elektrike.

Ky projekt do të mundësojë një qëndrueshmëri operationale dhe financiare të NQ Gjakovës, ku konkretisht ndikimi kryesor është në zëvendësimin e lëndës djegëse – mazutit me biomasë. Deri më tani, për shkak të kostos së lartë, mazuti në masë të madhe është subvencionuar nga Buxheti i Kosovës . Përveç furnizimit cilësor të konsumatorëve me ngrohje qendrore, ky projekt po ashtu ndikon pozitivisht në rritjen e efikasitetit të energjisë dhe në mbrojtjen e ambientit.

Në vijim të përpjekjeve për rehabilitimin e sistemit të ngrohjes qendrore dhe përmirësimit të performancës së sistemit përkatësisht ndërmarrjes, në fund të vitit 2020 ka filluar projekti “Përmirësimi i performancës së sistemit të ngrohjes qendrore të Gjakovës”; ky projekt përkrahet financiarisht nga Sekretariati Shtetërorë për Çështje Ekonomike i Zvicrës (SECO), në vlerë 5.5 mil € dhe nga Komuna e Gjakovës në vlerë 500 mijë €.

Ky projekt, që është fazën fillestare, synon rehabilitimin e sistemit të shpërndarjes dhe rritjen e efikasitetit të energjisë, si dhe ngritjen e performancës operative dhe financiare të ndërmarrjes; përmban 4 komponente kryesore:

- Zhvillimin korporativ të ndërmarrjes – ngrohjes së qytetit Gjakova;
- Rehabilitimin e rrjetit të shpërndarjes dhe nënstacioneve;
- Rehabilitimin e rrjetit të brendshëm (rrjetit sekondarë) dhe nënstacionit termik të Spitalit rajonal të Gjakovës; dhe
- Krijimin e sistemit të ngrohjes qendrore të objekteve të reja – kryesisht publike.

7.3 Performanca e ndërmarrjeve të energjisë termike

Në sezonin 2019/2020 NQ Termokos ka vijuar me trendin pozitiv të prodhimit dhe furnizimit të qëndrueshëm me energji termike, duke ofruar furnizim të pandërprerë 24 h, që kryesisht është rrjedhojë e prodhimit të mjaftueshëm nga impiantet e kogjenerimit në TC Kosova B, por edhe realizimit të projekteve rehabilituese të rrjetit dhe nënstacioneve termike.

Sa i përket NQ Gjakova duhet përmendur se, falë subvencioneve nga Qeveria e Kosovës ka arritur që në sezonin 2019/2020 të startoj prodhimin dhe furnizimin me energji termike. Megjithatë, për shkak të kufizimeve financiare, NQ Gjakova ka qenë e detyruar të shkurtoj sezonin e ngrohjes në rreth 3 muaj (dhjetor 2019 – shkurt 2020). Gjithashtu gjatë kësaj periudhe ka ofruar furnizim me orar të reduktuar ditor si dhe ka reduktuar dukshëm sipërfaqen ngrohëse gjegjësisht numrin e konsumatorëve që u ka ofruar furnizim, duke u përqendruar në konsumatorët pagues më të rregullt si dhe në pjesët e rrjetit ku ka më pak humbje të energjisë termike.

7.3.1 Prodhimi, furnizimi dhe humbjet në NQ Termokos

- Prodhimi i energjisë termike

NQ Termokos e ka bazuar prodhimin e energjisë termike nga impiantet e kogjenerimit në TC Kosova B; në fakt në sezonin 2019/2020 i tërë prodhimi i energjisë termike ka qenë nga impiantet e kogjenerimit në TC Kosova B, ashtu që nuk ka qenë e nevojshme aktivizimi i kaldajave me mazut në Ngrrohtoren e Termokosit.

Sasia e energjisë termike e ekstraktuar nga kogjenerimi në sezonin 2019/2020 ka qenë 246,733 MWh_{TH}, që është për 11,654 MWh_{TH} ose 4.96% më e madhe se sasia e energjisë termike në sezonin e kaluar (235,079 MWh_{TH}). Ndërsa sasia e pranuar energjisë termike në stacionin e shkëmbimit të nxehtësisë në NQ Termokos ka qenë 242,029 MWh_{TH}, që gjithashtu paraqet një rritje prej 12,369 MWh_{TH} ose 5.39% në krahasim me sezonin e kaluar (229,661 MWh_{TH}).

Të dhënat e përmbledhura të prodhimit të energjisë termike nga kogjenerimi, janë paraqitur në tabelën vijuese:

Tab. 7.2 Prodhimi i energjisë termike nga kogjenerimi

Energjia Termike nga Kogjenerimi – NQ Termokos, Sezoni 2019/2020			
Muaji	Njësia	En.term. e ekstraktuar (matur në TC Kosova B)/Prodhimi Bruto	En.term. e pranuar (matur në NQ Termokos)/Prodhimi neto
Tetor 2019	MWh _{TH}	8,449	8,317
Nëntor 2019	MWh _{TH}	31,057	30,530
Dhjetor 2019	MWh _{TH}	44,182	43,398
Janar 2020	MWh _{TH}	52,762	51,707
Shkurt 2020	MWh _{TH}	43,209	42,345
Mars 2020	MWh _{TH}	39,735	38,940
Prill 2020	MWh _{TH}	27,339	26,792
Gjithsej	MWh_{TH}	246,733	242,029

- Furnizimi me energji termike

Në sezonin 2019/2020 NQ Termokos gjithashtu ka vazhduar me furnizim të mjaftueshëm sasior dhe kualitativ të energjisë termike, që kryesisht është rrjedhojë e përmirësimit në vazhdimësi të prodhimit të energjisë termike, si dhe mirëmbajtjes, riparimeve dhe rehabilitimit të rrjetit.

Furnizimi i konsumatorëve me energji termike (ngrohje qendrore), në këtë sezonë vlerësohet të jetë 219,917 MWh_{TH}, që paraqet rritje prej 10,384 MWh_{TH} ose 4.96 % në krahasim me sezonin paraparak 2018/2019 (209,533 MWh_{TH}). Ky furnizim i realizuar është mjaft i kënaqshëm dhe ka përmbushur planifikimet dhe objektivat për një furnizim të mjaftueshëm dhe cilësor.

- Humbjet në sistem

Sistemi i energjisë termike i NQ Termokos ka specifikat e veta sa i përket humbjeve në sistem, për shkak të integritimit të energjisë termike nga kogjenerimi. Pra, humbjet në rrjet përfshijnë dy komponentë: humbjet në rrjetin e transportit TC Kosova B – NQ Termokos dhe humbjet në rrjetin primar të shpërndarjes.

Humbjet në rrjetin e transportimit të energjisë termike TC Kosova B – NQ Termokos, në gjatësi prej 10.5km, janë përcaktuar nga matjet që janë kryer në stacionin e ekstraktimit të energjisë termike në TC Kosova B dhe në stacionin e pranimit të energjisë termike në NQ Termokos. Nga matjet që janë kryer në periudhën tetor 2019 – prill 2020 rezulton se humbjet sasiore në këtë periudhë janë 4,704 MWh_{TH} gjegjësisht 1.91%, që paraqet një rënie në krahasim me sezonin e kaluar prej 0.39%. Në tabelën vijuese janë dhënë detaje për humbjet në rrjetin e transportimit të energjisë termike.

Tab. 7.3 Energjia termike dhe humbjet e në rrjetin e transmetimit TC Kosova B – NQ Termokos– sezoni 2019/2020

	Tetor	Nëntor	Dhjetor	Janar	Shkurt	Mars	Prill	Total
Energjia termike e ekstraktuar - matur në TC Kosova B [MWh]	8,449	31,057	44,182	52,762	43,209	39,735	27,339	246,733
Energjia termike e pranuar - matur në NQ Termokos [MWh]	8,317	30,530	43,398	51,707	42,345	38,940	26,792	242,029
Humbjet në sasi të energjisë [MWh]	132	527	784	1,055	864	795	547	4,704
Humbjet në [%]	1.56%	1.70%	1.77%	1.28%	1.46%	1.30%	1.30%	1.91%

Humbjet në rrjetin primar të shpërndarjes së energjisë termike normalisht përcaktohen nga matjet e energjisë termike në hyrje të rrjetit të shpërndarjes dhe nga furnizimi i energjisë termike në nënstacionet e konsumatorëve. Mirëpo, në mungesë të matjes së tërësishme të furnizimit të energjisë termike (në nënstacione), për llogaritjen e furnizimit janë bërë disa përafrime duke përdorur në radhë të parë parametrat si: kërkesën specifike për kapacitetin ngrohës (W/m^2) dhe orë e ngarkesës së plotë respektivisht konsumin specifik (kWh/m^2). Vlera e përlllogaritur e konsumit është 219,917 MWh_{Th} . Duke zbritur këtë vlerë të konsumit nga sasia e energjisë termike e futur në rrjetin e shpërndarjes (241,343 MWh_{Th}) rezulton se humbjet sasiore në rrjetin e shpërndarjes për sezonin 2019/2020 janë 21,426 MWh_{Th} , që në përqindje paraqet 8.88%. Ky nivel i humbjeve paraqet një rritje prej 0.44% krahasuar me sezonin e kaluar (8.44%); kjo rritje e humbjeve është si pasojë e punimeve në rehabilitim të rrjetit që janë kryer edhe gjatë një pjese të sezonit të ngrohjes, ku ka qenë e nevojshme të bëhen teste hidraulike në segmente të caktuara të rrjetit, e po ashtu kur janë instaluar nënstacionet e reja fillimisht rrjeti sekondarë është mbushur me ujë nga rrjeti primarë.

Në tabelën vijuese janë paraqitur të dhënat e përmbledhura për prodhimin, furnizimin dhe humbjet e tërësishme në rrjet – rrjetin e transportimit të energjisë termike dhe në rrjetin e shpërndarjes:

Tab. 7.4 Performanca energjetike e NQ Termokos – sezoni 2019/2020

NQ Termokos - Sezoni i Ngrohjes 2019/2020		
Përshkrimi	Njësia	Vlera
Prodhiimi bruto në stabilimentet e ngrohtores	[MWh_{th}]	0
Prodhiimi bruto në stabilimentet e kogjenerimit	[MWh_{th}]	246,733
Humbja sasiore në rrjetin e transportit (TC Kosova B - NQ Termokos)	[MWh_{th}]	4,704
Humbjet në përqindje në rrjetin e transportit	[%]	1.91
Konsumi vetanak	[MWh_{th}]	686
Prodhiimi neto i energjisë termike	[MWh_{th}]	241,343
Humbjet sasiore në rrjetin e shpërndarjes	[MWh_{th}]	21,426
Humbjet në përqindje në rrjetin e shpërndarjes	[%]	8.88
Furnizimi i konsumatorëve me energji termike	[MWh_{th}]	219,917

7.3.2 Prodhiimi, furnizimi dhe humbjet në NQ Gjakova

- Prodhiimi i energjisë termike

Në sezonin 2019/20, NQ Gjakova prodhimin e energjisë termike e ka bazuar në kaldajat me lëndën djegëse mazut. Siç u theksua më lartë, në këtë sezonë prodhimi i energjisë termike ka qenë mjaft i reduktuar – prodhimi bruto ka qenë 6,481 MWh_{TH} ndërsa prodhimi neto i energjisë termike 6,066 MWh_{TH}. Për këtë prodhim të energjisë termike në këtë sezon janë shpenzuar 815 ton të lëndës djegëse - mazut. Duhet të theksohet se, sipas të dhënave të raportuara nga ndërmarrja, është shënuar një efikasitet termik i ulët i ngrrotores rreth 70%.

- Furnizimi me energji termike

NQ Gjakova gjatë sezonit 2019/2020 ka ofruar një furnizim të reduktuar, si pasojë e përgjysmimit të sezonit të ngrohjes dhe zvogëlimit të sipërfaqes ngrohëse. Furnizimi i konsumatorëve me energji termike në këtë sezon ka qenë 4,853 MWh_{TH}, sasi kjo që as për së afërmi nuk e plotëson kërkesën për ngrohje të gjithë konsumatorëve të kyçur në sistemin e NQ Gjakovës.

- Humbjet në sistem

Sa i përket humbjeve në prodhimin e energjisë termike, fillimisht duhet theksuar se, për arsye se disa matje mungojnë gjegjësisht konsiderohen si jo shumë të besueshme për shkak të vjetërsisë së pajisjeve, përcaktimi i humbjeve përfshin edhe disa parametra të paravlerësuar si p.sh efikasiteti i kaldajave dhe vlera e konsumit vetanak. Efikasiteti i kaldajave për prodhimin e energjisë termike është vlerësuar mjaft i ulët rreth 70%, që shkakton një humbje të konsiderueshme gjatë procesit të transformimit të energjisë së lëndës djegëse në energji termike, e cila vlerësohet të jetë 2,777 MWh_{TH}.

Humbjet në rrjetin primar të shpërndarjes llogariten si diferenca në mes të sasisë së energjisë termike të futur në rrjetin e shpërndarjes dhe furnizimit/konsumit. Në mungesë të matjes së sasisë së furnizuar të energjisë termike (në nënstacione), për llogaritjen e furnizimit janë bërë disa përafrime duke përdorur në radhë të parë parametrat si: kërkesën specifike për kapacitetin ngrohës (W/m²) dhe orë e ngarkesës së plotë respektivisht konsumin specifik (kWh/m²). Vlera e përlllogaritur e konsumit është 4,853 MWh_{TH}. Duke zbritur këtë vlerë të konsumit nga sasia e energjisë termike e futur në rrjetin e shpërndarjes (6,066MWh_{TH}) rezulton se humbjet sasiore në rrjetin e shpërndarjes për sezonin 2019/2020 janë 1,213MWh_{TH}, që në përqindje janë rreth 20%.

Në tabelën vijuese janë paraqitur të dhënat e përmbledhura për prodhimin, furnizimin dhe humbjet e në rrjetin e shpërndarjes:

Tab. 7.5 Performanca energjetike e NQ Gjakova– sezoni 2019/2020

NQ Gjakova - Sezoni i Ngrohjes 2019-2020		
Përshkrimi	Njësia	Vlera
Sasia e lendës djegëse -mazutit	[ton]	815
Vlera kalorifike	[MWh _{th} /ton]	11.36
Energjia e futur nga lënda djegëse -mazuti	[MWh _{th}]	9,258
Efikasiteti i kaldajave	[%]	70.00
Prodhimi bruto i energjisë termike	[MWh _{th}]	6,481
Konsumi vetanak	[MWh _{th}]	415
Prodhimi neto i en.termike / Energjia e futur në rrjetin e shpërndarjes	[MWh _{th}]	6,066
Humbjet sasiore në rrjetin e shpërndarjes	[MWh _{th}]	1,213
Humbjet në përqindje	%	20.00
Furnizimi i konsumatorëve me energji termike	[MWh _{th}]	4,853

7.4 Prodhimi, furnizimi dhe humbjet e gjithmbarshme të energjisë termike

Në tabelën vijuese janë paraqitur të dhënat e prodhimit, furnizimit dhe humbjeve në sistem të përmbledhura për tërë sektorin e energjisë termike.

Tab. 7.6 Performanca energjetike e sektorit të energjisë termike – sezoni 2019/2020

Sektori i Energjisë Termike - Sezoni 2019/2020				
Përshkrimi	Njësia	NQ Termokos	NQ Gjakova	Gjithsej
Prodhimi bruto i energjisë termike	[MWh _{th}]	246,733	6,481	253,214
Humbjet sasiore në rrjetin e transportit	[MWh _{th}]	4,704	0	4,704
Humbjet në përqindje në rrjetin e transportit	[%]	1.91	0.00	1.91
Konsumi vetanak	[MWh _{th}]	686	415	1,101
Prodhimi neto i energjisë termike	[MWh _{th}]	241,343	6,066	247,409
Humbjet sasiore në rrjetin e shpërndarjes	[MWh _{th}]	21,426	1,213	22,639
Humbjet në përqindje në rrjetin e shpërndarjes	[%]	8.88	20.00	9.15
Furnizimi i konsumatorëve me energji termike	[MWh _{th}]	219,917	4,853	224,770

7.5 Faturimi, arkëtimi dhe sipërfaqja e ngrohjes

7.5.1 Faturimi dhe arkëtimi

Në lidhje me faturimin fillimisht duhet përmendur se edhe në sezonin 2019/2020, faturimi i konsumatorëve të energjisë termike kryesisht ka qenë i bazuar në sipërfaqen e ngrohjes (për metër katror), ndërsa një numër më i vogël i konsumatorëve janë faturuar bazuar në konsumin e matur. Konkretisht në NQ Termokos numri i konsumatorëve të faturuar me matje ka arritur në 115 konsumatorë, kryesisht komercial e institucional; përderisa NQ Gjakova në mungesë të njehsorëve funksional pothuajse tërësisht faturon sipas sipërfaqes ngrohëse.

NQ Termokos në sezonin 2019/2020 ka shënuar një rritje të faturimit në krahasim me sezonin e kaluar, që është kryesisht rrjedhojë përmirësimit të vazhdueshëm të furnizimit. Faktikisht faturimi në sezonin 2019/2020 ka qenë 6,381,802 €, që paraqet një rritje prej 93,006 € ose 1.5% në krahasim me sezonin 2018/2019 (6,288,796 €). Megjithatë edhe në këtë sezon nuk është arritur niveli i planifikuar i faturimit kryesisht për shkak të: i) zbritjeve në faturim për shkak të ditëve pa ngrohje dhe për shkak të kualitetit të dobët të furnizimit (në disa lagje të Prishtinës); dhe ii) zbritjet në sipërfaqen ngrohëse pas verifikimit në terren.

Nga faturimi total i realizuar në sezonin 2019/2020 prej 6,381,802 €, faturimi me matje ka qenë 2,352,997€ ndërsa dhe pa matje 4,028,805€; raporti i faturimit me matje dhe pa matje si dhe vlerat respektive janë paraqitur në diagramin më poshtë.

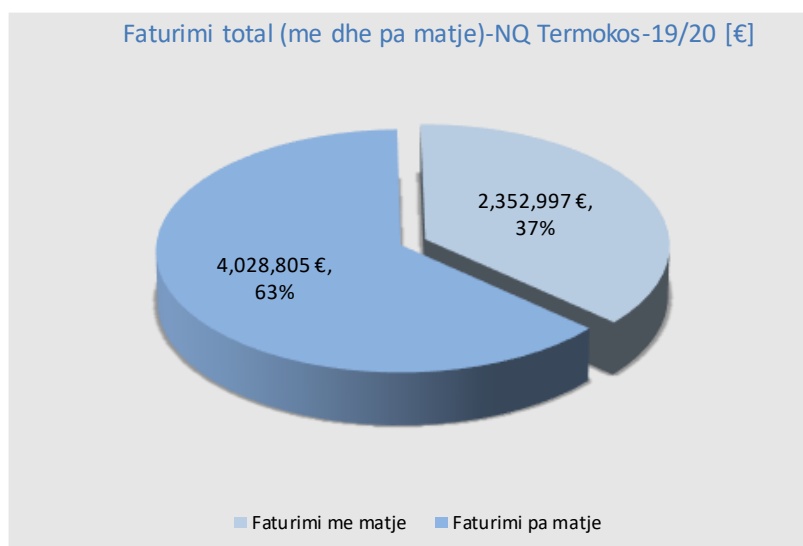

Fig. 7.2 Pjesëmarrja e vlerave të faturimit me matje dhe pa matje në faturimin total

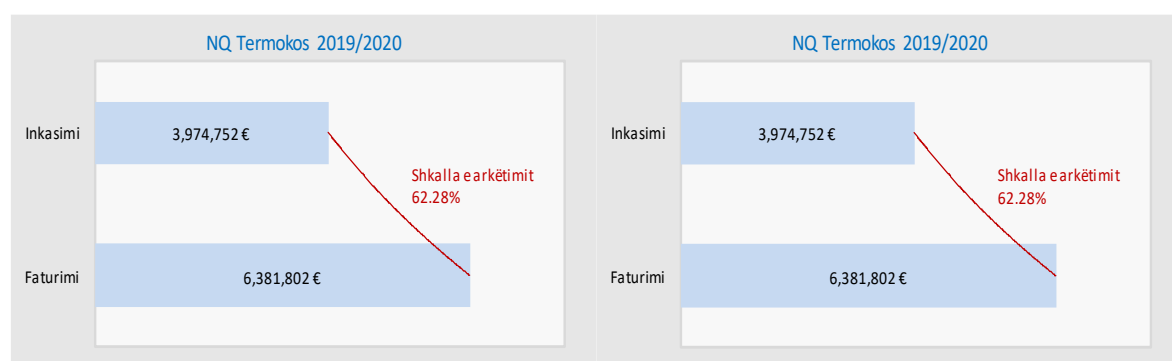
NQ Termokos në sezonin 2019/2020 ka arkëtuar shumën prej 3,974,752 € që paraqet shkallën e përgjithshme të arkëtimit prej 62.28%. Duhet theksuar se niveli i arkëtimit ka shënuar një zbritje prej 8.58% në krahasim me sezonin e kaluar 2018/19 ku përqindja e arkëtimit ishte 70.86%. Duhet përmendur se në këtë sezonë arkëtimi i pagesave nga grupi i konsumatorëve shtëpiak është dukshëm më i ulët (46.92%); përderisa arkëtimi i pagesave të Konsumatorëve komercial e institucional ka qenë 76.05%, me një trend rritje të vogël. Lidhur me zvogëlimin e arkëtimit një ndër faktorët kryesorë është edhe pandemia, që ka ndikuar në pagesat e muajit shkurt – prill 2020, sidomos tek konsumatorët shtëpiak.

Siç u theksua më lartë, NQ Gjakova gjatë sezonit 2019/2020 ka ofruar një furnizim të reduktuar, si pasojë e përgjysmimit të sezonit të ngrohjes dhe zvogëlimit të sipërfaqes ngrohëse. Rrjedhimisht faturimi në këtë sezon ka qenë mjaft i vogël – 208,491 €, ndërsa arkëtimi si shumë monetare ka arritur vlerën prej 185,836€, që paraqet një shkallë të arkëtimit prej 89.13%.

Detajet në lidhje me faturimin dhe arkëtimin janë treguar në tabelën dhe grafikun e mëposhtëm.

Tab. 7.7 Faturimi dhe arkëtimi – sezoni 2019/2020

Sezoni i ngrohjes 2019/2020	Sipërfaqja ngrohëse [m ²]	Pjesëmarrja në përqindje	Faturimi [€]	Arkëtimi [€]	Shkalla e arkëtimit [%]
NQ "Termokos" Prishtina					
Amvisëri	765,830	57.42%	3,173,422	1,489,032	46.92%
Komercial e Institucional	567,818	42.58%	3,208,380	2,485,720	77.48%
Gjithsej	1,333,648	100.00%	6,381,802	3,974,752	62.28%
NQ "Gjakova" Gjakovë					
Amvisëri	33,117	51.10%	89,563	76,927	85.89%
Komercial e Institucional	31,695	48.90%	118,928	108,909	91.58%
Gjithsej	64,812	100.00%	208,491	185,836	89.13%

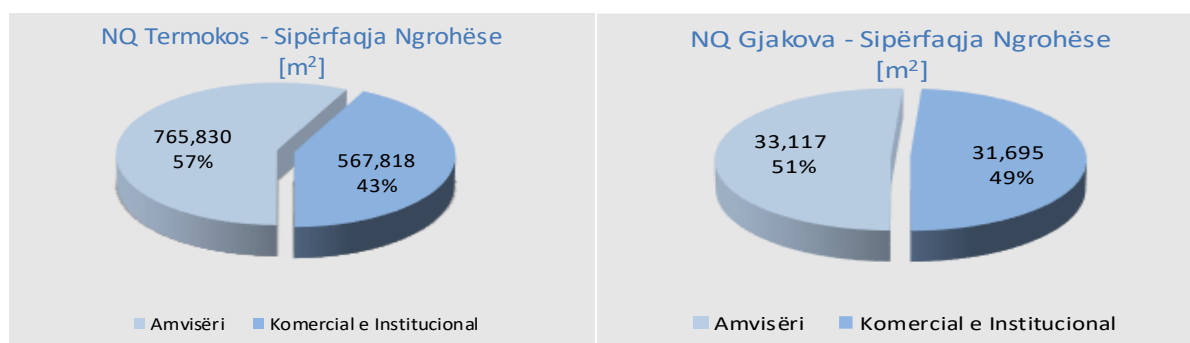

Fig. 7.3 Faturimi dhe arkëtimi NQ Termokos dhe NQ Gjakova – sezoni 2019/2020

7.5.2 Sipërfaqja për ngrohje

Në sezonin 2019/2020 NQ Termokos ka pasur sipërfaqen e përgjithshme ngrohëse të konsumatorëve prej 1,333,648 m², që paraqet një rritje prej 39,400 m² ose 3.04% në krahasim me sipërfaqen ngrohëse në sezonin 2018/2019 (1,294,248 m²).

Ndërsa NQ Gjakova, për arsyet e përmendura më lartë, në sezonin 2019/2020 dukshëm ka zvogëluar sipërfaqen ngrohëse në vetëm 64,812 m².

Në grafikët e mëposhtëm paraqiten sipërfaqet ngrohëse të NQ Termokos dhe NQ Gjakova, të ndara sipas grupeve të konsumatorëve.

Fig. 7.4 Sipërfaqja ngrohëse sipas grupeve të konsumatorëve në sezonin 2019/2020

8 SEKTORI I GAZIT NATYROR

8.1 Perspektiva e zhvillimit të sektorit të gazit natyror në Kosovë

Me qëllim të hapjes së perspektivës së zhvillimit të sektorit të gazit natyror dhe njëkohësisht përmbushjes së obligimeve që Kosova i ka ndaj Traktatit të Komunitetit të Energjisë, Parlamenti i Kosovës në qershor 2016, në kuadër të pakos së ligjeve të energjisë, ka miratuar Ligjin për Gazin Natyror, Nr.05/L-082.

Me këtë ligj është bërë transpozimi i pakos së tretë të legjislacionit Evropian relevant për gazin natyror, kryesisht:

- Direktiva Nr. 2009/73/EC për Rregullat e Përbashkëta për Tregun e Brendshëm të Gazit Natyror; dhe
- Rregullorja Nr. 715/2009/EC për Kushtet e Qasjes në Rrjetet e Transmisionit të Gazit Natyror.

Ligji për gazin natyror shtrun bazat për kornizën ligjore dhe rregullative për transmisionin, shpërndarjen, deponimin dhe furnizimin me gaz natyror dhe për operimin e sistemeve të transmisionit dhe shpërndarjes së gazit. Rrjedhimisht me këtë ligj përcaktohet organizmi dhe funksionimi i sektorit të gazit natyror dhe qasja në rrjetet dhe tregun e gazit.

Strategjia e energjisë e Kosovës 2017-2026 në Objektivin '4' ka përfshirë zhvillimin e infrastrukturës së gazit natyror, përmes lidhjes (kyçjes) me projektet e infrastrukturës së gazit në rajonin e Evropës Juglindore, sidomos me projektin e gazsjellësit TAP ("Trans-Adriatic-Pipeline" – Gazsjellësi Përtej Adriatikut) dhe me Unazën e Gazit të Komunitetit të Energjisë. Lidhur me këtë duhet theksuar se projekti i gazifikimit respektivisht zhvillimit të infrastrukturës së gazit është renditur në listën e projekteve prioritare infrastrukturore - fusha e energjisë, të miratuar nga Këshilli Kombëtar për Investime dhe nga Qeveria e Kosovës.

Vlerësohet se projekti i gazsjellësit TAP do ketë ndikim pozitiv në zhvillimin e infrastrukturës së gazit në Komunitetin e Energjisë respektivisht në rajonin e Evropës Juglindore, duke ofruar mundësi për lidhjen e projekteve të planifikuara rajonale si gazsjellësi Jon-Adriatik (IAP), ALKOGAP dhe Interkonekcioni Maqedoni e Veriut - Kosovë, projekte këto që e plotësojnë të ashtuquajturën 'Unaza e Gazit e Komunitetit të Energjisë'.

Në mesin e muajit nëntor të vitit kaluar gazsjellësi Transadriatic (TAP) ka nisur operacionet tregtare duke u bërë plotësisht operativ përgjatë 878 kilometrave të trajektores së tij në Greqi, Shqipëri, Detin Adriatik e Itali, duke mundësuar rrjedhat e para të gazit nga burimet e gazit "Shah Deniz II" në Azerbajxhan. Kapaciteti fillestarë i TAP planifikohet të jetë 10 miliardë metër kub (bcm) për vit, me mundësi shtimi gjer në 20 bcm për vit. TAP do lejoj kyçjet interkonektive (intekonekcionet) përgjatë gazsjellësit për të furnizuar me gaz projektet tjera rajonale. Pra me marrëveshjet shtetërore me shtetet "nikoqire" (Greqia, Shqipëria dhe Italia) janë para-përcaktuar vendet e kyçjes dhe sasitë respektivisht kapacitetet e gazit.

Në këtë kontekst të zhvillimeve rajonale në sektorin e gazit, Kosova ka ndërmarrë një numër aktiviteteve të ndërlidhura me projektet aktuale të gazsjellësve rajonal.

Përveç projektit të Gazsjellësit Shqipëri – Kosovë (ALKOGAP), për të cilin në vitin 2018 është përgatitur Studimi i para-fizibilitetit, janë ndërmarrë iniciativa tjera për projektet tjera me karakter vendor ose rajonal – ku duhet theksuar Gazsjellësin Maqedoni e Veriut - Kosovë. Progresi në zhvillimin dhe implementimin e këtyre projekteve të lartë përmendura konsiderohet me rëndësi dhe një parakusht i domosdoshëm për krijimin dhe zhvillimin e tregjeve të gazit natyror në Kosovë, Shqipëri dhe Maqedoni të veriut. Në vijim është paraqitur skica e këtyre projekteve:

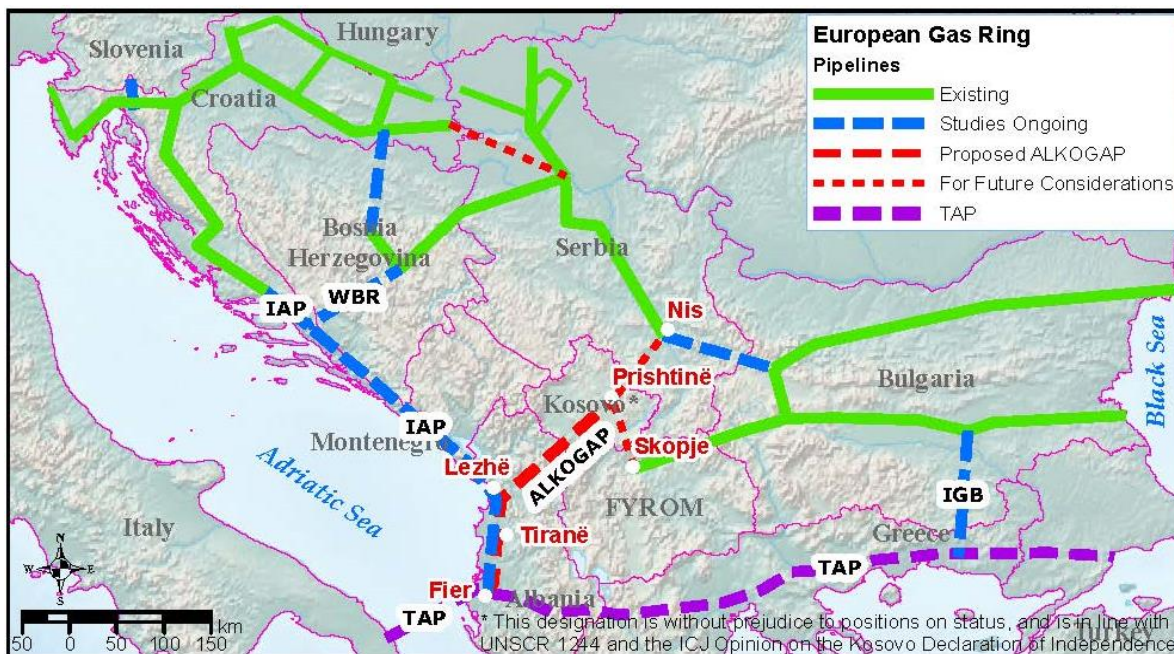

Fig. 8.1 Projektet e Infrastrukturës rajonale të gazit dhe opcionet për kyçjen e Kosovës (përshirë ALKOGAP dhe interkoneksionin e gazit Maqedoni e Veriut - Kosovë)

Zhvillimi kryesor gjatë vitit 2020 ka të bëjë me studimin për projektin: Zhvillimi i sektorit të gazit në Kosovë, që është zhvilluar në kuadër të Programit ‘Compact’ të Korporatës Sfidat e Mileniumit të SHBA-ve (MCC – ‘Millennium Challenge Corporation’). Studimi i Para-fizibilitetit shqyrton opsionet më të favorshme për furnizim me gaz natyror gjegjësisht futjen e gazit natyror në Kosovë. Opsionet kanë të bëjnë me zhvillimin e infrastrukturës përkatëse të gazit natyror, me fokus ndërlidhjen (interkoneksionin) me Maqedoninë, përmes së cilës ndërlidhja vazhdon në Greqi gjer tek terminali i ri-gazifikimit të LNG në REVITHUSA – në jug të Greqisë.

Puna në hartimin e studimit të para-fizibilitetit ka filluar në muajin shkurt 2020, ndërsa drafti është finalizuar në korrik 2020. Studimi për këtë projekt ka një numër të konsiderueshëm të komponentëve, ku ndër kryesorët janë:

- Projektionet e kërkesës për gaz për periudhën 20 vjeçare që kanë përfshirë sektorët: Rezidencial, të shërbimeve (publik dhe komercial/privat), industrial, sektorin e ngrahjes qendrore dhe gjenerim të energjisë elektrike (me lëndë djegëse gazin).
- Vlerësimi i opsioneve më të favorshme të hyrjes së gazit natyror dhe furnizimit, ku duhet theksuar se si opsion më i favorshëm është konsideruar gazsjellësi Maqedoni e veriut – Kosovë dhe zhvillimi i rrjetit të brendshëm të gazit natyror, për të cilin janë bërë edhe parallogaritë përkatëse të kostos së investimeve; në figurën vijuese paraqitet ky opsion:

- Analizat financiare dhe Analizat e Kostos dhe Përfitimeve, ku janë vlerësuar kostot e investimeve kapitale dhe ato operative në kuptim të analizimit të profitabilitetit dhe qëndrueshmërisë së këtij projekti infrastrukturorë, si dhe analiza e përfitimeve potenciale ekonomiko-financiare në raport me koston e projektit.

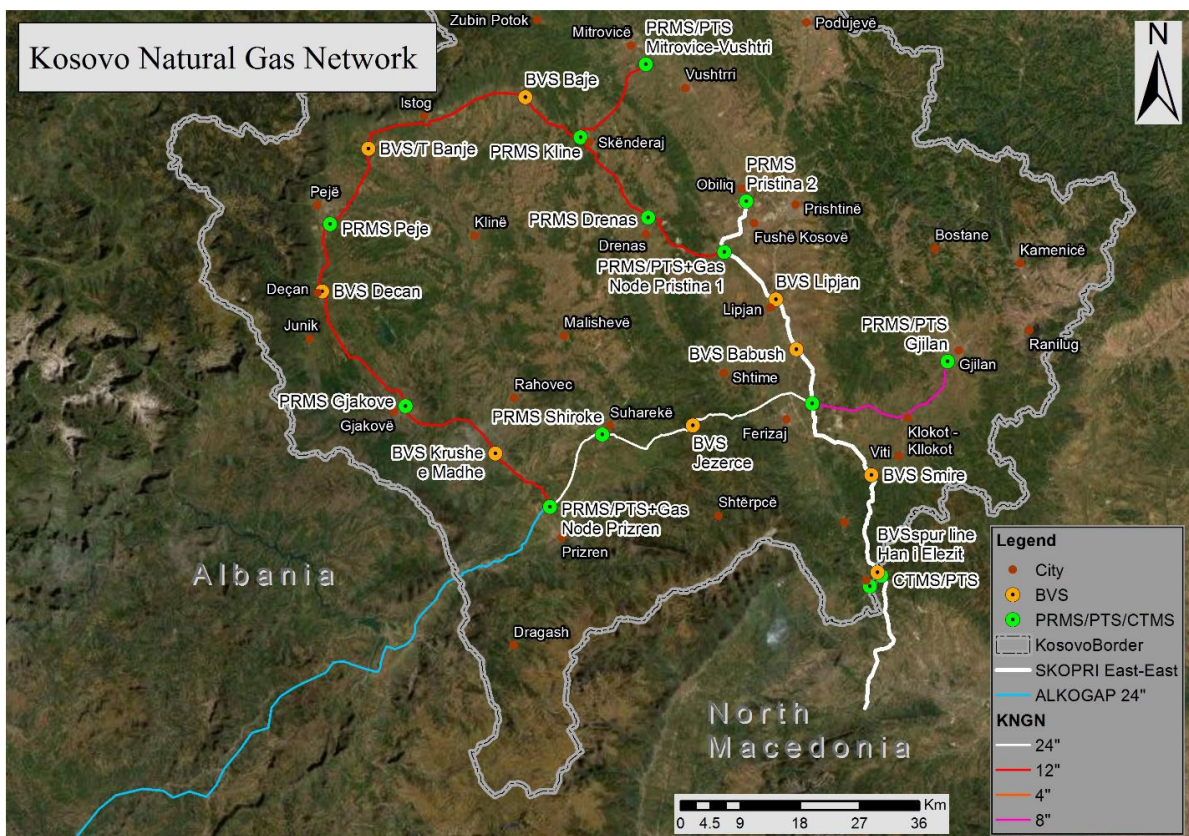

Fig. 8.2 Harta e zhvillimit të infrastrukturës gazit në Kosovë - burimi: Studimi i Parafizibilitetit MCC: Zhvillimi i sektorit të gazit në Kosovë

Duhet theksuar se ZRRE ka qenë e përfshirë në 'Grupin e Palëve të Interesit të Projektit' që ka përcjellë hartimin e studimit dhe ka kontribuar me dhënien e komenteve dhe inpleteve përkatëse.

Për sa i përket bashkëpunimit rajonal, ZRRE edhe këtë vit ka vazhduar pjesëmarrjen e rregullt në punën e Grupit punues të gazit të Bordit Rregullativ të Komunitetit të Energjisë (ECRB) dhe Forumin e gazit, si dhe në eventet tjera të karakterit regional të organizuar në kuadër të Komunitetit të Energjisë.

Adresa e Rregullatorit

Zyra e Rregullatorit për Energji

Rruga: Dervish Rozhaja nr. 12

Prishtinë 10000, Kosovë

Tel: +383 (0) 38 247 615

Fax: +383 (0) 38 247 620

Email: info@ero-ks.org

Web: www.ero-ks.org

Bordi i Zyrës së Rregullatorit për Energji:

Tel: +383 (0) 38 247 615 lok. 101

Sekretaria:

Tel: + 383 (0) 38 247 615 lok. 104

Departamenti për Mbrojtje të Konsumatorëve:

Tel. + 383 (0) 38 247 615 lok. 116 dhe 125

Email: ankesa.dmk@ero-ks.org